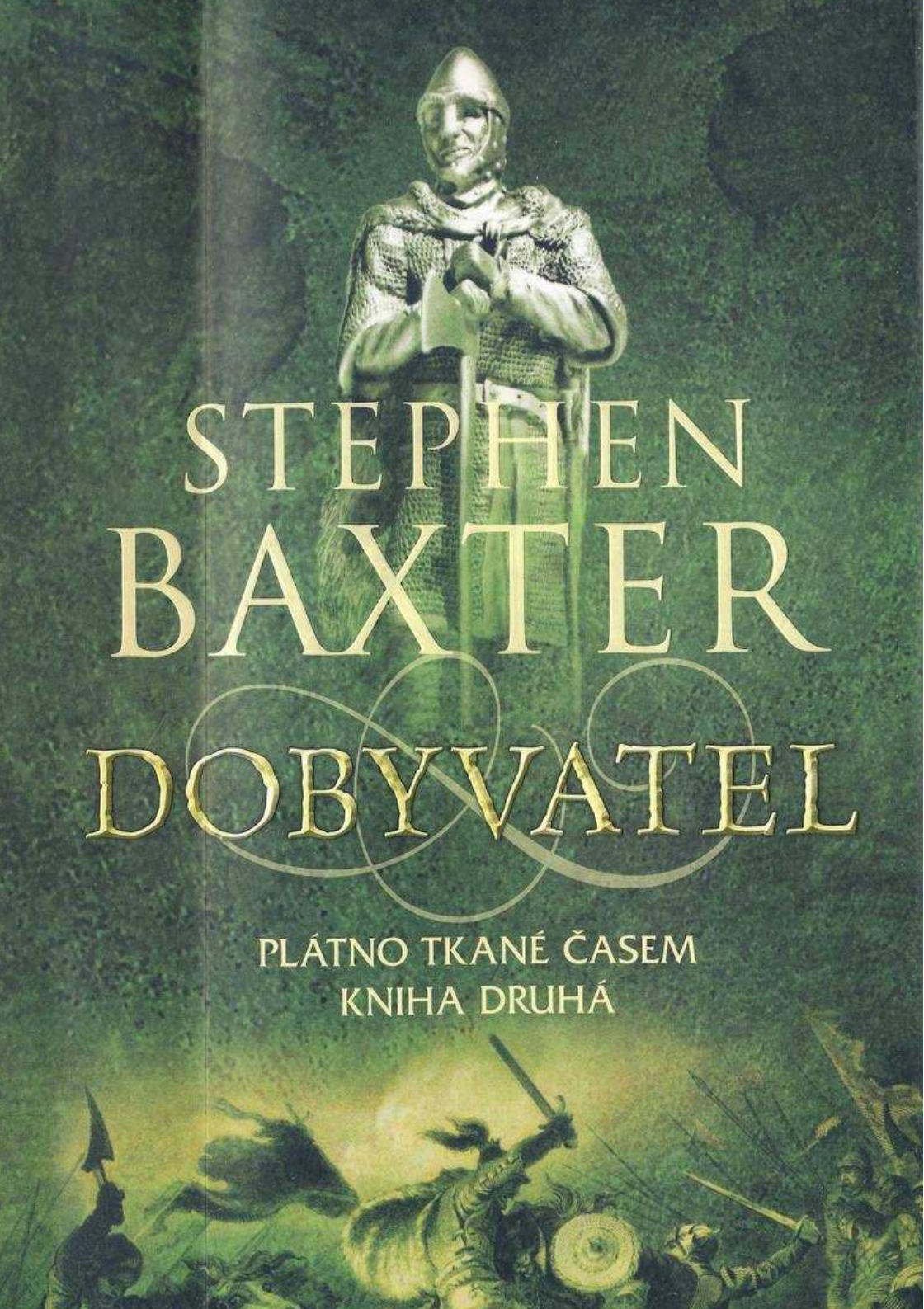

STEPHEN
BAXTER
DOBYVATEL
PLÁTNO TKANÉ ČASEM
KNIHA DRUHÁ

DOBYVATEL JE HISTORICKÝM ROMÁNEM SE STRHUJÍCÍM DĚJEM, KTERÝ OSVĚTLUJE TEMNOU EPOCHU BRITSKÝCH DĚJIN A S VERVOU JI OŽIVUJE. TATO DOBA, PLNÁ NÁSILÍ A KRVEPROLÉVÁNÍ, BYLA TAKÉ OBDOBÍM UMĚLECKÝCH VÝBOJŮ A ČASEM BUDOVÁNÍ NÁRODA A POKLÁDÁNÍ ZÁKLADŮ ZÁKONA.

TAKÉ JE TO ČAS MOŽNOSTÍ, KDY BĚH DĚJIN MŮŽE UTVÁŘET TKADLEC…

ISBN 978-80-7381-643-8
9 788073 816438
Cena 249 Kč
Nakladatelství BB/art
bbart@bbart.cz
www.bbart.cz

Moc Říše římské se dávno změnila v prach a zůstalo jen jedno staré proroctví, proroctví nalezené u rozpadající se Hadriánovy zdi, které mluvilo o kříži a divokých dobyvatelích ze severu, o novém světě a nové říši. Pak přišel rok 1066 a proroctví se náhle naplnilo. Na ruinách někdejší římské provincie začal vznikat nový mocný státní útvar, dějiny nové Británie započaly.

Druhý díl historické epopeje Stephena Baxtera nás zavádí do těchto temných dob plných válek a násilí, ale také mimořádných státnických a uměleckých výkonů.

STEPHEN BAXTER

DOBYVATEL

PLÁTNO TKANÉ ČASEM
KNIHA DRUHÁ

Přeložil Václav Viták

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o.

ve spolupráci s nakladatelstvím Jiří Buchal – BB/art v roce 2009
Bořivojova 75, Praha 3
Copyright © 2007 by Stephen Baxter
All rights reserved.
Z anglického originálu *Conqueror. Time's Tapestry: 2*
(First published in Great Britain in 2007 by Gollancz)
přeložil © 2009 Václav Viták
Redakce textu: Eva Císařová
Jazyková korektura: Miroslava Pelnářová
Tisk: CENTA, spol. s r. o., Vídeňská 113, Brno
První vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7381-643-8

Anglická království
L.P. 800.
Lindisfarne
Bamburgh
NORTHUMBRIE
Hadriánův val
Birdoswald
Stamford Bridge
York
Nottingham
MERCIE
VÝCHODNÍ ANGLIE
OFFŮV PŘÍKOP
Severn
Bristol
Chippenham
Edington
WESSEX
Athelney
Londýn
Temže
Richborough
Hastings
Pevensey

PŘEDMLUVA

Jsem hluboce vděčen Adamu Robertsovi za jeho odbornou pomoc s překladem Isoldina menologia a za to, že přečetl tuto knihu ve stadiu rukopisu, čímž mi nesmírně pomohl.

Perihelia Halleyovy komety, její těsná přiblížení ke slunci, se konala v obdobích naznačených v textu. Tyto intervaly jsou nepravidelné, protože dráhu komety ovlivňují mimo jiné planety. Viděno ze Země, při některých příletech se její přítomnost projevovala výrazněji než při dalších.

Použitelné původní zdroje o období od konce římské Británie do roku 1066 zahrnují Bedeho *Ecclesiastical History of the English People* (Církevní historie anglického národa) (překlad Leo Sherley-Price, Penguin 1990) a *The Anglo-Saxon Chronicles* (Anglosaské kroniky) (překlad Anne Savage, Tiger Books 1995). Komplexní dílo Franka Stantona *Anglo-saxon England* (Anglosaská Anglie) (třetí vydání, Oxford 1971) je jako všeobecný přehled o této epoše nutně zastaralé, přesto stále téměř nepřekonané. Dokonalým úvodem do atmosféry těchto časů je epická poéma *Beowulf*, zvláště její překlad od Seamuse Heaneyho (Faber and Faber 1999).

Kniha Kena Darka *Britain and the End of the Roman Empire* (Tempus 2000) je moderní a fascinující referencí o přechodných stoletích, která následovala po oficiálním konci římské vlády v Británii léta Páně 410. Nástin života Artuše v mé knize vychází z dostupných zlomkovitých zdrojů (viz například *Celt and Saxon* (Kelt a Sas) od Petera Berresforda Ellise (Constable 1993)) a je samozřejmě spekulativní jako všechny takové popisy.

Současnou prací o Bamburghu je *Bamburgh Castle: The Archaeology of the Fortress of Bamburgh, AD 500 to AD 1500* (Hrad Bamburgh: Archeologie pevnosti Bamburgh), kterou publikoval Bamburgh Research Project v roce 2003. Moderním pojednáním o

ostrově Lindisfarne je *Lindisfarne: Holy Island* (Lindisfarne: Svatý ostrov) od Deirdre O'Sullivanové a Roberta Younga (English Heritage 1995).

Dvěma užitečnými pracemi o časech Alfréda a Vikinzích jsou *The Life and Times of Alfred the Great* (Život a doba Alfréda Velikého) (Weidenfield and Nicholson 1993) od Douglase Woodruffa a *Viking Age England* (Anglie v době Vikingů) od Juliana D. Richardse (Tempus 2000). Životopisy klíčových protagonistů roku 1066 zahrnují knihy *William the Conqueror* (Vilém Dobyvatel) (Tempus 2004) od Davida Batese a *Harold: The Last Anglo-Saxon King* (Harold: Poslední anglosaský král) (Sutton 1997) od Iana Walkera. O bitvě u Hastingsu je mnoho vzájemně si odporujících zdrojů. Cenným kompendiem je v tomto smyslu dílo *The Battle of Hastings: Sources and Interpretations* (Bitva u Hastingsu: Prameny a interpretace) (Boydell & Brewer 1996). Moderní přehled těchto zdrojů a problémů s nimi spojených představuje kniha *The Battle of Hastings 1066* (Bitva u Hastingsu 1066) (Tempus 2003) od M. K. Lawsona. Popis této události, podávaný zde, je informovanou fikcí. *1066* od Franklina Hamiltona alias spisovatele science fiction Roberta Silverberga (Dial Press 1964) obsahuje spekulace o výsledku, které se nezakládají na faktech. Totéž platí o eseji Cecelie Hollandové *More What If (Další* kdyby) (sestavil Robert Cowley, Pan 2002).

„Létající mnich" Aethelmaer je historickou osobností. Zmiňuje se o něm William z Malmesbury ve svých dějinách 12. století *Gesta Regum Anglorum* (Dějiny anglických králů). Mnich Ethelred je nicméně výplodem mé fantazie.

Místní názvy a jména osob představovaly velký problém. Podoba názvů, které pocházejí ze společnosti, jež neměla ještě psaný jazyk, je nevyhnutelně proměnlivá, a jména, pod nimiž známe osobnosti z tohoto historického období, nejsou nutně ta, která by pro sebe samy použily. Podle Bedeho mluvili Britové o „anglosaských" nájezdnících jako o „Němcích", a já jsem proto v příslušných částech knihy tento název přejal. V Alfrédově době „Anglosasové" označovali sami sebe za „Angličany". Pokud jde o názvy i jména a

jejich přepisy, vycházel jsem především ze Stentona. Toto je však román a mým cílem byla především srozumitelnost textu.

Všimněte si, prosím, že všechna zde uváděná data odpovídají kalendáři, který platil do té doby, než byl ve středověku posunut o jedenáct dní. Bitva u Hastingsu, vybojovaná 14. října 1066, podle „našeho“ kalendáře proběhla 25. října – tedy trochu později na podzim. Nicméně tato epocha spadala do poloviny „středověké teplé periody“ (léta Páně 900-1300) – do teplého období, díky němuž mohli Vikingové kolonizovat Grónsko a Vinland – a pozdní říjen byl tehdy teplejší, než bychom si dnes mysleli.

Pokud jde o konkrétní místa, pozoruhodné lokality, které jsem navštívil při realizaci tohoto projektu, zahrnují Bamburgh, Pevensey, Jarrow, Lindisfarne, Yeavering Bell a York. V říjnu roku 2005 jsem zhlédl historickou rekonstrukci bitvy u Hastingsu zorganizovanou společností English Heritage and the Viking Society. Samozřejmě, jak už jsem zmínil v první knize této řady, tato nádherná místa musí člověk především vidět na vlastní oči.

Za jakékoli chyby nebo nepřesnosti nesu odpovědnost pouze já.

Stephen Baxter
Northumberland
srpen 2006

Místní názvy

Ad-Gefrin, Yeavering
Aescendun, Ashdown
Aethelingaig, Athelney
Armorika, Bretaň
Banna, Birdoswald
Bebbanburh, Bamburgh
Brycgstow, Bristol
Caldbec Hill, Hastings
Cippanhamm, Chippenham
Eoforwic, Eburacum, Jorvik, York
Escanceaster, Exeter
Ethandune, Edington
Foul Ford, Fulford
Haestingaceaster, Hastings
Hagustaldasea, Hexham
Hamptonscir, Hampshire
Lindisfarena, Lindisfarne
Lunden, Lundenwic, Lundenburh, Londinium, Londýn
Maeldubesburg, Malmesbury
Pefensae, Anderida, Pevensey
Reptacaestir, Rutupiae, Richborough
Sandlacu, Senlac Ridge
Snotingaham, Nottingham
Stamfordbrycg, Stamford Bridge
Sumorsaete, Somerset
Wealingaford, Wallingford
Westmynster, Westminster
Wiltunscir, Wiltshire

Řeka Sabrina, Severn
Řeka Tamesis, Temže

Časová osa

léta Páně 409	Britská revoluce; formální konec římské vlády v Británii
léta Páně 451	Povstání saských žoldnéřů proti Vortigernovi
léta Páně 500+	Začíná exodus Britů do Armoriky (Bretaně)
léta Páně 550+	Ničivá masová invaze z Germánie
léta Páně 597	Augustin vyslán do Británie
cca léta Páně 600	Anglové dobývají York
léta Páně 635	Založení kláštera v Lindisfarne
léta Páně 793	Útok Vikingů na Lindisfarne
léta Páně 865	Dánské „síly“ se vyloďují v království Východní Anglie
léta Páně 878	Bitva u Ethandune
léta Páně 886	Alfréd znovu obsazuje Londýn
cca léta Páně 980	Nová vlna vikinských útoků na Anglii
léta Páně 986	Bjarni Herjolffson objevuje Nový svět
léta Páně 1016	Knut králem Anglie
léta Páně 1042	Eduard Vyznavač králem Anglie
léta Páně 1066	Eduard umírá. Dánská a normanská invaze

Menologium Isoldei Beati
AD 418

Prologa

Tō-cuman gēaras æl-mihtig
wundorlīc ond fæger
līhteð stæp-mælum
Aryana cynedōm

Godes Cometan
in heofunhrōfe
ofer strǽt impérium on-gēan
CRISTES BLÆD.

I

Tō-cumeþ se Cometa
ēac mann æl-gylden
In līf þēoden meahtig
Nigonhund ond an ond fiftig

in Līþa midsumere
wyrneþ trēowe seolfores
ac dēad mann lýtil.
þa monþas gēares firmest.

II

Tō-cumeþ se Cometa
Nemne monþas fif ond þrīetig
Scēawa! Bera of-slegen
Nigonhund ond eahtatiene

in Hærfestmōnþe
in gēare sace
be norðan wulf.
þa monþas gēares ōðerne.

III

Tō-cumeþ se Cometa
Tídrieþ háligwares blod
Ea! hopas impérium ingéotaþ
Nigonhund ond an ond þrīetig

in Hreþmōnþe
hlanceþ ond ádrúwieþ.
intó hafelum goldtorht.
þa monþas gēares þridda.

IV

Tō-cumeþ se Cometa
Ía, ábégeþ se cyning
Ná íegland ac íegland
Nigonhund ond siofan

in Winterfyllþe
æt ánbúendes fēt
ná scild ac scild.
þa monþas gēares fēorþa.

V

Tō-cumeþ se Cometa
gēares æl-mihtig midsumer
ofergífre clifer dracan
Nigonhund ond an ond twēntig

in þrimilce monþe
nigon lýtlieþ siofanes
priceþ sálnes, sceaðieþ word.
þa monþas gēares fifta.

VI

Tō-cumeþ se Cometa
Dædbéte fifhund fif
Éac sē draca lecgeþ
Nigonhund ond fif

in se æfterra gēole.
blod spillede, blod mecgede
æt Crístesmæles fót.
þa monþas gēares siexta.

VII

Tō-cumeþ se Cometa
Lýtlie monþas siex ond þrītig
Kalend Magná áswilteþ
Nigonhund, siex ond twēntig

in Gíuling monþe.
draca fléogeþ weste
Mundus novum incumeþ.
þa monþas gēares seofoþa

VIII

Tō-cumeþ se Cometa
A má healf-hund monþes.
Manig carres castel
Nigonhund ond eahtatīene

in Hærfestmōnþe
Æt worulde heortan
into flód lígbrynes.
þa monþas gēares eahtoþa.

IX

Tō-cumeþ se Cometa
Ende bróðorlíf æt brēðer.
Nemne coróna ælfscíene æðele
Norð cumeþ æt súðan

in Hreþmōnþe
Se cempa cépeþ
Broðor clyppeþ broðor.
blod spillan æt portwealle.

Endespræc

Ábet gán fífelstréam east
Mancynn *Romae Novae*! segl
Ea! Imperium Aryanes!
Níwanácenned woruld cáf!

ond fífelstréam west
æt cildhame baran.
Blod norðan ond clæne
lagu géares tien-þūsend!

Menologium blahoslavené holdy
léta Páně 418

(Volný překlad ze staroangličtiny, akrostich nezachován.)

Prolog

Toto jsou Velké roky — Boží komety
jež skvostně září na střeše světa — vyvolává posvátnou bázeň
a osvěduje krok za krokem — cestu k impériu.
K árijské říši — KE SLÁVĚ KRISTA.

I

Kometa přilétá — v měsíci červnu.
Každý zlatý muž — zavrhuje věrnost stříbru.
Za života velký král — ve smrti obyčejný člověk.
Devět set a padesát jeden — tolik měsíců prvního Roku.

II

Kometa přilétá — v měsíci září.
Měsíců třicet pět — tohoto Roku války.
Hleď, jak Vlk ze severu — pokoří Medvěda.
Devět set osmnáct — tolik měsíců druhého Roku.

III

Kometa přilétá — v měsíci březnu.
Krev svaté — řídne a vysychá.
Sny o říši proudí — do zlatých hlav.
Devět set a třicet jeden — tolik měsíců třetího Roku.

IV

Kometa přilétá — v měsíci říjnu.
Král skládá poctu poustevníkovi — klaní se mu až k nohám.

Ostrov i neostrov
Devět set a sedm

štít i neštít.
tolik měsíců čtvrtého Roku.

V

Kometa přilétá
Polovina léta Velkého roku
Starý dračí dráp
Devět set a dvacet jeden

v měsíci květnu.
méně o devět sedmiček.
se zatíná do ticha, krade slova.
tolik měsíců pátého Roku.

VI

Kometa přilétá
Odeber pěti stům měsíců pět
Dokonce i drak musí ležet
Devět set a pět

v měsíci únoru.
Krev byla rozlita, krev se mísila.
u paty kříže.
tolik měsíců šestého Roku.

VII

Kometa přilétá
Odečti třicet šest měsíců
Věz, že Velký rok končí
Devět set a dvacet šest

v měsíci červenci.
drak letí na západ.
Věz, že se zrodil nový svět.
tolik měsíců sedmého Roku.

VIII

Kometa přilétá
Půl stovky měsíců navíc
Poměř výdrž skály
Devět set a osmnáct

v měsíci září.
v pupku světa.
se sílou záplavy plamenů.
tolik měsíců osmého Roku.

IX

Kometa přilétá
A bratrův život končí
Bojovník dostane
Moudrosti elfů.
Z jihu přichází sever

v měsíci březnu.
v bratrových rukou.
vznešenou korunu
Bratr objímá bratra.
aby prolil svou krev na zdi.

Epilog

Přes oceán na východ
Muži nového Říma se plaví

a oceán na západě
z lůna kance.

Árijská říše čistá krev ze severu.
Nový svět silných povládne deset tisíc let.

PROLOG

Léta Páně 1066

Po roce totální války byl Lunden zlostným městem. Nikdo nekráčel v jeho uličkách pod prosincovým ocelově šedým nebem sám. Král dokonce musel rozmístit kolem Westmynsteru vojáky.

I nálada ve studeném, sklep připomínajícím kostele opatství byla horečnatá. Muži se pohybovali ve skupinkách se svými přívrženci, byli ozbrojeni a své okolí sledovali kradmo a podezřívavě.

Byl Boží hod vánoční roku 1066. V ten den měl král Anglie ukázat svou korunu těm, kdož pro něj bojovali, i těm, kdož ho stále nazývali krvavým uzurpátorem.

V této atmosféře potkal Orm Sihtrica.

Malý, mazaný kněz se na Orma upřeně zahleděl. „Viking Orm," řekl pak.

Sihtric měl bleděmodré oči jako jeho sestra Godgifu – Ormovi to nutně připomnělo, jak ji srazil na Sandlacu Ridge, když vrcholila bitva u místa zvaného Haestingaceaster. Rozbušilo se mu srdce. „Neočekával jsem, že tě tu uvidím," řekl vyhýbavě.

„Zato já jsem si říkal, že tě tu potkám," odpověděl Sihtric. „Vedl sis dobře v té bitvě, Orme, a vedeš si dobře i v trestných operacích, které od té doby probíhají. Tvoji chlebodárci s tebou musí být spokojeni."

Orm si ale stál za svým. „Nebudu se ti nijak ospravedlňovat, knězi. V roce, jako je tento, musí člověk přežívat, jak nejlépe umí."

„Já tě přece nesoudím," řekl tiše Sihtric. „Taky dělám kompromisy s vítězi. Když budu pracovat s biskupy, snad pomohu zmenšit škody napáchané na lidech, kteří jsou koneckonců mými ovečkami. Ale nejsem na to hrdý," dodal. „Setkáváme se v hanbě, ty a já."

Orm se chladně usmál. „Navzdory tvému věčnému rýpání kvůli tomu tvému proroctví."

„Isoldinu menologiu. Čtyřem stům let naplánovaného historického dění, které vyvrcholilo na Sandlacu Ridge – a to vše kvůli vzniku jedné árijské domény.“

„Nikdy jsem nepochopil, kdo by ti tvoji ‚árijci‘ měli být.“

„Nu, ty jsi byl vždycky hlupák. My, Orme! Angličané a Seveřané dohromady. Říše, jež má trvat deset tisíc let – nebo tak nějak to zamýšlel Tkadlec času…“

V kostele najednou nastal rozruch, šum vyvolaný očekáváním. Muži se rozestupovali a uvolňovali cestu. Uličkou kostela opatství kráčel král. Před ním šel arcibiskup Ealdred a ve vyšívaném ornátu z purpurového hedvábí vyhlížel impozantně. Nesl novou korunu Anglie, zlatý kruh posázený drahokamy. Král šel těžce, a Orm proto usoudil, že má pod svým zlatým rouchem drátěnou košili. Bál se vrahů – dokonce i tady.

Ztuha se pohybující král vypadal po roce válčení vyčerpaně. Žádný ze šlechticů se mu neodvážil pohlédnout do očí.

„Vlastně, kéž by se ta tvoje budoucnost vyplnila,“ prohlásil Orm impulzivně. „Kéž bych chystal válečnou veslici na jarní plavbu do Vinlandu a kéž bych měl Godgifu po boku a ona v břiše mé dítě.“

„Ano,“ zamumlal Sihtric. „To by bylo lepší než tohle. *Tohle* je špatné. Jsme ve špatné budoucnosti, můj příteli. A jsme s ní svázáni.“

„A mohlo to být jinak?“

Sihtric si pohrdavě odfrkl. „Tys tam byl, Vikingu. Ty víš, jak blízko to bylo…“

I

ŽOLDNÉŘ

Léta Páně 607

I

Wuffa rád rozbíjel v tom mrtvém městě okna.

Šel prázdnými ulicemi směrem na sever s prakem a kamenem v rukou a s noži u pasu. Pískal si melodii jedné smutné písně o krátkosti života. Bylo pozdní odpoledne, slunce stálo nízko na obzoru a za hromadami suti se tvořil hluboký stín. Noc byla ještě daleko, ale tu vlasatici už bylo vidět. Její ohon se táhl po celé bledé jarní obloze. Wuffa vyplašil králíky, krysy a myši a také pár ptáků, kteří hledali v pustých skeletech rozpadlých budov potravu. Město bylo tak staré, že už ani nepáchlo. Cítit byly jen rostliny, plevel a tráva, která bujela ve spárách mezi kameny dlaždění.

Ta kometa, ta vlasatice vyděsila mnohé. Sasové se vždy vyhýbali starým kamenným městům. Tady si postavili novou obchodní osadu u břehu řeky západně od hradeb. Wuffovi bratři by určitě neriskovali, že na sebe v tomto čase upozorní Wodena tím, že by se toulali sami v ruinách prastarého města plného duchů. Ale Wuffova mysl byla praktická. Tento svět byl velký a Woden měl na práci důležitější věci než nějakého osamělého mladíka, který si chce jen trochu zasportovat.

Ukázalo se však, že v tomto bodě se Wuffa mýlil. Jeho život se dnes měl změnit. Vždy si pak kladl otázku, zda skutečně popudil bohy tohoto města či nebes – nebo jestli na něm neutkvěl studený pohled Tkalce, který na svém železném stavu spřádá lidské životy jako nit.

Tam. Zeď byla vysoká a stála na jižní straně směrem k řece. Jen ona zbyla ze zřícené budovy jako nepravděpodobný relikt nějak vzdorující počasí. A paprsky nízkého slunce vykouzlily v té stěně čtverec zlata, jak se odrážely od jednoho stále ještě nerozbitého skleněného okna. Bylo to vysoko, ale v jeho dosahu. Skvěle.

Vybral si v dlažbě ulice volný kámen a vzal svůj kožený prak. Postavil se před zchátralou zeď, zamhouřil oko a vrhl. Kámen udeřil do zdi v místě vzdáleném od dolního okraje okna asi na půl délky paže a ptáci s křikem vzlétli z široce otevřeného rámu. Wuffa sebral další kámen a hodil znovu. Tentokrát se sklo rozletělo se slabým cinkáním, které se odráželo od trčících zdí.

Mladík se spokojeně začal ohlížet po dalším terči.

Dnes byl perný den, neboť po velké řece připlula celá flotila severských lodí, které bylo třeba zakotvit a vyložit. Wuffův otec Coenred sloužil kentskému králi Ethelbertovi, jenž vlastnil toto město, jako kontrolor, který dohlížel na obchod a zboží proudící přes obrovská stará betonová mola podél řeky. Dvacetiletý Wuffa, druhý syn třetí Coenredovy ženy, měl také odvést svůj díl práce. Ale jeho obchod nudil. A zvláště nesnášel odporný puch kotců s otroky. Teď v nich byly stovky otroků, britsko-římských zajatců z tažení, které vedli němečtí králové na západě a na severu.

A Wuffa tak toužil jít do boje. Zápasení s bratry už mu nestačilo. V Británii nevládl mír a nebylo by těžké vstoupit do nějaké armády, vyhrát nějakou válku a získat jmění, třebaže by to znamenalo odejít z domova.

Teď však chtěl pouze najít nějaké další okno, které by mohl rozbít. Sehnul se pro kámen.

Pak se něco pohnulo. Na druhé straně ulice, za nízkou stěnou: bylo to velké, těžké a mělo to zlatou hřívu. Wuffa se bez váhání otočil a mrštil kámen. Ozval se slibný zvuk, který značil, že kámen zasáhl tělo.

„*Au!*“ Jeho terč se napřímil. Byl to muž, oblečený do kožené tuniky a kalhot, s rozcuchanou hřívou plavých vlasů. Držel nějaký rýč a svíral si varlata. Zuřivě zíral na Wuffu a pak se vydal přes ulici. Byl *velký* a svaly rukou mu napínaly rukávy. Začal vztekle nadávat v nějakém severském jazyku. Wuffa zachytil jediné slovo: „Smrade“.

Wuffa byl saský válečník, Coenredův syn, a proto necouvl. Zůstal stát s rukou na *seaxu,* svém noži s kostěnou rukojetí.

Ohromný Seveřan zastavil ani ne na délku paže od Wuffy. Byl asi jeho věku, také kolem dvaceti, měl stejně jako Wuffa blonďaté vlasy a jemnou pleť a byl oblečen podobně jako on do kožené tuniky a

kalhot. Wuffa měl ale v saském stylu hlavu vpředu vyholenou a vzadu dlouhé vlasy, zatímco Seveřan nosil svou žlutou hřívu volnou a rozcuchanou.

Wuffa poznal, odkud ten mladík je. „Znám tě," řekl svým jazykem. „Ty jsi z té flotily u mola."

Seveřan vyštěkl další nadávky.

Wuffa to zkusil znovu, tentokrát latinsky. „Znám tě."

Příval nadávek se zastavil. „No a co, smrade?"

Británie byla ostrovem, na němž žili pořímštělí Britové, Němci a Irové. Z kontinentu do ní vždy proudili obchodníci. Většina dospělých znala trochu latinu, relikt po Římské říši a také jediný společný jazyk. Tento mladý Seveřan nebyl žádnou výjimkou. I když evidentně neznal latinský výraz pro „smrada".

„Jsem Coenredův syn. Vykládáme vaše lodě…"

Seveřan kopl do jednoho uvolněného kamene. „A takhle zdravíte své obchodní partnery, kamenem do koulí?"

Wuffa neuhnul pohledem. Oba věděli, že si mohou vybrat. Buď si to rozdají, nebo se dohodnou. „Měl bych pracovat," řekl Wuffa. „I když mě nezabiješ, otec mě přerazí."

Seveřan se zasmál. „Musím ale něco uslyšet," pohrozil Wuffovi.

„Dobře, omlouvám se."

„Tak dobrá," zabručel Seveřan. „Ta tvoje rána byla stejně jako od malé holky. Nic mi neudělala."

Tím se celá záležitost uzavřela.

„Jsem Wuffa, Coenredův syn."

Seveřan přikývl. „Ulf, syn Ulfa." Pak zamžoural nahoru na zeď. „Co děláš, pokud se zrovna netrefuješ do koulí nějakého Seveřana?"

„Rozbíjím okna," odpověděl trochu zahanbeně Wuffa a pozvedl svůj prak. „Pomáhá mi to zdokonalit si mušku."

„To samozřejmě ano."

„A ty?"

Ulf mu ukázal rýč. „Pátrám po mincích. Britové někdy zakopávají své poklady v naději, že se jednou vrátí."

„Nikdy se nevrátí."

„A pokud by se vrátili, byli by zklamaní, protože hledač pokladů Ulf už tam byl před nimi. Takže, smrade, chceš dál házet kameny jako nějaký spratek, nebo mi pomůžeš kopat?“

Tady je spřízněnost ducha, pomyslel si Wuffa a schoval prak do kapsy. „Dobře, ale přestaň mi říkat ‚smrade‘. Jak víš, kde hledat?“

Ulf zvedl ruku. „Tiše. Slyšíš to?“

Byl to zpěv, melodie vysoká a jasná jako nebe, kterou přinášel odpolední vánek.

Mladíci si vyměnili pohled. Odložili hledání pokladů a vydali se přes rozbité město. Byli zvědaví, chtiví a žili v přítomnosti, proto je nijak neznepokojovaly monumentální ruiny, které měli všude kolem sebe.

II

Kráčeli přes město a směřovali k zřícenině pevnosti, která stála v jihovýchodním rohu městských hradeb. Zpěv vycházel z masivní kamenné budovy se střechou z červených tašek, postavené jen kousek od tohoto opevnění. Její obrovská dřevěná brána byla otevřená a paprsky zapadajícího slunce osvětlovaly její dlouhé ambity.

Před otevřenou branou se shromáždila velká skupina lidí, muži, ženy i děti. Musí jich být čtyři sta nebo pět set, pomyslel si Wuffa. Ti lidé se seřadili v nepravidelný zástup a pomalu se vydali po silnici směrem k dokům. Vedl je muž v barevném rouchu; na hlavě měl špičatou čepici a v ruce držel něco, co se podobalo pastýřské holi. Po obou stranách zástupu kráčely skupinky Sasů. Zjevně to byli válečníci najatí k tomu, aby poutníky chránili. Sasové se bavili mezi sebou, ukusovali řepu a koukali po těch ženách v davu, které byly trochu hezké.

Poutníci byli Britové; Wuffa to poznal podle jejich oblečení a účesů. Všichni muži měli vlasy ostříhané nakrátko, vlasy většiny žen byly spleteny do copů nebo svázány do uzlu. Muži i ženy byli oblečeni do tunik bez rukávů a plášťů a ozdobeni náramky a náhrdelníky. Jeden nebo dva muži měli na sobě dokonce tógu, jejíž dlouhý okraj se plouhal v prachu cesty. Většina poutníků však byla oblečena na cestu a obtížena zavazadly. Dokonce i malé děti, dost staré na to, aby šly samy, nesly na zádech a hlavách rance. Ve tvářích se jim zračila obava, strach a nejistota.

S největší pravděpodobností byli všichni křesťané. V zástupu se vyskytovali kněží s tonzurou britského typu. Přední část hlavy měli vyholenou od ucha k uchu a vzadu dlouhé vlasy. Muž, který všechny vedl, se ale pyšnil vyholeným temenem – tonzurou římskou.

Poutníci při chůzi zpívali a byla to nadzemská hudba, jež vyvolávala mrazení a stoupala k nebi, na němž stále jasněji zářila vlasatice.

Ulf na to všechno jen zíral. „A co je ta velká budova? Skladiště?“

„Ne, to je kostel. Říkají tomu katedrála.“ Katedrála byla mladší než město samo, neboť ji postavili z použitého kamene. V místech, kde odpadal kamenný obklad, mohl člověk vidět kusy pilířů a soch rozbitých na kusy a tvořících výplň. Ale použité střešní tašky byly popraskané a sklo v oknech rozbité. Není tu nic nového, pomyslel si Wuffa, jen různá úroveň stáří.

„Postavil ten kostel váš velký král?“ zeptal se Ulf.

„Ne, Ethelbertův kostel je tamhle,“ ukázal Wuffa k severu.

„Proč potřebujete dva kostely?“

„Král vyznává římskou církev. K víře ho přivedl Augustinův biskup. Tento kostel postavili britští křesťané.“

Ulf usilovně přemýšlel. „Teď jsi mne zmátl ještě víc.“

„Ti chodci jsou všichni britští křesťané. Aspoň myslím. Ten muž, který je vede, je Říman, biskup.“

„Tak proč ho následují, když není jedním z nich?“

„Já…“ Wuffa rozpřáhl ruce v rozpacích. O křesťanech skoro nic nevěděl. Jen je pozoroval, jako kdyby se jednalo o exotické ptáky. „Odcházejí, aby se už nikdy nevrátili. Vidíš to neustále.“ A pak ukázal. „Podívej. Vidíš ty šperky? Odnášejí své bohatství. Tady vidíš ty lidi, co zakopávají hromady mincí, o nichž jsi mluvil. Tenhle úprk organizuje jejich církev.“

„Kam odcházejí?“

„Na západ, možná, nebo za moře do Galie.“

„Pryč od vás Sasů.“

„Ano, od nás Sasů,“ zazubil se Wuffa.

„To musí být snadné je oloupit, když si nesou všechno to bohatství.“

Znovu mezi nimi zavládla shoda. Dívali se jeden na druhého, ale pak se odvrátili a tu myšlenku nedokončili. Wuffa si pomyslel, že ani jeden z nich není instinktivní zloděj.

Na cestě hořela hranice a zpívající zástup musel odbočit, aby ji obešel. Dva Sasové, zjevně hrubší sorta než žoldnéři doprovázející

křesťany, rabovali jeden opuštěný dům. Lupiči zjevně neměli mnoho štěstí. Vyhazovali z domu staré šatstvo a rozbitý nábytek a tyto věci přikládali na hranici – a také knihy, pergamenové svitky a hory popsaných dřevěných destiček, které se v ohni kroutily, pukaly a černaly. Většina poutníků míjela tuto scénu s odvráceným zrakem.

Ale jeden starý muž, jemuž tóga povlávala kolem vychrtlého těla, se oddělil od zástupu a pokusil se Sasům ty knihy vzít. Křičel na ně směsicí britštiny a latiny: „Ach, vy pohanská zvířata, vy negramotní barbaři, musíte ničit i naše knihy?“ Jedna mladá žena na něj volala, aby se vrátil, ale přátelé jí nedovolili jít za ním.

Ti dva lupiči nadávajícího starce s úsměvem pozorovali. Pak se rozhodli, že se trochu pobaví. Srazili starého muže na prašnou zem, chytili ho za jeho kostnaté nohy a ruce a roztáhli ho jako prase na roštu. Špinavá tóga se shrnula a odhalila hrubou tuniku a jakési spodky.

Mladá žena křičela na najaté válečníky, aby nějak zasáhli, ale ti jen pokrčili rameny. Stařec lupiče provokoval, a tak to byla jen jeho záležitost. Dokonce i biskup pochodoval dál a zpíval vesele hymny, jako by se nic nedělo.

Lupiči nyní starce zvedli a drželi ho nad ohněm. Plameny z hořících knih olizovaly volnou tógu a mužovo ječení se změnilo v bolestivé vzlyky.

Wuffa se podíval na Ulfa. „Oni ho zabijí.“

„To není naše věc,“ řekl Ulf.

„Ne, není.“

„Vezmu si na starost toho vlevo. Pokud by ses mohl postarat o toho stařík a…“

„Jdeme na to.“

Oba vyrazili a hnali se na lupiče. Ulf se lehce předklonil a svým masivním ramenem vrazil do muže na levé straně. Starci hrozilo, že spadne do plamenů, ale Wuffa přeskočil oheň, chytil ho a položil na zem. Věděl, že druhý lupič ho v mžiku napadne zezadu, a proto sevřel ruku v pěst a ohnal se už při otáčení. Klouby zasáhl lebku muže takovou silou, že ho rozbrněla celá paže. Lupič klesl na zem.

Wuffa si na Sasa sedl, vytáhl z opasku nůž a přiložil mu ho k hrdlu. Lupič, otřesený, ale rozlícený, byl těžší a silnější než Wuffa.

Když ho však Wuffa rýpl špičkou nože do hrdla, vzdal se a jen lapal po dechu.

Wuffa se podíval směrem k Ulfovi. Mohutný Seveřan svého soupeře přikoval obličejem k zemi a nyní mu do týlu zasazoval ránu za ranou.

„Myslím, že jsi svého dosáhl," zavolal Wuffa.

Ulf přestal. Držel pěst zvednutou a připravenou k ráně a ztěžka dýchal. „Rozumná řeč."

Wuffa pružně sklouzl z mužovy hrudi a postavil se. Jeho protivník, evidentně stále ještě napůl v mrákotách, se vyškrábal na nohy, šel ke svému ležícímu kumpánovi a začal ho vléci pryč. Wuffa očistil svůj nůž od Sasovy krve a zastrčil si ho zpátky do opasku. Srdce mu divoce bilo. Právě v takovýchto okamžicích se cítil nejsilnější.

A v tomto přívalu triumfální radosti se poprvé setkal se Sulpicií.

III

„Proboha, otče, málem ses nechal zabít!“

Stařec dýchal ztěžka, ale vážně zraněn nebyl. Pokoušel se posadit, zatímco mu jeho dcera narovnávala záhyby tógy kolem jeho vychrtlých nohou.

Nyní, kdy už všechno nebezpečí pominulo, přišel i onen biskup oděný do zářivého roucha. „Orosie! Jsi v pořádku?“

„Ano, Ammanie. Ale cítím se jako hlupák, obrovský hlupák.“

Biskup Ammanius odložil svou berlu a pomohl starci do sedu. „Nikdy bych tě nenazval hlupákem, statečný Orosie. Ale v Armorice je mnoho knih, a ty jsi sám, starý brachu.“

„Ale já jsem nedokázal snést pohled na to, jak ta dvě zvířata ty knihy ničí.“

„Nikdy nepochopí, co ničili,“ řekl Ammanius. „Je třeba je litovat, ne jimi pohrdat.“

Ammanius se nyní podíval na Wuffu a Ulfa. Wuffa viděl, jak biskupův pohled ulpěl na Ulfových svalnatých nohou. Biskupovi bylo možná čtyřicet. Měl hladce oholenou tvář jako jeho britští souvěrci, pokožku tak hladkou, že vypadala jako naolejovaná, a vzhled dobře živeného člověka. Jeho obočí bylo zřejmě vytrhané. Mluvil latinou se silným přízvukem. Asi pocházel z kontinentu.

„Zdá se,“ řekl Ammanius Orosiovi, „že jiné dvojici ‚pohanských zvířat‘ budeš muset poděkovat za záchranu života.“

„Ano, děkujeme vám oběma,“ vyhrkla dcera.

Mohlo jí být tak dvacet let a oči měla vyvalené. Zdála se ustaraná, ale Wuffa si pomyslel, že je to hezká tmavovlasá Britka.

„Chodíte na latinu?“ zeptal se Ammanius.

„Mluvíme latinsky,“ odpověděl Ulf ostražitě.

„Potom rozumíte tomu, co se vám říká. Starý Orosius je vděčný za váš zásah…“

Stařec si odkašlal a promluvil. „Nevkládej mi do úst slova, která jsem neřekl, biskupe.“ Prohlížel si oba mladíky od hlavy k patě. „Uvnitř městských hradeb se nenosí zbraně. Je to zákon.“

Wuffa se zamračil. „Ne za krále Ethelberta.“

„Neuznávám žádného pohanského krále.“

Dcera si povzdychla.

„Neurazte se,“ řekl Ammanius smířlivě Wuffovi. „Orosius má těžký den. Tito lidé opouštějí svůj domov – město, které jejich předci postavili před staletími. Ale vás Sasy historie zajímá pramálo, že ano?“

„Já jsem Sas,“ opravil ho Wuffa. „On je Seveřan, Dán, jmenuje se Ulf. A já jsem Wuffa.“

Dívka se na něj podívala jasnýma hnědýma očima. „A já se jmenuji Sulpicia.“

„V mém jazyku mé jméno znamená ‚vlk‘,“ zubil se vesele Wuffa.

Mladá žena se na něj ledově podívala. Pak se sklonila nad otcem. „Biskupe Ammanie, tihle dva, Ulf a Wuffa, zachránili mého otce. Zatímco *my* jsme se raději dívali stranou. Není to důkaz, že všechny duše mohou být osvíceny a vykoupeny Kristem?“

Ammanius se podíval Wuffovi do očí. „Máte v sobě skutečně dobrotu, chlapče? Ty i ten tvůj severský přítel?“

Wuffa ustoupil a zvedl ruce. „Nechci se obrátit na tvou víru a klanět se tvému mrtvému bohovi, biskupe.“

„Ne? Ale spousty tvých lidí mění názor a přecházejí ke Kristovi. Proto nás sem Augustin přivedl. Vás Sasy je snadné obracet na víru, jste takový trudnomyslný lid! Ve svých písních zpíváte jen o ztrátě domova. Ty to, Wuffo, netušíš, ale tvoje německá duše touží po plameni věčnosti.“

„Věčnost může počkat,“ zasmál se Ulf.

„Pohani, nepohani, tihle dva dnes ukázali, že jsou mnohem užitečnější než ti žoldnéři, které jsme si najali na ochranu.“

„Ano, máš pravdu,“ souhlasil biskup a zatahal se za svůj dlouhý nos. „To by se mohlo hodit.“

Ulf a Wuffa si vyměnili pohledy. Možná tu na ně čeká nějaká příležitost. „Řekni nám, co tím myslíš,“ vyzval biskupa Ulf.

Ammanius ukázal na poutníky, jež měl na starosti. „Chápete, co se tu odehrává? Vedu ty lidi k řece, kde nasednou do člunů, které je dopraví dolů do přístavu Rutupiae. Vy ho nazýváte Reptacaestir, snad to víš. Odtamtud se poplaví přes oceán do Armoriky. Ale já s nimi nebudu cestovat. Můj arcibiskup mne pověřil dalším posláním. Musím se vydat vysoko na sever tohoto zpustlého ostrova. A tam mám hledat jedno proroctví, které prý před staletími pronesla jistá Isolda…“

Římská církev se pokoušela asimilovat svůj britský protějšek. Jedním prvkem této strategie bylo přivlastnit si jakékoli britské svaté, ostatky a další materiály, které za to stály. Podivná, stovky let stará věštba zmíněné Isoldy, jež mluvila o daleké budoucnosti, patřila do této kategorie.

„Střeží ji jeden člověk, kterému říkají ‚poslední Říman‘,“ vysvětloval Ammanius. Ta slova Wuffu vzrušila. „Bude to dlouhá a nebezpečná cesta. Potřebuji proto společníky, na něž se budu moci spolehnout. Vy dva máte pohanské duše, přesto jste však dnes vystoupili, abyste zachránili život jednomu starci, kterého jste předtím nikdy neviděli. Možná že máte vlastnosti, které hledám. Co na to říkáte – půjdete se mnou? Samozřejmě vám zaplatím.“

Wuffa by si o tom musel promluvit s otcem. Ale Ulf se na něj vesele zubil. Takové exotické dobrodružství si člověk mohl jen těžko nechat ujít.

Ammanius zvedl ze země svou berlu. „Pokud máte zájem, sejdeme se za sedm dní v Reptacaestiru.“

Sulpicia pomohla svému vrávorajícímu otci na nohy. „Takové dobrodružství,“ řekla toužebně. „Kéž bych mohla jet s vámi!“

Ulf se okamžitě chytil příležitosti. „Tak pojeď.“

Dívka vypadala zmateně. „Nemůžu. Můj otec…“

„Udělej něco taky pro sebe a ne jen pro něj,“ přesvědčoval ji Ulf. „Dokážeš nás najít.“ A aniž by jí dovolil něco namítnout, otočil se k Wuffovi.

„To bude výlet. Lupiči na cestě, biskup bude lovit naše duše…,“ zasmál se Wuffa.

„A svůdná Sulpicia půjde po tvém zadku! Viděl jsem, jak se na tebe dívala, ty vlku…“

Stařec Orosius za nimi zavolal: „Znáte aspoň název tohoto města, které váš král plundruje, vy barbaři? Víte aspoň, kde jste?“

Wuffa se ohlédl. „To je Lunden. A co je s ním? Kdo by se o to staral?“

Starý Brit, kterého zachránili, jim dál spílal, ale mladíci kráčeli pryč.

IV

Poslední den před Wuffovým odjezdem do Reptacaestiru se v jeho rodné vesnici objevil *scop*, potulný bard. Coenred přijal tohoto otrhaného poutníka, nakrmil ho masem a napojil pivem. Přidělil mu také jednoho vesnického otroka na posluhu.

Samotná vesnice byla příjemná – sestávala ze skupiny na sebe natěsnaných hrázděných domků s otvory v doškových střechách, z nichž stoupal kouř. Lidé si za doprovodu zvuků kovářových měchů dělali svou práci nebo vážně rozmlouvali o obchodu či honili děti, popřípadě slepice. Výstavnější domy měly zdobně vyřezávaná futra. Vzory jejich propletených řezeb si osadníci přivezli ze staré vlasti za mořem, byla to vzpomínka na někdejší domov. Vedle předsíní se nacházely hrubší prostory s podlahou pod úrovní terénu, tkalcovské, kovářské a tesařské dílny. Za nimi stály ohrady pro slepice, ovce a prasata. Vesnice na rozdíl od nyní se rozpadajícího Lundenu nevznikla podle žádného plánu. Domy vyrůstaly jako houby, tam kde bylo místo.

Vesnice Coenredova rodu byla jednou ze stovek takových osad táhnoucích se v širokém pásu kolem hradeb Lundenu. Přes staré doky a novou obchodní oblast zvanou Lundenwic proudilo na ostrov stále dost velké bohatství, aby měl Lunden pro Ethelberta a jeho podnikání nadále cenu – a navíc bylo věcí prestiže vlastnit ruiny obrovského města, jež bývalo kdysi centrem Británie. Lidé sem proto přicházeli žít a pracovat.

S příchodem večera se naplnil největší vesnický sál. V ohništi plápolal oheň a lidé se usadili na lavicích a podlaze pokryté slámou. Jejich tváře se v záři plamenů blyštěly jako vyleštěné římské mince. Mnozí využili příležitosti návštěvy *scopa*, aby se oblékli do svých nejlepších, zářivě barevných šatů a ozdobili se brožemi, náhrdelníky z jantaru, kousky starého římského skla a stříbrnými prsteny. Muži

měli za pasem *seaxy*, nože s kostěnou rukojetí, podle kterých se jejich lid jmenoval. Mnozí z těch starších si protahovali prsty a klouby stižené artritidou. Coenred, jemuž bylo čtyřiačtyřicet let, patřil k nejstarším.

Wuffa byl spřízněn téměř se všemi přítomnými. Toto byla jeho rodina.

Kolovalo pivo, nálada se uvolňovala a začal se ozývat smích. *Scop* konečně povstal a pronesl tradiční pokyn: „Slyšte!“ Zdálo se, že trochu vrávorá, když však promluvil, ukázalo se, že má silný a zvučný hlas. „Slyšte mne, bohové! Drtí mne touha a žal. Probouzím se do těžkých mlh a obdělávám půdu děsivého ostrova, protože jsem následoval svého pána za moře a můj domov leží daleko, předaleko. Pole mého otce zalila mořská voda. Mé děti vyrůstají v černočerné temnotě, protože jsem následoval svého pána za moře a můj domov leží daleko, předaleko…“ Jak se rozehříval při recitování svého tématu, jehož jádrem bylo typické saské lamentování a žal nad ztrátou rodné země, dospělí v sále, pohupující se v rytmu jeho slov, recitovali spolu s ním refrén.

Ten biskup měl pravdu, říkal si Wuffa v duchu. Sasové jsou trudnomyslný lid. Pak ale začalo působit pivo, které vypil, a hlavou se mu najednou honily příjemnější myšlenky. Poddal se příjemné, slavnostní atmosféře v sále, recitoval spolu s ostatními *scopův* melancholický refrén a snil o bílých stehnech Sulpicie, té britské dívky.

Když se setmělo, projevila se plně děsivá bělostná zář komety, jako když maso náhle odpadne a ukáží se bílé kosti. Její nezemský svit poznamenal i příjemnou atmosféru v sále.

V

Reptacaestir byl římskou pevností s obrovskými hradbami a věžemi postavenými podle chladně promyšleného plánu. Připomínal kamenný hrob. Mezi tímto přístavem a Coenredovou útulnou vesnicí nemohl být větší kontrast.

Wuffa spolu s Ulfem opatrně vyjížděli na koních do tohoto rušného přístavního města. Země tady u východního pobřeží byla rovná jako stůl a nad ní se klenulo bledé nebe bez konce. Wuffa ucítil vůni moře. Oba mladíci seskočili z koní a nejistě stáli mezi zástupy severských a německých obchodníků.

Na zemi tiše seděly spousty britských běženců, kteří čekali na svou loď.

„Ach, tady jste," přistoupil k nim biskup Ammanius a na široké, dobře živené tváři měl vypočítavý úsměv. Byl oblečen do praktičtějšího oděvu než v Lundenu. Na sobě měl hrubou tuniku, kožené kalhoty, pevné boty a plášť. Doprovázela ho dvojice mladých mnichů obtížených zavazadly. Jejich růžová, vyholená temena jasně zářila. Ammanius jim říkal novicové a choval se, jako by skoro neexistovali.

Další členkou jeho doprovodu byla ta britská dívka jménem Sulpicia. Wuffa z ní nedokázal spustit oči. Pracovní, téměř mužské šaty, které měla ten den na sobě, zdůrazňovaly jemnou krásu její tváře. V duchu si říkal, že působí dojmem zdatné ženy, zdatné a energické. Byla Britka, křesťanka, byla *jiná* – a jemu to přesto ani v nejmenším nevadilo.

Přistoupil k ní. „Takže jsi přijela."

Podívala se na něj stejně přímo jako on na ni. „Můj otec byl bezpečně vypraven do Armoriky. Umím docela dobře psát a počítat. Myslím, že budu biskupovi k užitku."

„A strávíš s námi padesát dní, možná víc. To mám obrovské štěstí.“

„Máme splnit svaté poslání,“ odpověděla mu lehce výsměšně. „Na to bychom měli pamatovat především.“

„Ale já nejsem křesťan.“

„Potom si už nemáme co říct.“ Odvrátila se. V lehké bríze vanoucí od moře se jí svezly vlasy a zakryly jí oči. Zasmála se.

Hra začala, pomyslel si vřele.

Ammanius trval na tom, že je provede po přístavu. Uvnitř hradeb staré římské pevnosti stály dřevěné domy na půdorysech někdejších kamenných budov, které se dávno zřítily. Na nízké vyvýšenině v centru jim ukazoval komplikovaný systém základů a zbytků pilířů. „Tady postavili oblouk na oslavu Claudiova triumfu. Toto bylo *první místo,* kde Římané přistáli.“ Biskup nasál do plic zhluboka ostrý vzduch plný soli. „Proboha, Krista tehdy skoro ještě ani nesundali z kříže. Později byl ten oblouk zbourán, aby bylo možné postavit hradby pevnosti, která měla odrážet vás, nájezdníky s chlupatými zadky, a vaše ničivé útoky na pobřeží. Ale vy jste stejně přišli. A pak jeden král jménem Vortigern proti vám bojoval a porazil vás v bitvě právě na tomto místě…“

Británie byla římskou diecézí a Londinium jejím hlavním městem. Britové se zbavili říšského jha z vlastní vůle povstáním. Diecézní správa se zhroutila, ale původní čtyři podprovincie se udržely. Tyto provinční státy si vedly úspěšně. Stará města dál fungovala, daně se dál vybíraly. Gramotní a vzdělaní Britové dokonce exportovali svou římskou kulturu do okrajových částí Británie – do jejích západních a severních oblastí a také do Irska, míst, kde standarta s orlem nikdy nezavlála.

Ale absence nějaké centrální moci dovolovala ambiciózním mužům pokoušet štěstí. Na jihovýchodě ostrova se prodral do čela sboru městských radních a vojenských velitelů jistý Vitalinus. Protože chtěl založit panovnickou dynastii, vzal si za ženu dceru Magna Maxima, jednoho z mnoha Britů, kteří si za starých časů nárokovali císařský purpur. Brzy si začal říkat „Vortigern“, což znamená něco jako nadkrál. Byl Ethelbertem své doby.

Vitalinus ale postrádal vycvičenou armádu, a proto si najal saské žoldnéře. Sasové odrazili útoky Piktů ze severu. Ale jih Británie zasáhl mor a Vitalinus kvůli tomu najednou nedokázal vybrat žádné daně. Přestal Sasům platit a ti se vzbouřili.

„Vitalinus zpočátku válčil úspěšně," řekl Ammanius. „Jeho syn Vortimer vybojoval to velké vítězství *tady* v Reptacaestiru. To se stalo, no, přibližně před sto padesáti lety. Dědeček tvého dědečka možná v té bitvě bojoval, Wuffo! Pochybuji, že vaši bardi zpívají písně o porážkách. Ale britský triumf nemohl trvat dlouho…"

Pět let nato Sasové vyrazili ze své enklávy na ostrově. A kromě toho do Británie přicházely další a další vlny saských imigrantů. Ve Wuffově vesnici *scopové* stále zpívali o velkých plavbách ze staré domoviny, v níž moře zaplavovalo pole, a vyprávěli příběhy, jež si předávali už dědové jejich dědů. Tito lidé nebyli žoldnéři, ale národ, který se dal do pohybu.

„Britové ztráceli krok za krokem svou zemi. Teď je máš tady, běžence prchající ze země svých předků. A v posledním desetiletí zadupali v Reptacaestiru nohy nové vlny nájezdníků."

„O čem to mluvíš?" zeptal se Wuffa.

Biskup je zavedl do malého kostela postaveného z kusů římského kamene. „Tahle kaple je zasvěcena Augustinovi. Právě před deseti lety tady tento arcibiskup přistál s úkolem od papeže přivést vás pohanská dítka k jediné pravé víře. A tato invaze do Británie nikdy nepozná konce."

Wuffa se rozhlédl po neopravovaných zdech, davech severských a německých kupců, shlucích britských běženců. Stál uprostřed těchto komplikovaných, mnohovrstevnatých ruin a cítil, jak se mu otevírá minulost, jako kdyby se před ním rozletěly dveře nějakého obrovského opuštěného sálu. Nahánělo to strach a znepokojovalo to.

Když ale pohlédl na Sulpicii, byla jeho mysl plná jen zářné přítomnosti, podobné rozptýlenému světlu na moři, které nedovolovalo rozpadajícím se stěnám pevnosti házet stíny.

VI

Wuffa a Ulf strávili několik dní doprovázením Ammania po dalších přístavech jihovýchodního pobřeží Británie. Biskup v nich musel dohlížet na další skupiny uprchlíků, kteří utíkali na kontinent. Mnohá tato přístavní města měla mohutné opevnění jako Reptacaestir. Jediné z nich, o němž Wuffa slyšel již předtím, bylo Pefensae, biskup ho však nazýval Anderida. Tady po ukončení vlády Říma vyrostlo uvnitř hradeb britské město, ale před sto lety se tu vylodili Sasové a zmasakrovali Brity do posledního muže. Byl to smělý útok, o němž *scopové* stále pěli oslavné písně.

Když Ammanius splnil závazky, vyrazil se svým pětičlenným doprovodem na daleký sever, aby tam pátral po Isoldině legendě.

Skupina jela hlavně po silnicích, které se zachovaly z dob Římanů. Některé z nich byly dobře udržované, některé ne. Ulf a Wuffa jeli na koních, zatímco biskup, Sulpicia a oba novicové cestovali v robustním saském voze. Británie se skládala z řady malých království, ale Ammanius jim dokázal vždy zařídit ochranu prostřednictvím průvodních dopisů, které napsal jeho arcibiskup – a také díky síle své osobnosti, jak si říkal Wuffa.

V noci spali ve starých římských městech nebo v pevnostech na vrcholcích kopců či ve statcích v krajině. Města obehnaná narychlo postavenými hradbami připomínala více ušmudlané pevnosti, v nichž se mezi domky, jež byly uplácané z bláta a měly doškové střechy, tyčilo pár mohutných kamenných budov. V římsko-britských doménách představovala města ve zlých časech ochranu, v dobrých trh, a byla současně místy, v nichž králové a další menší mocipánové vybírali daně.

Wuffu ale mnohem více zajímaly pevnosti na kopcích, protože se naprosto lišily od všeho, co dosud viděl. Byly opevněny nikoli kamennými hradbami, ale hliněnými valy a dřevěnými palisádami.

Ammanius si všiml Wuffova narůstajícího zájmu o tyto stavby a řekl mu, že pevnosti stály na kopcích dávno předtím, než přišli cézarové. „A později se Britové stáhli zpět do těchto pevností svých předků, jako kdyby tu Římané vůbec nikdy nebyli…“

Ammanius dával přednost nocování v římských statcích. Tyto velkolepé stavby, které kdysi vlastnili bohatí římští Britové, byly buď opuštěny, když se římský systém zhroutil, nebo využívány dál jako hospodářství, ale v mnohem omezenější míře. Později, když se v Británii rozšířilo křesťanství, se z nich staly kláštery. V nich tiše pracovali mniši a biskup Ammanius se v tomto prostředí zjevně cítil jako doma. Jakmile se díky tomu uvolnil, začal pít. Ammanius mohl být svatým mužem, ale víno měl rád a zdálo se, že když se opije, fascinují ho Ulf a Wuffa ještě víc. Biskup častěji promlouval k Wuffovi. Říkal mu, že spatřuje v „prázdných myslích jich obou, pohanských chlapců“ plavidla, která je třeba naplnit Boží pravdou. Ale když se Ulf pohnul, biskup ho vždycky sledoval pohledem, jako kdyby Seveřan byl nějakým fascinujícím zvířetem.

Jednoho dlouhého večera seděli v útrobách jistého statku přeměněného na klášter v sále ozářeném plameny z ohniště. Kromě nich tam byl pouze mnich, jenž jim přinesl jídlo a pití. Na stěnách visely tapiserie a na podlaze ležel tlustý koberec. Biskup řekl, že to bývalo *triclinium* římské vily. Pro Wuffu bylo to slovo ale jen prázdným zvukem. On prostě seděl v nějakém obývacím pokoji. Mnichové řekli, že koberec a tapiserie jsou tu proto, aby nikdo pobožnůstkářsky nezíral na pohanské symboly na stěnách a na podlaze, a také proto, aby v místnosti, jejíž systém podlahového vytápění dávno přestal fungovat, bylo větší teplo.

Ulf a Sulpicia hráli složitou hru s kostkami a hracími známkami, odřenými častým užíváním, jež zůstaly ve vile po původních majitelích. Tato zábava byla nyní velmi populární mezi zdejšími mnichy. Sulpicia seděla na lehátku těsně vedle Wuffy a volná tunika se jí v záhybech skládala kolem hebkého hrdla. Wuffa registroval každé veselé zasmání, které si vyměnila s Ulfem, způsob, jakým se Ulfova rozcuchaná zlatá kštice dotýkala jejího tmavého britského obočí, i to, jak se jejich prsty setkávaly nad ošoupaným povrchem dřevěné hrací desky.

Wuffa od onoho rozhodujícího dne, kdy se v Lundenu potkal s Ulfem, věřil, že s ním má dohodu: pokud snad Sulpicia nebyla rovnou jeho, pak měl mít přinejmenším právo prvního pokusu. Ale dalo se Ulfovi věřit? Byl snad rafinovanější a pracoval tiše na tom, aby získal výhodu? Wuffa se cítil zmaten, vymanévrován.

Jestliže však Wuffa sledoval Sulpicii, pak Ammanius nespouštěl oči z Ulfa.

Biskup se naklonil tak těsně k Wuffovi, že Sas cítil pach zvětralého vína na jeho bradě. „Vy Němci mě fascinujete," řekl. „Nebudujete říše. Nevyznáváte žádné hodnoty kromě oddanosti k síni svých náčelníků, v níž vaši válečníci sedí kolem stolu a opíjejí se. Nemáte žádné zákony, jen ty nejbrutálnější. Za lidský život si necháváte zaplatit, že ano? Je to pokuta, která se platí, když někdo vezme někomu život, že?"

„Nazýváme to *wergild."*

„Nic než racionalizace barbarské krevní msty. A vynucujete si dodržování zákonů mrzačením, vyloupáváním očí a uřezáváním jazyků a končetin. Viděl jsem výsledky! Vaše společnost je prostoupena násilím – je jím řízena. Nemáte žádné léky, které by stály za zmínku, protože nemocné, postižené a staré zabíjíte."

„Nevěř všemu, co o nás uslyšíš od našich nepřátel," odvětil Wuffa klidně.

„I to vaše náboženství je jen neuspořádanou směsicí mýtů a legend. Vaše zkazky o Wodenovi, matce-zemi Frig… Kristovy oči." Biskup si dal další velký doušek vína z poháru, který mu nervózně vyhlížející novic hned doplnil. „A přesto," pokračoval s bradou potřísněnou rudým vínem, „je toho hodně, co je vám třeba závidět. Ach ano! Vášeň válečnického národa, tu vaši primitivní energii. Váš hrdelní jazyk je plný výrazů pro ‚lásku', pro ‚čest' – čímž se naprosto liší od studeně formální latiny…" V tomto okamžiku biskup krkl, ještě víc se naklonil, sesunul se z lehátka a těžce dopadl na podlahu.

K ležícímu biskupovi přispěchal s rezignovaným výrazem na tváři novic. Spolu s Wuffou ho uchopil v podpaždí a ztěžka postavil na nohy. Pak se ho pokoušeli odvést z místnosti.

„Láska mezi válečníky," vykřikoval Ammanius. „Pevná vazba mezi silnými muži! Je mezi tebou a tvým Seveřanem taková vazba,

Wuffo…?“ Pak začal lapat po dechu a v okamžiku, kdy se oběma mužům podařilo vyvést ho ze dveří, vyzvracel obsah svého žaludku. Tmavé zvratky potřísnily koberec na podlaze.

Ulf a Sulpicia po celou dobu mlčeli jako hrob. Jen pokračovali ve hře a s klapáním přemisťovali ošoupané žetony na starobylé hrací desce.

VII

Následujícího dne se cestovatelé vydali na další cestu a pokračovali dál na sever. Biskup Ammanius byl nepříjemný společník, protože se mračil na svět, stále páchl zvratky a nakyslým vínem a vybíjel si svůj vztek na bezmocných novicích. Wuffa si pomyslel, že je všechny spojuje nevýslovný chtíč a neústupná žárlivost.

Pak konečně dorazili do někdejší nejsevernější provincie Británie, kterou Ammanius nazýval Flavia Caesariensis, a vydali se k její metropoli Eoforwicu, jíž římští Britové říkali Eburacum. Ukázalo se, že je to impozantní římské město rozkládající se na vyvýšenině nad řekou a obehnané mohutnými hradbami. Dominovala mu mohutná kamenná budova, jejíž kolonáda a střecha krytá taškami byly v dokonalém stavu. Ammanius vysvětlil, že tady *byla principia*, hlavní velení této římské pevnosti.

Jakmile však cestovatelé přijeli blíže k městu, všiml si Wuffa, že jeho hradby jsou na některých místech prolomené a ohořelé. Uvnitř města však vládla horečná aktivita: probíhaly tu opravy opevnění a proudili do něj přistěhovalci. Tito činorodí lidé však nebyli Římané ani Britové. Eburacum drželi nyní Němci.

Když se římská správa stáhla z ostrova, římský velitel tohoto města, zvaný *Dux Britanniarum*, využil s hlavním velitelstvím legií a pevností ve valu situaci k tomu, aby se zmocnil kontroly nad touto starou severní provincií. Vzniklý státní útvar si vedl dobře navzdory nájezdům germánských Anglů na východní pobřeží, kteří se na něm v průběhu pár desetiletí vylodili v několika velkých vlnách. Britové dokázali po určitou dobu nepouštět Angly z jejich pobřežní pevnosti Bebbanburh, a dokonce je vytlačili na ostrov zvaný Lindisfarena. Ale příliv Anglů neustával a tento národ si nakonec již před dávnou dobou prorazil definitivně cestu do Británie. Jejich království se nyní

rozkládalo na severu ostrova a patřil k němu již i Eoforwic, který Anglové obsadili před několika málo lety.

Nyní se tedy pod kolonádou *principie* tísnil dobytek a po její mramorové podlaze kráčeli němečtí náčelníci. Ammanius to vše pozoroval a zkoušel sdělit nepříliš vstřícnému Wuffovi svůj pocit zmaru a lítosti, své hluboké přesvědčení, že se narodil příliš pozdě.

Cestovatelé zůstali ve městě pouze jednu noc a pak se vydali do centra tohoto nového anglického království na východním pobřeží. Bebbanburh byl pevností postavenou na tvrdé černé skále, která se nekompromisně tyčila nad písečnými dunami mořského břehu. Museli vylézt po schodech vytesaných ve skále, aby se dostali nahoru. Pevnost byla primitivní, tvořilo ji jen několik hrázděných stavení chráněných ohradou. Kdysi Anglové měli jen toto skalisko. Dnes to bylo však srdce království, jež zahrnovalo celý sever Británie.

Toto místo dostalo jméno po manželce jednoho krále Anglů. Britové je kdysi nazývali Dinguardi, ale to už bylo všem jedno.

Unavené cestovatele přivítal thén místního krále a ubytoval je v jednom malém, těsném domě. V tomto typicky germánském stavení se Wuffa poprvé od té doby, co opustil Coenredovu vesnici, cítil zase trochu doma. Bebbanburh byl pozoruhodným místem – tyčil se nad věčně neklidným mořem, zalitým přízračnou září komety. Biskupa ale brzy zaplavily chmury. Když totiž naléhal na královy poradce, aby mu prozradili, jak by mohl najít Isoldino proroctví, bylo mu řečeno, že ho čeká ještě další putování. Měl tentokrát směřovat na západ podél linie starého římského valu. „Poslední Říman“, údajný potomek samotné Isoldy, řekl thén pověrčivě, prý setrvává v jedné z pevností valu zvané Banna.

Wuffa si nevzrušeně našel roh s podestýlkou ze slámy, která čpěla po dobytku, stočil se na ní do klubíčka a spokojeně usnul.

V noci za naprosté temnoty ho však probudil něčí těžký dech páchnoucí po víně a neohrabaná ruka šátrající pod jeho přikrývkou. Bez jakéhokoli uvažování zvedl koleno a vrazil ho do dustého břicha nad sebou a zasadil úder pěstí. Ammanius spadl se zachrochtáním na záda, protože to samozřejmě byl on.

Rozlícený Wuffa se vyškrábal ze svého slaměného lůžka, šel ke dveřím a rozkopl je. V záři komety uviděl biskupa ležícího na zádech s roztaženýma rukama a nohama. Na tunice měl krvavou skvrnu, která se zvětšovala. „Jménem toho tvého Boha přibitého na kříž, co to děláš, Ammanie?“

Biskup si osahával obličej. Pak kvůli krvi, která mu tekla, promluvil zastřeným hlasem: „Myslím, že jsi mi zlomil nos.“

„Měl jsem ti zlomit ten tvůj opilý vaz. Proč jsi přišel do mé postele?“

„Protože *ona* byla v *jeho,*“ odpověděl biskup zoufale.

Wuffa byl stále ještě trochu dezorientovaný kvůli přerušenému spánku a šoku, jejž utrpěl. Proto mu chvíli trvalo, než si všechno srovnal v hlavě. Biskup žijící v iluzi, že Ulf je k němu vstřícný, šel za Seveřanem do jeho postele – a v té našel Sulpicii.

Takže, pomyslel si Wuffa smutně, napětí, jež mezi námi čtyřmi narůstalo během celé této cesty, vyvrcholilo v jediném odporném okamžiku. Měl by býval cítit hněv, ale na to byl příliš otupělý. Zíral ze dveří na kometu na nebi nad oceánem.

Biskup se zmítal na podlaze jako ryba, která se ocitla na suchu. „Zradili nás, Wuffo, zradili nás oba! Zradili!“

VIII

Museli se vrátit na jih k valu. Cestovali po pobřeží, a když dojeli k tomuto starému opevnění, byli nuceni jet podél něj až k jedné z jeho pevností, dávno opuštěné, bez posádky a rozpadající se. Jejími branami projeli na jižní stranu valu a tam se dostali na silnici, jež byla docela dobře opravena a vedla podél něj na západ. Vedle ní se táhl obranný příkop nyní zasypaný nejrůznějšími odpadky. Po této silnici sledující linii valu putovali do Banny.

Na zdi bylo vidět jeho stáří. Na některých místech bylo obložení z čistě opracovaného kamene vylámáno a ukradeno a odhalil se tak hrubý vnitřek postavený z betonu. Pořád ale stály dlouhé úseky, které se plně zachovaly. Byl na nich dokonce ještě patrný bílý a červený nátěr, který musel přestát stovky let. Pevnůstky valu a pozorovací vížky byly rozmístěny v pravidelných intervalech. Pokud se na ně člověk díval z vyvýšeného místa, připadaly mu jako vzdálené majáky. Byly tam i další velké pevnosti opírající se o val, ty však připomínaly svou velikostí spíše malá města. Některé měly stále své obyvatele, nežili tam už ale vojáci, nýbrž rolníci. Někteří byli Britové, jiní Němci a přebývali v ubohých dřevěných chatrčích, které se krčily v závětří impozantních budov postavených v dávné minulosti.

Jak cestovali podél valu, začala jeho obrovitost na Wuffu silně působit. Zeď jednoduše protínala krajinu a neexistoval žádný hřeben nebo řeka, které by odchýlily její linii. Táhla se přes tuto zúženou část ostrova od východu k západu, od pobřeží k pobřeží, a uzavírala celou jižní část Británie od Eoforwicu přes Lundenwic až po Reptacaestir. Chránila všechna tato zranitelná místa před lupičskými nájezdy barbarů, kteří žili na sever od zdi. A navzdory své zchátralosti byla tak obrovská, že jim trvalo *celé čtyři dny*, než se dostali k jejímu západnímu konci. Wuffa nikdy nepatřil k těm, kdo s

posvátnou hrůzou zírají na staré zříceniny. Ale začínal chápat, co rozměry valu znamenají. Cítil, že se mu na chviličku otevřel svět nebetyčných, nadlidských ambicí císařů, kteří mohli jediným dekretem nařídit, aby nějaká země byla přeťata v půli.

A ve stínu obrovského valu jejich čtveřici stále stravovala vzájemná rivalita i chtíč.

Od události v Bebbanburhu rozložila závist veškeré přátelství mezi Wuffou a Ulfem, bylo-li vůbec nějaké. Wuffa se začal na Ulfa dívat jako na prohnaného a falešného manipulátora. Skutečnost, že Seveřan získal Sulpicii, ho přiváděla k šílenství. Přitom se zdálo, že Sulpicia se cítí Wuffovým hněvem uražena. Byla toho názoru, že patří jen sobě a není žádná otrokyně, o kterou by snad někdo mohl svádět zápas.

Jak cesta pokračovala, její zdraví se však zhoršovalo. Zkoušela to skrýt, ale Wuffa viděl, že si drží břicho a že má střevní potíže. Ujalo se v ní Seveřanovo semeno? Pokud ji Ulf skutečně oplodnil, neudělal jí tím radost. Wuffa si nedokázal představit, že by ji její lid přivítal, kdyby se vrátila s nějakým barbarským spratkem u prsu.

A Ulf už s ní nechtěl nic mít. Už ji měl, ona byla nyní navíc nemocná, tak se o ni přestal zajímat. Jeho chladný odstup ještě zhoršoval Wuffův vztek. *On* by se tak nezachoval, kdyby Sulpicia byla jeho a kdyby s ní zplodil dítě.

Doutnající nenávist působila na všechny. Wuffa a Ulf se dokonce jednou porvali kvůli zbytečnému sporu o to, jak přebrodit řeku v místě, kde stával římský most, který se ale už zřítil.

Ammanius si nakonec Wuffu a Ulfa vzal stranou. „Najal jsem si vás dva kvůli vašim svalům. Vůbec jsem ale nečekal, že se vrhnete na sebe. Pamatujte, že jste u mě ve službě a že jsem to já, kdo vás platí. Zkuste myslet hlavou a ne varlaty.“

Byl to však biskup sám, kdo především vyvolával ve skupině napětí. Zlomený nos ho bolel a stále krvácel, a on si proto vybíjel vztek na novicích, na Wuffovi i Ulfovi a dokonce i na koních, když se začali plašit. Wuffa chápal, že Ammanius má ve skutečnosti vztek na sebe za to, jak se zachoval té noci v Bebbanburhu. Pomyslel si však, že biskup je stejně jako všichni lidé vězněm svých vlastních nedostatků.

Skupinka tak téměř v naprostém mlčení dojela konečně do Banny. Tady se val blížil ke svému západnímu konci a současně překonával vysoký hřeben. Z toho si Wuffa mohl prohlédnout kopcovitou krajinu na severu a hluboké zalesněné údolí na jihu, jímž se vinula řeka.

Kousek od pevnosti, v dolní části severního svahu se choulila malá, ubohá vesnička, v níž žili Anglové, kteří se živili zemědělstvím. Ammanius po příjezdu vedl svůj doprovod do této osady, nebojácně si nechal předvolat náčelníka a žádal od něj odpověď na otázku, zda něco ví o onom „Posledním Římanovi“. Wuffa a Ulf mu museli překládat, protože tito Anglové neuměli latinsky a Ammanius zase neznal žádný germánský jazyk.

Náčelník, jenž byl rolníkem i válečníkem současně, odpověděl kladně. Ano, ví všechno o muži jménem Ambrosius, řečeném Poslední Říman. On a jeho lid ho ve skutečnosti drží při životě už mnoho let.

Anglové se usadili v těchto místech, protože je k tomu nabádali jejich králové. Rozhodli se, že nebudou žít ve staré pevnosti. Ale chodili do ní hledat staré nástroje, mince, či dokonce zlomky šperků, tento odpad staletí.

V Banně našli také Ambrosia. Rod starého muže žil v osadě, jež vyrostla v rozpadlé pevnosti, po celé generace. Jakmile však přišli Anglové, sbalila jeho rodina veškerý majetek a odešla. Náčelník nevěděl kam a nikdy se o to nestaral. Tvrdohlavý starý Ambrosius zůstal opuštěný a obdělával malé políčko uvnitř hradeb pevnosti. Byl vetchý, přitom ale svým způsobem úžasný. Dokonce zvedl svůj rezavý ruční pluh a hrozil, že kterémukoli podsaditému Anglovi rozbije hlavu, pokud by se ho pokusil vystrnadit z jeho pevnosti.

Nějaký impulz vedl Angly k tomu, aby stařík tolerovali. Dokonce se s ním dělili o pivo. Když to Ammanius slyšel, skládal náčelníkovi poklony za jeho křesťanskou štědrost, tak překvapující u „pohana s chlupatým zadkem“. Ale Wuffa věděl, že obrovské římské ruiny snadno vyvolají posvátnou bázeň. Možná že stařec od valu připadal Anglům, z nichž někteří teprve nedávno připluli ze své země za mořem, jako nějaký pozůstatek zašlých dnů, jako živoucí duch.

Možná se dokonce snažili naklonit si bohy valu tím, že ho ponechají naživu.

Ale podsaditi Anglové reptali, že už to trvá patnáct let a stařík stále zarputile odmítá umřít.

Ammanius se spolu s ostatními rozjel do pevnosti. Uvnitř tohoto velmi starého místa všude bujela tráva a plevel. Na zachovalých pravoúhlých základech zaniklých kamenných budov byly postaveny chatrče ze dřeva a proutí. Ale i tato pozdější stavení se rozpadla v bláto, z něhož byla uplácána. Zcela opuštěná však pevnost nebyla.

Ambrosius byl kost a kůže. Na sobě měl plášť ze silné vlněné látky s kapucí, třebaže jarní počasí nebylo chladné. Vypadal tak na sedmdesát let, ale stříbrné vlasy měl nakrátko ostříhané a tvář hladce oholenou, třebaže jeho uvolněná pokožka byla silně vrásčitá. Wuffa si v duchu říkal, že kdysi to musel být pohledný muž s hrdým rovným nosem a mocnou bradou. Nyní však byla jeho tvář propadlá a tělo zchátralé.

Toto byl tedy onen „Poslední Říman“, kterého negramotní rolníci z kmene Anglů živili a udržovali při životě tak trochu jako nějakého domácího mazlíčka.

Když však biskup Ambrosia oslovil, nedostal žádnou odpověď. Stařec ho ignoroval a místo toho se obrátil na Ulfa a Wuffu. Byl dychtivý, nedočkavý, jednal s takovou intenzitou, že Wuffa ucouvl, a horlivě jim řekl latinsky: „Už vás očekávám.“

IX

Jak padal soumrak, kometa, zavěšená na temném severním nebi, zářila a děsila více než kdykoli předtím.

Zatímco novicové spali ve stáji ve vesnici Anglů, čtyři hosté se chystali strávit noc v pevnosti, protože si to tak přál Ambrosius. Připravil jídlo a řekl: „Jezte a pijte. Člověk není žádný Říman, pokud není pohostinný.“ A šouravě je obsluhoval – servíroval jim maso a naléval pivo. „Samozřejmě že jsem hodně vděčný svým novým sousedům Anglům dole pod kopcem, ale kéž by se nějak dostali k dobrému vínu z kontinentu, místo aby vařili tohle hnusné německé pivo. Jednou jsem se tu pokusil pěstovat vinnou révu u jižních hradeb pevnosti. Zmrzla a uschla během první tvrdé zimy. Ach jo!…“

Ammanius, Sulpicia i Ulf a Wuffa leželi na lehátkách. Byl to římský způsob chování – jedlo se vleže. Byli v místnosti vybudované z ruin staré *principie*, někdejšího velitelství pevnosti. Byl to malý římský ostrov s mozaikovými podlahami, freskami, kameninovým nádobím, příbory a amforami opřenými o stěny miniaturní kuchyně. Na podlaze se vršily hromady svitků a svazky dřevěných destiček, všude kolem stěn stály skříně. Původní střecha *principie* se dávno zřítila, ale tuto část nyní kryly plesnivé došky.

Všechno bylo staré a oblýskané, nádobí otlučené a nože ostřené tolikrát, že měly čepele tenké jako podzimní listy. Místnost samotná byla plná prachu a sazí.

Ammanius rychle otevřel téma Isoldy a jejího proroctví. „Víš o ní něco? A existovala vůbec…?“

„Ale existovala,“ odpověděl Ambrosius. „Já jsem toho živoucí důkaz!“

„Ty?“

„Jsem potomek Isoldy," vysvětloval Ambrosius, „a tudíž i jejího otce Nennia. Jsem ve skutečnosti pravnuk pravnuka Isoldina syna. A protože se narodila v Římě a její otec také, jsem tedy i já svým původem Říman." Mrkl přitom na Wuffu. „‚Poslední Říman'. Tak mi vy Anglové říkáte, že ano?"

Wuffa by nic nezískal snahou vysvětlit starci, jaký je rozdíl mezi Angly a Sasy, proto mlčel.

Ammanius starce pobídl: „A Isoldin příběh?"

Ambrosius vyprávěl, že se vše stalo téměř před dvěma stoletími právě v této pevnosti. Isolda, tehdy mladá dívka v pokročilém stupni těhotenství, musela doprovázet svého otce celou cestu sem až z Říma. Pak daleko od domova porodila prvního z linie pěti mužských potomků, která vedla nakonec až k němu, Ambrosiovi.

A při porodních bolestech začala mluvit – jazykem, který neznala ani ona, ani její otec.

Ammanius projevoval opatrný zájem. „Měla tedy dar mluvit cizími jazyky. To je běžný zázrak. Zmínila se také o Kristovi?"

„Ano, mluvila o něm," řekl Ambrosius. „Zázrak ale spočíval v tom, že *jazyk, kterým se vyjadřovala, byl německý.*"

Wuffa si všiml, že tento detail byl v rozporu s Ammaniovými představami o tom, co obnáší správný křesťanský zázrak. On sám jím však byl fascinován, neboť z jeho hlediska bylo v tom případě pravděpodobnější, že se stalo něco opravdu pozoruhodného, něco, co nebylo způsobeno jen nějakou horečkou. Jaké pominutí mysli mohlo způsobit, že nějaká žena mluvící latinou začala náhle deklamovat německy?

„A mluvila o budoucnosti? Bylo to opravdu proroctví?" zeptala se Sulpicia.

„Rozhodně ano. Nennius a ostatní lidé, kteří u ní byli, to okamžitě rozpoznali. Zapsali je a od té doby je moje rodina tady na tom místě stále uchovávala."

„A co říkala?" naléhal Ammanius.

Ambrosius si povzdechl a napil se znovu piva. „Povím vám to zítra. Budeme diskutovat o minulosti i budoucnosti a podobných nesmyslech. Ale teď mluvme o jiných věcech. Hladovím po rozhovoru se vzdělanými lidmi, jsem tu zavřen s negramotnými

Němci. Vy jste unaveni – nebo pokud nejste, tak *já jsem* – a mám dojem, že většina z nás už se trochu opila tímhle hrubým pivem.“ Při těchto slovech se díval na Ammania, a biskup si ho proto hněvivě měřil.

Ambrosius se obrátil na Ulfa a Wuffu. Od prvního okamžiku jejich setkání se zdálo, že ho tito dva mladí muži zajímají mnohem více než biskup nebo ta dívka, třebaže v jeho zájmu nebyla na rozdíl od Ammania ani stopa lascivnosti. Zeptal se, odkud oba jsou, a oni se mu to pokoušeli vysvětlit. Kvůli jejich neznalosti běžné geografie to však byl problém: pro Ambrosia byli oba jednoduše barbary z území za hranicemi někdejšího impéria.

„A teď jste tady,“ řekl jim Ambrosius, „na západním pobřeží Británie, tak daleko od domova.“

„Můj lid přišel do Británie,“ vysvětloval Wuffa, „kvůli moři. Tak mi to alespoň říkal otec. Každý rok postoupil příliv výš. Pláže a útesy odplavila voda. Museli jsme odejít z našich hospodářství, která se ocida pod vodou. Ale neměli jsme kam jít, protože ostatní země byla obsazená.“

„A tak jste připluli přes oceán. Hladina moře stoupne a my bezvýznamní lidé musíme prchnout. Ve srovnání s takovými silami se vzestup a pád říší zdá triviální záležitostí – co říkáte? Ale mohou existovat ještě horší situace.“ Ambrosius se při těchto slovech naklonil těsně k oběma mladíkům a upřeně jim hleděl do tváře. „Jednou jsem potkal jistého starce, ubohého Brita utíkajícího před Angly na západ, který mi vyprávěl jednu dávnou legendu – musela se datovat do doby před tisíci a tisíci lety, pokud byla pravdivá – že kdysi mohl člověk přejít oceán nebo spíše jeho dnešní dno suchou nohou. Ale moře začalo stoupat. Když někdy hrabete v obnaženém písku na pobřeží, najdete kosti sobů nebo dokonce jeden či dva kamenné nástroje. Myslíte si, že jsme všichni jeden národ, my lidé ze zemí obklopených oceánem, a že vy v jistém smyslu nejste migranti, ale jednoduše jste přišli domů?“

Tato myšlenka Wuffu ohromila. „Ale jak by člověk mohl kdy zjistit, zda je to pravda?“

Ammanius souhlasně zabručel. „Inteligentní odpověď. Dokázal bych z tebe, vlčí chlapče, udělat učence, kdybych dostal čas.“

Na Ulfa, jenž byl zemitější než Wuffa, však Ambrosius svým prohlášením neučinil žádný dojem. „*My* nemáme žádné legendy o zatopené zemi. Můj lid je válečnický národ.“

„Tak válečníci,“ řekl stařec. „Ve světě není nikdy nedostatek válečníků! Když jsem byl malý, představil mě otec největšímu válečníkovi ze všech. Slyšeli jste vy sekáči někdy jméno Artorius?“

Mladíci netušili, o koho jde, a Ambrosia to zřejmě šokovalo.

Ammanius proto vysvětlil, že němečtí imigranti začali kdysi pronikat ze svých opevněných bodů na pobřeží hlouběji do vnitrozemí ostrova, což vyvolalo válku s Brity. Ti našli svého velkého vojevůdce v Artoriovi, který měl pravomoc vést boj ve všech provinciích-státech v Británii a který díky tomu zorganizoval významný odpor a dosáhl série vítězství. „Artorius“ mohla být ale přezdívka znamenající něco jako Muž-medvěd, což byla možná narážka na jeho velikost a mohutnost. Artorius byl prý synovcem jednoho z posledních římských velitelů, kteří zůstali na svém postu v Británii.

„To vše se stalo sto let po odchodu Římanů,“ dodal Ammanius. „Artorius zajistil mír na jednu generaci. Ve skutečnosti ale dokázal pro svůj lid získat jen odklad.“

„Ale proč sem ten Artorius přišel?“ zeptal se Wuffa.

„Stáhl se sem na odpočinek po poslední bitvě,“ odpověděl Ambrosius. „Byl už starý, vážně zraněný a navíc stejně silně unavený proradností a zbabělostí vlastních lidí jako tlakem nepřítele. Zemřel tady v Banně – u valu, největšího monumentu říše, jejíž památce zasvětil celý život.“ Starcovy oči se nyní zamlžily. „V jiném věku by mu tady postavili oblouk, který by se mohl směle srovnávat s jakýmkoli podobným památníkem v Římě! A já, dítě, jsem mu byl představen. Prohrábl mi vlasy! Tady.“ Ambrosius si s potížemi klekl a sklonil před Wuffou hlavu. „Dotkni se mého temene. No tak!“

Wuffa pohlédl na biskupa, který jen pokrčil rameny. Pak položil ruku na starcovu hlavu. Jeho pokožka byla na křehké lebce napnutá jako tenký papír.

„Nikdy nezapomeň. Vyprávěj to svým dětem!…“

Konverzace ještě chvíli pokračovala v tomto duchu, pak ale Ammanius vstal a protáhl se. „Jsem, pane, znaven tvou laskavou pohostinností," řekl pro něj typickým suchým způsobem.

Zvedla se i Sulpicia. Nehodlala zůstat sama s Wuffou a Ulfem, i kdyby na ně dohlížel tenhle stařík. „Také vám popřeji dobrou noc." A impulzivně Ambrosia lehce políbila na temeno.

Starce tím potěšila a vyvolala na jeho tváři úsměv.

Wuffa a Ulf se začali také škrábat na nohy. Ale Ambrosius pozvedl ruku v jednoznačném gestu. *Počkejte. Nechte je jit.*

Stařík zavřel dveře za biskupem a dívkou. Pak potichu došel k jedné skříni. „Už jsem myslel, že ten zatracený starý čmuchal, ten hlupák, nikdy nepřestane. Žádní biskupové, ani to docela půvabné děvče, po němž oba toužíte, se nemají co míchat do našich věcí." Wuffa se snažil nedívat na Ulfa. Ambrosius mezitím vytáhl z přeplněné skříně nějaký svitek. Pak se na oba podíval a v očích se mu zračily složité pocity – směsice lítosti a touhy. „Souhra náhod se postarala o to, že jste sem přišli v závěsu za tím biskupem. Ale to se mělo stát, dávná slova se tím naplnila."

Wuffa pohlédl opatrně na Ulfa. Cítil, jak se mu rozbušilo srdce. Náhle dostal v přítomnosti toho stařík, který se přitom ohánět pouze jedním pergamenovým svitkem, velký strach. „Dávná slova o čem?" zeptal se.

„Tohle," Ambrosius rozvinul pergamen a držel ho v třesoucích se rukou, „je Isoldino proroctví."

X

Dokument byl zažloutlý věkem a ušpiněný častým používáním. Wuffa rozeznal rukopisný text s poněkud rozhozenými řádky, zřejmě psanými ve spěchu. Ale přečíst si ho nemohl. Neuměl přečíst ani své jméno.

„Takže to je to proroctví," ověřoval si Ulf.

„Ano! Bylo zapsáno u lůžka, na němž Isolda rodila. Moje rodina ho uchovávala dvě stě let – *dvě stě let čekání,* jež se zkoncentrovalo do tohoto okamžiku. Věděl jsem, že přijdete. Věděl."

„Co tím chceš říct? *Jak* jsi to mohl vědět?" zeptal se podezřívavě Ulf.

„Protože na nebe se vrátila záře." Ambrosius ukázal ke stropu svého těsného obydlí.

„Ta kometa," vydechl Wuffa.

„Ano! A je to ta kometa, na jejíchž opakovaných příletech je celé proroctví postaveno." Pak stařec začal číst třesoucím se hlasem:

Toto jsou Velké roky/Boží komety
jež skvostně září na střeše světa/vyvolává posvátnou bázeň
a osvětluje krok za krokem/cestu k impériu
K árijské říši/KE SLÁVĚ KRISTA.

Kometa přilétá/v měsíci červnu.
Každý zlatý muž/zavrhuje věrnost stříbru.
Za života velký král/ve smrti obyčejný člověk.
Devět set a padesát jeden/tolik měsíců prvního Roku.

Kometa přilétá/v měsíci září.
Měsíců třicet pět/tohoto Roku války.
Hleď, jak Vlk ze severu/pokoří Medvěda.

„A tak dál. Toto proroctví říká, že kometa opět přiletí – a že tu už byla předtím," řekl Ambrosius s úctou.

„Jak by se to mohlo stát," zeptal se racionálně Ulf. „Komety jsou jako oblaka, že ano. Jak by se mohla vrátit?"

Ambrosius si pohrdavě odfrkl. „A jak bych to já mohl vědět? Zeptej se Aristotela nebo Archiméda či Pýthagora – ne mě! Podstatné je pouze to, že se vrací. A *to* je základ toho, co proroctví popisuje. Moje rodina, a jsme všichni učenci, o něm mluví jako o Isoldině menologiu, jakémsi kalendáři. Protože to je určitý druh kalendáře – ne ročních období, ale Velkých roků komety, z nichž každý je dlouhý mnoho našich pozemských let a značí nějakou událost v dějinách lidstva. Chápete to?

Například druhá strofa mluví o tom, že se kometa objevila v roce revolty Sasů proti Vortigernovi. A pak uběhlo devět set padesát jedna měsíců, což byla délka prvního Velkého roku před dalším návratem komety, a třicet pět měsíců po tom…"

„Devět set padesát jedna měsíců," přemýšlel nahlas Ulf, „to je sedmdesát let? Nebo osmdesát?"

Ambrosius se na něj podíval. „Vy jste všichni obchodníci, že ano? Třeba negramotní, ale počítat umíte vždycky dobře."

„Moc spěcháš. Proč mluvíš o Vortigernovi?" ptal se Wuffa.

„Protože to se říká v první strofě proroctví. Podívej, tady – zpět, ty přece neumíš číst! ‚Každý zlatý muž/zavrhuje věrnost stříbru/Za života velký král/ve smrti obyčejný člověk'…"

„‚Zlatý muž?'"

Ambrosius se natáhl a zatahal Wuffu za jeho zlatavé kučery. „Používáte vy lidi někdy zrcadlo? A co se týče toho ‚velkého krále'…"

„To je to, co znamená ‚Vortigern'."

„Ano! Referuje to zjevně o revoltě proti němu. Takže je jasné, že když tohle moje rodina věděla, mohla stanovit, že první Velký rok začal v době této vzpoury. A to nám umožnilo zabývat se událostmi předpovězenými v druhé strofě, vypočítat *jejich* datum. V té době byla Isolda již dávno mrtvá a já jsem se ještě nenarodil. Ale události

prorokované v tom verši se skutečně staly třicet pět měsíců po začátku dalšího Velkého roku. ‚A Vlk ze severu/pokoří Medvěda‘.“

Wuffa se podíval na Ulfa. „Ammanius nám řekl, že ‚Artorius‘ mohla být přezdívka…“

„Medvěd,“ řekl Ambrosius. „A kdo jiný by mohl být tím Vlkem než vy Němci? Vždyť – *to je tvé vlastní jméno,* Wuffo.“ Vodnaté oči se mu rozzářily. „A když spočítáte měsíce, prorokované datum Artoriovy smrti je správné. Mé proroctví tedy mluví pravdu. Historie je toho důkazem – skutečným důkazem!“

Wuffa měl neobvykle velký strach. Jako praktický člověk nebyl zvyklý hluboce přemýšlet o takovýchto mystických záležitostech. Byla to jen náhoda, že narazil v Lundenu na toho biskupa, náhoda, která je oba přivedla sem – ale zdálo se, že ta náhoda byla předvídána už před staletími. Přesto mu bylo jasné, že kdyby to všechno pochopil, mohl by získat pro sebe výhodu.

Ale jeho rivala Ulfa určitě napadlo totéž.

Ulf šel k jádru věci. „A co dál? Co říká proroctví o budoucnosti?“ Ambrosius, nyní roztřesený, zvedl svůj dokument, ale zdálo se, že jeho text zná nazpaměť:

Kometa přilétá/v měsíci březnu.
Krev svaté/řídne a vysychá.
Sny o říši proudí/do zlatých hlav…

Wuffa byl opět zmaten. „Co to znamená?“

„Copak to nechápeš? Krev svaté řídne a vysychá… Sny o říši proudí do zlatých hlav… Isoldina krev v mých starých žilách vysychá, jsem posledním z jejího rodokmenu. Ale jste tu *vy s* vašimi zlatými hlavami, komu má být předán ten sen, který pak ponesete dál. Věděl jsem, že tato noc přijde. I když mne tu rodina nechala, věděl jsem, že stačí, když zůstanu a budu čekat, až uplyne druhý Velký rok, až skončí těch devět set osmnáct měsíců, až se znovu objeví kometa. Protože tato slova, která pronesla před dvěma stoletími nevědomá mladá žena při porodu, *popisují naše setkání – právě teď, tady a v dnešní noci.* A mně už zbývá jediná povinnost, a to předat vám to proroctví. Není to úžasné?“ Stařec si přitiskl

pergamen k hrudi. Zdálo se, že se snaží nerozplakat se. Wuffa chápal, že tyto krátké okamžiky jsou v jistém smyslu naplněním jeho života.

Ulf prakticky poznamenal: „Ani jeden z nás neumí číst. K čemu bychom ti tedy byli?“

„Dokážete si přece *pamatovat*, nebo ne?“ odpověděl Ambrosius. „Váš lid se proslavil svými ságami, svými dlouhými chmurnými básněmi. Slýchal jsem je za nocí z vesnice, i když děkuji Solu Invictovi, že jsem nerozuměl ani slovo. Vy si proroctví zapamatujete a předáte je vlastním dětem, které ho předají zase svým. Tak si je budete v rodině předávat tak dlouho, až dokonce i vy Němci pochopíte důležitost gramotnosti. Můj čas, čas mého života, mé rodiny i Británie, nebo toho, co z ní zbylo, se naplnil. Vy jste budoucnost, vy Němci, vy Seveřané. Vy! Menologium to přece říká.“

„Ale jaký to všechno má smysl?“ zeptal se Wuffa tiše. „Jaká bude daleká budoucnost? Co říká tvůj kalendář o osudu?“

Ambrosiovi se rozšířily zorničky. „Přijde strašná krize,“ řekl. „Na konci osmého Velkého roku.“

„A to bude kdy?“ ptal se Wuffa.

„Kdo by mohl tušit? Můj děd jednou zkoušel sečíst všechny měsíce v menologiu a vydělit je dvanácti. Ale jak každý ví, když je číslo vyšší než několik set, už se nedá dál počítat.“

„Ale to bude trvat celá staletí, než nastane ta krize…“

„Samozřejmě! Můj děd věřil, že víc než čtyři sta let. Celý svět se zachvěje, sever se postaví proti jihu. Ale vynoří se hrdina a s podporou bratra vybuduje říši. A jeho děti – vaše děti – budou potom utvářet budoucnost svou vůlí a budou si říkat árijci. Bude to árijské impérium. To je jeho plán.“

„Čí?“

„Tkalce. Toho, kdo spředl toto proroctví, kdo sedí ve svém paláci budoucnosti a všechno vidí – a plánuje, jak vytvořit nový Řím. Ale pochopte, že proroctví se musí naplnit *do všech podrobností* ve všech Velkých rocích, pokud se má tato zářná budoucnost stát realitou. Jinak vše opanuje temnota.“ Stařec při těchto slovech sáhl po proroctví a znovu je četl v slabém světle lojové lampy. „Tak. Jste připraveni se učit?“

XI

Wuffa ležel na slamníku na podlaze Ambrosiovy kuchyně, o kterou se neochotně dělil s Ulfem, a nemohl usnout.

A když zabral, rušily ho sny o různých staletích, která, jak se mu zdálo, se nad ním klenula jako obrovský sál osvětlený plameny.

Představoval si, jakou moc by menologium mohlo přinést jemu a jeho rodině. Ale měl strach. Vždyť možná budoucnost nesměli znát ani bohové. Co když to všechno byla jen důmyslná past nastražená Lokim – past, do níž se chytil ten den, když šel rozbíjet okna do jednoho města duchů?

Ve snech se mu zjevoval drobný, zvadlý Ambrosiův obličej, jeho vráscitý krk, monotónní drmolení jeho hlasu, když jim vtloukal do hlavy své menologium. A představoval si, jak chytá rukama ten hubený krk a škrtí starce, který na něj a jeho potomky uvalil tu kletbu v podobě proroctví – škrtí a škrtí, dokud stařík nevypustí duši.

Probudilo ho zaječení.

Začínalo svítat. Zahlédl, jak se Ulf žene ze dveří. Vyhrabal se z postele a běžel za ním.

To zaječení vyšlo z biskupových úst. Wuffa ho našel v *tricliniu,* kde s ním byla i Sulpicia. Oba byli v nočních košilích a při jiné příležitosti by Wuffu zřejmě rozptyloval pohled na její kotníky, lýtka a holé paže.

Ale byl tu i Ulf a z očí mu šlehaly blesky. Otevřenými dveřmi se dovnitř dostávalo slabé, šedomodré světlo.

Na podlaze ležel Ambrosius, Poslední Říman. Ležel podivně klidně s pažemi položenými podél těla. Ale jeho hlava svírala s hrudí nemožný úhel a na krku měl nachové podlitiny.

Wuffa cítil ve vzduchu spáleninu. Pak si všiml, že kolem jedné z Ambrosiových lojových lamp stojících na nízkém stolku je popel a zbytky spáleného pergamenu. Biskup Ammanius, jehož zlomený nos

byl celý promodralý, se třásl vztekem. Jet celou tu dálku a teď tohle!… „Je jasné, co se tu stalo. Stařec vám dvěma minulou noc četl své proroctví. Nezkoušejte to zapírat. Slyšel jsem ho, i když jsem nerozeznával slova. A teď se jeden z vás vrátil, zničil pergamen a zavraždil toho ubožáka – jeden z vás se snažil ukrást proroctví pro sebe. Když si pomyslím, že jsem vás najal, protože jsem viděl, jak jste zachránili jednoho starého muže, ale nakonec jen proto, aby to skončilo takhle, vraždou jiného starce, a to vašima vlastníma rukama."

Wuffa se podíval na Ulfa, ten mu však hleděl nebojácně do očí. Takže poslední zlomky Isoldina proroctví, které se dochovaly, nyní existují v hlavách nás dvou, pomyslel si Wuffa. Předtím očekával, že jeho soupeření s Ulfem bude trvat do konce jejich života. Nyní tušil, že tato rivalita nejspíš přetrvá celá staletí. Zachvěl se, jako kdyby se mu náhle otevřela síň času.

„A možná jste zavraždili posledního muže, který znal osobně Artoria. Takový zločin!" Ammanius je oba spaloval pohledem. „Kdo z vás to byl? Kdo?"

Wuffa nebyl žádný zabiják. Ale pamatoval si své nesourodé sny. „Já nevím," přiznal upřímně.

II

PÍSAŘ

Léta Páně 793

I

Na Lindisfareně byl pozdní květen a ráno, a v klášteře čas studia. Tehdy si Elfgar a jeho nedobří důvěrníci přišli pro Aelfric. Touto náhodnou nepříjemností začalo její opravdové obcování s menologiem.

Belisarius, knihkupec z Constantinopole, přišel na Lindisfarenu také náhodou. Mohlo za to jeho setkání s jistým ctižádostivým Britem v jednom jižním přístavu a zkouška ohněm.

A Gudrid sem přišla z daleké země za mořem. Vůbec se sem neměla dostat. Zatímco její otec a manžel sem přijeli za zlatem, ji samu do těchto míst přivedlo pátrání po legendě o jedné lásce.

Nikdo z nich by tu býval nebyl, život nikoho z nich by býval nebyl narušen, kdyby neexistovalo menologium a jeho propletené nitky sahající od zapomenuté minulosti k nejvzdálenější budoucnosti. Nikdo z nich by se neocitl na Lindisfareně, nebýt Tkalce.

II

Ten den začal pro Aelfric dobře.

Šla bosa přes orosenou trávu ke kostelu. Kolem ní se pohybovaly mohutné stíny, postavy mnichů, a lemy jejich vlněných kuten šustily o zem. Druhá ekvinokciální hodina, kdy byli mniši voláni na ranní pobožnost, znamenala obvykle nepříjemné vstávání a velké vyrušení z odpočinku v cele. Toto ráno bylo však teplo a navíc nevládla úplná tma, protože se blížila polovina léta a ostrov Lindisfarena ležel tak daleko na severu světa, že dokonce i v tuto dobu na nebi zářily nějaké paprsky.

Všichni se tísnili v kostele. Mniši mezi sebou intenzivně komunikovali různými znameními, gestikulací a výrazy tváře. To vše se odehrávalo v nepříjemném pachu vlhké vlny. Nikdo však nepromluvil, neboť svatý Benedikt, jehož pokyny se řídil každý aspekt života zdejších mnichů, nařídil, že první slovo každého dne musí být proneseno ke chvále Boha. Ve svitu svící vynikaly hluboké barvy tapiserií a vlysů na stěnách, ve svatyni svatého Cuthberta zase světlo tančilo na stříbrné a zlaté výzdobě. Dřevěný kostel byl místem azylu a vřelosti – a navzdory nepříjemným typům jako Elfgar představoval nyní pro Aelfric domov.

Mniši pod vedením opata začali své zpěvy. Aelfric zkoušela zpívat hlubším hlasem, než měla, ale přesto se zpěvu věnovala s potěšením. Učili ji, že autorem těchto zpěvů je jeden kantor v samotném Římě. Představa, že celý křesťanský svět, celá Evropa, zpívá stejné krásné písně, byla úžasná.

Ale Elfgar sledoval Aelfric, i když bratři zpívali, a jeho pohled byl těžký jako olovo.

Všimla si, že na ni takto násilnicky a dravě hledí od chvíle, kdy připlula na Lindisfarenu. Neočekávala, že by se *v těchto místech,* mezi mnichy ostrova Štít, mohla setkat s takovým pohledem. Možná

ucítil, že je žena. Viděla ale především, jak se ostatní, dokonce i ti starší než ona, třásli před Elfgarovou tlupou.

Poutník sem mohl přijít s představou, že bratři-laici, jáhni a novicové zde tráví pod dohledem přísného, ale bohabojného opata den plněním svých povinností, že o jejich tělesné potřeby se dostatečně stará domnus Wilfrid, který zajišťoval, aby měli co jíst a do čeho se oblékat, že jsou vedeni svými učiteli, jako je domnus Bonifác, který vzdělával i Aelfric. Ale svět noviců a jáhnů měl i své podsvětí, v němž vládl Elfgar a jemu podobní. Mniši byli jenom lidé a klášter se v jistém smyslu podobal sídlu théna, u něhož Aelfric vyrostla, a Elfgar byl jako tyran mezi anglosaskými šlechtici. Aelfric netušila, co ten muž chce, věděla však, že na ni jednou dojde.

A hlavně se bála, že se prozradí její tajemství. Co kdyby Elfgar zjistil, že se nejmenuje Aelfric, ale Aelfflaed, že není mladík, ale dívka, a že by v tomto domě Božím vyhrazeném pouze mužům vůbec neměla být.

Když ranní bohoslužba skončila, směli mniši jít do svých cel, aby se ještě trochu prospali před další bohoslužbou, první ze šesti, jež se sloužily v průběhu dne. Ale Aelfric se toho rána nechtělo zpátky na lůžko. Mniši vycházeli v zástupu z kostela, začínal úsvit a v hluboké modři nebe byly stopy nachově červené. Tak to alespoň rozhodla Aelfric, jež se na věci dívala jako člověk, který se učí zvládnout barvy svých inkoustů. Z náhlého popudu se oddělila od ostatních a vydala se jižním směrem k pobřeží. Kráčela svižně, energicky pohybovala údy, vychutnávala si vůni čerstvého mořského vzduchu a těšila se z toho, jak jí v žilách koluje krev.

Když došla k moři, vstoupila do ledově studené vody až po kotníky. Mezi prsty u nohou cítila hrubé kousky kamenného uhlí se zrnky písku. Bylo jí sedmnáct let, vyrůstala se svými bratry a lovila i prala se stejně jako oni. Toužila shodit těžký hábit a nahá vběhnout do ledové vody oceánu. Ale to samozřejmě nebylo možné. Tato chvilka brouzdání musela stačit.

Aelfric stála po kotníky v moři, kutnu měla vykasanou ke kolenům a hleděla zpět na klášter, který se stal jejím domovem.

Ostrov Lindisfarena byl kulatý jako štít, podle kterého byl pojmenován (*lind* bylo staré britské slovo), a tak malý, že se dal za

hodinu přejít. K západu z něj vybíhala písečná kosa, které mniši říkali Snook – jako paže nějakého válečníka, který nese tento ostrov-štít. Lindisfarena byla ale ostrovem jen někdy. Mezi západním koncem Snooku a pevninou ležela písečná a bahnitá mělčina, kterou moře zalévalo jen dvakrát během dne, a to po dobu pěti hodin. Aelfric pozorovala brodivé ptáky, hledající si na mělčině potravu, a tuleně, kteří si v jejích mělkých vodách hráli jako nějaké chlupaté děti.

Klášter sám nebyl nijak impozantní. Za nízkou zdí se krčily mnišské cely, hrubá stavení z kamene, kterým všichni říkali „úly“. Aelfric bydlela s ostatními novici v dřevěném dormitáři. Tito chlapci s hladkými tvářemi, většinou synové thénů, byli velmi hloupí, neboť ani nepostřehli, že s nimi žije žena. Další budovy na čtvercovém půdorysu zahrnovaly refektář a kuchyni, malý špitál, *hospitium* pro kohokoli, kdo ostrov navštíví, a nechyběla samozřejmě knihovna a skriptorium. Z ohniště, nad kterým se pekl chleba, stoupal kouř.

Z toho místa vše vyhlíželo stroze a chudě. Ale Lindisfarena, třebaže malý a zapadlý ostrov se skromně vyhlížejícím klášterem, patřila k nejznámějším místům křesťanství na celém světě. Na tento izolovaný ostrov povolal Oswald, král Northumbrie, před více než sto padesáti lety svatého Aidana z Iony, aby přivedl jeho pohanský lid ke křesťanské víře. Křesťanství v Northumbrii zakořenilo ihned od počátku tak silně, že se role obrátila: dříve posílal Řím misionáře, aby pokřesťanštili pohanskou Británii, nyní se však northumbrijští kněží vydávali hlásat evangelium do zemí Franků a Němců.

A Lindisfarena byla také bohatá. Aelfric si představovala, jak by byl člověk oslněn září zlata a stříbra, které se skrývalo za zdmi kostela, kdyby se jeho dřevěné stěny náhle změnily ve skleněné. Před sto lety se ostrov stal svatyní svatého Cuthberta a od té doby sem neustále přicházeli poutníci a všichni přinášeli peníze, byť to byla třeba jen pence nebo dvě. A na tomhle pozoruhodném místě byla Aelfric, která zatajila své pohlaví, aby si mohla přečíst pár knih.

Světlo bylo stále jasnější. Dívka si uvědomila, že neví, kolik času ztratila tím, že tu stojí ve vodě. Ale dnes byl půst, jeden z celých dvou set postních dní v roce, a ona může vždy vynechat čas na jídlo a

místo toho pracovat ve skriptoriu. Vyšla ven z vody a běžela přes hluboký písek zpátky do kláštera.

III

Belisarius z Constantinopole, jenž připlul do Británie, aniž by věděl něco o Isoldině menologiu, nikdy nehodlal navštívit Lindisfarenu. Po dlouhé plavbě přes Středozemní moře, která začala v Řecku – své vzácné knihy měl během ní zabalené do vepřovice a uložené v masivních truhlách – dorazil do Massilie. Odtud se plavil na jedné franské lodi do přístavu Brycgstow. Připlul, aby se setkal s obchodníkem jménem Theodoric, s nímž spolupracoval již mnohokrát předtím. Tomu chtěl doručit své starožitné knihy. Jeho pobyt v Británii měl skončit tam, kde začal – v Brycgstowu. A tak by se také stalo, nebýt náhody – a jeho vlastní unáhlenosti a velkého čichu na dobrodružství.

Po vystoupení z lodi mu zbývaly do setkání s Theodoricem ještě asi dvě hodiny času, a proto se bez cíle procházel městem.

Brycgstow byl drsné místo. Postavili ho Němci na neupraveném podloží a jeho dřevěná stavení byla u sebe natěsnána jako kravince v dobytčí ohradě a cesty se v něm rozbíhaly jako stezky vyšlapané ovcemi. V přístavu bylo plno a na břehu se tyčily hromady zboží. Nebyla tu žádná mola či skladiště, člověk jen vyházel své zboží na špinavou pláž. Belisarius měl na krku trvale zavěšený sáček se směsí syrského koření, aby ho tato vůně chránila před puchem krve, moči a výkalů. Když mu boty potřísnilo špinavé bláto, snažil se ani nemrknout. Pokud cestoval mimo hranice říše, vždy si s sebou bral náhradní boty.

Do přístavu Brycgstow připlouvaly lodi ze všech těch britských minikrálovství, z franských zemí, z maurské Ibérie, z gótské Itálie a pochopitelně z Východořímské říše. Belisarius si pomyslel, že i tento přístav jako všechny ostatní je miniaturou celého světa.

Brycgstow byl po celé Evropě znám jako velký trh s otroky. Na západě Británie se střetávala agresivní, hádavá německá království se

staršími britskými doménami. Nekonečné války mezi nimi prospívaly obchodu s otroky. Mnozí ze zajatců tísnících se v kotcích byli latinsky mluvící Britové, kteří o sobě stále smýšleli jako o Římanech a dostali se sem obtíženi chmurnými předtuchami. Ale Němci, ať už patřili ke kterémukoli kmeni, se nijak neštítili prodávat i své vlastní lidi, pokud se jim k tomu naskytla příležitost. Belisariovi, který byl Řek, se všichni zdáli stejní. On sám měl jen několik málo otroků, protože otroctví shledával odpudivým. Ulevilo se mu tudíž, když vyšel ven z přístavu a dostal se hlouběji do města.

Nyní procházel čtvrtí dílen a minul kameníka, kováře a stříbrotepce. Došel na malý trh, kde se hemžila zvířata kolem stánků s hromadami masa, vyskládanými na pultech, a se zakrsle vyhlížející zeleninou a ovocem. Lidé byli hrubí, vypadali však zdravě, byli urostlí, měli zdravé zuby a mnozí z nich blonďaté vlasy. Řada z nich se také pyšnila velkou broží na rameni a náhrdelníkem z korálků nebo stříbrných plíšků visícím přes hruď. Muži i ženy nosili vlasy vyčesané vysoko nahoru a pevně svázané.

Belisarius se silně odlišoval od davu kvůli své hladce oholené řecké tváři a skromným, ale velmi kvalitním šatům. Ničeho se však neobával. Východořímané tady obchodovali už po staletí, a to hned od okamžiku, kdy se tato stará provincie po zhroucení Západořímské říše oddělila. Krom toho Belisariův otec, který sloužil jako voják velkému císaři Constantinovi V., vychovával své syny tak, aby se dokázali bránit. Belisarius se udržoval stále ve formě, přestože mu bylo už čtyřicet, a neuhýbal očima před žádným výhružným pohledem.

Belisarius se vůbec nebál a byl zvědavý. Prodával knihy, považoval se za spisovatele a na cestách do Germánie, Hispánie, Persie i Británie zaznamenával svá pozorování – mozaiku té doby, jak si v duchu říkal. *Zatím* ale měl jen hromadu nesourodých poznámek, črt a skic. Ale až bude mít čas, až se usadí ve svém domě v Constantinopoli a bude trávit čas se ženou a dětmi, pak své záznamy přemění v plynulý text. I popis města tvořeného chatrčemi z bláta tak nepěknými na pohled, jako jsou tyto, by mohl usedlého čtenáře z Východu třeba fascinovat a vyvolat v něm mrazení…

S hlavou plnou zmíněných myšlenek narazil na ten kostel a soud, jenž v něm probíhal.

Zvědavě se zastavil u otevřených dveří. Kdyby měl kostel, před nímž se ocitl, srovnat s velkolepými katedrálami v Constantinopoli, ani by neřekl, že to je církevní stavba. Svatostánek byl nicméně postaven z kamene, měl dobrý pravoúhlý půdorys a lišejník na jeho omšelých zdech vypovídal o velkém stáří. V temném, přecpaném prostoru uvnitř kostela, z kterého to páchlo jako z kovárny, se však odehrávala nějaká ceremonie, kterou Belisarius neznal.

U oltáře žhnuly v pánvi uhlíky. Přes ni byla položena železná tyč, aby se rozžhavila do ruda. U pánve čekal tmavý chlapík – zdálo se, že je lehce nervózní. Jakýsi kněz vzal pohár s vodou, chodil podél řad lidí a skrápěl jejich čela, zatímco oni se mručivě modlili ve svém germánském jazyce.

Pak si ten kněz natáhl těžkou rukavici, vzal tyč ze žhnoucí pánve a položil ji na dřevěnou podpěru. Nato se ozval syčivý zvuk, jak železo sežehlo dřevo pod sebou. Zjevně bylo dostatečně rozžhavené. Kněz pokynul tmavému muži a odstoupil.

Tmavý muž, oběť, se chystal tu železnou tyč uchopit holou dlaní. Podíval se po ostatních včetně kněze samého s evidentním pohrdáním. Pak se jeho pohled zastavil na Belisariovi a oči se mu trochu rozšířily, jako by ho poznal. Belisarius si ani v nejmenším nepřál být do této záležitosti vtažen. Nedokázal se ale od té podívané odtrhnout.

Tmavý muž sevřel dlaň kolem tyče. Ozval se zlověstný syčivý zvuk a kostelem se šířil pach připomínající spálené vepřové. Lidé v kostele, snad ti, kteří muže obvinili, sebou trhli a odvrátili zrak. Ale tmavý muž stál vzdorovitě, upíral na ně pohled a držel tyč ve zdvižené doutnající ruce. Bylo obdivuhodné, že nevydal žádný zvuk. Pak vykročil mezi první dvě řady přítomných a odpočítával kroky. Po devíti krocích rozevřel svou dlaň. Tyč se připekla k jejímu masu a musela se od něj napřed utrhnout, pak teprve dopadla se zařinčením na podlahu.

Kněz zabalil muži zraněnou ruku do špinavého plátna. Žalobci začali beze slova jeden po druhém opouštět kostel. Belisarius

nerozuměl prakticky žádnému z drsných jazyků, kterými ti Němci mluvili. Zaslechl však slova, která vážně pronesl kněz: „Tři dny.“

A když tmavý muž vyšel z kostela, zamířil přímo k Belisariovi, ve kterém tak vyvolal naprosté zděšení. Tomu člověku mohlo být kolem třiceti let a jeho drobné tváři dominovalo husté černé obočí, které zvýrazňovalo nízké čelo. Byl menší než Belisarius a měl na sobě zřejmě hodně drahé šaty, které však byly nyní ušmudlané a samá záplata. Stál, bledý jako smrt a zalitý potem, zvedl svou obvázanou ruku a řekl latinsky se silným přízvukem: „Jmenuji se Macson. Znám tě.“

Belisarius se bránil: „Obávám se, že nevím…“

„Pomoz mi,“ přerušil ho ten muž a pak omdlel a zhroutil se mu k nohám.

IV

Gudrid vždy fascinovala stará rodinná legenda o jejím předkovi Ulfovi-tulákovi a Sulpicii, britské dívce, kterou miloval a ztratil, a o podivném proroctví o římském bohu Kristovi, které se Ulf naučil nazpaměť – a potom zase zapomněl, a tudíž svým způsobem také ztratil. Možná ji ten příběh o dávné ztracené lásce intenzivně přitahoval kvůli tomu, že její vlastní život byl tak jednotvárný.

Teprve po náhodném příjezdu jednoho britského otroka dostala příležitost s tím něco udělat.

Pracovala ten den sama v lesíku vysoko nad fjordem. Stromy už byly poraženy a Gudridiným úkolem bylo odstranit větve z kmenů, které měly pak být odtaženy dolů z kopce. Pracovala usilovně a železné ostří její sekery namazané velrybím tukem se blyštělo, když ho zatínala do dřeva. Byla vysoká, silná a měla dvacet let. Nebyla to práce pro ženu, ale jak jí řekl jednou její muž Askold svým krutě lhostejným způsobem, manželka, která nedokáže porodit ani jednoho syna, je stěží vůbec žena.

Jí se ale ta dřina líbila. Podobalo se to veslování nebo běhu, tvrdé práci, kvůli níž se člověk zpotí, plíce mu začnou pracovat naplno a on přijde na jiné myšlenky a zapomene na své pochyby, obavy a strach.

A také se jí líbilo tady nahoře. Chvilku odpočívala a protahovala si ztuhlá záda. Nebe bylo jako obrovská modrá kupole bez jediného mráčku. Měla před sebou zelenající se hory, jež rámovaly fjord a vystupovaly z něj téměř kolmo. Táhly se až k obzoru a lehký opar v dáli jim dával namodralou barvu. Viděla na svazích čtverce vykáceného lesa, na jehož místě si lidé postavili hospodářství. Dřevo stromů, které rostly na těchto horách, se pomalu měnilo v domy, panská sídla a lodě.

Dnes byla hladina moře stále rovná jako sklo. Klouzaly po ní jako nějaký hmyz všechny možné lodě, jejich plachty se jemně nadouvaly, vesla plácala, dračí přídě se hrdě tyčily, i když vedle okolních hor vypadaly úplně titěrně. Byl příjemný jarní den, ale i když vládla nejkrutější zima, slané vody fjordu spojeného s oceánem nikdy nezamrzly. Velryby ve skutečnosti připlouvaly za hejny sleďů v zimě. Fjord byl zásobárna potravin i dopravní tepna. V této krajině hlubokých údolí a ostrých horských hřbetů bylo jen nemnoho cest. Malé a roztroušené komunity jednoho fjordu spolu udržovaly styk prostřednictvím plavby.

Říkalo se, že fjordy jsou tak hluboké, jak vysoké jsou okolní hory. Gudrid ale netušila, jak by někdo mohl něco takového s jistotou vědět. Možná že to byly vzpomínky na titány z okraje světa, kteří prý vybudovali tento fjord a stovky dalších jemu podobných podél vikinského pobřeží. No, titáni ale odvedli dobrou práci, pomyslela si. Fjordy musely být hluboké, jinak by v nich nebylo dost prostoru pro velryby.

Záda ji už trochu přestala bolet, proto si plivla do dlaní, sebrala sekeru a začala opět odsekávat větve od kmenů.

Kolem poledne se nahoru po svahu vyšplhal její muž. V zamlženém vzduchu se jeho hranatá postava zdála tmavá. Hned si začal stěžovat. „Měl jsem tušit, že tě najdu tady. Musel jsem se zeptat Birgitty."

Gudrid se postavila a zhluboka se napila vody z koženého měchu. „Chlap, kterému nezbývá než se ptát švegruše, kde je jeho vlastní žena. Jaký zpackaný život to vedeš, Askolde."

Zasazovali si vzájemně tyto rány lhostejně. Po pěti letech manželství byly jejich šarvátky téměř rutinou.

„Tak co chceš? Copak jsi nemohl říci Birgittě, aby ti dala k jídlu nějaké maso?"

Askold sáhl do kapsy a vytáhl něco zabaleného v kůži. Pak jí hodil balíček k nohám. „Přinesl jsem ti tvé jídlo. A přišel jsem ti říct, že tvůj otec se vrátil z Británie."

Zamračila se, klekla si a rozbalila balíček. Uvnitř byl kus skopového a půlka bochníku. „Budiž, tak promiň." Rozlomila chleba na dvě části, překousla maso a oba větší kusy podala muži. „Na."

Sedl si vedle ní, rozložitý, ramenatý, s mastnými vlasy. Jídlo si vzal bez poděkování. Seděli jeden vedle druhého, aniž se dotýkali, a beze slova jedli.

Askold byl spíš menší, robustní a nijak chytrý – „sval od hlavy až k patě“, rád žertoval její otec. Jako potenciální manžel by nebyl býval její první volbou. Začal se jí však dvořit svým neohrabaným způsobem jako první, když jí bylo čtrnáct. Od té doby se jí držel a ona nikdy nebyla svědkem toho, že by někomu záměrně udělal něco nelaskavého, třebaže slyšela, že dokáže být brutální, když se účastní loupežného výpadu. Takže asi nebyl úplně špatný člověk. Zřejmě.

Ale zklamal mě, pomyslela si chmurně. Pohlavní styk s ním ji při několika prvních příležitostech bolel, pak jí chvíli přinášel neurčité uspokojení. Jenže to bylo jako se vším v jejich životě, rychle se změnil v nepříjemnou povinnost. Teď když spolu v noci leželi, se vždy obětoval, vnikl do ní a pak se od sebe odvrátili, aby spali. To vše se odehrávalo bez jediného slova, bez jediného polibku. A takhle to šlo už od jejích šestnácti let.

Když její lůno odmítlo dát život nějakému synovi, jejich vztah se změnil v lhostejnost. Askold s ní přesto zůstal. Možná ji svým způsobem miloval. Ale byla to studená, mrtvá láska. Ulf a Sulpicia určitě měli před šesti generacemi mnohem bouřlivější vzájemné vztahy než *oni dva.*

Věci nijak nepomáhalo, že v těchto dnech se fjordy hemžily syny ostatních mužů. Synové byli zdrojem pýchy, známkou plodnosti, příslibem bohatství ve vysokém věku. A všichni tito synové chtěli vlastní domy.

Její otec říkal, že to je problém. Fjordy byly plné, už se žilo napůl v horách, ale ženy ve svém lůnu dávaly počít dalším a dalším synům. To byl důvod, proč lidé odplouvali do Británie a dokonce ještě dál.

Tyto myšlenky jí připomněly důvod, proč za ní Askold přišel. „Říkáš, že můj otec je zpátky?“

Muž přikývl a ukázal na fjord. „Podívej, můžeš jeho loď vidět. S Brity se dělají dobré obchody. Velrybí kosti a zuby se mění za vlnu, lovecké psy a otroky. Také říká, že je tam spousta dobrých míst pro vylodění.“

Věděla, co to znamená. Dobrá místa pro loupení.

„Jo, a otec chtěl, abych ti řekl tohle. Ten ostrov, o kterém jsi předtím mluvila – kde se ten příběh o Ulfovi a Sul… nebo Sulpi…“

„Sulpicii.“

„Kde se to všechno mělo odehrávat.“

„Lindisfarena?“ zeptala se.

„Jo, to je to místo.“

„Ale tam se to nestalo. Jen se předpokládá, že se tam nachází kopie toho proroctví. Isoldino menologium…“

Askold zíral do mlžných dálek, žvýkal maso a čekal, až jeho žena zmlkne. Nesnášel, když ho někdo opravoval.

„Zopakuj mi, co otec řekl.“

„Skoro jen tohle. Přistáli, udělali obchody s mnichy v černých kutnách a odpluli. Bjarni říká, že nechápe, proč by se ještě vraceli.“ To Gudrid zklamalo. „Tohle že řekl?“

„Jo, a přivezl si sem otroka. Získal ho levně. Kluk, který vypadá jako budižkničemu a celou plavbu přes oceán blil.“

To je zajímavé, pomyslela si. Otroci často viděli více, než si jejich páni dokázali představit. Možná by jí mohl říci něco o Lindisfareně.

Dojedla maso a chleba. Vstala a protáhla si paže.

„Askolde, máš teď něco na práci? Mám ještě jednu sekeru i vodu.“

Její muž se podíval na kmeny, které zbavovala větví. „Nic lepšího na práci nemám.“ Vstal, vzal si tu lepší z obou seker, které přinesla, a začal sekat. Dřeli se v jarním odpoledni a stěží spolu vyměnili slovo.

V

Skriptorium byla tichá, tmavá místnost, v které to páchlo po pergamenech z teletiny a kyselém inkoustu. Stěny zakrývaly regály s knihami. Aelfric tu byla sama a pracovala v komíhavém světle lampy na husí sádlo. Pomyslela si, že toto od inkoustu začerněné lůno miluje ze všech míst na světě nejvíce. Dívka vytvářela kopii čtvrté strofy Menologia blahoslavené Isoldy. Hrot jejího brku jemně skřípal na hladkém pergamenu:

Kometa přichází/v měsíci říjnu.
Král skládá poctu poustevníkovi/klaní se mu až k nohám.
Ostrov i neostrov/štít i neštít.
Devět set a sedm/tolik měsíců čtvrtého Roku…

Její pero tvořil seříznutý husí brk. Inkoust, kterému mnichové říkali *encaustum*, se vyráběl z duběnek. Člověk rozdrtil duběnku v octu, zahustil roztok klovatinou a přidal soli kvůli barvě. Inkoust byl hustý a žíravý a vleptal se do povrchu pergamenu. Bylo tedy třeba dávat velký pozor při psaní, protože pokud člověk udělal chybu, nedala se napravit (i když ji bylo možno snadno zakrýt tím, že se z ní udělala okrasa, jak Aelfric rychle zjistila).

Pergamen, na který psala, byl z telecí kůže. Ta se napřed ponořila do moči, aby se daly odstranit chlupy a tuk, pak se dohladka oškrabala, napnula na rám a vyhladila kamenem. Bylo v tom něco úžasně zemitého. Cítila z pergamenu moč mnichů, a když se z takového materiálu vytvořila celá kniha, musela být svázána v dřevěném rámu, jinak by se znovu svinula zpět jako zvířecí kůže.

Domnus Bonifác, starý computistor, řekl, že Aelfric, kterou učil a jež byla pouhým novicem s praxí dlouhou jen necelý rok, by měla považovat za čest, že smí pracovat na menologiu. Pravil, že to je

malý poklad jejich knihovny „skrytý“ mezi komentáři k bibli, hagiografiemi a dějinami, knihami o gramatice, kalendáři a chronologiemi. Na tomto krátkém a záhadném dokumentu totiž opat stavěl svou žádost, aby papež blahoslavenou Isoldu prohlásil za svatou. Tím by rozšířil již tak slavné a početné řady northumbrijských bojovníků za církev o dalšího. A samotný text byl nesmírně vzácný. Bonifác jí řekl, že byl málem navždy ztracen, neboť po několik generací si ho předávali negramotní barbaři pouze ústně. Teprve poté byl znovu sepsán.

Stroze zapsané hádanky menologia ale Aelfric dopalovaly. Například ta čtvrtá strofa: jak může štít nebýt štítem, ostrov nebýt ostrovem? A znala také, jak to chodí na královském dvoře. Její otec byl thénem jednoho krále, a žádný král by se nesklonil před poustevníkem. Aelfric, která neměla trpělivost na hádanky, umělé překážky na cestě k pravdě, to všechno připadalo příliš hloupé.

Ale samotná práce s pergamenem jí vždy přinášela potěšení.

Tato kopie menologia měla být v zásadě jen přepisem jeho textu doplněným o jednoduché iluminace provedené černým inkoustem. Přála si hluboce, aby směla použít barvy, zcela popustit uzdu své představivosti. Zatím jí bylo slíbeno, že jednoho dne – jednoho *roku*, takový byl běh života v klášteře – bude moci. Kolem začátečního „T“ prvního verše pečlivě načrtla strom, jehož kořeny sahaly do bezedné hloubky a větve do nebe. Tato iluminace v sobě skrývala drobný žert. V tomto křesťanském manuskriptu tímto způsobem dělala narážku na Irminsul, na strom světa a jeho legendy, které se vyprávěly kolem ohně jejího otce: na strom, v jehož mocných větvích spočíval samotný vesmír…

Do skriptoria vrazil Elfgar se svými novici.

„Hleďme, novic – Aelfric, že ano? Neměli jsme zatím možnost si promluvit.“ Elfgarova tvář byla kulatá, téměř tučná. Musel jíst mnohem víc, než mu bylo ve skutečnosti dovoleno. Oči měl však hluboké a pronikavé. Jeho společníci, jejichž jména neznala, nemluvili, jen přihlíželi.

„A ty jsi Elfgar.“

Elfgar se uklonil.

Stála ve střehu, zády ke stolu. Elfgar a jeho nohsledi se postavili tak, aby jí odřízli přístup ke dveřím. Z jejich vykrmených tváří čišela prohnanost. Aelfric měla však plnou hlavu svého textu a její první reakcí nebyl strach, ale podráždění kvůli tomu, že maří její drahý čas. „Co chcete? Copak nevidíte, že pracuji? Studijní hodina brzy skončí…“

„Jistě, studium.“ Elfgar se naklonil nad manuskript a dostal se tak velmi blízko k ní. Cítila jeho nepříjemný pach a pod ním jakousi mléčnou vůni, z které se zvedal žaludek. „Moc ti to nejde, že ano?“ Pomalu, obscénním způsobem, si vložil prst do úst, vytáhl ho oslintaný a držel ho nad stránkou.

„Prosím,“ řekla chvatně Aelfric. „Zničíš to.“

„No a co? Je to jen škrábanice.“

„Jsou to hodiny práce. Půjdu za domnem Wilfridem. Myslím to vážně.“

Elfgar se zařehtal. „Drahý starý Wilfrid. Už je to dlouho, co mi naposled řekl drsné slovo, to ti povídám. A teď se tak stydí.“

„Stydí? Kvůli čemu?“

„Kvůli tomu, co mu dáváme, a kvůli tomu, jak po tom touží.“

„Ať už chceš cokoli, Elfgare, vyslov se.“

Přistoupil k ní blíž, a jeho mléčný pach byl cítit mnohem silněji. „Ale copak, novici, myslíš si, že jsem přišel, abych ti ublížil? Vůbec ne. Jsem tu proto, abych pomohl tvé křehké dušičce. Prospěje ti, když budeš během každého *prandia* jíst méně, a zbytek předáš mně a mým bratrům. A dostaneš se do nebe trochu rychleji, když budeš v čase *opus manuum* pracovat na poli trochu déle, zatímco já a moji bratři si zdřímneme. Rozumíš. Tyhle věci. A abych ti doložil, jak upřímně to myslím, dám zadarmo trochu toho, po čem domnus Wilfrid tak touží v chladu a osamělosti své cely.“

Elfgarovi novicové ji sevřeli z obou stran. Než stačila cokoli udělat, chydi jí ruce a otočili ji. Pak ji Elfgar srazil dolů a ona spadla na stůl a ležela tam roztažená s menologiem pod břichem. Zuřivě se snažila vymanit z jejich sevření a dostala ránu do zad, která jí vyrazila dech. Vše se odehrálo během okamžiku. Ti darebáci to měli zjevně nacvičené.

Ten náhlý příval násilí na místě vyhrazeném studiu byl šokující.

Jakmile ji novicové znehybnili, další jí natáhli paže hrubě dopředu přes hlavu a Elfgar se jí snažil chvatně zvednout kutnu k pasu.

Věděla, co se děje. *Snažili se jí to udělat jako ovci* – stále si mysleli, že je mužem. Tak tímto způsobem vykonávali svou moc, dokonce i nad ubohým popleteným domnem Wilfridem.

Ale ona nebyla žádný obyčejný novic.

„To nemůžete udělat. Budete se smažit v pekle!“ Mlátila sebou a svíjela se. Odměnou jí byla další rána, tentokrát do nosu. Ústa se jí naplnila krví. Elfgar jí strhl spodky a kopancem ji donutil rozkročit se. Osahával ji a ona cítila, jak se horký žalud jeho penisu už dotýká žlábku mezi jejími hýžděmi. Zmatena, otupena údery, které dostala, se pokoušela přemýšlet. Možná kdyby se udělal v její řiti, mohla by stále vyváznout a uchovat své tajemství. Zaplatila by za to pouze zkrvaveným nosem a rozbolavělým zadkem.

Nyní však s děsem cítila, jak jí Elfgar osahává boky. Možná si chtěl pohrát s Aelfricovými varlaty. Nemohla se nijak bránit. Cítila, jak jí jeho horká ruka cestuje po břiše a pak sjíždí dolů do trojúhelníku pod ním…

Elfgar náhle ucukl. „Pro Kristovy rány!“ vykřikl a začal se smát. „Tak, hoši, on to není žádný Aelfric! Ty jsi…“

Vzduchem zasvištěla hůl a bylo slyšet, že se zastavila o kost. „Zvířata! Zloduchové!“

Elfgar zavyl a spadl na záda. Aelfric náhle měla volné ruce. Svezla se ze stolu a s ní sklouzly i její manuskripty. Hystericky se snažila shrnout si dolů hábit.

Domnus Bonifác řezal Elfgara svou vycházkovou holí a rudá jizva na obličeji mu přitom znachověla. Tři Elfgarovi novicové ječeli a snažili se utéci. Sám Elfgar krvácel z temene. Bylo přitom komické, že měl spodky kolem kotníků a penis stále ztopořený. Novici vráželi do stolů, shazovali dolů pergameny a kalamáře. Nakonec se jim však i s Elfgarem podařilo dostat ke dveřím a uniknout. Bonifác je honil. „Už vás mám dost, vy zvířata! Vím, co děláte! Bez ohledu na to, že jsem váš zpovědník, půjdu za opatem a všechno mu řeknu! A vy budete potrestáni jako nikdy předtím!…“

Menologium leželo na podlaze potřísněné krví a polité inkoustem. Aelfric je zvedla, položila na stůl a snažila se je otřít.

Pak ji vyrušilo zasípání. Bonifác, kterého jeho výbuch vyčerpal, se zhroutil na podlahu. Stále ale svíral svou hůl.

Aelfric se k němu rozběhla. „Domne Bonifáci. Dovol mi, abych ti pomohla.“ Podepřela ho paží a pomohla mu na nohy. Byl lehčí, než si myslela, křehčí a podivně páchl. Možná byl příčinou rudý výrůstek, který se mu táhl po tváři až na stranu čelisti. Když ho vedla k židli, snažila se od něj neodtáhnout.

Samozřejmě si toho všiml. Lapal po dechu, přesto řekl: „Nemusíš se toho vůbec bát, dítě.“

„Bát čeho?“

„Mého démona, té věci, která se zvenku prožírá dovnitř. Nebojím se toho. Děkuji Bohu, že mi dal možnost ukázat svou sílu! Prožil jsem dobrý a dlouhý život – je mi třiačtyřicet let, víš – děkuji Mu a velebím Ho.“ Dovedla ho k židli, ale on se pokusil pokleknout. „Připoj se ke mně, dítě, modlitbou mu vzdáme vděčnost,“ řekl a zavřel oči.

Poklekla také, ale nedokázala se soustředit. „Bože, domne Bonifáci, ty manuskripty jsou zničené! I originál je politý krví.“

„Krví, kterou jsi prolila, abys ho uchránila. To není hřích. Zničené? Nu, možná. Ale času propadnou všechny věci. Proto koneckonců kopírujeme texty. Tvoje kopie může přetrvat století nebo dvě, ale až se opotřebuje, bude tu další novic, právě v této místnosti, aby udělal novou verzi, a tak to půjde dál.“

„Ale věnovala jsem tomu tolik času…“

„Tak musíš poděkovat Bohu za to, že ti dal příležitost začít znovu a udělat vše ještě lépe. Vše, co se nám přihodí, je výrazem štědrosti Boha.“ Pak Bonifác pootevřel jedno oko. „Nemyslím, že to ten Elfgar pochopil. Osahával tě pod břichem, ale možná nevěřil tomu, co mu říkají špičky prstů. Zvláště proto, že ho vyrušil úder, který jsem mu zasadil holí do té jeho tlusté hlavy. Tvé tajemství je stále v bezpečí. Znáš ho jen ty, Aelfricu, tvůj otec, opat – a já.“

„Aelfflaed,“ řekla nešťastně. „Jmenuji se Aelfflaed.“

„Ne,“ řekl Bonifác jemně. „Na tomto svatém místě se jmenuješ Aelfric. No tak, Aelfricu, pojď se se mnou pomodlit.“

Klečela se zavřenýma očima, a když se začal modlit růženec, přidala se. Opakovaná slova brzy ztratila svůj smysl a pravidelný rytmus modlitby uklidnil hlodavou bolest v jejím nose.

VI

Macson konečně otevřel oči.

Ležel na slamníku v malé, zakouřené místnosti se stěnami z bláta. Otočil hlavu k vážnému Belisariovi, který seděl na otlučeném lehátku v rohu místnosti. Macson zvedl pravou ruku. Belisarius mu z ní už předtím sundal obvaz. Při pohledu na svou znetvořenou dlaň Macson zesinal.

Belisarius trpělivě čekal.

Macson řekl něco v jazyce, který Belisarius neznal. Pak se evidentně rozpomněl, a opakoval latinsky: „Kde to jsem?“

„V taverně,“ odpověděl Belisarius. „Vedle přístavu. Najal jsem tu pokoj.“

„Dopravil jsi mě sem.“

„Nebylo to levné. Musel jsem najmout dva chlapy, aby tě odnesli.“ Dva z těch udavačů, kteří vycházeli z kostela a jimž nebylo proti mysli přijmout od Belisaria trochu jeho stříbra.

Macson se díval na svou ruku. „Cos to udělal? Ten obvaz…“

„Knězův hadr by ti nepomohl. Odstranil jsem ho a vykoupal ti tvé zranění ve víně, které by mohlo zabránit hnisání. A spáleninu je lepší nechat ve styku se vzduchem než ji zakrýt.“

„Jsi knihkupec a ne lékař.“

Belisarius se zamračil, když slyšel, kolik toho ten cizinec o něm zřejmě ví. „Pravda. Ale vždycky jsem cestoval. Nutně jsem proto získal určité lékařské znalosti, byť jen proto, abych se udržel ve zdraví. Maurové jsou ve skutečnosti velmi zběhlí v medicíně, protože uchovali dávné vědomosti a stavěli na nich.“

Macson opatrně zvedl ruku. Byla ztuhlá jako nějaký pařát. „Dokonce ani necítím velkou bolest.“

„Dal jsem ti trochu opia. Obávám se, že bolest se vrátí.“

Macson se k němu obrátil. „Děkuji ti. Pomohl jsi mi, třebaže nevím proč.“

To nevěděl ani Belisarius. Chtěl tu jen prodat své knihy, jinak tu neměl nic na práci, a rozhodně si nepřál jakkoli se zaplést s místními zločinci. V důstojnosti tohoto ušmudlaného latiníka, kterého barbarští Němci mučili před Belisariovýma očima, bylo ale možná něco, co si získalo jeho duši. Proto řekl prostě: „Požádal jsi mne o pomoc.“

Macson se nadzvedl na levém lokti a dutě se zasmál: „Člověk může požádat o skutek milosrdenství i biskupa, ale vždycky se mu ho nedostane.“

„Kromě toho jsi tvrdil,“ pokračoval Belisarius, „že mne znáš.“

„To také znám. Ty jsi Basil…“

„Belisarius.“

„Ano. Východoříman Belisarius. Obchoduješ se vzácnými knihami z knihoven v Constantinopoli a Alexandrii. Pracoval jsem dřív pro Theodorica. Možná si mne nepamatuješ – já tebe ale ano.“

Belisarius si toho muže nepamatoval, ale neměl důvod domnívat se, že by dotyčný lhal. „Ty nejsi Němec.“

„Ne, narodil jsem se na druhém břehu ústí řeky Sabriny v zemi Silurů – tak se jí říkalo v dobách, kdy byla římskou provincií.“

„Ty jsi *wealisc*.“ Walesan.

Macson udělal nesouhlasnou grimasu. „Jsem Brit. Němci nám říkají *wealisc*. Ten výraz znamená ‚cizinec‘. Nebo ‚otrok‘.“

„Řekni mi, co ti to dělali v tom kostele.“

„Byl to soud,“ řekl Macson temně. „Jsem vzdělaný muž, pane, a totéž platí o mém otci, který mne vychoval jako učence. Po mnoho let jsem věrně pracoval pro Theodorica v jeho knižním obchodě. Ale Theodoric mne obvinil, že ho okrádám. Byl jsem tedy přiveden do kostela a tam vystaven zrakům stoupenců Theodoricovy cauzy.“

„A musíš se za tři dny vrátit.“

Macson si bedlivě prohlížel ruku. „Jestliže se zranění zhojí, musím být nevinný, neboť Bůh ochraňuje dobré lidi. V takovém případě odejdu jako svobodný. Pokud ale zranění zhnisá, je příčinou špatnost mého srdce.“

Belisarius zakroutil hlavou. „Němci si říkají křesťané, ale v tomhle rituálu převládá pohanství.“

„Jaká pravda,“ řekl Macson. „A jak je dobré moci konverzovat civilizovaným jazykem.“

Belisarius byl ale tvrdý obchodník, imunní vůči lichotkám. „Ty jsi otrok?“

„Ne,“ oponoval zuřivě Macson. „Můj otec se narodil jako otrok a šest generací našich předků před ním bylo také otroky. Nikdy jsme však nezapomněli na svůj původ. Jsme potomky jedné britské ženy jménem Sulpicia, kterou znásilnil nějaký Němec, nebo snad Seveřan. Jejího bastarda, který nebyl ani Britem, ani Němcem nebo Seveřanem, prodali do otroctví.“

„Šest generací? To jste tu zášť v sobě dokázali udržet opravdu dlouho.“

„Nezapomněli jsme na svůj původ a na to, co nám udělali. Můj otec se nakonec dokázal vykoupit. Díky němu jsem se narodil jako svobodný – od Sulpicie první.“

Belisarius jen přikývl, protože tyhle záležitosti ho nijak nezajímaly. „Tak mi tedy řekni toto, ty, který ses narodil jako svobodný. Jsi vinen?“

Macson se mu podíval do očí a zjevně kalkuloval, co odpovědět. „Ano. Ano, jsem vinen. Theodoric je tlustý, chamtivý hlupák, který mi snížil mzdu. Kradl jsem jídlo, abych udržel naživu svého nemocného otce. Věříš v hloubi srdce, že to je před Bohem zločin?“

Belisarius vstal. „O Bohu vím velmi málo. Pokoj je zaplacený na zbytek dne. Měl bys odpočívat. Udržuj své zranění v čistotě, znovu ho koupej ve víně a snaž se nepoškodit ještě víc kůži.“ A otočil se, aby odešel.

Macson se snažil také vstát. Pohnul přitom rukou a mrkl bolestí. „Počkej. Prosím.“

„Mám práci.“

„Já vím. Možná bych ti mohl pomoci.“

Belisarius byl zvyklý jednat s hráči. Nicméně viděl, že Macsonovi, třebaže polomrtvému bolestí a působením opia, to myslí rychle. „Můžeš snad dát za mé knihy lepší cenu než Theodoric, co?“

„Ne, ale mohu tě zavést k lepším zákazníkům.“

„K jakým?“

„K mnichům. Zvláště na severu a východě. Některé z těchto klášterů jsou, Belisarie, pozoruhodně bohaté, uvážíme-li, jak byl tento ostrov vždycky zbídačený. A protože se opati snaží dobře vybavit své knihovny, zaplatí za tvé knihy dobrou cenu – tedy zaplatí dobrou cenu Theodoricovi, jakmile jim přinese ty, které od tebe koupil, a on také na té transakci dobře vydělá.“

„A jak bych se dostal k těm mnichům na severu?“

„Dovedu tě k nim,“ snažil se vlichotit Macson. „Staré silnice jsou stále v dobrém stavu, v některých úsecích. Není to tak těžké, když znáš cestu.“

„Británie je nebezpečná země, žije tu mnoho národů…“

„Čtyři. Britové, Piktové, Irové a Němci.“

„I oblast ovládaná Němci je plná svářících se malých králů. Všichni to vědí.“

Macson nesouhlasně zakroutil hlavou. „Celá desetiletí je většina německých území na ostrově pod rozhodujícím vlivem Offy z Mercie. Pro ostatní německé krále je to *bretwalda,* nadkrál. Postaral se, aby byl na ostrově určitý klid, sice surový, ale přesto klid.“

„Offovo jméno je na kontinentu známé.“

„Pak chápeš rozumnost toho, co říkám.“

Belisarius váhal. To, co řekl Macson, dávalo určitý smysl. Theodoric byl pouhý prostředník, a důsledně vzato pěkně odporný. Způsobilo by to nějakou škodu vynechat ho ze hry, jen pro tentokrát? Navíc měl podezření, že mu Macson neřekl všechno – že chce něco z této příležitosti, jež mu takovou náhodou spadla do klína, vytěžit. Ale co to mohlo být?

Zvídavost a touha po dobrodružství byly Belisariovi vrozené. Kdyby tyto vlastnosti neměl, nikdy by se nestal obchodníkem. A nyní v něm vzrůstala zvědavost. Kdyby viděl víc z tohoto podivného ostrova, vytrženého na čtyři sta let z římského světa, mohla by to být pěkná kapitola v cestopisech.

Chytrý a pohotový Macson chápal, co se odehrává v Belisariově mysli. „Pomysli, jaké příběhy budeš moci vyprávět!“

Belisarius se impulzivně rozhodl. „Vydáme se na tu cestu…“

Macson se pokusil triumfálně zatnout pěst, ale jen zamrkal, když jeho spálená ruka odmítla reagovat.

„Ale," dodal knihkupec, „ne dřív než za tři dny."

„To je německý zákon, ne můj!"

„Pokud se ti zranění zhojí, jestliže ti bude Bůh milostivý, vydáme se na to tvé exotické dobrodružství. Pokud ne – nu, potom to pro mne bude znamenat jen drobnou ztrátu času."

„Nebudeš toho litovat." Macson zvedl ruku. „Věřím, že se tohle zahojí. Když ne kvůli Boží milosti, tak díky římské medicíně. Mám ale jednu podmínku."

Belisarius, který šel ke dveřím, se pobaveně otočil. „To myslíš vážně?"

„Můj otec jede také."

VII

Gudrid šla po vesnici a hledala toho otroka z Lindisfareny.

Stavení stojící kousek od úzké pláže fjordu sloužila většinou hospodářským účelům: byly to kovárny, kravíny a stodoly. Ohrady pro zvířata se táhly nahoru po svazích, kam až mohla růst tráva. Centrem komunity byl velký dům, dlouhý třicet kroků a postavený z otesaného, hlazeného dřeva. V jeho síni kolem dlouhého ohniště trávili vesničané nekonečné zimní večery popíjením a hovorem, hraním si s dětmi a domácími činnostmi – ostřením čepelí a spravováním šatů. Obyvatelé vesnice byli také hrdí na malý dřevěný domek, pod jehož stěnami vedly stružky postavené z kamene. Z nich natékala voda na žhnoucí špalky, aby vznikla pára. Dokonce i uprostřed zimy tam bylo dost horko, aby se člověk zpotil, a celý den i noc se tam na jeho lavicích tísnili polonazí vesničané.

Mají mniši z Lindisfareny společnou síň nebo saunu? Jaké rostou na Lindisfareně stromy, jaký tam mají místní kámen? Nevěděla o tom ostrově nebo o Británii nic. Dokonce ani netušila, *k čemu* slouží mnich. Hořela zvědavostí.

Ten otrok dostal za úkol nakrmit prasata. Měl vědra zkaženého masa a hnijící zeleniny, jejichž obsah míchal velkou naběračkou. Tvářil se přitom znechuceně a unuděně.

Zjistila, že se jmenuje Rhodri. Byl malý, černovlasý a hrbil se.

Mohlo mu být tak sedmnáct nebo osmnáct, o pár let méně než jí. Měl pravidelné rysy, mocnou čelist a trochu příliš velké uši. Pomyslela si, že nebýt jeho trucovitě zkroucených plných úst, vypadal by jako docela pohledný Brit.

Rhodri zjistil, že se na něj Gudrid dívá. Přestal pracovat, opřel se o svou dlouhou naběračku a začal na ni civět. Pohled měl sice trucovitý, ale přitom upřímný, téměř vyzývavý – a hloubavě si měřil

její postavu. Způsobilo jí to určitý šok. Žádný otrok se zatím neodvážil na ni dívat tímto způsobem.

„Tímhle tempem ta prasata nenakrmíš… Rozumíš mi?“ vyštěkla.

„Jo,“ odpověděl se silným přízvukem. „Vy Němci máte různé jazyky, ale mně zní všechny stejně.“

„My nejsme Němci. Jsme Seveřané. Nebo Vikingové. To je od našeho slova *Vik*, což znamená ‚zátoka‘. Jsme lidé fjordů.“

„To máte štěstí.“ Zívl. „Mimochodem na lodi jsem se trochu přiučil vaší řeči.“

„Na lodi mého otce.“

Rhodri nadzdvihl jedno obočí. „Ty jsi Bjarniho dcera? Která – Gudrid, je to tak? Zmínil se o tobě.“

„Nevykládej mi, že se bavil s někým, jako jsi ty.“

„Je to malá loď. A já mám velké uši, i když jsem jenom otrok.“

Klidná drzost, s jakou mluvil, v ní vyvolávala stále větší hněv. „Hanba že tě nenaučil, jak se má pracovat.“

„Já dělám,“ přerušil ji Rhodri, tentokrát hádavým hlasem. „Copak to nevidíš?“ Pak si promasíroval břicho. „Mám z té plavby stále zauzlené vnitřnosti. Pro Kristovy rány, vyzvracel jsem ze sebe skoro život.“

„Ty se zotavíš,“ odsekla mu pohrdavě.

Vrhl na ni vypočítavý pohled. „On plul na Lindisfarenu především kvůli tobě. Ty se o ni z nějakého důvodu zajímáš.“ Drze se zašklebil. „Ženská, která se zajímá o dění. Tvůj manžel říká, že je hanba, že tvoje lůno není tak plodné jako tvoje hlava.“

Potlačila v sobě vztek na otce a manžela za to, že o ní takhle mluvili před otrokem, a na toho otroka, že si to dovolil zopakovat. „Dej si pozor na hubu,“ vyjela na něj. „Chci se něco dovědět o Lindisfareně. Mluv o ní.“

Rhodri uvažoval. „Co za to?“ zeptal se.

Byla šokována. „Snad si nemyslíš, že budu smlouvat s otrokem? Nebudeš mít záda rozšvihaná na hadry, to za to bude!“

„Dobrá, dobrá. Tak co chceš vědět?“

„Jak to, že jsi tam byl? A byl jsi vždycky otrok?“

„Ne,“ řekl, absurdně rozhořčený touto otázkou. „Narodil jsem se jako svobodný člověk v Gwyneddu. To je jedno britské království.

Jsem synem šlechtice. Jsem křesťan a naučili mě číst. Padl jsem do zajetí, když k nám vtrhla německá armáda.“

„Porazili vaše voje?“

„Nevím.“ Apaticky rýpal do břečky pro prasata. „Beze mě zřejmě bojovali líp. Možná proto za mě nezaplatí výkupné.“

Vzal si ho jeden thén z Mercie, společník krále Offy. Ale on byl vždy špatným otrokem, soudě podle smutného seznamu fyzických i dalších trestů. Po komplikované sérii koupí a odprodejů se ocitl na východním pobřeží Británie a byl převezen na Lindisfarenu, kde pracoval pro vesničany. „Sběrači srdcovek,“ zasténal. „Pro Kristovy rány, jak já nenávidím sběrače srdcovek. A srdcovky.“

„Byl jsi při sbírání těch měkkýšů stejně líný jako teď při krmení prasat?“

„Byl,“ přiznal Rhodri téměř čestně. „Jednou jsem zůstal záměrně vzadu, abych nemusel nosit ty koše, a pak jsem se za přílivu téměř utopil. Po téhle zkušenosti jsem zkoušel být líný dál, ale na nějakém bezpečnějším místě. A potom mniši zjistili, že umím číst, a vzali mě k sobě. Koupili mne od hlavního sběrače. Přijal sníženou cenu.“

„Mniši mají otroky?“

„Ale ne. Propustili mě z otroctví. Vzali mě k sobě jako *novice.*“

To slovo neznala. „Proč by to měli dělat?“

„Už jsem ti to řekl. Jsem křesťan a umím číst. I když nejsem ten druh křesťana, ke kterému patří *oni.* Připravovali mě na dráhu mnicha.“ Zakřenil se. „Nejsnadnější život, jaký jsem měl od okamžiku, kdy jsem opustil matčino lůno.“

„A proč jsi tedy skončil tady u těch prasat?“

Rhodri předstíral povzdech. „Myslím, paní, že mne teď už znáš. Život v klášteře není těžký, ale je to únavná rutina, únavná, únavná. Zašíval jsem se, jak to jen šlo, a nechával práci na ostatních. Ale opat mě nakonec nachytal venku a nařídil, aby mne vrátili sběračům srdcovek. Ani domnus Wilfrid mě nedokázal zachránit.“

Domnus Wilfrid byl zřejmě mnich, který měl dohlížet na novice.

„Ten Wilfrid musel vidět tvé neřesti jasněji než kdokoli jiný. Proč by tě měl vůbec chránit?“

„Ach, ubohý, slabý Wilfrid měl jednu vlastní neřest. Předával svou moudrost novicům, ale také existovalo něco, co od nich zase rád dostával. Měl to rád do zadnice.“

Gudrid byla zhnusena.

Rhodri ale jen pokrčil rameny. „Bylo to lepší než sbírat slávky.“ Opět se na ni podíval mimořádně lascivním pohledem. „Možná bych si tě mohl trochu naklonit, paní. Patřil jsem k Wilfridovým oblíbencům. Nejen mé uši jsou velké, to ti říkám.“

Gudrid zaplavil vztek. Přímo soptila. „Řekni mi jediný důvod, proč bych ti na místě neměla rozseknout ten tvůj šklebící se ksicht?“

„Protože mě potřebuješ, abys dostala to, co opravdu chceš, a to je Lindisfarena.“

Ta odpověď ji zcela vyděsila. Ještě nikdy se nesetkala s nikým, o otrokovi ani nemluvě, kdo by byl takový manipulátor. Ale samozřejmě měl pravdu.

Nevěděla, jak zformulovat tu otázku. Nakonec se zeptala: „Slyšel jsi někdy něco o nějakém menologiu? O jednom proroctví, legendě o Ulfovi a Sulpicii?“

Na Rhodriho tváři se opět objevil vypočítavý výraz. „Tvůj otec o tom na lodi něco říkal…“

Vyprávěla mu tu legendu o Ulfovi-tulákovi. Silný a mazaný Ulf se dožil vysokého věku a zemřel jako tlustý a bohatý statkář vlastnící velká stáda a mnoho otroků. Ale u ohně vždy líčil, jak se v Británii setkal se Sulpicií, a vyprávěl o jednom pozoruhodném proroctví, které si chvíli pamatoval a pak zapomněl.

A Gudrid dále Rhodrimu řekla, jak se vyptávala obchodníků připlouvajících zpět z Británie a jejích četných ostrovů – a jak na základě fascinujících útržků informací dospěla k názoru, že to proroctví zapsali mniši a že je možná uloženo v klášteře na Lindisfareně.

Rhodri jí naslouchal a pak řekl: „To by dávalo smysl, že to proroctví bylo opsáno na Lindisfareně, pokud to vůbec kdo kdy udělal. Tihle mniši neustále škrábou nějaké texty a ty pak hned opisují a dělají další kopie. Je to hnízdo plné dopisů, inkoustu a pergamenů z telecí kůže a taky se tam neustále ozývá skřípot rydel na psacích destičkách.“

Jeho slova ji mátla. „Proč to dělají?“

„Co? To kopírování? To *já* nevím. Ale je to snazší práce než obdělávat pole a bezpečnější než jít do války. Proto jsou britské kláštery nacpány princi, kteří se tam schovávají před životem.“ Zasmál se. „Ale to není všechno, čím jsou nacpány.“

„Co tím naznačuješ?“

„Ty potřebuješ mít nějaký důvod, který by přesvědčil tvého otce, aby se tam vypravil na jednu z těch loupežných výprav, které plánuje. Tohle jsem vyrozuměl na lodi. Myslím, že právě ten důvod znám.“

„Co je to?“

Začal se usmívat ještě víc. Vychutnával si malou chvilku své nadvlády nad ní. „Zlato,“ řekl pak.

Upřeně se na něj dívala. „Jestliže je tam zlato, proč jsi to mému otci neřekl?“

„Nikdy se na to nezeptal. A kromě toho,“ poklepal si na hlavu, „mým jediným bohatstvím je ta troška toho, co vím. Proč bych se toho měl vzdávat?“

Gudrid vstala. „Potřebuji si promluvit s otcem.“

„Vrať se brzy, paní. Kdybych tě opíchal, možná bych zasil sémě do tvého neplodného lůna. Manžel by se to nikdy nedověděl!…“

Neodvážila se odpovědět. Jen se otočila a šla pryč.

VIII

Domnus Bonifác se k Aelfric vždy choval laskavě, přesto v ní vyvolával strach. Dokonce i v tomto slavném klášteře se Bonifác odlišoval od ostatních svou mimořádnou pietou. Říkalo se, že jednou za čas se modlí tři nebo čtyři dny bez přestání, aniž by si byť jen na okamžik zdříml. I jeho nemoc byla pro něj pobídkou k tomu, aby ještě více velebil Boha. Po incidentu s Elfgarem s ní ale computistor trávil více času. Možná si vyčítal to, co se jí stalo, třebaže on sám za nic nemohl.

A také tajemně prohlásil, že jí chce pomoci pochopit pravý účel tohoto kláštera.

„Svatý Benedikt nás učí, že lenost je nepřítelem duše," řekl. „Jakákoli práce je dobrá. Kopie, které děláš, jsou umělecky slibné, ale jak bude tento příslib naplněn, vědí, Aelfricu, jen nebesa sama. Tady v klášteře nás nikdy netísní čas. Pomalu proséváme soudy jedné generace po druhé a díky tomu jen ty, které mají skutečně hlubokou hodnotu, přetrvávají. Nikoli já, nýbrž staletí budou posuzovat tvé dílo. Musíš mít ale vždy na paměti, že tu nejsi kvůli tomu, abys sloužil svému umění, ale kvůli těm textům, které uchováváš. Jejich kopie mohou být rozšířeny do celého světa…"

A prodány s tučným ziskem, pomyslela si kysele.

„… nebo, což je ještě důležitější," pokračoval Bonifác, „předány budoucnosti. To je náš přínos věkům, uchování těchto pokladů pro lepší časy, než jsou tyto. Po pádu Říma zaplavili Británii barbaři. My sami jsme zplozenci negramotných pohanů. My Anglové jsme se naučili číst asi tak snadno, jak se učí psi mluvit. A někdy se naše civilizovanost zdá hrozně mělká." Mluvil unaveně, vlastně jen šeptal. Předpokládala, že v myšlenkách ho zaměstnává Elfgar.

Pocítila nutkání povzbudit ho. „My Anglové jsme možná barbaři. Ale dali jsme světu Bedeho."

„Ach, Bede! Zemřel před mým narozením, ale setkal jsem se s člověkem, který ho jako chlapec znal… Historik, teolog, computistor, vším tím Bede byl. Myslím, že by byl zděšen, kdyby viděl, jaká korupce zachvátila církev od jeho doby. Možná že ale každá generace říká totéž. Bede byl římštější než Římané, ale pokud jde o ně, mýlil se. My jsme čistší rasa, my ze severské krve. Budoucnost bude nakonec patřit nám a ne Římanům, Řekům nebo Maurům.“

Aelfric jeho slova mátla. „Co tím míníš, domne? Jak bychom mohli být lepší než Římané?“

„Netrap se tím, odbočil jsem,“ řekl Bonifác. „Mluvili jsme o tobě. Opat si vyžádal mou radu, víš. Tehdy když tvůj otec žádal o svolení umístit tě sem.“

„Můj otec si myslel, že to pro mne bude nejlepší. Jsem příliš nestálá. Příliš se zajímám o knihy. Nebyla bych dobrou manželkou.“ Její sestry byly provdány už ve svých dvanácti, třinácti letech. Měla podezření, že otec sledoval určitý cíl. V době, kdy přibývalo vzdělaných lidí, by pro něj dcera, která umí číst, byla zřejmě dobrodiním. „Řekl, že pokud se mám vzdělávat, pak to musí být zde.“

„Já jsem byl ostře proti, pokud tě to zajímá,“ řekl stroze Bonifác. „Toto je dům mužů. Existují smíšené kláštery, a ty jsi mohla být poslána do jednoho z nich.“

„Můj otec si přál mít mě nablízku.“

„Proč?“

„Protože mě miluje,“ vybuchla.

„Ach, otcovská láska. Na to jsem zřejmě zapomněl. Nemám děti a nikdy mít nebudu. Na tomto místě obětuje člověk rodinu pro větší dobro.“

„Jestliže jsi nesouhlasil, proč jsem tady?“

„Rozhodnutí bylo na opatovi.“ A neutrální způsob, jakým to řekl, naznačoval, že opat se neřídil jen takovými věcmi, jako bylo „věno“, jež dal její otec klášteru, ale i zbožnými úvahami. „Teď jsi ale tady,“ řekl Bonifác, „a já jsem tě dostal na starost – je to jeden z těch lepších žertů, kterými mne opat počastoval za ta léta – a já se musím starat o tvou duši. A zdá se mi, že vidím, jak ta dušička rozkvétá.

Tvůj otec měl pravdu. Kdysi měli Římané školy, kde člověk mohl studovat, cokoli chtěl. Právo. Vědy. Historii, umění, filozofii. Nyní jsou jedinými školami v Británii kláštery…“

„A jediné, o čem se mohu učit, je Kristus.“ Okamžitě si zacpala ústa. „Tak jsem to nemyslela.“

„Ale ano, myslela,“ konstatoval mírně. „Přinejmenším je ti vlastní ctnost mluvit pravdu. Ale musíš to zopakovat svému otci zpovědníkovi.“

„Udělám to.“

„Je zjevné, že tě zajímá mnohem víc věcí než jen bible.“ Ukázal na pergamen na stole. „Jinak bys nemilovala svou práci s pohanskými symboly. A nezkoušej to popírat. Já nepatřím k těm, kdo jsou přesvědčeni, že zvídavost je hřích, dítě. Bojím se ale, že tvé otázky nemusí být nikdy zodpovězeny – ne do tvé smrti, kdy se odevzdáš Kristovu světlu a kdy budou zjeveny odpovědi na všechny otázky. A nyní tvou zvědavost zaměstnává menologium, není-liž pravda?“

„Jak by nezaměstnávalo?“ řekla zdvořile. „Ale to menologium – já vím, jak důležité je…“

„No tak, mluv otevřeně, dítě, nesnáším tlachání.“

„Nemám ráda hádanky! Kdy může štít nebýt štítem, ostrov nebýt ostrovem? A mohu ti říci, že král se nikdy neskloní před poustevníkem.“

„Jsem tebou zklamán. Nechal jsem tě pracovat na menologiu, protože jsem mimo jiné očekával, že ho rozluštíš. Zamysli se nad tím znovu – soustřeď se na nejjednodušší prvek. Nenapadá tě příklad nějakého ostrova, který není ostrovem? Jsi opravdu tak tupá? Dítě, *na jednom takovém žiješ.*“

Okamžitě si v duchu vybavila přílivem pravidelně zaplavovanou cestu na ostrov. „Lindisfarena? *Tady?*“

„Ostrov, ne-ostrov, ostrov jako štít… A pokud jde o zbytek strofy – krále a poustevníka – nečetla jsi Bedeho historii? Nikdy jsi neslyšela o svatém Cuthbertovi?“

Před sto padesáti lety, v dobách krále Oswalda, který povolal Aidana, aby založil klášter na Lindisfareně, uznávali ostatní němečtí králové Merciů, východních Anglů, Kentů a západních, východních a

jižních Sasů tohoto northumbrijského vládce za svého *bretwaldu.* Ve vnitrozemí byl postaven palácový komplex Ad Gefrin a Bebbanburh, jakási obdoba Lundenu, se stal hlavním městem německé Británie. Ale doba byla divoká. Northumbrii opakovaně napadali Britové i Němci, křesťané i pohani. A Oswald sám padl v bitvě rukou Oswia, potomka konkurenční dynastie.

Oswiu, ve snaze upevnit svou pozici, pojal za ženu jednu královnu, která vyznávala učení Říma, a svolal synod. Po velmi prudké rozpravě bylo rozhodnuto přijmout tuto víru. Británie měla tedy jednotnou církev, ačkoli země zůstávala rozdělena.

Oswiův syn Ecgfrith byl válečnický král. Potřeboval mít ve městě u římského valu zvaném Hagustaldasea silného biskupa a hledal ho na Lindisfareně, na níž žil kněz jménem Cuthbert. Tento klerik vedl v souladu s britskou tradicí a na rozdíl od římských biskupů zakládajících si na extravagantní pompě příkladně poustevnický život.

Ctižádostivý a hegemonistický Ecgfrith zahájil útok na Iry a Pikty. Utrpěl však porážku, byl zabit a Northumbrie už potom nebyla nikdy tak silná jako dřív. Ale ve století po Ecgfrithovi záviděla Northumbrii její vzdělanost celá Evropa. Bede byl slavný po celém tehdejším známém světě.

„Takže," řekla Aelfric se vzrůstajícím zájmem, „když Ecgfrith přišel ke Cuthbertovi, přišel ve skutečnosti král k poustevníkovi na ostrov, který není ostrov…"

„Takže už rozumíš," zašeptal Bonifác. „Přesně tak je to řečeno ve čtvrté strofě."

„A datum? Předpovídá ho menologium také?"

„Ale ano. Podívej se na první strofu: ‚zlatí muži', ‚velký král'. Víme, že to je narážka na příchod Sasů, které pozval na ostrov velký britský král Vortigern."

„Bratři Hengist a Horsa," poslušně odříkávala, „a jejich tři lodě."

Odfrkl si. „Dva legendární bratři, jako Romulus a Remus. Dvě jména, jež znamenají ‚kůň' a ‚valach'. Je pozoruhodné, jak rychle historie transmutuje v mýtus! Ale tento příběh je v Bedem, třebaže ten ho trochu zpochybňuje… Za použití Bedeho a dalších zdrojů jsme určili, že tato revolta se stala v roce 451 po narození Našeho

Pána. Používáme systém datování vynalezený skytským učencem Dionysiem Exiguem, který zpopularizoval sám Bede – třebaže dobře věděl, že tento způsob kalkulace dat v sobě zahrnuje chyby.“

„Léta Páně čtyři sta padesát jedna,“ řekla Aelfric. „To je tedy datum v první strofě. Potom to druhé, které následuje po devíti stech a padesáti jednom měsíci…“

„Plus třicet pět, to nás přivádí do roku pět set třicet tři po Kristu, kdy zemřel Artorius, Medvěd, poslední velký britský vůdce.“ Bonifác se zazubil a jeho tumor groteskně zvarhánkovatěl. „Bylo třeba dobrého computistora, aby se dobral tohoto výsledku, to mi věř! Třetí strofa se datuje do léta Páně roku šest set sedm a zřejmě referuje o objevení menologia samotného. A teď přicházíme ke čtvrté strofě.“

Z četby si pamatovala, jak to bylo s Cuthbertem. „Léta Páně šest set osmdesát čtyři.“

„Přesně. Ale je tu jedna pozoruhodná věc, novici: menologium bylo zapsáno více než dvě stě let před setkáním Cuthberta s Ecgfrithem, a přesto bylo toto setkání předpovězeno na správný rok.“

Rozrušilo ji to. „Někteří říkají, že proroctví, věštby a předpovídání jsou doménou ďábla a ne Boha.“

„Ale my tady máme text, který je už ve své první strofě věnován Kristovi. Dostal se k nám náhodou, víš – nebo díky boží prozřetelnosti. Jeden muž jménem Wuffa objevil tento dokument ve staré pevnosti na římském valu. Byly s tím spojeny nějaké neslušné věci, v nichž hrál roli jeden severský primitiv a jedna britská poběhlice, ale Wuffa se naučil slova toho proroctví a předal je pak svým dětem. Nikdy se nevyrovnal s tím, co se stalo u valu, ať už to bylo cokoli. Od té doby byl přesvědčen, že nějak urazil svého boha. Zdá se, že zemřel jako chudý a ustrašený muž. Když se k nám shodou okolností zatoulal Wuffův několikrát odložený vnuk, uvědomil si jeden bystrý bratr, co ten mladík nosí v hlavě. Dal menologium zapsat a my je tu od té chvíle stále uchováváme. Ten hloupý Wuffův vnuk samozřejmě odsud už nikdy neodešel a stal se posledním mužským potomkem, který se zrodil z Wuffovy rodinné linie. Tady všechny rodokmeny končí, ať jsou jakkoli dlouhé a starobylé.“

Naklonil se k ní blíž. „Chápeš nyní, jak je to všechno důležité? Je ti nyní jasné, proč tak usilujeme o kanonizaci Isoldy? Chápeš už, proč naše střední generace dře, aby uchovala toto proroctví pro další staletí, *o kterých se v něm mluví?* Řekl jsem, že ti vysvětlím, co je naším skutečným cílem. Je to, jako bychom řídili archu v tomto moři barbarské temnoty, dokud znovu jasně nezaplane světlo impéria – a v té temnotě nám cestu ukazuje Tkadlec plátna času.“

„Kdo je to Tkadlec?“ zeptala se.

Odpověď nepřišla.

Aelfric se ve své mysli intenzivně zabývala dopady slov, která vyslechla. Ta daleká perspektiva – představa, že je součástí „střední generace“, že má svůj život zasvětit uchování reliktů vytvořených předky, kteří se obrátili v prach dávno předtím, než se ona sama narodila, a učinit to pro dobro dětí, které přijdou na svět dávno po její smrti – v ní vyvolávala podivný pocit. Ale nebylo to poselství křesťanství, že každý malý život je jen střípkem velkého příběhu univerza?

A i kdyby tomu tak bylo, pomyslela si, je možné, aby některé strofy menologia mluvily o její *vlastní* budoucnosti?

„Domne, jestliže čtvrtá strofa referuje o Cuthbertovi, co potom znamená ta pátá?“ Četla ta slova ze své špinavé, rozmazané kopie:

Kometa přilétá/v měsíci květnu.
Polovina léta Velkého roku/méně o devět sedmiček.
Starý dračí dráp/se zatíná do ticha, krade slova.
Devět set a dvacet jeden/tolik měsíců pátého Roku…

Projel jí záchvěv strachu. Bylo to, jako kdyby náhle ucítila ledový závan. „Dračí dráp? Může to být výstraha, domne? Varování pro *nás?*“

„Nám nepřísluší se ptát,“ odpověděl.

„Ale to datum – to léto uprostřed pátého ‚Velkého roku‘ dlouhého devět set dvacet jeden měsíc bez devíti sedmiček, což je šedesát tři – ty bys to uměl vyluštit.“

„To není nic pro tebe,“ řekl pevně. „To datum má v hlavě Bůh a pak já. A tak to také musí zůstat.“

IX

Po třech dnech Macson předstoupil před kněze a své soudce. Ti dospěli k názoru, že zranění se hojí dobře, čímž je prokázána jeho nevina. Byl tedy na svobodě a Belisarius dodržel slovo.

Vydali se na cestu na sever v pronajatém vozíku taženém párem trpělivých valachů a naloženém Belisariovými vzácnými knihami. Jeli tři – Belisarius, Macson a s nimi Caradwc, Macsonův otec.

Jestliže bylo Macsonovi kolem třiceti, pak Caradwc musel překročit přinejmenším padesátku. To byl alespoň Belisariův názor. Ten muž prakticky nemluvil. Nadechoval se s bublavými zvuky a pak vykašlával spršku kapiček krve, kterým se Belisarius důsledně vyhýbal. Řek měl jenom povrchní, byť praktické lékařské znalosti cestovatele, proto neměl tušení, co stravuje vnitřnosti starého muže. Jenže vyléčit tohoto starce už bylo zcela mimo jeho možnosti.

Zdálo se, že mezi synem a otcem je mimořádně pevný vztah. Ale v Macsonových očích byl Caradwc víc než jen jeho otcem. Byl tím mužem, který vykoupil rodinu z otroctví po mnoha generacích útisku, jenž stále zůstával v příliš živé paměti. Skutečnost, že stařec umírá, byla pro syna velmi těžká.

Cesta na sever probíhala snadněji, než Belisarius předpokládal. Jeli většinou pohodlně po starých římských silnicích, jak Macson sliboval. Legionáři však zmizeli v propadlišti času již před staletími a dlouhé úseky těchto cest byly už bez dláždění, které lidé rozkradli. V takových částech byla jízda velmi klopotná. Přinejmenším je však neobtěžovali žádní bandité. Stárnoucí Offa, král Mercie, navodil skutečně – jak Macson tvrdil – na ostrově stav, který se podobal vládě zákona.

A teď byl květen. Počasí na tomto severském poloostrově bylo teplejší, než Belisarius předpokládal. Svěží zeleň polí a lesů, třebaže poněkud jednotvárná ve srovnání s bohatostí barev ve Středozemí,

srdci světa, byla pastvou pro oko. Dny byly také neočekávaně dlouhé a v noci se jen trochu setmělo, tak vysoko na severu ostrov ležel.

Krajina byla na bývalou provincii Říma poněkud zvláštní. Všude stály německé osady, které tvořila stavení podobající se spíše chatrčím. Ta se mohla nacházet těsně u cesty, nikdy však blízko nějaké křižovatky. Macson s určitým pohrdáním vysvětloval, že Němci mají z křižovatek, míst křížení cest, kudy mohou uniknout démoni, pověrčivý strach. Všude se pásly ovce a v lesících ryla prasata. Ta zvířata připadala Belisariovi malá. Prasata měla dlouhé běhy, ostré rypáky a vzhled divočáka. Němci nechovali zvířata doma, jak se to dělalo na Východě – nebo jak to dělávali kdysi Římané tady v Británii. Místo toho je nechávali běhat volně a na podzim pochytali ta pomalá nebo stará.

Na mnoha polích a veřejných místech stály kamenné kříže zdobené rafinovaně vytesanými révovými listy. Macson řekl, že to jsou výtvory, jež tu zůstaly po křesťanských misionářích, kteří se postupně propracovávali od místa na východním pobřeží Británie, kde přistál Augustin, do vnitrozemí ostrova. Časem sice vyrostly v zemi farní kostely, první misionáři ale stavěli tyto kříže, aby se jejich drsní, čerstvě pokřtění Němci u nich mohli modlit k Bohu.

Bylo evidentní, jakou víru Němci vyznávají a také jak brutální jsou jejich zákony. Z jedné šibenice viselo vysušené tělo pověšené za kotníky. Macson vysvětloval, že tuto metodu popravy si král Offa zvláště oblíbil a použil ji na mnoha svých vzpurných příbuzných. Musela to být pomalá a strašlivá smrt.

Míjeli opuštěná římská města, v nichž z plevele čněly ruiny úředních budov, dílen a lázní. Britové udržovali tato města ještě dlouho po skončení oficiální římské vlády, ale němečtí přistěhovalci v nich odmítali žít. Dávali přednost svým domům ze dřeva a hlíny. V některých oblastech Němci dokonce odsoudili města k *zániku* tím, že zasypali jejich studny. Pro Belisaria, který vyrostl v přetrvávající nádheře Constantinopole, byly tyto jámy štěrku výmluvným znamením, jak křehkou bárkou je civilizace, ničená pohanstvím, ignorancí a morem.

„Němci mají jednu teorii o životě, které říkají *wyrd.* Znamená to něco jako osud – ten pojem je ale nezřetelnější, spletitější. Věří, že

Římané dopadli špatně, protože znesvětili boží krajinu, protože jejich čas už vypršel – kvůli *wyrdu.* Teď si Němci budují vlastní království. Ale věří, že musejí žít příkladně, jinak se *wyrd* obrátí i proti nim.“

„Myslel jsem, že ti Němci jsou nyní křesťany. Co to má znamenat, že vyznávají takové pohanské myšlenky?“

Macson si jen odfrknul a zahrnul pohrdáním všechno germánské.

Ať už se Němci báli *wyrdu* nebo ne, měli svou vlastní vizi. Belisarius se o tom přesvědčil, když dorazili k Offovu náspu. Tento hliněný val, čtyřikrát nebo pětkrát vyšší než průměrný muž, měl nahoře dřevěnou palisádu nebo na některých místech kamennou předprseň. Některé jeho věže a brány byly hlídány drsně vyhlížejícími válečníky v drátěných košilích a hořely na něm signální ohně.

Toto mocné opevnění bylo dlouhé sto římských mil a táhlo se od ústí řeky Sabriny na jihu až k pobřeží na severu. Tam končilo u osady *wealisců* zvané Prestatyn – Macson však připomněl, že existují úseky, kde je jeho součástí řeka nebo opevnění z dřívějších dob. Násep byl bariérou vedoucí z jihu na sever, postavenou na příkaz Offy, který chtěl oddělit svá německá království od zemí *wealisců,* zapuzených Britů žijících na západě, a tak stabilizovat neklidnou hranici. Val byl starý pouze několik let a působil syrově jako nějaká čerstvá rána v zelené britské krajině.

Zdálo se, že stařec Caradwc po několika dnech na cestě okřál. Belisarius se v duchu ptal, zda mu tak prospívá čerstvý vzduch neznečištěný puchem špinavých německých měst. Starý muž začal konverzovat přijatelnou latinou. Ptal se Belisaria, jaká svatá místa navštívil a jaké relikvie viděl během svých cest. „A řekni mi, kdy se do této provincie vrátí císař a vymýtí tyhle barbarské Němce?“

Císařové se ještě dlouho po pádu impéria kojili nadějí, že získají zpět ztracené západní provincie. K břehům Británie připlouvaly římské lodě a přivážely zboží, kterým si Řím chtěl naklonit místní vládce v rámci své dlouhodobé strategie a získat tak ostrov zpět. Čas však plynul a na ruinách staré západní říše, jež se stávala čím dál vzdálenější vzpomínkou, vyrůstaly nové barbarské státy. A na východě čelila říše novému tlaku, novým nepřátelům: Saracénům, válečníkům nového náboženství islámu.

„Když jsem byl mladý, byl císařem Constantinus V.,“ řekl Belisarius. „To byl válečník! Porážel Saracény i Bulhary. Můj otec pod ním sloužil. To byla zlatá éra. Pak se jeho nástupcem stal Constantinus VI., kterému tehdy bylo deset let, a ten je loutkou v rukou své matky, jež vládne jako regentka. I nyní chodí lidé ke Constantinovu hrobu, míním toho pátého, a prosí ho, aby se vrátil a vedl nás. Nikoho jemu podobného už ale nikdy mít nebudeme…“

Caradwc pevně sevřel jeho paži a naléhal: „Copak císařové nesní dál o Británii?“

Belisarius jemně vymanil ruku ze sevření, zneklidněn Caradwcovou anachronickou touhou. „Obávám se, starče, že většina z nás ani netuší, kde Británie leží.“

Jeho odpověď Caradwca zklamala zřejmě více, než se dalo předpokládat.

Možná že tyhle Brity, kteří o sobě stále smýšleli jako o Římanech, především vyvádělo z míry, že Offův násep byl hraniční bariérou stejnou jako ta, kterou kdysi postavili Římané, nyní za ní měli zůstat ale oni sami, noví barbaři.

Na severu se charakter krajiny měnil. Křídová pole a oblé kopce jihu ustoupily drsnější krajině s horami a údolími, která vypadala jako vydlabaná nějakým obrovským dávno zmizelým dlátem. Na některých výše položených vřesovištích Belisarius viděl ohromné balvany, které zjevně dřív stály někde jinde. Jak se tam dostaly? Možná to byl pozůstatek potopy, kdy zemí, připomínající lodní vrak, pobíhali lidé jako krabi v trupu lodi uvízlé na pobřeží. Žádný div, že se imperiálním Římanům nikdy nepodařilo zkrotit tuto divokou krajinu.

Dojeli k velkolepému římskému opevnění, kterému každý říkal jednoduše „zeď“.

I v tomto polorozpadlém stavu se zeď vinula krajinou jako kamenný šev. Caradwc mu přerušovaně vyprávěl, co si Britové pamatovali o stavbě tohoto valu. Tvrdil, že ho Římané postavili na žádost Britů *po* zhroucení této říšské provincie. Belisariovi se to nezdálo příliš pravděpodobné, ale pravda byla, že čtyři sta let po pádu Británie už nikdo nevěděl, co se tehdy vlastně odehrálo. Byla to pozoruhodná zřícenina i v očích muže z Constantinopole. Přesto na

Belisaria působila méně impozantně než Offův násep, snad proto, že ten byl nový, zatímco mocná ruina před ním pocházela z minulosti.

Potřebovali se dostat k pobřeží, proto zahnuli na východ a jeli po cestě, jež vedla podél linie valu na jeho jižní straně. Tady na hornatém severu bylo na tuto roční dobu neobvykle chladno a vlhko. Caradwc, který byl stále slabý, po několika dnech opět onemocněl.

Na několik dní byli nuceni rozbít provizorní tábor uvnitř hradeb opuštěné pevnosti jménem Banna. Zatímco Caradwc spal, Belisarius pátral v ruinách, které se tyčily na vrcholu kopce nad říčním údolím vinoucím se pod ním.

Macson se k němu připojil a pak hovořili u komíhavých plamenů ohně. Od ostrova Lindisfarena, jejich cíle, je dělilo už jen několik dní cesty, ale zdálo se, že Macson začal být nyní právě proto velmi nervózní.

Seděl vzpřímeně s napjatými svaly a jedním chodidlem neklidně podupával. „Omlouvám se za to zdržení," řekl.

„S nemocí tvého otce nic nenaděláš. Ale ty jsi tak napjatý kvůli něčemu jinému, že? Jsem si dobře vědom, že jsi mi toho spoustu zamlčel, Macsone. Jde ti o víc než jen o to, abys mi pomohl prodat pár knih mnichům. Máš nějakou vlastní ambici, něco, čeho chceš dosáhnout na Lindisfareně. Že se nemýlím? A při setkání se mnou jsi spatřil možnost, jak to provést."

„Možnost?" zavrčel Macson. „Když člověk stále buší na zamčené dveře a čeká, že se snad otevřou… Tomu říkáš možnost? Ano, chci něco na Lindisfareně. Ale možná bys mohl vydělat i ty, Belisarie."

Pak vyprávěl Belisariovi příběh své prabáby Sulpicie, která přišla sem na sever – „někam k téhle zdi, nikdo neví přesně, kde to bylo, možná že přímo tady" – a zjistila, že se zamotala do sporu jednoho Seveřana a jednoho Němce o podivný dokument zvaný „Isoldino menologium".

„Pamatuj, že vyprávím rodinné legendy uchovávané otroky – negramotnými otroky, když jsme u toho. To menologium bylo nějakým proroctvím. Patřilo jednomu starému Britovi. A *už se začalo naplňovat, už ukázalo, že je pravdivé.* To je ta klíčová věc. Seveřan s tím Němcem soupeřil. Seveřan zabil starce, nebo to možná udělal Němec. Ten také znásilnil Sulpicii, která pak otěhotněla, nebo je

možné, že to naopak provedl ten Seveřan. Spolu ukradli to proroctví a opuštěná, těhotná Sulpicia, která zůstala zcela bez prostředků, se musela i se svým nenarozeným dítětem prodat do otroctví.“

Belisarius přikývl. „Ale to proroctví neukradli tvé prabábě. Obětí toho zločinu byl ten vetchý stařec.“

„Byl Brit jako Sulpicia. Neměla proto taky nějaká práva?“ Belisariovi připadalo, že to je jen určitá zášť záměrně živená dvě staletí. Ale zdálo se, že i otroci potřebují nějakou naději.

Macson mu řekl, že menologium bylo spáleno a jeho text se zachoval jenom díky tomu, že se ho Seveřan s Němcem naučili nazpaměť. Po několika generacích přišel jeden potomek toho Němce do kláštera na Lindisfareně. Mniši pak menologium, které uměl nazpaměť, přepsali na pergamen. A po nějakém čase se zpráva o jeho uchování dostala zpět k rodině otroků, která byla přesvědčena, že na ně má právo.

„Ty nyní doufáš, že ti ho vrátí,“ řekl Belisarius.

„Je veliká šance, že ti zpívající mnichové nerozpoznali hodnotu toho, co mají v ruce.“ Macson se zahleděl na Belisaria a vážil, co dál. „Samozřejmě to může přinést i zisk. Pro nás oba.“

Belisarius v duchu připustil, že sběratelé v Constantinopoli by si takové kuriozity vysoce cenili, zaujala by možná i samotný císařský dvůr. Poslední Římané byli sice všichni dobří křesťané, ale měli stejně rádi pověry, orákula, zlá znamení a věštby jako jejich pohanští předci.

Pokud se ale společně s Macsonem zmocní menologia, existuje-li vůbec, pak ho jeho manipulátorský průvodce klidně zradí, aby si mohl ponechat veškerý zisk. Belisarius ale nepochyboval o své schopnosti se s takovou situací úspěšně vypořádat, jestliže nastane.

Té noci Caradwc ještě více zeslábl. Macson přišel a řekl Belisariovi, že s ním stařec chce mluvit. Touží po tom, aby mu Belisarius vyprávěl o svatých místech, jež navštívil.

Belisarius tedy v Banně, v ruinách někdejšího hlavního velitelského stanu legií mluvil o Betlémě, kde viděl jeskyni obloženou mramorem, protože se v ní narodil Ježíš. A hovořil o Jeruzalémě, kde viděl kopec Golgotu a skálu, na níž postavili Ježíšův kříž. Tam nyní stojí obrovský stříbrný kříž a bronzové kolo s

lampami. A vyprávěl také o mohutném kostele postaveném císařem Constantinem I. na místě, kde jeho matka Helena objevila pravý kříž.

„Helena, ano,“ zašeptal Caradwc, „Britové vždy milovali Helenu…“

To byla jeho poslední slova. Do rána zemřel. Jeho syn ho s pomocí Belisaria pohřbil na hřebenu kopce, z něhož byl výhled na řeku. Na hrob umístil prostý dřevěný kříž.

X

Gudrid zašla za otcem několik, dní poté, co mluvila s Rhodrim. Hořící svíce z velrybího tuku silně kouřily, lidé se v sále příjemně bavili, a ona mu řekla, že by se měl vrátit na Lindisfarenu.

Jeho skeptický postoj ji nijak nepřekvapil.

„Mohla by to být zábava rozseknout napůl pár mnišských lebek," uvažoval Bjarni. „Ale kvůli tomu tam výpravy neděláme."

„A kvůli čemu tedy?"

„Kvůli půdě. Potřebujeme více půdy, Gudrid."

Bjarni byl mohutný muž s šedivějícími plavými vlasy sčesanými z čela a s nosem ostrým jako břit sekery. Bylo mu čtyřicet pět let a v bojích si odsloužil své. Gudrid ale věděla, že svaly si vypracoval při budování svých statků. Nebyl rozeným, krvežíznivým nájezdníkem. Tyto věci dělal ze širších důvodů.

Bjarni kráčel ve stopách většiny svých starších. Vikinské lodě vyrážely z příliš hustě obydlených fjordů jako včely z úlu. Neřídily se příkazy žádného krále, neboť králové měli v této zemi, již příroda rozdělila na tolik nepřístupných, nepropojených zapadlých míst, jen malou moc. Na výpravy je vedli nezávislí muži silné vůle. Tyto sondy se nezaměřovaly jen na Británii a její ostrovy, ale i na teplejší země hlouběji na jihu, a dokonce směřovaly i na východ, kde se vikinské lodě mohly plavit po obrovských řekách, odvodňujících srdce Asie, stejně snadno jako po moři.

„První nájezdy jsou vždycky rozhodující. Německá království v Británii jsou nestabilní, svárlivá, rozdělená vnitřními spory. Každý to ví. Z dlouhodobého hlediska bychom v boji proti nim měli zaznamenat velký úspěch. Ale pokud jde o mě, čím snadnější úspěch, tím lépe. A prvek překvapení je nejdůležitější." Usmál se na ni. „Proto by byla chyba vydat se tam v honbě za tvým snem o rodinné legendě."

„Nepopírám, že to chci," řekla. „Ale poslyš. Jsou ještě další důvody, proč plout na Lindisfarenu. *Ti mniši jsou bohatí.* Bohatší, než si dokážeš představit."

Bjarni zakroutil nesouhlasně hlavou. „To nedává smysl. Nikdy bych neuložil poklady na tak zranitelném místě, jako je ostrov při pobřeží."

„Uvažuješ jako mořeplavec, ne jako křesťan. Otče, ti mniši přišli na Lindisfarenu, aby přivedli venkovany ke své víře. Potřebovali bezpečné místo k žití. A z jejich hlediska přicházela hrozba ne z moře, *ale z pevniny.* Proto se rozhodli žít na místě, z něhož se za přílivu stává ostrov, protože na ten se pak dá z pevniny těžko dostat. Zdá se vlastně, že je ani nenapadlo, že by útok mohl přijít z moře. Budou zcela nepřipraveni." Pak opakovala, co jí Rhodri řekl o poutnících, kteří přicházejí do kláštera na Lindisfareně, aby mnichům darovali peníze. „Věř mi, ti mniši jsou bohatí!"

„Mám věřit tobě a nějakému otrokovi?" přemýšlel Bjarni. „Dobře, dítě. Pro tentokrát to uděláme tak, jak říkáš – pokud budou ostatní souhlasit. Ale ještě jedna věc: jseš si jistá, že to proroctví stojí za všechnu tu námahu? Nemluví se v něm o Kristu? Každý ví, že Kristus je mocný bůh. Má své vyznavače i tady. Někteří muži možná budou mít strach udělat něco těm, kdo se mu klaní."

Gudrid se zazubila. „Kristus se nechal přibít na kříž. Stála jsem za Wodenem při každém boji. Tak mu jen dej palici!"

Zasmál se a poklepal ji po rameni. „Gudrid, už jsem to kdysi řekl a říkám to znovu. Někdy si přeji, abys byla podobnější své sestře Birgittě. Ale ty se chováš, jako bys byla můj syn…"

„A taky mám jeho lůno," řekla bezvýrazně.

Položil ruku na její. „Buď trpělivá."

Gudrid kula železo, dokud bylo žhavé. „Je ještě jedna věc ohledně toho nájezdu na Lindisfarenu."

„Jaká?"

„Popluji také." A vyběhla ze síně dříve, než její otec mohl říci ne.

XI

Belisarius a Macson dorazili na severovýchodní pobřeží Británie, u něhož ležela Lindisfarena, brzy ráno. Příliv byl právě vysoký a ostrov byl odříznut od pevniny. V dohledu nebyl žádný člun, který by je mohl na něj dopravit, a na písečném pobřeží nebylo ani živáčka. Macson tedy odvedl koně k místu, kde rostla na duně tuhá tráva, a pak si přisedl k Belisariovi do stínu za jejich vozíkem.

Belisariovi nevadilo, že se zdrží. Začínal teplý a dusný den. Moře bylo rovné jako sklo a neobjevila se na něm ani vlnka, přestože byl příliv. Posvátný ostrov Němců se na hladině vznášel jako kus pemzy. Bylo příjemné tu sedět a sledovat ptáky kroužící nad mořem, soustředěné na svá vlastní malá dramata života a smrti.

Belisarius byl rád, že opět vidí moře a může dýchat jeho ostrý slaný vzduch. Uvažoval, že se také později vykoupe. Slaná voda mu vymyje boláky a puchýře, které se mu během putování udělaly, a vyčistí mu kůži, která musela vydržet příliš dlouho bez správné očisty. Všechny lázně na tomto nevzdělaném ostrově byly v ruinách a nikdo v nich nezatopil dobře čtyři sta let.

Ráno končilo a příliv ustupoval. Když konečně vstali, aby přejeli na ostrov, bylo už poledne a slunce stálo vysoko. Vlhký písek příjezdové cesty se lepil na kola vozíku a koně do něj navíc hluboko zapadali. Macson šel vedle nich a jemně je uklidňoval – mluvil na ně německy, protože je koupili od Němce – a Belisarius kráčel vzadu a jistil vozík.

Cesta byla položená tak nízko, že jim moře v některých místech skoro omývalo nohy. Když se octli na půl cesty mezi pevninou a ostrovem, měl Belisarius dojem, že nejdou po žádné stezce, ale spíše kráčejí po hladině oceánu. Vzpomněl si, že ti jen napůl konvertovaní Němci jsou pověrčiví, pokud jde o hraniční místa, křižovatky a předěly mezi dvěma druhy krajiny.

Uvízlý mezi zemí a oceánem pocítil záchvěv jejich prastarého strachu z míst na okraji světa.

Konečně dosáhli ostrova a přes úzkou pláž se dostali na pevnější zem. Pak dojeli do jakési vesničky. Vlastní klášter, zcela skromný, byl kousek dál.

Vesnice nijak nevybočovala z běžného průměru. Byl to shluk stavení, chatrčí, přístavků, chalup a kotců přecházejících do obdělávané krajiny, bahnité a sesedlé. Za ubohými chatrčemi se táhla do dálky pole v dlouhých nepravidelných pásech. Jejich geografie byla dána tím, kam se dostal těžký německý pluh. Všude stály koše plné korýšů nebo lesknoucích se mrtvých ryb a nad hnojišti a nezakrytými žumpami se vznášely mraky much. Tato pobřežní vesnice se ale vyznačovala jedním velmi neobvyklým, ale také okouzlujícím aspektem: trupy lodí již neschopných plavby byly obráceny dnem nahoru a změněny v domy nebo skladiště. A kromě puchu splašek a fekálií, typického pro německé osady, tu člověk alespoň cítil navíc rozkládající se ryby.

Jako vždy zaregistrovaly příjezd Macsona a Belisaria nejdříve děti a zvědavě přiběhly. Doprovázeli je nepříjemně velcí psi, kteří vzbuzovali obavy. Bylo to pastýřské plemeno chované k tomu, aby odhánělo vlky.

Uprostřed veselého dětského štěbetání se náhle objevil nějaký muž, který přišel oba cestovatele přivítat. Byl vysoký, hubený a špinavé plavé vlasy měl prošedivělé. Mohlo mu být tak pětatřicet. Měl mocný knír a na krku náhrdelník z mušlí a kamínků. Belisarius viděl, že kousek dál stojí hlouček dalších mužů a žen, kteří je zvědavě, ale také ostražitě sledují. Belisarius i Macson si dávali záležet na tom, aby jejich ruce byly stále viditelné.

„Mé jméno je Guthfrith," řekl ten muž. „Přicházíte z daleka, to se pozná. Přijeli jste kvůli mnichům?"

„Ano."

Guthfrith řekl, že ráno přišel do vesnice jeden mnich, nějaký „jáhen" jménem Elfgar, aby si vyzvedl dodávku korýšů pro klášter. Guthfrith Elfgara volal, ale ten se neobjevil, muž proto trochu nabručeně pozval oba cestovatele do svého domu, aby si tam odpočinuli.

Ti přijali a následovali ho. Belisarius během cesty zjistil, že Němci ctí svou tradici pohostinnosti, a to i v zemi, kterou jejich králové neměli ještě zcela pod kontrolou a v níž si lidé dávali na cizince pozor. Samozřejmě nikdy neuškodilo napomoci naplňování této tradiční pohostinnosti jednou nebo dvěma stříbrnými mincemi.

Vnitřek temné chatrče byl plný kouře, přestože její kožené dveře byly za tohoto jasného slunečného dne otevřené. Podlaha byla špinavá a plaňky zakrývající krecht pod ní lehce skřípaly, když po nich Belisarius přecházel. Chatrč však měla jeden pozoruhodný znak: Guthfrith ji postavil kolem kmene stromu, který nyní stál jako temný pilíř uprostřed ní. Pod doškovou střechou bylo vidět některé jeho větve, již uschlé a ožehlé horkým vzduchem z ohniště. Visely na nich nějaké ubohé svršky a také chuchvalce sena.

Guthfrith oba posadil do jednoho tmavého rohu a přinesl jim holby hrubého piva, dřevěné misky plné nějaké rybí polévky a krajíce chleba, který byl na omak tvrdší než dřevo těch misek. Toto jídlo tvořilo základ výživy zdejších rolníků a Belisarius věděl, jak ho jíst. Člověk si namáčel tvrdý chleba do polévky, aby trochu změkl, a pak na něm pracoval zuby tak dlouho, až se mu podařilo ho kousek odkousnout. Polévka, v níž bylo i trochu vzácného hovězího bujonu a láku, byla hustá a slaná, ale chutnala dobře.

Guthfrith se omluvil za toto pohoštění. „Přicházejí hladové měsíce," vysvětloval.

Belisarius věděl, o co jde, a gestem dal svému hostiteli najevo, aby se neomlouval. Vesničané už dávno dobrali své zimní zásoby a první obilí potřebovali pro hospodářská *zvířata*. Museli proto čekat až na sklizeň na konci léta – letní období, pro přírodu čas hojnosti, pro ně tak paradoxně znamenalo strádání. Pokud by se neurodilo, čekal je hladomor.

Dnes však nehrozil. Macson vyprávěl dlouze o jejich cestě a Belisarius s břichem plným jídla se proto omluvil a vydal se do útrob chatrče.

Narazil na ženu, která porcovala sušené maso. Odřezávala z něj pruhy tuku a přitom si ho přidržovala zuby. U nohou jí čmuchal pes a doufal, že dostane nějaké odřezky. Žena se na Belisaria usmála – měla bílé, pěkné zuby, které podivně zářily v její umouněné tváři – a

řekla něco, čemuž ne zcela rozuměl. Oplatil jí proto úsměv a pokračoval dál.

V dalším rohu narazil na starce ošetřujícího nějaké nemocné děvče ležící v posteli. Dívce zabalené ve vlněné přikrývce a hubené jako lunt bylo kolem čtrnácti, možná i méně. Měla zavřené oči, ale kašlala. Belisarius proto opatrně, i když diskrétně o krok ustoupil, aby ho nezasáhly kapénky, jež vykašlávala. Přinejmenším to nevypadalo na žlutou horečku nebo nedej Bože na lepru, která byla v Británii pozoruhodně rozšířená. Stařec jí otíral čelo vlhkým hadrem a prstem strkal do pijavic přisátých na jejím těle a nacucaných krví.

„Co ji trápí?“ zeptal se Belisarius tiše svou nejlepší němčinou.

Muž si dal dlaň za boltec. Asi byl nahluchlý. „Střelil ji šípem skřítek,“ řekl. „Střelil ji skřítek.“

Stařec ukazoval Belisariovi, jak zkouší dívku léčit pijavicemi, odříkáváním modliteb a podivně tvarovaným kouskem dřeva, které se kývalo na provázku nad jeho hlavou. Byl to dřevěný čep z nápravy, jenž pocházel z vozu, na němž odvezli mrtvolu jednoho ctěného domna z kláštera na hřbitov. Prý měl léčivé schopnosti. Británie byla posetá posvátnými, kouzelnými a zázračnými místy a plná nejrůznějších podivných suvenýrů, jako byl tento.

„Ona se modlí k Bohu,“ dokázal říci ten stařec. Usmál se na Belisaria a ten se zděšením zjistil, že se v koutku mužova oka něco pohybuje a svíjí. Byla to hlava hlísta. Belisarius nechápal, jak někdo z těch Němců může vůbec přežít, když jejich *nevědomost*, pokud jde o medicínu, je tak bezedná, a když většinu chorob zkoušejí léčit jen modlitbou nebo zaříkáváním.

Belisarius se uklonil a popřál dívce mnoho štěstí. Vyšel z chatrče a kráčel bez cíle kolem sesedlých dřevěných stavení. Bylo slyšet jen hlasy lidí, zpěv ptáků a zvuk kovářových měchů. Zdálo se, že ve vesnici je jediný pluh, ale jeho vlastníci orali pro všechny ostatní výměnou za jiné služby. Belisarius měl dojem, že v této zemi není nikdo skutečně svobodný. Každý byl poddaným někoho mocnějšího – v případě této vesnice jím byl bezpochyby opat kláštera. Ale králové sídlili daleko, proto nemohli zasahovat příliš často, a každý se spolupodílel na vytváření sítě vzájemné pomoci, služeb a protislužeb. Belisarius této společnosti někdy záviděl její pevné

jistoty, třebaže nijak netoužil vést život, v němž se živobytí získává jen díky neustále se opakujícímu pracovnímu cyklu.

Belisarius nakonec narazil na Guthfritha, který sekal dřevo. Rozmlouval s ním svou nejistou němčinou o počasí a vyhlídkách na úrodu. Guthfrith mu vysvětloval, jaké dřevo a proč zpracovává. Nejlepší palivové dříví dává celý rok jasan. Bříza hoří moc rychle a jilm má v sobě příliš vody, aby z něj bylo hodně tepla. Dub se nechává vyschnout na hranici na zimu, protože dubové špalky pak hoří dobře a dlouho. Hloh se nejlépe hodí na roztápění pece a lípa jako palivo není skoro k ničemu, ale dobře se z ní vyřezává. Z olše se dělá nejlepší dřevěné uhlí. A za starých časů se vevnitř nesmělo topit černým bezem, vysvětloval Guthfrith, protože v jeho dřevě sídlí čarodějnice, a tu člověk ve vlastním domě přece nechce…

Pro Belisaria bylo dřevo jako dřevo. Ale nahlédl do duše muže, jehož předkové žili z lesa a pro nějž byl strom posvátnou věcí, spojením mezi nebem a zemí, a ve své tiché věčnosti také pokladnicí veškeré moudrosti. Pomyslel si, že myšlení tohoto Němce, jehož předkové nepřišli vůbec do styku s Římskou říší, se naprosto liší od myšlení Gótů a Vandalů, kteří žili v provinciích na kontinentu. Bylo to fascinující zjištění a Belisarius si hodlal zapamatovat pokud možno co nejvíce, aby to mohl zaznamenat ve svých cestopisech.

Přišel Macson. „Myslím, že už máme průvodce, který nás zavede do kláštera," řekl suše. Dal si prst na ústa na znamení, že je třeba být tiše, a vedl Belisaria do jedné chatrče. V jejích dveřích ležel na zemi pár s nohama čouhajícíma ven na slunce a s hlavami a rameny skrytými ve stínu uvnitř. Muž byl nahoře. Měl na sobě černý hábit vykasaný nad pás a jeho bílý zadek se zvedal a zase klesal jako pírko králíka. Žena pod ním ležela zcela pasivně a hleděla do prázdna. Měla ve tváři výraz otrokyně.

Belisarius neviděl u Němců takové chování poprvé. Majitelé běžně kopulovali se svými mladými otrokyněmi na veřejnosti, dokonce i v době, kdy se je pokoušeli prodat na trzích v přístavu Brycgstow. „Nemyslím, že je to v souladu se zavedeným mnišským řádem. Ale rozhodně by mě nepřekvapilo, kdyby se to v této vesnici hemžilo parchanty s vyholeným temenem," zavrčel Macson.

Nakonec se mnich udělal. Zachvěla se mu při tom jeho bílá stehna a on se pak odvalil ze ženy pod ním. Dívka ještě okamžik ležela nehnutě s roztaženýma nohama. Její tunika byla mokrá mnichovým potem. Pak vstala, urovnala si šaty a okamžitě odešla na pole.

Macson udělal krok vpřed. „Ty musíš být jáhen Elfgar.“

Mnich s leknutím otevřel oči. Vyskočil na nohy a stáhl si kutnu přes visící penis. „Bůh s vámi,“ zamumlal latinsky a potil se přitom.

XII

Bonifác nechal jednoho novice jménem Aelfric naservírovat Belisariovi a Macsonovi trochu vína. Bylo to na výslovné povolení opata, jinak bratři měli víno pouze v neděli k polednímu jídlu, prandiu.

„Žijeme v souladu s učením svatého Benedikta," řekl domnus Bonifác latinsky s těžkým přízvukem. „Ta pravidla jsou rozsáhlá, ale jejich jádro tvoří jednoduché zásady. V čase bdění se věnujeme dílu Božímu a pracujeme fyzicky i duševně." *Opus Dei, Opus Manuum, Lectio Divina.* „A snažíme se žít v co největším tichu, abychom mohli naslouchat vlastním duším a myšlenkám Božím…"

Seděli v klášterní knihovně plné knih, svitků a srolovaných pergamenů vršících se na policích. Prostor osvětlovaly pouze olejové lampy. Páchlo to v něm po staré kůži a kyselém inkoustu – tohle však bylo mnohem příjemnější než mnohovrstevnatý fekální puch, který vítal nos cestovatele v každé běžné německé vesnici.

Jediným dalším člověkem v místnosti byl Aelfric, ten novic, který servíroval víno. Byl to štíhlý mladík s oválnou tváří. Macson nemohl odtrhnout oči od jeho hladké šíje – a skutečnost, že ho přitahuje nějaký muž, ho zjevně velmi mátla. Belisarius rozuměl, o co jde, ale rozhodl se trochu zlovolně, že nechá Macsona napřed chvíli trpět a teprve potom mu pomůže z jeho trápení.

Zdálo se, že Aelfric, který stěží promluvil, je naopak fascinován Belisariem, mužem z římského východu. Řek poznal, že v tom děvčeti přestrojeném za mnicha vzbuzuje velkou zvědavost.

Jáhen Elfgar je přivedl do kláštera uprostřed odpoledne. Přivítal je opat, který slíbil, že se podívá na knihy nabízené Belisariem – ale teprve poté, až se klášter uloží ke spánku. Macson, kterého stále tížila smrt otce, se stáhl do jedné cely a spal. Belisarius se naopak vydal na průzkum kláštera a jeho dílen a zahrad, v nichž pracovali

mlčenliví mniši a novicové. V malém kostele si vyslechl tři bohoslužby, které krásně zazpívali mniši v černých kutnách seřazení jako havrani na hřadě.

Vedli tu přísný, uzavřený život a veškerý čas, kdy bděli, věnovali nějakému smysluplnému úkolu. Pro rozvíjení vlastní vůle však mnoho prostoru neměli. Ve srovnání s chaosem, jenž vládl před branami tohoto kláštera, to však byl klidný, spořádaný a hluboce civilizovaný svět. Nebylo divu, že se sem utíkali synové králů. Vždyť mniši měli dokonce i latrínu proplachovanou tekoucí vodou.

Kostel zasvěcený svatému Petrovi byl neokázalou stavbou vybudovanou z dubových trámů a proutí, i když někdy v minulosti nahradilo došky na střeše olovo. Rakev s ostatky Cuthberta, největšího svatého zdejšího kláštera, stála uprostřed podlahy a působila poněkud děsivě. Tato dřevěná katedrála ale přetékala poklady. Mešní nádoby byly zlaté a stříbrné, okna se pyšnila skvostnými vitrážemi, fresky na zdech a drahá mešní roucha zdobily fascinující vzory tvořené složitě se proplétajícími křivkami, ornáty byly vyšity třpytícím se zlatem. Dokonce i Cuthbertova rakev spočívala v jakési svatyni posázené šperky. Belisarius žasl, na jaké bohatství narazil v tak zapadlém a navenek špinavém místě. Domníval se, že to věští dobré obchody s jeho knihami.

Toto vše se přitom nalézalo v klášteře, který stál sotva sto kroků od místa, kde lidé žili v chatrči postavené kolem posvátného stromu.

Po posledním jídle dne zvaném *cena*, o něž se mniši podělili se svými hosty, a po *compline*, poslední bohoslužbě dne, zavedl Bonifác Belisaria a Macsona konečně do knihovny. Řekl jim, že je zde uložen jen nevelký soubor knih, zanedbatelný ve srovnání s mnohem rozsáhlejšími knižními sbírkami kláštera svatého Pavla na pevnině, v němž kdysi působil slavný Bede. Přesto tu byly svazky, na které mohli mniši být hrdí – a Belisariovo odborné oko okamžitě postřehlo, že klášteru chybí některá díla, která by on mohl dodat.

Bonifác rovněž slíbil, že Macson tu uvidí strofy záhadného proroctví, kvůli kterému přijel, napsané na jemném pergamenu z telecí kůže.

Bonifác byl „computistor“. Jeho hlavním úkolem bylo stanovovat přesné datum Velikonoc a dalších významných dnů pro kolegy

mnichy. Tvář měl znetvořenou nateklým, rudě zbarveným tumorem. Belisariovi to nedalo a upozornil jemně na kontrast mezi stavem mnichovy tváře a jeho mnišským jménem Bonifác. Domnus se ale jen zasmál a odpověděl, že „si jen Bůh zažertoval s jedním hříšníkem“.

Starý computistor mluvil o protivenstvích svého života a Belisarius mu poněkud nesoustředěně naslouchal. „Je to neutuchající bitva,“ povzdechl si mnich, „udržet jasný plamen víry v duších lidu. A vždycky je ještě těžší, když přichází nějaký časový *předěl* – jako například svátky poloviny léta, které se začnou brzy slavit – protože časové předěly, stejně jako prostorové – břehy řek nebo křižovatky – jsou pro tyhle lidi posvátné. A kdykoli se objeví mor, začnou věšet slaměné panenky na větve svých posvátných stromů.“

Belisarius přikývl. „Zdá se, že křesťanství zde potřebuje být primitivní. Nemyslím to urážlivě. Musíte potírat kouzlo pohanství ještě větším kouzlem křesťanství.“

„Ano, ano, o tom není pochyb,“ souhlasil computistor a jeho tumor se mu ještě více zapálil. „A nejen to. Musíme brát za vlastní emblémy pohanské víry. Pomysli jen na Krista přibitého ke kříži. Je přibodnut ke kříži železnými hřeby, připomínajícími hroty, kterými skřítci střílejí po pohanech, aby jim způsobili nemoc a smrt. Jaká bohatá mixtura symbolů, což, Belisarie?…“

Pokračovali v rozhovoru, až Macson se špatně skrývanou netrpělivostí nadhodil téma Isoldina menologia.

Toto „menologium“, jak ono proroctví nazýval Bonifác, bylo pro Belisaria po pravdě řečeno jen jakousi kuriozitou. Dovolil sice, aby ho sem přivedlo, ale očekával od něj málo. Když ho však nyní mohl vidět, velmi ho zaujalo. Bylo napsáno nějakým německým jazykem, přepis byl proveden odborně, iluminace však působily poněkud neuměle. Zjistil, že tento text tvoří prolog, devět strof a epilog a že jeho slova jsou vždy více či méně záhadná. Zdálo se, že je to původní německá poezie – alespoň podle toho, co věděl o této zemité umělecké formě. Každý verš se skládal ze dvou vyvážených částí, v každé z nich byl důraz kladen na dvě slabiky. Text obsahoval podivně velký počet číselných údajů na to, že šlo o výtvor více či méně negramotných lidí.

„Je záhadný," řekl Bonifác sledující Belisariovu reakci. *„Ale jako proroctví je pravdivý."*

„Jak to víš?"

Bonifác vysvětlil stručně význam každé z prvních čtyř strof, v nichž bylo předpovězeno, že král v roce 684 křesťanského kalendáře povolá Cuthberta.

Macson se posadil zpříma a z jeho výrazu čišela chtivost.

„Připouští vaše teologie proroctví, domne?" zeptal se Belisarius.

„Podívejme! To je zajímavá otázka," reagoval Bonifác. „Zná alespoň Bůh budoucnost? Augustin, biskup hipponský, věřil, že Bůh stojí mimo čas, a vidí minulost a přítomnost současně – tak jako nějaký učenec může procházet stránky knihy ležící na stole před ním. Avšak i Augustin byl přesvědčen, že Bůh má určité limity. Nevěřil například, že by Bůh mohl měnit minulost."

„Zdá se mi kacířské domnívat se, že Bůh něco nemůže," zavrčel Belisarius.

„Snad. Naši přátelé ve vesnici by se na to však dívali zcela odlišně. Podle jejich vidění světa jsme vetkáni v plátno skládající se ze všech věcí, v plátno času. Každá událost, jež má nastat, vychází ze všeho toho, co proběhlo předtím. Člověk má v jisté míře svobodnou vůli, ale pouze v rámci širšího univerza. V našich německých jazycích má výraz pro ‚tkát' stejný kořen jako výraz pro ‚štěstí'. *Gewaef* a *gewif.* Pouze sudičky, které tkají své nekonečné plátno, stojí částečně nad tímto zákonem." Domnus se na okamžik odmlčel a mrknul na Belisaria. „V takovémto světě je určité proroctví možné, ale pouze v tom smyslu, že člověk může z linií nitek tvořících vzor plátna času vyvozovat neurčitě jeho opakování. Žádný bůh nedokáže vidět budoucnost, neumí to ani Woden, protože *ta budoucnost neexistuje.* Budoucnost je proces vznikající z přítomnosti a získává podobu stejně jako plátno tkané na stavu."

„Ale ty nevěříš v sudičky."

„Přirozeně že ne."

„Tak kdo je autorem toho proroctví? Nemíním Isoldu – kdo jí vložil tato slova do hlavy?"

Bonifác zavřel oči a zasmál se. „Autor tohoto dokumentu – člověk nebo anděl či démon – nesídlí podle legendy v kořenech

stromu osudu, ale na jeho nejvyšších větvích, *nikoli v minulosti, ale v budoucnosti*. Říkají mu Tkadlec a on má nějaký plán…“

Na Belisaria tento vágní mysticismus nijak nezapůsobil. Jeho pozornost ale upoutala následující, pátá strofa. Pokud měl totiž Bonifác pravdu, byla to první ze zbývajících *strof*, které popisovaly budoucnost. Přečetl ji nahlas:

Kometa přilétá/v měsíci květnu.
Polovina léta Velkého roku/méně o devět sedmiček.
Starý dračí dráp/se zatíná do ticha, krade slova.
Devět set a dvacet jeden/tolik měsíců pátého Roku.

„To zní chmurně, domne Bonifáci. Co to může znamenat? Drak je pohanský symbol, jen stěží vhodný pro křesťanskou báseň. A co má znamenat to ticho?“

Macsonovy oči se doširoka rozevřely. „V *tomto* svatém domě vládne Velké ticho. Ty sám jsi o tom mluvil, domne, o Velkém tichu provázejícím váš mnišský život. Je možné, aby ten drak, ať už to má znamenat cokoli, zničil vaše životy?“

Bonifác mu neodpověděl. Ale Belisarius, Aelfric a Macson si vyměnili pohledy.

„Pokud je to pravda, otázka zní kdy,“ řekl Belisarius. Opět se začetl do menologia plného údajů o počtu měsíců. „Máme tu konkrétní datum, kdy král povolal toho vašeho Cuthberta. Z toho bychom měli být schopni vypočítat datum, o němž mluví pátá strofa.“ Zíral na text. „Devět set a dvacet jeden měsíc: kolik je to let?“

„Nezkoušej to,“ varovala ho Aelfric. „Tak velká čísla nedokážeš vypočítat. To aspoň říká domnus.“

Belisarius se na ni usmál. „Ano, pokud počítáš způsobem, který vždy používali Římané. Ale mám známé mezi Saracény, kteří mne naučili pár nových triků. Kéž bych tu ale měl svůj abakus…“

Představil si soubor arabských číslic spolu s úžasným vynálezem zvaným nula a začal v hlavě dělit. Výsledek byl sedmdesát šest let a devět měsíců. Budiž, ale co měla znamenat ta „polovina léta“ a „méně o devět sedmiček“? Strofa zjevně mluvila o „polovině léta“

tohoto Velkého roku vymezeného příletem komety a „devět sedmiček“ zjevně znamenalo devětkrát sedm *měsíců*, které je třeba odečíst. Polovina z 921 minus 63 dává zaokrouhleno 397 neboli třicet tři roky a jeden měsíc. A musí se to počítat od začátku pátého Velkého roku, přičemž čtvrtý začal léta Páně 684 a byl dlouhý 907 měsíců…

Belisarius počítal a Bonifác beze slova seděl se zavřenýma očima.

Belisarius se konečně dopočítal – a byl šokován. Otočil se k Aelfricovi. „Řekni mi, novici, kolikátého je dnes.“

„24. května,“ zněla odpověď.

„Potřebuji rok! Řekni mi váš papežský rok podle Bedeho kalendáře.“

„Léta Páně 793,“ odpověděla Aelfric. A oči se jí rozšířily údivem, když viděla, jaký to Belisariovi způsobilo šok. *„Je to datum z páté strofy?“*

Belisarius to nemohl popírat. Proroctví bylo dokonce konkrétnější: dračí spár měl seknout v červnu právě tohoto roku. *Příští měsíc.* Belisarius pocítil lehký záchvěv strachu, jako kdyby k němu odněkud z oceánských dálav dolehlo slabé zahřmění. Rád o sobě smýšlel jako o racionálním člověku vychovaném v myšlenkové tradici Aristotela a jeho předchůdců. Byl sice křesťan, ale pro anděly a démony měl v duši vyhrazené oddělené místo a nedovoloval jim, aby se mu míchali do záležitostí reálného života. Jenže text tohoto proroctví tu přepážku zrušil a ven unikla nějaká nehmatatelná hrozba.

Bonifác měl zavřené oči, jako kdyby spal, ale na tváři se mu objevil lehký úsměv. Belisarius měl pocit, že computistor Bonifác celou dobu přesně věděl, co proroctví odhalí – a kdy ta hrozba přijde.

Belisarius se napřímil a snažil se přemýšlet. „Nejjistější samozřejmě bude předpokládat, že tato strofa je pravdivá stejně jako verše před ní, že ta hrozba je skutečně na obzoru. Musíme hledat ochranu. Kdo by mohl pomoci?“

Macson pokrčil rameny. „Král má k dispozici bojovníky. Ale jak bychom se k němu mohli dostat?“

„Já vím jak,“ prohlásila Aelfric k Belisariovu velkému překvapení.

XIII

Belisarius a Macson vstali ráno brzy – i když později než mniši – a netrpělivě čekali na poslední bohoslužbu, neboť doufali, že po ní budou moci opět promluvit s Bonifácem.

Macson si stěžoval, že mu kručí v břiše. „Tihle mniši se mohou živit slovem Božím, ale můj žaludek potřebuje trochu víc.“ A odběhl do vesnice.

Belisarius věděl, že hlad není to, co Macsona trápí. Nakonec se totiž smiloval a řekl mu, jak to zjevně je s Aelfricem: že on je ona, že tento mladičký mnich je dívka. Macson najednou chápal, proč ho novic tak přitahoval, ale cítil se ponížen a zuřil. Belisarius si dával velký pozor, aby neřekl nic, co by Macson mohl vnímat jako výsměch.

Jeho společník se vrátil s trochou tvrdého chleba z loňského obilí. Stáli ve studeném ranním světle uprostřed stísněného klášterního komplexu, a zatímco ptačí trylky soutěžily s vysokým, tenkým zpěvem mnichů, žvýkali sousta tvrdého chleba tak dlouho, dokud nebyla dost měkká, aby se dala spolknout.

Když mniši vycházeli z dřevěného kostelíku, aby pokračovali v dalších činnostech dne, vyhledala je Aelfric. „Domnus Bonifác odpočívá. Opat mu dovolil vynechat *opus manuum* uprostřed dne. Pak s vámi promluví.“

„To je od něj ale laskavost,“ utrhl se na ni pohrdavě Macson.

Aelfric se do něj pustila. „Zlobíš se na mne? A proč?“

„Musel jsem mu říci, že jsi žena, na což sám nedokázal přijít,“ řekl Belisarius. „Popletla jsi mu jeho tvrdé britské srdce, Aelfric – nebo se jmenuješ jinak?“

„Můj otec mi dal křestní jméno Aelfflaed.“

Macson zrudl. „Jsi lhářka,“ vyštěkl. „Celý tvůj život je lež. Takhle tě nechávají Kristus a ten tvůj svatý Benedikt žít?“

Aelfric se nedala. „A co je ti po tom?“ vyjela a ve svém hněvu působila navzdory umouněné kutně a ošklivé tonzuře ve vlasech ženštěji než kdykoli od chvíle, kdy ji Belisarius poprvé potkal.

„Ty jsi zklamaný z toho, že nejsem hezký hoch, co? Nebo se snad mýlím?“

„Fascinuje mě, že jsem tě tu našel, Aelfric,“ řekl Belisarius. „Proč se dívka skrývá v klášteře plném mužů?“

„Nikde jinde nemohu studovat. A můj otec si myslel, že tu budu v bezpečí.“ Vysvětlovala, že její otec Bertgils je thénem Ethelreda, současného krále Northumbrie. „Přezdívají mu Řezník Ethelred,“ řekla chmurně. „Je dvanáctým králem Northumbrie během jednoho století, z těch dvanácti byli čtyři zavražděni. Ethelred musel dokonce jednou do exilu, ale vybojoval trůn zpět. A pak, aby si upevnil pozici, dal zabít malé synky svých rivalů.“

Belisarius chápal, že pro théna jako Bertgils znamená přístup k takovému králi velkou naději na povýšení, ale také ohromné nebezpečí. A zdálo se, že tento otec skutečně zná povahu své dcery. „Nabývám dojmu, že Bertgils je moudrý muž. A prostřednictvím svého otce nám chceš získat audienci u krále?“

„Můj otec je členem witanu. Královy rady.“

„Takže on tě poslal do kláštera, aby sis tam hrála na chlapa. Má tě chránit tvůj manžel.“

Dívčiny nozdry se rozšířily. „Nemám žádného manžela.“

„Proč? Neslouží ti nohy nebo je tvé lůno neplodné?“

Belisarius ho rychle přerušil. „Aelfric, měla bys chápat, že tu vůbec nejsme náhodou. Macson sem přišel z velké dálky, protože je potomkem jednoho z protagonistů té legendy, která zplodila to tvé menologium. Nebo aspoň věří, že je.“

Oči se jí rozšířily. „Jsi potomkem Wuffy? Nebo Ulfa? Ale ty jsi Brit.“

„Ano, jeden z těch lumpů mne zplodil,“ odsekl Macson. „Jsem potomkem Sulpicie, té britské ženy, kterou jeden z těch barbarů znásilnil, nebo ji možná znásilnili oba.“

„K žádnému znásilnění nedošlo,“ řekla Aelfric. „Wuffa Sulpicii miloval. Ulf mu ji zkoušel odloudit a chtěl se zmocnit i toho proroctví. Bojovali spolu.“

„Kdo ti vyprávěl tenhle příběh?“

„Pochází od Wuffova potomka, který sem to proroctví přinesl.“

„Nikdy se samozřejmě nedovíme, jak to přesně bylo,“ uklidňoval je Belisarius. „Tohle jsou možná všechno jen polopravdy.“

Zdálo se, že Aelfric je nyní Macsonem fascinována. „Takže tvoje rodina dbala o to, aby tato historie neupadla v zapomnění. Zapsali ji tvoji předci?“

„Byli jsme negramotní,“ řekl Macson s jakousi perverzní hrdostí. Pak si poklepal na čelo. „Ukládali jsme si ji do paměti, ty chlapoženská.“

„A kvůli čemu jsi sem teď přišel? Kvůli pomstě?“

„Je to stejně dobrý motiv jako kterýkoli jiný,“ odvětil ledově Macson.

„Britové v sobě umějí živit zášť,“ poznamenala Aelfric. „Dokonce ještě teď říkají ve svém jazyce tomuto ostrovu Ztracená země. Bonifác tvrdí, že je Bůh potrestal tou ztrátou za jejich bezbožnost a prodejnost. Ale je snazší obvinit Němce než přiznat vlastní hříchy!“

Macson zamračeně odkráčel pryč.

XIV

Dračí loď byla dlouhá patnáct kroků. Měla kýl vytesaný z jediného dubového kmene a tak mírně prohnutý, že jeho střední část byla jen o délku předloktí hlouběji než koncové body. Právě tento pečlivě vytvarovaný kýl zajišťoval lodi malý ponor, takže mohla být snadno vytažena na mořský břeh. Přitom sahal dostatečně hluboko na to, aby zabránil jejímu převržení, když plula pod plachtami. Trup měla také dubový a přeplátovaný obšívkou ze silných ohlazených planěk připevněných dřevěnými čepy.

Gudrid se samozřejmě plavila na takových lodích celý život – ale jen ve fjordech nebo podél pobřeží. Nikdy předtím nevyplula tak daleko na otevřené moře, aby ztratila pevninu z dohledu, a nikdy neplula pod plachtami.

Během příprav na vyplutí Gudrid pomáhala loď čistit, škrabat její trup a opravovat její těsnění. Pak trup ponořili pod mořskou hladinu, aby voda a sůl zabily krysy, červy a blechy.

Muži zavěsili své válečné štíty na boky lodi a nalodili se. Když se naskytla příležitost, pomáhala Gudrid u vesel. Pracovala tak tvrdě jako kterýkoli muž. Ale nad hlavami se jim nadouvala vlněná plachta s barevnými kostkami. Měli štěstí, neboť vítr vál téměř neustále, a vesla se nemusela skoro použít.

Na lodi byl i otrok Rhodri. Vždy se našla nějaká práce, kterou bylo třeba udělat – vylévání vody, odklízení exkrementů a další úkoly – a navíc mohl po doplutí k cíli pomoci znalostmi místního prostředí. Ale Rhodri strávil většinu plavby vykloněný přes bok lodi a Bjarni ho téměř nedokázal přimět k práci. Ten otrok byl dokonce tak tupý, že zvracel proti větru. Muži si otírali z tváří jeho zvratky a všichni ho chtěli z lodi vyhodit. Gudrid se proto musela přimlouvat, aby ušetřili jeho život. Dala si ale záležet na tom, aby věděl, že je jejím dlužníkem.

Otec ji seznámil se základy námořní navigace. Seveřané se většinou plavili na dohled pevniny a on jí ukázal neumělé pergamenové mapy se zakreslenými orientačními body na pevnině. Plout do Británie však znamenalo vydat se na západ přes otevřené moře. K tomu, aby se loď držela přesně západního nebo východního kurzu, sloužilo pozorování slunce a hvězd. Princip této metody byl jednoduchý: pokud člověk zajistil, aby Polárka na jeho nebi nikdy neklesala ani nestoupala, pak měl jistotu, že se nemůže po povrchu zakřivené země plavit ani na sever, ani na jih. Člověk mohl také stanovovat kurz podle slunce a měsíce. Pak bylo těžší určit, jak daleko na východ nebo západ doplul, ale proto se dělaly přibližné odhady polohy lodi, jež se počítaly z počtu uplutých dnů a z rychlosti lodi měřené lodním logem.

Zkušenější mořeplavci měli však hlubší znalosti. Z barvy mořské vody, z pozorování ptáků a ryb i z pachu vzduchu jako by dokázali „vycítit“, kudy plout přes moře k pevnině. Gudrid jim záviděla.

Žasla nad výkony lodi i její posádky. Její trup dokonale pružil v reakci na nápor vln. Toto plavidlo bylo výsledkem staletých zkušeností nashromážděných při plavbách po fjordech, a chovalo se jako nějaké zvíře s hlaďounkou srstí a proudnicovým tvarem těla, dokonale přizpůsobeným jeho životnímu prostředí. A štíhlí členové jeho posádky, jen nezřetelně se rýsující v husté oceánské mlze, vypadali jako draci z dávných mýtů, jako podivná stvoření z okraje reality ženoucí se přes shovívavé moře za nějakým novým předělem historie.

Pobřeží Británie zahlédli půl dne poté, co Bjarni řekl, že už by u něj měli pomalu být. S pomocí map brzy stanovili svou polohu a začali plout po větru na jih k Lindisfareně.

XV

Aelfric dokázala zařídit setkání se svým otcem, thénem Bertgilsem, v králově pobřežní pevnosti Bebbanburh. Snad potom bude následovat audience u krále.

Belisarius si však uvědomoval, že během čekání na tuto schůzku plynuly dny a že skončil květen a nastal červen, měsíc, během něhož měla podle páté strofy menologia udeřit pohroma.

Belisarius vzal na schůzku i dar pro krále, jak doporučila Aelfric. Vybral jednu ze svých nejcennějších knih, soubor komedií, jejichž autorem byl Řek Aristofanés. Tato kopie měla být jen o několik málo generací mladší než původní autorův rukopis.

Aelfric-Aelfflaed před cestou svlékla svou kutnu. Místo ní si oblékla kamaše a dlouhou tuniku. Vlasy si vyčesala nahoru a svázala si je pod čepec, aby zakryla tonzuru. Po těchto úpravách vypadala mnohem ženštěji, než Belisarius očekával. Zaznamenal také, že Macson, který se už zřejmě přenesl přes „lži“, jež mu Aelfric řekla, na ni hledí s obnoveným zájmem. Dívka jim nařídila, že jí během návštěvy u otce všichni musejí říkat „Aelfflaed“, protože její mnišská kariéra měla zůstat utajena před celým Řezníkovým dvorem. Belisarius se snažil, ale dokázal na dívku myslet jen pod pseudonymem, který statečně přijala.

Bebbanburh ležel na pobřeží severně od Lindisfareny a trvalo to k němu půl dne jízdy koněm. Pevnost stála na mocné černé skále těsně u oceánu a u její paty se hromadily vyplavené mořské chaluhy a vilejši. Belisarius si rukou zastínil oči před sluncem a podíval se nahoru. Uviděl, že vrchol skaliska je obehnán mohutnou obrannou linií. Pak začali stoupat nahoru po schodech vytesaných ve skále. Při výstupu se zadýchali všichni, ale ubohý starý Bonifác musel být nahoru v podstatě vynesen.

Belisarius si kladl otázku, jak se tady tato mohutná skála mohla vůbec objevit, jaká obrovská pekelná síla, božská či přírodní, prorazila mírnější okolní krajinu tvořenou dunami a vyplavenými chaluhami, aby sem to skalisko mohla umístit. Řek na sebe rád pohlížel jako na člověka, jehož mysl je dost široká na to, aby občas přemýšlela o divech fyzického světa, který slouží jako jeviště pro malicherná lidská dramata.

Na horním konci schodů před impozantním vstupem je zastavil strážný ozbrojený mečem s dřevěnou rukojetí. Aelfric s ním mluvila rodnou řečí.

Belisarius lapal po dechu a rozhlížel se kolem sebe. Vrchol skály tvořil úzký svah, který stoupal k rovince, na níž se tísnil soubor budov. Část svahu byla zarostlá travou, na které se pásly ovce. Výhled z vrcholu skály byl pozoruhodný. Po jeho pravici moře omývalo útesy, jež byly součástí skaliska, po levé ruce se mu otevíral pohled na pobřežní rovinu s rolnickými usedlostmi a na hory za ní. Stačilo se jen dívat a člověk viděl hory a oceán současně.

Strážný je pustil dál. Zdálo se, že Aelfric je hrdá na toto místo, které částečně vybudoval její otec a jeho předci. „Je tu králův palác, kde se sejdeme s mým otcem. Pak je tu ještě oddělené sídlo krále a letohrádek pro dvorní dámy – můžete ho vidět tamhle. Máme tu studnu, kterou vytesali ve skále thénové krále Idy, který se tu poprvé vylodil před více než dvěma sty lety. Dává čistou pramenitou vodu. A v kostele je relikviář krále Oswalda, nyní svatého, v němž je uložena jeho nepodplatitelná pravá ruka.“ Tento kostel byl postaven z kamene a měl impozantnější vzhled než dřevěná katedrála na Lindisfareně.

Macson, který myslel prakticky, se mnohem více zajímal o palisády. „Podívej se na to, Belisarie. Divím se, jak dokázali udělat základy ve skále tak tvrdé jako tahle. Podívej, co postavili.“ Palisády ve skutečnosti tvořily dvě dřevěné stěny a prostor vzniklý mezi nimi byl vyplněn štěrkem. Belisarius viděl, že vůbec nejsou zapuštěny do skály, ale štěrková výplň z nich činila stabilní, neprostupnou masu.

Aelfric vedla své společníky do centrálního paláce. Ten působil impozantním dojmem, třebaže byl jako většina německých staveb postaven celý ze dřeva, z obrovských dubových trámů. Belisaria

velmi zaujalo, že z jeho mocných dubových dveří trčel těžký kostěný klíč. Tato dřevěná palácová stavba byla zjevně zabezpečena nějakým dřevěným zámkem.

Sál uvnitř už byl zaplněn. Jasně ho osvětlovaly lampy na ovčí lůj, a tak vynikaly jeho masivní dřevěné stěny s pilíři pravidelně rozmístěnými jako sloupoví řeckého chrámu. Strop podpíraly mocné příčné trámy. Podlaha byla z hlazených palubek a byla poházená senem a nějakými sladce vonícími bylinami. Uprostřed sálu hořel v dlouhém ohništi oheň a nad ním visely na řetězech upevněných ve stropních rámech ohromné očazené kotle. Stěny zářily barevnými nátěry a byly ozdobeny zlatými lístky, vlajkami, praporci a tapiseriemi. Mezi nimi smutně vykukovaly lovecké trofeje, mocné jelení a vlčí hlavy, a dokonce i jedna medvědí.

Ve výzdobě hrál důležitou roli kříž, vzory na tapiseriích byly však abstraktní, nebo ukazovaly postavy prodírající se směle skrze složitě propletené větvoví lesa či vinné révy. Na Belisaria opět zapůsobilo, jak mělce zapustilo křesťanství kořeny mezi těmito Němci.

Kolem centrálního ohniště stály dřevěné hodovní lavice. Macson Belisariovi suše vysvětlil, že na nich Němci popíjejí při svých oslavách. Muži už na nich seděli a upíjeli pivo z pohárů udělaných z rohů. Na sobě měli pláště sepnuté obrovskými trny. Blízko čela sálu byl jakýsi centrální bod, od něhož vybíhaly řady hodovních lavic. V tomto ohnisku stál ohromný, rafinovaně zdobený trůn vytesaný z kamene. Řezník ještě nebyl ve své rezidenci.

Museli se prodírat davem otroků a služebníků, kteří připravovali hostinu. Všichni působili napjatým dojmem. Práce pro Řezníka evidentně neprospívala zdraví.

„Belisarie. To je můj otec.“

„Ty jsi ten Východoříman. Má dcera mi o tobě vyprávěla. Je mi ctí tě poznat.“ Bertgils byl podsaditý muž s hladce oholenou tváří až na obvyklý mohutný knír. Husté plavé vlasy měl rozpuštěné. U pasu se mu houpal meč a zpod kožené vesty vysvítal jantarový přívěsek. Mohlo mu být tak čtyřicet let. Belisarius viděl, že Bertgils má v očích něco z upřímné inteligence své dcery.

„Potěšení je na mé straně,“ uklonil se Belisarius a předal Bertgilsovi svůj dar pro krále. Ten se na knihu podíval s pochybnostmi a předal ji nějakému sluhovi. Pak vedl Belisaria do sálu a ostatní je následovali. „Bylo by úžasné slyšet tě vyprávět o tvé zemi. Krále to také zajímá – proto jste byli pozváni na tuto slavnost.“

„Jsem tu ale proto, abych tvého krále varoval,“ řekl Belisarius.

„Aelfflaed mě informovala i o tomhle,“ odpověděl Bertgils.

„Pokud je v tom špetka pravdy, potřebujete být připraveni.“

„Dobrá. Ale budu k tobě upřímný. Král je z hrubého zrna – musí být, aby dokázal přežít vlastního následníka. S proroky a jejich věštbami se nemazlí.“

„Přinejmenším to můžeme zkusit,“ řekl Belisarius.

„Dlužím to dceři. A mezitím začne hostina.“

„Ano, hostina!“ Ten hlas zahřměl jako hrom a do Belisariova ramene udeřilo něco, co připomínalo lidský bok.

Bertgils se uklonil. „Můj pane.“

Řezník byl velký i na Němce, kteří byli obvykle velmi vysocí, a hruď měl jako sud. Pod koženým pláštěm nosil drátěnou košili, kterou si oblékl i tady ve vlastní rezidenci. Na krku mu visel zlatý řetěz s monstrózním stříbrným křížem a na každém z jeho tlustých prstů se třpytil prsten. Pyšnil se jako všichni ostatní mohutným knírem a vlasy měl vyčesané nahoru a stažené na temeni do uzlu. Odhalený krk měl od brady až po hruď namalovaný jasnou červení, což mu propůjčovalo vzhled obrovského dravého ptáka. Dech mu páchl po zkaženém mase. Belisarius se snažil nedat na sobě nic znát.

Po Řezníkově boku byla nějaká zdrženlivě se chovající žena, mnohem mladší než on sám. Ve skutečnosti byla stará asi jako Aelfric. Měla na sobě drahé šaty a na krku bizarní náhrdelník – na řetízku zavěšené stříbrné sítko.

„Tak ty jsi ten Východoříman,“ vyštěkl Ethelred. Král k Belisariovu překvapení mluvil neumělou latinou.

„Je mi ctí, že vás poznávám.“

Bertgils ukázal králi dar od Belisaria. Ten se snažil říci něco o původu toho díla, zatímco se král letmo probíral jeho stránkami, na nichž svými špinavými prsty zanechával stopy.

„Vidím, že jsi s sebou přivedl jednoho ochočeného mnicha.“ Král se obrátil na Bonifáce, který strachy couvl. „Aha, ty jsi ten, kterému říkají Pohledná tvář, že jo? A ty pro mne máš nějaký dárek, domne Pohledná tváři?“

„Nemám, králi, neboť jak víš, nepojím masa, ani nepopiji piva, a tudíž…“

„Co si myslíš o našich mniších, Belisarie? Máte je doma taky? Jsem přesvědčený, že opat toho vzácného kláštera je stejně bohatý jako já. Co si o tom myslíš?“

„Zapovídáme osobní vlastnictví,“ řekl Bonifác statečně. „Vše, co máme, je věnováno…“

„Dílu Božímu, bla, bla. Ale Belisarie, to je ta věc. Často si kladu otázku, jestli tyhle křesťany vůbec potřebujeme! Co je křesťanství, když ne relikt po jedné zaniklé říši? Ty jejich tlachy, to jejich škrabání a zapisování mým lidem nic nepřinášejí. Viděl jsi je, Belisarie. Jejich život je krvavý a těžký. Důležité jsou pro ně příbuzenské vztahy a loajalita, ne nějaké abstrakce.“

Křehký Bonifác opět promluvil. „Dáváme lidem naději na lepší život, který přijde po tomto. Nabízíme jim hojivý Boží mír, který přesahuje…“

„Jistě, jistě. A mezitím se vaši biskupové opíjejí a chovají se ve svých palácích jako páni, vaši kněží vybírají desátky ve vesnicích, do kterých ale nikdy nepřijdou učit, vaše kláštery jsou plné falešných mnichů, kteří se nedrží vašich pravidel nebo je ani neznají.“

„Nemohu hájit špatnosti, kterých se dopouštějí moji bratři,“ řekl Bonifác. „Ale, králi, já sám se mohu jen snažit. Protože když člověk zaštítí vlastními dlaněmi třeba ten nejmenší plamínek, podaří se mu nakonec zažehnout velký požár v myslích lidí.“

„Ano, ale za jakým účelem?“ vyštěkl Řezník. „Chcete opravdu vidět, jak povstává nový Řím a stejně jako ten starý uráží *wyrd* a vyčerpává všechny zdroje, aby nakonec skončil v ruinách? Musíme to všechno prožít znovu? Rozhlédni se kolem sebe, chlape! Stále stavíte své kostely z trosek, které zůstaly po posledním ‚požáru‘.“ Ethelred si nádherně odfrknul. „Potřebuju se napít,“ řekl a odkráčel do sálu, kde se k němu okamžitě začali lísat jeho thénové.

Aelfric uklidňovala Bonifáce, který se zdál vyčerpaný.

Belisarius tiše řekl Bertgilsovi: „Tvůj král vyjadřuje silné myšlenky, ale je v tom mnoho hněvu.“

Bertgils přikývl. „A vždycky je nejlepší, Belisarie, jít tomu hněvu z cesty.“

XVI

Sál se naplnil. Belisarius spolu s ostatními následoval Bertgilse na jejich místa v zadní části za řadami obsazenými opilými thény.

Král seděl na trůně a po boku měl svou mladou ženu. V jejich těsné blízkosti stáli šlechtici z královské krve, mezi nimiž byli mladí muži a ženy i děti, jež si ještě hrály s dřevěnými meči. Němečtí králové si stále brali mnoho žen navzdory velkým snahám kněží potlačit takové praktiky.

Pak se ozvala hudba – někdo zahrál na harfu – a hostina konečně začala. Sloužící začali roznášet horký hovězí vývar s masem, který se vařil v kotlích visících nad ohněm. Jiní přinášeli do sálu ohromné mísy masa. Thénové si vlastními noži odřezávali maso z upečených vepřů. V těžkých pláštích a kožešinových kamaších připomínali medvědy rvoucí maso z mršin.

Vzduch v sále byl naplněn kouřem ze svící a lamp, sazemi z ohně a pachem masa opékajícího se na rožních. Mezi trámy vysokého stropu tančily hluboké stíny. Hluk v sále už byl tak silný, že člověk musel řvát jako tur, aby sám sebe slyšel.

A pivo teklo proudem. Belisarius usrkával jen opatrně, neboť se snažil udržet si čistou hlavu. Vyzkoušel i silnou medovinu, vyráběnou kvašením rozdrcených pláství, a víno, jež bylo drsné a mladé a na jeho vkus příliš chuťově výrazné.

Pivo, kterému Němci říkali *beor*, bylo sladké a žmolkovité. Jeho konzistence se blížila spíše kaši než nápoji. Když ho přinesli, bylo ihned najednou zjevné, proč králova žena nosí kolem krku stříbrné sítko. Jakmile nalévali pivo králi, použila svého cedníčku k tomu, aby z moku odstranila drť. Tu pak vyklopila na podlahu u svých nohou, kde se na ni dychtivě vrhli psi a slízali ji.

Začalo předávání dárků. Belisarius zvědavě přihlížel, jak thénové jeden po druhém přistupují k trůnu, aby dostali od krále dar – a

někdy mu sami nějaký dali. Dárky byly drahé – vždy šlo o nějaký šperk nebo zbraň. Často to byl náramek, který se nosil podle velmi starého zvyku na paži. Všichni předbíhající se dvořané bezpochyby přikládali velkou důležitost hodnotě vyměňovaných dárků a tomu, jako hodně či málo vřele je král objal.

Tito Němci si přivezli svou kulturu ze své domoviny. Byla to primitivní společnost založená na příbuzenství, na malých komunitách svázaných příbuzenskými vztahy. Král musel dávat svým druhům dary a oni mu zase přísahali věrnost. A přesto tato kultura vytlačila během několika málo staletí mnohem civilizovanější římské Brity a sílila, až dala vzniknout několika mocným královstvím. Vždyť například Offa vyjednával s císaři z kontinentu a korespondoval se samotným papežem.

Ale možná že tito malicherní králové z dřevěných paláců už došli na hranici svých možností. Belisariovi se jejich politika zdála anachronická a křehká a v budoucnosti se mohlo ukázat, že jejich království jsou mnohem zranitelnější, než si kdokoli z hostů přítomných na dnešní noční hostině dokázal představit.

Osazenstvo v sále bylo stále opilejší a začalo zpívat. Písně byly toho věčného německého typu, každý verš textu vždy rozdělen na dvě poloviny důrazem na dvě slabiky v každé z nich. Stejně jako u toho menologia, pomyslel si Belisarius. Představoval si však, že v jejich podmanivém rytmu slyší údery vesel o hladinu, ozvěnu pouti přes studený oceán.

Bertgils se naklonil k Belisariovi a zařval mu do ucha: „Tohle jsou staré písně z doby velké migrace. Truchlíme nad ztrátou naší vlasti. Truchlíme nad našimi předky. A abychom si trochu ulevili, truchlíme nad krátkostí života.“

„Vy jste legrační lid,“ zařval v odpověď Belisarius.

Bertgils se zazubil. „Jsme lid bez posmrtného života, přinejmenším s výjimkou těch několika málo z nás, kteří jsou úspěšnými válečníky. Existuje spousta toho, kvůli čemu se musíme chmuřit.“

„Ale teď jsi křesťan.“

„To je, Belisarie,“ řekl Bertgils suše, „ta věc s tím proroctvím – myslím, že potřebujeme něco konkrétnějšího, s čím bychom mohli

předstoupit před Ethelreda a witan. Například to, že jestli je ta ‚dračí' hrozba reálná, tak odkud má přijít? Ethelred ví všechno o ostatních německých králích a o Piktech na severu a Britech na západě."

„Může to přijít z úplně jiného směru," přemítal Belisarius. Otočil se na computistora. „Bonifáci, když mluvíme o menologiu, co ty pozdější strofy – které údajně popisují budoucnost? Například ta záležitost v sedmé strofě, jak drak poletí na západ. Co leží na západ od Británie? Existují legendy staré stovky let, v nichž se mluví o zemi na severu zvané Thule – může být něco pravdy na takové pohádce?"

Macson reagoval odmítavě. „Každý ví, že na západě není nic jiného než oceán."

„Jenže to ve skutečnosti není pravda," řekla Aelfric. „Mniši to zjistili."

„Jak?"

„Plavili se tam."

V průběhu staletí se někteří mniši ve snaze napodobit Cuthberta v hledání ještě hlubší samoty vydali na plavby po severním moři. Na cestu vyplouvali z Lindisfareny, z jejího sesterského svatostánku na Ioně a z klášterů v Irsku. Plavili se na křehkých malých člunech ze dřeva a kůže nazývaných *currachy.* Mnozí z nich se už nevrátili – ti, kteří to však dokázali, po návratu vyprávěli o zemích, jež nalezli roztroušené v oceánu.

„Tak to pokračovalo po staletí," řekl Bonifác. „A mezi mnichy se rozšířila tradice, že někde směrem na západ se nachází zaslíbená země svatých. A tak se vydávali dál a dál."

Tyto snahy kulminovaly sedm let trvající plavbou svatého Brendana, zakladatele mnoha klášterů, jenž se údajně plavil na západ k ostrovu ovcí, ostrovu ptáků, ostrovu ohně a ostrovu hroznů. Doplul k pilíři ze skla, který vyrůstal z moře, a našel apoštola Jidáše, jak sedí na jednom mořském útesu. A tak dál a tak dál.

„Takové nesmysly," řekl Macson.

„Ale Brendan se vrátil a mohl tohle vyprávět," poznamenal Belisarius. „Zjevně *něco* našel."

„Na co narážíš, Belisarie?" zeptal se Bertgils.

„Menologium mluví v další části o mořských plavbách. Co když ta hrozba nemá přijít ze země, *ale z moře?* Žádný z vašich králů nehledí tím směrem.“

„Ale kdo by přišel,“ pochyboval Bertgils. „Frankové? Offa s nimi má dobré vztahy. A po oceánu se cestuje těžko.“

„Tvůj lid kdysi přeplul oceán a pak zaútočil na tento ostrov,“ připomněl mu Belisarius rozvážně. „A před vámi totéž udělali Římané.“

„Ale to bylo před staletími. Dnes je všechno jiné. Rozhlédni se kolem sebe. Northumbrie je silná – jen hlupák by se mohl o něco pokusit. Kromě toho by nás podpořila Mercie. Ne, Belisarie, je to zajímavá spekulace, ale bezobsažná.“

Promluvil Řezník a sál ztichl. „Neslyším tě zpívat, otče Pohledná tváři!“

Bonifác nejistě stál a tumor na jeho obličeji nabyl ve světle lamp namodralé barvy. „Obávám se, králi, že neznám tvé písně.“

„Tak si poslechneme nějakou tvou.“

Bonifác zakolísal, ale všechny oči v sále se na něj upíraly. „Nuže dobrá. Toto je hymnus na oslavu léta, který složil domnus Caedmon z…“

„Tak dělej!“ zařval jeden thén a vzduchem přilétla kuřecí kost.

Bonifác couvl, ale pak začal zpívat. Svým jasným hlasem vyškoleným celoživotní praxí zazpíval jednoduchou sladkou píseň v německém jazyce o měsíci červnu, v němž se narodil Jan Křtitel a v němž se apoštolově Petr a Pavel stali mučedníky.

Hned po prvních slovech textu se ozval řev a pískot a na mnicha se snášela sprška kostí a kusů chleba. Belisarius proto vstal, poskytl slaboučkému mnichovi oporu a zaštítil ho před mastným přívalem. „Dostaň ho ven,“ řekl tiše Bertgilsově dceři.

Aelfric pak vyděšeného mnicha odvedla pryč.

Řezník se zlobil a posmíval se. „Kde je můj malý mnich? Chci slyšet jeho zpěv!“

„Snad, můj pane,“ řekl Belisarius uhlazeně, „bys dal přednost písni z mé země.“ A spustil, aniž by čekal na svolení, starý tklivý příběh, v němž uprchlík z Říma lamentuje, jak strašně vyplundroval toto město Gót Alarich. „‚Hrozný byl křik panen Říma… Dokonce i

sochy na Fóru ronily mramorové slzy…‘“ Snažil se ze všech sil přeložit co nejlépe tuto lyriku do němčiny, i když rytmika byla děsná. Pochyboval však, že to bude tomuto posluchačstvu vadit.

Dostavila se reakce, kterou očekával. Nejprve se ozýval nesouhlasný křik a přilétlo pár kostí s voláním: „Přiveďte zpátky toho mnicha!“ Pak ale smutek té melodie pronikl opilým thénům do duše. Někteří z nich se dokonce pokusili houpat do rytmu a snažili se připojit k refrénu: „‚Říme! Říme! Kdy opět povstaneš?‘“

Příběh se pomalu odvíjel a posluchači začali být neklidní. Nakonec se zdálo, že si oddechli, když Belisarius dozpíval a posadil se. Bavící se dav se zaměřil rychle na jiné věci.

Bertgils podal Belisariovi hadřík, aby si utřel z tváře mastnotu. „Vedl sis dobře. Ta palba by pro ubohého starého Bonifáce byla hrozná.“

„Ano. A vsadil bych se, že ráno si už žádný z nich nebude pamatovat, co dělal.“

„Žádný s výjimkou Řezníka, který vidí všechno,“ zamumlal Bertgils.

„Jak brzy se podle tvého názoru můžeme odsud dostat?“

Z druhého konce sálu se ozval řev, řinčení házených mís a praskot rozbíjené hodovní lavice.

Bertgils se zašklebil. „Rvačka začala. Teď je vhodná doba odejít.“

„No, bylo to okouzlující. Musíme přijít znovu.“

Bertgils se na Belisaria zazubil a poplácal ho po rameni. Když vyšli ze sálu, kde opilecká hostina stále pokračovala, na nebi na východě už studeně zářily první červánky. Belisarius se s úlevou zahleděl na moře a zhluboka se nadechl čistého slaného vzduchu.

A zdálo se mu, že zahlédl, jak něco pluje daleko na horizontu.

„Ty jsi s králem ale nemluvil o tom proroctví,“ řekl Macson.

„Bertgils musí sám posoudit, co je třeba králi říci,“ odpověděl Belisarius a v duchu si kladl otázku, zda by tento vladař vůbec hnul malíčkem, aby ochránil mnichy, o nichž mluvil s takovým cynismem.

„Nemusíme tu čekat na ten dračí útok, ať už se projeví jakkoli,“ vrčel Macson. „Tohle není tvoje zem, tohle nejsou moji lidé.“

„Ty chceš utéct? Kromě toho jsi sem přišel pro to proroctví.“

„Mohli bychom si ho jednoduše vzít,“ řekl Macson ledově. „Dokonce by to ani nebyla krádež, když by jinak bylo jeho osudem být spáleno dračím dechem.“

Belisarius se usmál. „Zajímavé vývody. Byl by z tebe dobrý právník nebo teolog.“

Macsonovy oči metaly blesky. „Už mě unavují tvoje hrátky. Myslím, že bychom měli odjet a ponechat tyhle hlupáky jejich osudu, jejich *wyrdu.*“

„Obávám se, že na to je už příliš pozdě,“ konstatoval Belisarius smutně. A ukázal k východnímu obzoru, na němž byla nyní jasně viditelná malá černočervená plachta. „Pospěšme si,“ řekl Macsonovi.

XVII

Když se Elfgar probudil, ranní světlo již pronikalo štěrbinami ve stěnách chatrče uplácané z bláta. Zívl a protáhl se. Zase ho bolela hlava jako střep a břicho měl nalité k prasknutí hnusným pivem vesničanů. Měl se držet mnišské medoviny.

O nohu se mu opírala kulatá zadnice patřící té mladé otrokyni – jak že se jmenuje? – s níž během noci souložil. Dívka se zavrtěla, což ho dopálilo, a proto ji udeřil do ledvin. Pak odhrnul stranou zmuchlané vlněné přikrývky a vyhrabal se z postele. Natáhl si spodky a kutnu.

Vyklopýtal z chatrče. Na obzoru nad mořem visel na obloze obrovský sluneční kotouč. Mniši zřejmě nyní vycházeli z kostela po první ranní bohoslužbě. Vzdychl, vyhrnul si hábit a začal močit na stěnu chatrče. Z bolavého penisu mu teplá tekutina stříkala na bosé nohy. Vždycky když posloužil domnu Wilfridovi, bolelo ho přirození a rád si ho potom nechal trochu hýčkat v nějaké méně tuhé díře – ve vagíně nebo v ústech jedné či dvou mladých otrokyň. Člověk se tak očistil od Wilfridovy krve i hoven.

Elfgar si po pohledu na zamlžené slunce a ptáky, kteří před ním kroužili, uvědomil divnou věc. Když v noci pronikal hluboko do té sténající dívky, stále přitom myslel na Wilfrida, na jeho chlupatý zadek a na jeho ubohá, hloupá vyznání lásky a hanby. No, možná se můj vkus mění, pomyslel si jáhen.

Na stěně před ním se objevil nějaký stín. Otočil se a stále přitom držel v ruce svůj penis.

Toho velkého muže, jenž se nad ním tyčil, neznal. Cizinec měl hubený, tvrdý a větrem ošlehaný obličej, jasně modré oči a pramen šedoplavých vlasů stažený z čela dozadu. Nesl nějakou sekeru a páchl mořem. Jáhen neurčitě tušil, že za cizincovými zády jsou další muži. Nablízku byli také dva vesničané, kteří zvědavě přihlíželi.

Chlapisko se na Elfgara usmálo.

Elfgar, který měl ruku stále v rozkroku, se zamračil. „Jste poutníci? Přišli jste si prohlédnout Cuthbertovy kosti?“

Velký cizinec něco řekl. Mluvil zvláštním jazykem, ale Elfgarovi to znělo, jako kdyby řekl: „*Jmenuji se Bjarni.*“

„Dobře děláš, Bjarni. Je třeba zajít za opatem do kláštera. On ti řekne, jaké desátky zaplatit.“

Zdálo se, že Bjarni si to rozmýšlí. Pak řekl: „*Omlouvám se.*“

„Za co?“

„*Za tohle*“ A ťal Elfgara sekerou do tváře.

~ ~ ~

Příliv zaléval přístupovou cestu stále více. Belisarius a Macson se hnali zpět z Bebbanburhu. Nyní se chtěli co nejrychleji dostat na Lindisfarenu. Sundali si boty, ale bosé nohy se jim propadaly do mazlavého písku a voda jim už vystoupila po holeně.

„To je směšné,“ vztekal se Macson. „Je to nebezpečné. Měli bychom se vrátit.“

„Jdeme dál.“

Macson se vzdorovitě zastavil. „Jdeme si pro smrt. A kvůli čemu?“

Belisarius se zastavil a těžce dýchal. Věděl, že na Macsonových slovech něco je. Třebaže oba jeli z Bebbanburhu tryskem, ty lodě s kostkovanými plachtami sem dorazily dříve. Sám viděl, jak přistály na jedné písečné pláži u vesnice. A zahlédl jejich vyřezávané přídě s ornamenty ve tvaru dračích hlav – *draků*, přesně tak, jak to bylo v tom proroctví.

Měl jsem to vědět, říkal si Belisarius. Východořímané věděli všechno o lodích Vikingů, kteří připlouvali loupit po velkých asijských řekách. Měl si dát jednotlivé kameny skládačky dohromady, měl vědět, co to menologium znamená. Potom by možná dokázal zachránit křehkého, nabručeného starého Bonifáce, toto skomírající světélko vzdělanosti, a mladou Aelfric, tak toužící učit se, že kvůli tomu byla ochotna zapřít své pohlaví. A taky šlo o knihy – včetně jeho vlastních, které stále byly v dřevěné truhle v knihovně kláštera.

Jak mu Macson pořád opakoval, tohle nebyl jeho boj. Ale *to proroctví se všude kolem něj naplňovalo* a jeho vlastní život byl náhle nějak vpleten do plátna osudových znamení a čísel. Nyní už byl součástí jeho dění a cítil, že nemůže odejít, alespoň ne dříve, než se tyto temné předpovězené události udějí.

„Jdeme," řekl nevrle. „Budeme plavat, pokud budeme muset. Ale jdeme dál." A pokračoval k ostrovu, a jak hladina stoupala, šplíchal kolem sebe stále více vody. Neohlížel se. Macson sváděl boj sám se sebou, neboť se v něm svářila chamtivá touha po menologiu s pudem sebezáchovy. Belisarius nakonec zaslechl hrubé klení pronášené obskurní směsicí latiny a britštiny, a poté se Macson začal brodit za ním.

~ ~ ~

Gudrid se už účastnila jedné loupežné výpravy.

Bylo to před pěti lety. Tehdy dosáhla patnácti let a měla se vdávat. Byl to vlastně jen výlet podél pobřeží, útok na jednu vesnici, na kterou měli Bjarni a jeho starší pifku kvůli nesplacenému dluhu. Loupení nebylo zaměstnáním pro ženy, ale její otec Bjarni trval na tom, že musí alespoň jednou vidět, jak teče lidská krev. Pak bude lépe připravena, pokud by někdo někdy přišel vyloupit její dům. Na každé straně tehdy padl jeden muž, bylo také pár rozbitých hlav a uťatých údů. Bjarniho lidé nahnali do svých lodí několik kusů nervózního dobytka, který ukradli. Vše proběhlo bryskně, bez prodlev, neosobně. Když jim pak napadená vesnice následující rok útok oplatila, nevyvolalo to u Bjarniho a jeho lidí žádnou zášť.

Gudrid shledala pohled na krev velice zneklidňujícím. Její otec pro to měl pochopení. On také zjevně nesnášel zabíjení. Takhle však chodil život. Jestliže měl člověk hlad, byl sousedův dobytek jeho zásobárnou pro zlé časy. Ostatní se chovali úplně stejně, pokud jste měli dobrý rok a oni naopak špatný. Byla to jen práce, jen povinnost.

Tady na britských ostrovech to však bylo nějak jiné. Tady se vesničané nerozprchli, ani když přídě vikinských lodí s mělkým ponorem klouzaly už po písku pláže. Nesnažili se shromáždit děti, dobytek a svůj majeteček, ani když Vikingové už vylézali se zbraněmi v rukou z lodí. Dokonce se zvědavě seběhli, když se Bjarni

střetl s tím mračícím se arogantním mužem v černém hábitu – s tím *mnichem.* Cítili se tady na svém svatém ostrově v bezpečí. Nikdy tuhle smrtelnou hru, v níž měly hlavní roli zbraně a krev, nehráli, a neznali tak její pravidla.

Teprve když se z mnichova rozťatého obličeje začala valit ven šedá hmota mozku, došlo vesničanům, co se děje, a rozprchli se. Matky se snažily najít děti a otcové i synové se hnali do svých chatrčí pro zbraně.

Vikingové pobaveně přihlíželi a nikam nespěchali. Gudrid slyšela, jak Askold, její manžel, probírá s ostatními kvalitu místních žen: které vypadají nejlépe, které budou bojovat. A všichni muži společně rozumovali, že matky se snadněji chytají, protože jsou vždy pomalejší kvůli dětem, ale zase jsou dole vytahanější než panny.

Bjarni si všiml, že jeho dcera reaguje na tyto řeči s nevolí. „Povídal jsem ti, abys nejezdila."

Z vesnice vyběhl jeden muž. Byl vysoký, hubený a měl prošedivělé blonďaté vlasy. Gudrid usoudila, že je o několik let mladší než její otec. Nesl hrubou dřevorubeckou sekeru. Ostatní vesničané drželi sice také zbraně, ale zůstali stát a přihlíželi. Vikingové se vesele zubili: takže konečně výzva.

Muž se postavil čelem k Bjarnimu. Mluvil cizím jazykem, který se však tak podobal Gudridinu vlastnímu, že mu podle svého názoru dobře rozuměla. *„Jmenuji se Guthfrith. Toto je můj domov. Máme jen pár kusů dobytka, několik ovcí a plody moře. Zveme vás ke svému stolu, můžete u nás přespat. Ale pokud nás chcete oloupit, vezměte si, prosím, co chcete, a nás nechte být. Nemůžeme vám nijak ublížit."*

Bjarni na něj hleděl, pak si povzdechl a otočil se na Askolda. „Jsme tu kvůli těm mnichům, ne kvůli těmhle vyhladovělým lidem. Ale nepotřebujeme žádné problémy v týlu. Když z tohohle uděláme odstrašující příklad, mohlo by to stačit k odrazení těch zbývajících."

Askold přikývl.

Guthfrith chápal, co se děje. Gudrid uviděla, jak ztvrdnul jeho pohled, když si uvědomil, že jeho život skončil. Zařval a pozdvihl zbraň.

Vikingové se na něj vrhli. Muž nestačil zasadit jedinou ránu. Chytli ho za ruce a snadno mu vzali zbraň. Pak ho srazili dolů tváří k

zemi, čtyři muži ho na ni přišpendlili a roztáhli mu ruce a nohy. Vše proběhlo v mžiku.

Na to se Askold sehnul a zajel nožem do Guthfrithovy tuniky na krku a rozřízl ji až k hýždím. Postupoval hbitě jako zkušený řezník. Guthfrith zavyl a vystříkla krev, protože nůž prořízl nejen tkaninu, ale zajel až do masa. Askold na něm však chtěl rozřezat jenom oblečení. Vzápětí roztáhl vlněnou látku do stran a obnažil prudce se zdvihající záda již zalitá krví.

Pak se postavil rozkročmo nad mužovým hrudníkem, uchopil sekeru a zdvihl ji. Z hloučku Vikingů se ozvalo: „Jedinou ranou, Askolde. Ukaž tomu hrabošovi, jak se to dělá."

Askold se zazubil a s vyplazeným jazykem zaťal sekeru téměř delikátně do Guthfrithova těla. Ozval se hutný zvuk čistě přesekávaných svalů a kostí. Guthfrithovo vytí se změnilo v chroptění. Z úst mu s bubláním vytékala krev.

Askold si spolu s ostatními ke Guthfrithovi klekl. Zabořil ruce do temné krvavé průrvy v zádech a rozpáčil mu žebra. Přitom se ozýval praskot lámajících se kostí. Gudrid dokonce uviděla, jak mužovi bije srdce, které se jí zdálo překvapivě velké, a jak se mu nadouvají plíce. Před ní byl člověk, živoucí tvor, jehož vnitřní orgány byly tak snadno obnaženy. Askold se hrabal v otvoru, uchopil svými tlapami mužovy plíce, urval je u kořene a rozložil je na mužových zádech. Pak vstal a z rukou a hrudi mu kapala krev, jako kdyby porážel nějakého vzdorovitého vola. Gudrid ke svému zděšení viděla, že Guthfrith i po této hrůze ještě stále žije. Askold se zasmál a do průrvy v zádech mu plivl.

V tom okamžiku si Gudrid uvědomila, že už nikdy v životě s Askoldem nebude spát.

„To nebylo špatné, Askolde," řekl Bjarni pohrdavě. „Až bude mrtvý, přibijte ho ke zdi. Teď je třeba jít dál. Pokud si pospíšíme, udeříme na klášter dřív, než budou mniši mít čas cokoli ukrýt. Tady ale necháme dva muže, aby hlídali lodě. Nechceme, aby někdo mazaný z nich udělal hořící hranici. A tyhle chatrče zapalte." Pak se rozhlédl po ostrově. Na přístupové cestě, která ho spojovala s pevninou, se dvě postavy brodily s námahou ve stoupající vodě.

„Taky nechceme, aby se někdo odsud dostal. Vy, Leife a Bjorne, jděte k začátku té cesty a nedovolte nikomu odejít.“

Leif, velký pomalý chlap, zavrčel: „A nechat poklady vám?“

„Dostanete svůj podíl,“ řekl Bjarni trpělivě. Pak pohlédl na Gudrid. „Dcero, jdi s nimi.“

Gudrid zkusila promluvit. „Otče…“

Bjarni k ní přistoupil tak těsně, že neviděla nic než jeho svraštělý obličej. „Proč jsi šla? A cos *čekala?* Zkoušel jsem tě varovat.“

„Musí to být tak… *zlovolné?*“

Bjarni chvíli přemýšlel. „Ano,“ odpověděl pak. „Ano, myslím, že musí. Je jednodušší někoho zabít, pokud se ti zdá, že je něco méně než člověk, že vůbec není lidská bytost. Ta zlovolnost není cílem, ale pomáhá.“ Pohlédl dolů na Guthfrithovo tělo. „Myslím ale, žes už viděla dost. Udělej, co jsem ti řekl.“

Neměla sílu neuposlechnout.

XVIII

Blížili se k ostrovu a Belisarius viděl, že nájezdníci už jsou ve vesnici v plné práci. Lidé prchali na sever, muži s pytli věcí na zádech, ženy s dětmi na rukou. Ostatní pomáhali slabým a starým, někteří se dokonce pokoušeli hnát s sebou dobytek. Dvě jasně červené skvrny ukazovaly, kde už byl někdo zabit. A Belisarius pozoroval, že skromné vesnické domky jeden po druhém zachvacují plameny. Když shořel Guthfrithův velký dům, ukázal se jasně chmurný obrys posvátného stromu.

Belisarius zuřil, že se lidem, kteří se k němu chovali s takovou pohostinností, děje takové příkoří. Měly lidské životy jen tak malou cenu? Hněv však nebyl k ničemu. Snažil se zůstat klidný a myslet.

Pokynul Macsonovi. „Pojď. Pokud si pospíšíme, můžeme se stále dostat ke klášteru dřív než ti lupiči.“

„Úžasný plán,“ odsekl Macson sarkasticky, ale následoval ho.

Doběhli ke klášteru. Po nikom nebylo ani vidu, ani slechu. Mniši byli bezpochyby v klášteře na jedné ze svých nekonečných bohoslužeb. Pravděpodobně o nájezdnících ani nevěděli.

Belisarius se na klášter poprvé podíval očima případného válečníka. Nízký hliněný násep kolem něj mohl odradit tak zaběhnutý dobytek, ale ne útočníky. Jeho budovy ani dřevěný kostel se nedaly využít jako opevněné body. Pouze nízké mnišské cely postavené z kamene mohly odolat snaze nájezdníků zapálit je. A protože jejich tvar byl naprosto neobvyklý, existovala možnost, že by je lupiči mohli považovat za sýpky nebo skladiště potravin a zcela je ignorovat.

Běžel k celám a jen tiše doufal, že stejná myšlenka už před ním napadla chytrou Aelfric.

Pak byl u Bonifácovy cely a pokoušel se otevřít její dřevěné dveře. Vypadalo to, že jsou zevnitř nějak zablokovány. „Aelfric, Bonifáci? Jste tam? To jsem já, Belisarius.“

Ozvalo se zaskřípání. Pak se dveře otevřely a ukázala se oválná tvář Aelfric. V temnotě za ní blikalo světélko lampy a ona v jasném denním světle mžourala. „Belisarie, díky Bohu.“

„Je s tebou Bonifác?“

„Ano. Šli jsme napřed do knihovny – máme to menologium. Jeho nejstarší přepis.“

Z temného vnitřku cely se ozval nasupený hlas. „To jsi ty, Římane? Pusť mne do kostela.“

„Jsou tam muži,“ řekl Belisarius těžkým hlasem, „kteří tě hodlají zabít, starče.“

„To není dobrý důvod k tomu, aby se člověk přestal klanět Bohu.“

„Musela jsem ho sem dovléct a zabránit mu, aby šel na bohoslužbu. Bůh mi odpusť,“ řekla přerývaně Aelfric.

Belisarius jí poklepal na rameno. „Udělala jsi správnou věc.“

Bonifác se přišoural ke dveřím. „Jestliže mi nedovolíte jít do kostela, tak musíme alespoň varovat opata.“

„Ne, lupiči se zaměří na kostel, na knihovnu. Možná že tyhle cely nechají úplně na pokoji. Počkáme, až nebezpečí pomine. A mezitím… no, budeme se modlit za vysvobození. Vyznáváme každý jiný druh křesťanství, ale musíme prosit o smilování téhož Boha. Aelfric, ukaž mi, jak jsi zablokovala ty dveře…“

„Ne,“ křičel Bonifác. Aelfric ho zkoušela utišit, ale on se jí vyškubl. „Musíme varovat opata.“

„Prosím, domne,“ řekl Belisarius, „zůstaň a veď nás v modlitbě…“

„*Pusťte mne ven.*“

Belisarius jen zřídka slyšel někoho promluvit s takovou autoritou.

Macson pokrčil rameny. „Nechte toho starého hlupáka jít. Co na tom *záleží.* O jednoho mrtvého mnicha víc…“

„Půjdu já,“ vyštěkl Belisarius. Ostatní mlčeli. Macson se díval stranou. Oči Aelfric, přizpůsobené tmě uvnitř cely, byly rozšířené a

plné strachu. „Aelfric, drž je tady. A zablokuj dveře, až vyjdu.“ Šel, aniž se ohlédl, a ignoroval Bonifácův nesouhlasný křik.

Snažil se zjistit, kde lupiči jsou, a proto se plížil k jedné vyvýšenině a cestou se schovával za stavení a zídky, aby ho nikdo nezahlédl.

Viděl, že ti vysocí, svalnatí muži v kožených tunikách, připomínající zlé anděly zkázy, jsou už po celém klášterním areálu. Přišel příliš pozdě, aby varoval mnichy, i kdyby mu snad chtěli naslouchat trochu více než Bonifác.

Bezmocně přihlížel, jak Vikingové vtrhli do knihovny a skriptoria. Neztráceli čas s dveřmi. Jednoduše se svými sekerami prosekali tenkými, chatrnými stěnami ze dřeva a proutí. Ve skriptoriu nenašli nic, co by je zajímalo, tak jen rozbili pracovní stoly, rámy na pergameny, kalamáře a sklenice s brky.

V knihovně strhali police obtížené knihami a rozházeli je po podlaze. Belisarius s bolestným srdcem přihlížel, jak jeden barbar sekerou vypáčil jeho vlastní truhlu, vysypal z ní její vzácný obsah a jednotlivé knihy pak začal trhat. Lupiči si vybírali věci, které byly na první pohled cenné, například evangelia vázaná v kůži posázené drahokamy. Ale Belisarius věděl, že v knihovně jsou díla, jež mají mnohem větší cenu než tyto tretky: stará literatura, jejíž některé knihy se datovaly do dob staré Británie, a mladší literatura z éry britských provinčních států – v některých případech šlo o kopie, které existovaly v jediném exempláři. Ale Vikingové jen nohama nahrnuli knihy, které nechtěli, na hromadu a zapálili ji. Z hořících, žárem se kroutících pergamenů stoupal černý kouř. Práce celých staletí byla zmarněna. Jak zranitelné byly plody civilizace, pokud se dostaly do rukou těmto naprosto nevědomým mužům s jejich ohněm a železnými zbraněmi.

Teď se lupiči vrhli na kostel. Opět se jednoduše prosekali jeho stěnami. Šokovaní mniši se začali hemžit jako černí mravenci a nájezdníci je kosili blýskajícími se sekerami, jako kdyby sekali trávu. Když začala stříkat jasná děsivě červená krev, vystřídalo výkřiky strachu bolestné kvílení. Mnozí mniši zemřeli v kostele, neboť odmítli opustit jeho posvátnou půdu. Ostatní unikli z uzavírajícího se kruhu svištících seker, ale byli pronásledováni a zabiti.

Útočníci si po chvíli, když už bylo jasné, že se nesetkají s žádným organizovaným odporem, začali se svými oběťmi hrát. Svlékali mnichy z jejich hábitů a pak je nahé a bílé jak sníh nutili, aby běželi o život. Ostatní nahnali do moře, kde se všichni určitě utopili. Některé mladší mnichy, které zřejmě chtěli odvléci do otroctví, sehnali dohromady jako dobytek. Dny jejich života v klidu kláštera tak navždy skončily. Odehrávaly se však i krutější scény. Jeden lupič donutil novice, aby se břichem položil na oltář, a pak ho okamžitě znásilnil. Hrdlo mu prořízl právě v okamžiku, kdy se v něm udělal. Jiný Viking držel na kolenou jednoho starce a násilím mu rval do hrdla kříž, až ho udusil. Belisarius měl dojem, že tím starým mužem byl opat, onen rázný, panovačný a cynický pán nad osudy lidí.

Zatímco se odehrávaly tyto scény, loupení v kostele systematicky pokračovalo. Drancíři brali lustry a lucerny, drahokamy posázený relikviář, zlaté a stříbrné mešní nádobí a vršili je venku na špinavé zemi na hromadu.

Jeden drobný mnich vlastním tělem zaštítil nějakou dřevěnou truhlu. Byla to rakev obsahující ostatky svatého Cuthberta – a tím mnichem, který za její záchranu nasazoval vlastní život, byl domnus Wilfrid, onen bláznivý, ubohý Elfgarův milenec.

Svým počínáním přirozeně jen upoutal pozornost lupičů. Zasvištěla sekera a hlava se oddělila tak lehce, jako kdyby se Belisarius rozhodl utrhnout ze stromu list. Když však Vikingové otevřeli krví zbrocenou truhlu a zjistili, že obsahuje pouze zaprášené staré kosti, nechali ji být. Svatý, který odolal staletím, možná přežije i tento den plný strašlivého ničení.

Belisarius nemohl udělat nic. I pouhý pohled na toto znesvěcování a vraždění v něm vyvolával hanbu. Protože stěny kláštera rychle zachvacoval oheň, otočil se, aby se vrátil k celám.

XIX

Aelfric čekala s Macsonem a Bonifácem v temnotě cely. Její zdi byly tlusté, přesto slyšeli zvenku zoufalý jek a cítili kouř, který dovnitř pronikal škvírou pode dveřmi.

Někdo na ně náhle zaklepal a všichni uvnitř sebou trhli. „To jsem já, Belisarius."

„Pomoz mi," vyzvala Aelfric šeptem Macsona. Společnými silami pak odsunuli těžkou postel, kterou byly dveře zapřeny.

Belisarius vklopýtal dovnitř. Sklesl na zem a zády se opřel o kamennou zeď cely. V jeho pohledné tváři, pokryté černými šmouhami od sazí, se zračila prázdnota. Aelfric se zdálo, že se Řek třese. „Máte trochu vody?" zeptal se.

„Bohužel," zamumlal Bonifác.

„Přišel jsem příliš pozdě. Ti lupiči už tam byli. Vypálili kostel, skriptorium i knihovnu."

Bonifác měl zavřené oči. „A knihy?"

„Uloupené nebo spálené. Mé zničili také," dodal s ponurým humorem.

„A mniši?" zeptala se Aelfric, jež se současně děsila odpovědi.

Belisarius na ni pohlédl očima, které toho dnes viděly příliš mnoho. „Mrtví. Některé ušetřili, ty mladší a silné."

„Otroci," řekl Macson chmurně. „Z německých mnichů se stali *wealiscové."*

Aelfric se na něj nevěřícně podívala. „Slyším dobře? Je v tvém hlase triumf? Ty se z toho *raduješ?"*

Macson se chystal odpovědět, ale Belisarius zvedl ruku. „Dost." Otočil se k Bonifácovi, který tiše seděl na lůžku se zavřenýma očima a s rukama sepjatýma, jako by se modlil. Tumor na jeho tváři měl v slabém, mihotavém světle cely černou barvu. „Domne. Zemřeli při modlitbě. To musí mít nějaký význam. A lupiči našli kosti toho

svatého, ale považovali je za bezcenné. Myslím, že se dají zachránit.“

Bonifác přikývl. „Díky. To je pro mě útěcha. Ale nesmíš se znepokojovat mým osudem nebo osudem bratrů. Je to přesně tak, jak předpovědělo proroctví.“

„Ano. A ty jsi to, starče, věděl, že ano? *Věděl jsi, ze ti nájezdníci přijdou* – ty jsi to propočítal, věděl jsi, že to bude tento měsíc.“

„Samozřejmě že to měli být Seveřané ve svých dračích lodích,“ zašeptal Bonifác. „O kom jiném by menologium mohlo mluvit? A věděl jsem, že připlují tenhle měsíc. Věděl jsem to mnoho let. Čekal jsem, až tento den, tento měsíc, tento rok přijde.“

„Proč jsi nás nevaroval?“ zeptala se Aelfric.

„Protože proroctví se musí naplnit. Protože je to vůle Tkalce.“

„A co my? Na nás vůbec nezáleží?“

„*Naším* úkolem bylo uchovat ten dokument během dlouhých, temných věků nevědomosti, ignorance a pohanské pověrčivosti. To jsem ti už řekl, Aelfric. Ten úkol byl splněn – ty jsi mi s ním pomohla – takže ne, na nás už nezáleží.“

Belisarius zděšeně zakroutil hlavou. „Chceš snad říct, že *účelem* tohoto kláštera, všech těch staletí dřiny a zanícení, a snad všech mnišských řádů bylo pouze ochránit cár s jedním záhadným proroctvím? Účelem všech těch mnichů, všech těch desítek generací?“

Bonifác se usmál. „Tkadlec vše vidí. Tkadlec vše řídí. Ale my už jsme dosloužili. Jedna strofa je kompletní, začíná se číst další. Vikingové přišli přesně tak, jak předpovědělo proroctví. A my musíme stranou. Zbývá nám jediný úkol, a to předat proroctví do jejich rukou…“

Macson udeřil pěstí do zdi. „Cože? Chceš snad říct, že máme proroctví *dát* těm lupičům? Vysál ti ten tumor mozek z hlavy, starče?“

Belisarius mu položil ruku na paži, aby ho uklidnil.

Bonifác stále neotvíral oči. „Ale přesně k tomu nás ten verš instruuje. ‚Starý dračí dráp/se zatíná do ticha, krade slova.‘ Krade slova! Vikingové připluli, aby si vzali to proroctví – i když to sami nevědí. A proč tomu tak je, jste si všichni mohli přečíst v textu.

Účelem menologia je zajistit nástup budoucího árijského impéria. A bude to námořní říše. ‚Přes oceán na východ/a oceán na západě/Muži nového Říma se plaví/z lůna kance./Árijská říše/čistá krev ze severu…‘ Kdo jiný než Vikingové a jejich dračí lodě by mohl vybudovat oceánskou říši? Opravdu nechápete, co nám menologium říká? Že my ze severu, *my* Němci a Seveřané – my árijci – máme nejčistší krev, lepší původ než ostatní. Řím, Řecko a Bagdád zazářily jasně, ale v budoucnu bude svět patřit nám, ne Řekům nebo Římanům či Saracénům, nebo jakémukoli podobnému lidu, protože nadřazenou rasou jsme my…“

Aelfric si vzpomněla, jak Bonifác mluvil o vlastních lidech jako o ubohých, negramotných pohanských barbarech a o tom, jak se Bede mýlí, když vzhlíží k minulosti, k Římanům. Snad krutá poezie menologia o rase a krvi mu byla útěchou při jeho vlastním nízkém postavení – potvrzením, že minulost sice patřila jihu, ale že pánem budoucnosti se stane sever.

„A pro tento sen jsi zradil své bratry?“ zeptal se chladně Belisarius. „Ty si, domne, opravdu představuješ, že vykonáváš Boží vůli, když necháváš svůj klášter shořet?“

„Moji bratři byli propuštěni z vězení svého života,“ zamumlal Bonifác. „A kromě toho, naše životy nejsou důležité. Ne pro Tkalce. Pro něj jsme pouhé figurky spojené nerozlučně s minulostí, uzavřené v historii stejně pevně jako Romulus a Remus, Julius a Augustus. V jistém smyslu *jsme už mrtví*, jsme jen duchové vyvolaní pánem budoucnosti.“

Macson se nadechl. Pak chňapl starého mnicha za kutnu a zatřásl jím. Bonifác mu visel v rukou jako nějaká bezvládná loutka. „Už mám dost těch nesmyslů. To proroctví uloupili mé prababě Sulpicii. Ať do mě praští hrom, jestli dovolím, aby bylo uloupeno znovu!“ A zajel mnichovi rukou pod kutnu ve snaze nahmatat pergamen s proroctvím.

Bonifác se chabě bránil. „Nech mě být! Ty tu nemáš co dělat. Vy Britové jste bezvýznamní – proroctví se vás netýká – nech mě být!“

Macson mu vytáhl z kutny menologium. Byl to tenký svitek.

Bonifác se zhroutil na zeď a pak zvedl hlavu a začal ječet tenkým, ale pronikavým hlasem. „Pomoc! Vy tam, Vikingové, pomozte mi! Tady jsem!“

Macson se na něj vrhl znovu. „Uslyší tě! Drž hubu, ty starý hlupáku!“ Ale nedokázal udusit Bonifácovo ječení.

Belisarius vzal Aelfric za paži. „Hra skončila. Aelfric – jdi, rychle. Bylo by zbytečné, abys trpěla, abys zemřela.“

„Ale co domnus, co proroctví…“

„Bonifác chce zemřít a Bůh mu brzy jeho přání splní. Pokud jde o proroctví…“ Vytáhl z rukávu tenký svitek a podal jí ho. Bylo to menologium. Nevěděla, jak se mu podařilo vzít ho Macsonovi, který zápasil s Bonifácem. „Nejsem si jistý, že chci, aby tihle ‚árijci‘ byli v budoucnu pány světa.“

„A co ty?“

„Postaráme se každý o sebe,“ odpověděl chmurně. „Jdi. Schovej se. Vrať se k otci.“

„Ale…“

„*Jdi!*“ Otevřel dveře a vyhodil ji ven.

XX

Nájezdníci dorazili do cely tak rychle, jak se Belisarius obával. On, Bonifác i Macson byli vyvlečeni ven. Stáli a mžourali v ostrém světle. Belisarius musel podpírat Bonifáce, který mumlal své modlitby a byl zřejmě tak slabý, že by se nedokázal udržet na nohou.

Seveřané je obstoupili. Všude měli na sobě krev, na šatech, na sekyrách, na tvářích, dokonce i ve vlasech, jako kdyby se v ní brodili. Byli silní, vražední a pevní jako kmen stromu. Belisarius jim v tomto okamžiku záviděl jejich morální prázdnotu, jejich absenci pochybnosti. Dopoledne se chýlilo ke konci a Belisarius cítil na tváři teplo slunečních paprsků. Všiml si, že nyní, když slunce už rozehnalo ranní mlhu, začíná krásný den. Třebaže jen o několik kroků dál plál oheň, doléhalo k němu volání mořských ptáků, kteří se nenechali nijak rušit lidskou hloupostí kolem sebe.

Jeden lupič se prohrabal věcmi v uvolněné cele. Když se vynořil, promluvil jazykem tak podobným němčině, že Belisarius pochopil, co říká. *„Je to prázdné, Bjarni. Byli tam jen tihle tři.“*

Bjarni, ten vůdce, si je prohlédl. Podíval se Belisariovi do očí a Řekovi se zdálo, že v Seveřanově pohledu vytušil lítost, únavu. Ale Bjarni jen pokrčil rameny. *„Tak dobře, Askolde, zabij je.“*

„Počkejte,“ řekl Macson a udělal krok vpřed. „Mám něco, co chcete.“

Těmito slovy vzbudil zájem Vikingů. Zbraně zůstaly v klidu.

„Ach,“ zašeptal Bonifác Belisariovi. „Osudový okamžik.“

Bjarni si Macsona pečlivě prohlížel. *„Co? Chlapče, nemarni můj čas.“*

„Mám proroctví,“ naléhal Macson. „Věštbu, osudové znamení. Rozumíte mi? Předpovídá budoucnost. Má pro vás cenu.“

„Budoucnost vyčtu z ptačích vnitřností.“

„Ne, tohle proroctví je napsané.“ Macson se příšerně zasmál. „Budete mě potřebovat, abych vám ho přečetl.“

„*Ukaž mi ho.*“

Macson se horečně hrabal ve své tunice. Když zjistil, že svitek nemá, osopil se na Belisaria. „Ty! Jak jsi mi ho vzal?“ Vrhl se na Řeka, ale nájezdníci ho snadno zpacifíkovali.

Ozval se další hlas. „*Toho já znám.*“ Řadou Vikingů se náhle prodral nějaký tmavovlasý muž s tváří lasice. Promluvil znovu, ale tentokrát Macsonovým jazykem. „Ty jsi Macson, že?“

Macson zalapal po dechu. „Rhodri?“

Bjarni se obrátil na Rhodriho. „*Ty ho znáš, otroku?*“

„*Je to taky otrok,*“ šklebil se spokojeně Rhodri. „*Znám ho z Brycgstowu.*“

„*Jestli byl jako otrok k užitku, tak by mohl mít nějakou cenu. Ušetřete ho,*“ rozhodl Bjarni a otočil se.

Ale Macson protestoval. „Nejsem *žádný* otrok. Můj otec vykoupil sebe i mě.“

Zdálo se, že Bjarni začíná být podrážděný. „*Vysvětli mu, že může buď žít jako otrok, nebo zemřít jako svobodný muž,*“ nařídil Rhodrimu.

Macson sklopil hlavu tak pokorně, že žádného dalšího vysvětlování nebylo třeba. Bjarni přistoupil k Belisariovi. „*Tak,*“ řekl podezřívavě. „*A co s tebou?*“

Zdálo se, že tím vzbudil zájem toho druhého muže, Askolda. „*Možná je to Říman.*“

„Jsem z Constantinopole,“ ohradil se Belisarius. „Jsem Východoříman.“

„*Pak by za něj mohlo být výkupné.*“

Bjarni se rozmýšlel. „*Odstup od toho bezcenného starého mnicha, Východořímane, a budeš ušetřen.*“

Belisarius se ale nepohnul.

Bonifác znovu zavřel oči. „Jsi jen návštěvník, Belisarie. Cestovatel. Amatér. A jsi pravoslavný. Nemáš zapotřebí tu zemřít.“

„Výkupné, které by Vikingové chtěli, by mou rodinu zničilo. Bude lepší, když tady zemřu, a oni zůstanou bohatí. Myslím si, že

jsem z tohoto světa viděl už dost. Kromě toho, mnichu, chceš snad zemřít osamocen? Teď mluv pravdu.“

„Ne,“ přiznal váhavě Bonifác.

„Tak se mě drž.“ Belisarius vzal mnichovu vyschlou ruku do své a pevně ji sevřel.

Bjarni pokrčil rameny a o krok ustoupil. „Vybral sis.“ Askold si plivl do dlaní a zvedl sekeru. Dával si na čas a jeho kumpáni se smáli.

Belisarius zašeptal Bonifácovi: „To menologium lze mimochodem interpretovat mnoha způsoby. Nejsem si jistý, že jsi našel v té spletenině tu správnou nit, domne.“

„Možná. Ale už se to nikdy nedovíme, že ne? I kdybychom přežili dnešek. To je nádhera naší víry. Ale my, bezvýznamnější než zrnko prachu, jsme nicméně sehráli svou roli…“

Belisarius mu stiskl ruku. „Teď už nemluv a buď připraven.“

Bonifác sklopil hlavu.

Askold se před svými zubícími se kumpány vychloubal, že dokáže useknout hlavu oběma najednou jedinou ranou. Belisariovi jeho necivilizovaná mluva zněla hůř než skřeky mořských ptáků a zdála se mu také mnohem méně zajímavá.

Askold ťal.

XXI

Slunce putovalo po obloze, ale Gudrid stála na mysu, který vedl k cestě na pevninu, stále sama.

Stála tam, když nájezd začal, když lidé utíkali a umírali, když vzplály nesčetné požáry, i když už trpělivé moře ustoupilo a obnažilo tenký písečný hřbet přístupové cesty. Celou tu dobu byla sama. Ti dva chlapi, Leif a Bjorn, které jí otec určil jako doprovod, se rychle hnali za ostatními, protože byli přesvědčeni, že je Bjarni a jeho muži okrádají o jejich podíl na kořisti.

Lidé nakonec dokázali z ostrova uniknout, ale na lodi, na malém rybářském člunu plném rodin. Gudrid by je nedokázala zastavit, i kdyby se o to pokoušela. Rozšíří zprávu o útoku a pevninu ochromí strach jako nějaký jed. Nikdo však nezkusil přejít přes přístupovou cestu, u níž držela hlídku.

Na konci dne však přece někdo přišel.

K cestě směřoval přes mys nějaký mnich. Byl sám a neozbrojený. Když uviděl Gudrid, zastavil se. Pak opět vykročil kupředu, ale šel váhavě, protože neměl jinou možnost. Gudrid zvedla těžkou sekeru, kterou měla na rameni, a byla připravena udeřit, jak ji to učil otec. Ale mohla by zabít – i když by to znamenalo, že jinak by byla zabita sama?

Mnich se zastavil deset kroků od ní. Byl štíhlý, měl mladou tvář a vyholené temeno ušpiněné krví a sazemi.

„Nezkoušej přejít," zvolala Gudrid. „Nebo tě zabiju."

„*Ty jsi žena,*" řekl mnich. Mluvil s cizím přízvukem, ale srozumitelně.

„Jsem žena, ale jsem Viking a dcera Bjarniho, syna Bjarniho. A zabiju tě, když budu muset."

Mnich vyčkával. Mořští ptáci kroužili na nebi a křičeli.

Možná by stačilo toho mnicha oloupit, pomyslela si Gudrid impulzivně, a nechat ho žít. „Co máš?“

Mnich mlčel.

Přikročila k němu s připravenou sekerou a začala se mu hrabat v jeho těžkém hábitu. Vlna páchla potem. Našla jen nějaký svitek. Vzala si ho.

Mnich si povzdechl. *„Takže Tkalcova vůle se naplnila. Přesně, jak Bonifác řekl.“*

„Co?“

„Jestliže si to musíš vzít, tak aspoň ať víš, co to je. Je to jedno proroctví. Nazývá se Isoldino menologium.“

Gudrid vyvalila oči. Bylo možné, že po tom všem, co se stalo, poklad, jenž dal vzniknout dávnému příběhu o Sulpicii a Ulfovi a o nějž tak usilovala, padl skutečně do jejích rukou? Civěla na svitek, z něhož si samozřejmě neuměla přečíst ani slovo.

Jejího otce by ale žádný svitek neuspokojil. Potřebovala něco dalšího. Možná že ten mnich nosil kolem krku nějaký křesťanský kříž. Viděla takové věci u misionářů. Přistoupila k němu, chytla ho za přední část kutny a rozervala ji.

Ke svému naprostému údivu zjistila, že obnažila drobná ženská ňadra.

„Ty jsi žena!“

Mnich si zahalil svou hruď – svá *prsa. „To je dlouhý příběh.“*

„Kdyby tě chytil můj otec nebo můj manžel…“

Obě věděly, co by ji potkalo, jak vzrušující by se jim zdála tato žena převlečená za muže – a jak by ji zneužili, než by ji prodali do otroctví nebo zabili.

„Jsi žena stejně jako já. Pro smilování Boží, nech mne jít.“

Gudrid držela sekeru vysoko zdviženou, ale stála bez hnutí a nevěděla, co dělat. Pak toporně ustoupila.

Mniška vykročila. Gudrid si všimla, že má bosé nohy, které zanechávají v měkkém, vlhkém písku stopy. Žena se u ní zastavila a řekla: *„Děkuji ti.“*

Gudrid jen beze slova zakroutila hlavou.

„Pojď se mnou,“ řekla náhle mniška.

Gudrid se v hlavě honily myšlenky. „Šla bych hrozně ráda,“ řekla pak. „Ale nemůžu. Mé místo je tady.“

Mniška přikývla. „*Dávej pozor na to proroctví. A střez ho.*“ Pak se otočila a šla dál.

Gudrid se nedívala, jak odchází. Zůstala na svém místě na mysu a hlídala, dokud se slunce nedotklo obzoru na západě a její otec pro ni nepřišel.

III

UČENEC

Léta Páně 878-892

I

Když Cynewulf přišel konečně toho chmurného lednového rána do Alfrédova paláce v Cippanhammu, činil tak s lehkým srdcem. S Aebbe po boku se musel u brány postavit do fronty s ostatními prosebníky, aby se nechal zkontrolovat strážemi, několika tvrdě vyhlížejícími válečníky, kterým velel podsaditý thén. Toto královské sídlo stálo za vesnicí, a palác i budovy jeho hospodářského zázemí chránila proto vlastní palisáda z kůlů opatřených nebezpečnými ostny.

Obloha byla jasná, slunce stálo nízko. Neležel žádný sníh, ale Cynewulf cítil, že bláto pod jeho koženými botami je tvrdé jako římský beton. Z těžkých vlněných plášťů lidí ve frontě, zatuchlých potem z neustálého nošení v zimě, stoupala jemná pára.

Mráz nijak nenahlodal Cynewulfův optimismus. „V králově paláci nám bude teplo," zašeptal Aebbe.

„Nikde v Anglii není teplo," odpověděla dívka cynicky.

Dvacetiletá Aebbe, mladší o deset let než Cynewulf, byla tmavovlasá, sporá a ostražitá. Nosila plášť tak špinavý, že byl skoro stejně tmavý jako Cynewulfův kněžský hábit. Měla zcuchané vlasy, trochu stažené z čela a vypadala velmi neženský. Ale narodila se na Lindisfareně v místní rybářské komunitě, která bojovala o přežití v ruinách zdejšího opuštěného kláštera, a už jako malé dítě musela utéci před Seveřany.

„Tohle je pupek Wessexu," řekl Cynewulf s nuceným úsměvem. „Tady žádní Dánové nejsou. Opravdu tu budeme v bezpečí."

„Jestli nás pustí dovnitř."

„Musíš věřit," zamumlal Cynewulf.

Konečně se dostali k bráně. Z tohoto místa mohl Cynewulf nahlédnout do dvora. Na sloupcích dveří byly krásně vyřezané listy vinné révy, štíty zdobily rohy. Palác byl postaven v souladu se

starými pohanskými tradicemi, třebaže nade dveřmi visel krucifix. Už tam skoro byli, už byli málem v bezpečí.

Ale ještě museli projít kolem thána a jeho stráží.

Přišla na ně řada. Thén vypadal jako medvěd, měl neučesaný prošedivělý vous, hruď jako sud a na ní drátěnou košili. Po boku mu stál mnohem menší muž v otrhaném plášti s mnoha záplatami. Měl velmi snědou pleť připomínající barvou suché žaludy. Tento cizinec držel papírový svitek, na kterém si pokaždé, když kolem něj prošel nějaký prosebník, udělal kouskem dřevěného uhlí značku. Třásl se a zdálo se, že mrazivým zimním počasím trpí více než lidé okolo něj.

Thén se postavil před Cynewulfa. „Řekni, proč tu jsi."

„Jmenuji se Cynewulf a jsem kněz. Vyrostl jsem ve Wessexu, kde byl můj otec Cynesige thénem tehdejšího krále. Žil jsem v klášteře ve Snotingahamu, který je v Mercii…"

„Vím, kde to je." Thén si prohlížel dívku stojící vedle Cynewulfa. „Nevěděl jsem, že kněží mají konkubíny."

Cynewulf zrudl. „To není žádná konkubína a ty bys měl prokazovat větší respekt mému svatému úřadu. Toto je Aebbe, kterou jsem přivedl ze srdce Mercie za velmi složitých, pro mě nebezpečných okolností, aby se tu setkala s králem."

„Proč?"

„Má pro něj poselství."

„Jaké poselství?"

„Jedno proroctví," řekl Cynewulf neochotně. „Proroctví, jež mluví o těžkých časech, které Alfréda čekají, ale nakonec přijde velká sláva, která…"

Thén se zazubil. „Král vyznává Krista. Silně pochybuji, že by měl zájem o tenhle švindl, který zkoušíš podomně prodávat."

„To proroctví není na prodej," vyštěkl Cynewulf. „Přivedl mě sem pocit povinnosti. A není to žádný švindl." Pak začal blekotat: „Jeho vnitřní konzistence – korelace s minulými zaznamenanými událostmi – opakované přílety jedné komety, která…"

Thén zdvihl ruku v rukavici. „Jen to předej a jdi si svou cestou."

Cynewulf si povzdychl. „Není to v psané formě. Je to uloženo v její paměti, v její hlavě, a nikde jinde."

Aebbe upírala na théna nasupený pohled. „A co bude dál, šedovouse? Uřízneš mi hlavu a dáš ji králi?“

Cynewulf s úlevou pozoroval, že thén se zdá spíš pobavený než rozzlobený. „Je třeba, abys tuhle holku naučil trochu lepšímu chování, kněži.“

„Věř mi, že jsem se snažil.“

„Podívej, mám tuhle potíž. Pokud nemáš v ruce nic psaného, jak chceš dokázat, že mluvíš pravdu?“

„Tady.“ Cynewulf sáhl do své kutny a vytáhl nějaký dopis na pergamenu z teletiny, zmačkaný a potřísněný jeho vlastním potem. Nosil ho s sebou po celé zemi. „Toto je průvodní list podepsaný samotným králem. Zachránil mi život, více než jednou – protože Alfrédovo jméno má váhu i mezi pohanskými Seveřany.“

Thén si ten dopis vzal. Cynewulf si všiml, že ho drží vzhůru nohama. Pak ho podal tomu cizinci. „Přečti to, Ibn Zúre.“ Cizinec něco mumlal, ale Cynewulf z toho nerozeznal jediné slovo, a pak vrátil dopis thénovi – ten k naprostému Cynewulfovu zděšení pergamen zmačkal, hodil na špinavou zem a zašlapal ho do ní. „Jasný padělek. Jdi, kněži, jestli tu nechceš nechat svou hlavu.“

„Ale… to ne…“ Cynewulf padl na kolena, aby zachránil svůj cenný list. Když ho zvedl, snažil se ho uhladit. „Copak neumíš číst, chlape? Copak *nevidíš?*“

Aebbe mu položila ruku na rameno. „No tak, kněži. Uklidni se.“

„Ale tihle hňupové – prošel jsem celou zem, odstrašil jsem pohany, a všechno jen pro tohle…“

Ale Aebbe se smála. Když Cynewulf s údivem vzhlédl, viděl, že thén se směje také. A třebaže jeho ústa zubící se v houštině vousů připomínala spíše ránu v medvědí kýtě, něco v jeho očích a ve tvaru jeho rtů mu bylo povědomé.

„*Arngrime?* Jsi to ty?“

Arngrim se zubil ještě více. „Tebe bylo vždycky snadné napálit, bratranče!“ A sklonil se, aby Cynewulfovi poklepal na rameno.

Arngrim a Aebbe museli pomoci Cynewulfovi vstát a pak ho zavedli do sálu paláce krále Alfréda.

II

Po vstupu do sálu se Cynewulf ocitl v mlžnatém horku. V ohromném ohništi uprostřed plápolal oheň a pochodně na zdech vydávaly jasné světlo. V sále to hučelo, neboť byl už plný a lidé mezi sebou hovořili.

Cynewulf se zhluboka nadechl zakouřeného vzduchu a radostně si mnul ruce. „Konečně, konečně."

Aebbe však zůstávala skeptická. „Ty jsi rád, že jsi tady? V téhle *krčmě?"*

Arngrim se zasmál. „Musíte mu odpustit. Vyrostl v prostředí, jako je tohle, takže se tu cítí doma. Pojďme, najdeme si místo k sezení."

Šli do středu sálu. Dvě řady sloupů ze staletých dubů dělily sál na tři části, podobně jako tomu bylo za starých časů u římských bazilik. Byla to masivní dřevěná konstrukce dostatečně silná na to, aby přestála i tu nejhroznější bouři. A člověk tu nenalézal jen bezpečí, ale i bohatství. Na zdech sice visely kančí kly a jelení kůže, ale jinak se všude blýskalo zlato. Byly jím protkány tapiserie na stěnách, a dokonce jím byly vykládané i hodovní lavice.

Sál byl plný lidí. Cynewulf věděl, že zde potká mnoho významných mužů Wessexu: biskupy, thény a ealdormany – velké latifundisty. Všichni tito muži byli předvoláni, aby se na den svatého Štěpána zúčastnili králova witanu. A zůstávali zde ještě i toto lednové odpoledne, kdy končila dvanáctidenní hostina na oslavu Vánoc. V městě Cippanhammu bylo plno členů jejich rodin a vazalů, a dokonce i tady v sále několik dětí uždibovalo z jídla na stole.

Někteří muži spali znaveni dlouhými dny oslav. Leželi na přikrývkách na podlaze za hodovními lavicemi. Naleštěné dřevěné štíty jim ležely u hlav, pancíře a zbraně si narovnali na hromádky na lavice. V tyhle dny měli i biskupové meč vždy po ruce.

V čele sálu naproti velkým vstupním dveřím seděl na trůnu sám král. Alfréd byl mladý muž s mladou rodinou. Jeho žena mu stála po boku a děti mu seděly u nohou, zatímco k němu přistupovali jeden po druhém prosebníci stojící ve frontě. Mezi válečníky, kteří posedávali na hodovních lavicích, museli být královi kumpáni – jeho nejbližší spojenci a tělesní strážci.

Cynewulfovi obrovsky stoupla sebejistota v přítomnosti tohoto počtu velkých mužů, které vázala ke králi přísaha věrnosti, základ všech zákonů. Královský sál byl osou anglické společnosti. Cynewulf se otočil k Aebbe a celý zářil. „Říkal jsem, že tě přivedu domů."

Ani tentokrát na ni jeho slova nijak nezapůsobila. „A tohle," ukázala, „je ten král? *Tenhle?"*

Cynewulf se na krále podíval znovu a viděl ho nyní jejíma očima. Alfréd byl vysoký, bledý muž, který nosil své dlouhé vlasy rozpuštěné. Byl hladce oholen a pozoruhodně dlouhá brada dávala jeho obličeji trvale truchlivý výraz. Oblečení měl navenek téměř stejně prosté jako Cynewulf, ale to jeho se třpytilo zlatým vyšíváním. Když k němu prosebníci mluvili, úředníci po jeho bocích zuřivě pořizovali záznam všeho, co bylo řečeno. Králem však zmítaly záchvaty kašle, během nichž úředníci přestávali zapisovat. Jen své brky drželi připravené. Alfréd po několika okamžicích pokynul suplikantům, aby odešli, a sklopil hlavu, zatímco kněz po jeho boku začal odříkávat modlitby.

„Poslední anglický král," řekla Aebbe. „Jediný muž, který stojí mezi námi a Dány. A ty mi, Cynewulfe, říkáš, že jsem tady v bezpečí."

Kněz zkusil potlačit vlastní pochybnosti. Alfréd vypadal spíše jako učenec než jako válečník, to se nedalo popřít. „Zima je v polovině. Dánové se nikdy nedávají na pochod v tomhle čase. A Alfréd má s Guthrumem uzavřené příměří…"

„No, alespoň že král je zbožný, jak jsi říkal. Možná že svými modlitbami udrží Vikingy v uctivé vzdálenosti."

„Na dívku narozenou na svatém ostrově jsi strašlivě cynická."

„Ale pomysli na to, čím prošla." Arngrim byl o pět let starší než Cynewulf a vážil asi tak dvakrát víc než on. „Mniši opustili svůj

klášter na Lindisfareně dlouho předtím, než se narodila, a odnesli si s sebou kosti svatého Cuthberta. *Jim* křesťanství moc nepomohlo, že ne? A od té doby ses, děvče, musela vyčerpat, že ano?“

Osud Aebbe byl jen jedním z mnoha podobných. Osmdesát let po prvním nájezdu na Lindisfarenu a dvanáct let poté, co se dánská armáda zvaná Síla vylodila ve Východní Anglii a začala cílevědomě plenit, byl obchod na ostrově zruinován, kláštery zničeny, lidé vyháněni ze svých hospodářství, aby zemřeli hlady. Umírali dokonce i králové. Ze čtyř velkých anglosaských království odolával už jen Wessex. Anglie se změnila v zemi plnou strachu – a bylo v ní mnoho a mnoho běženců.

„Umím se o sebe postarat,“ odpověděla Aebbe vzdorovitě. „A pokud jde o Krista, pak je mnoho těch, kdo říkají, že utekl z Anglie, protože proč by nás jinak nechal tak trpět?“

„Vidíš sám, že je úplně pomýlená,“ přispěchal Cynewulf s vysvědením.

„Cynewulf ti nesmí vadit, Aebbe,“ řekl Arngrim. „V naší rodině je křesťanství pouze jednu generaci. Proto na něm Cynewulf tak tvrdě pracuje. Dokonce i Alfréd, jakkoli je zbožný, pochází přímo od Cerdica, prvního Sasa, který se vylodil ve Wessexu před čtyřmi sty lety, a ten zase byl potomkem Wodena.“

Nyní promluvil poprvé Arngrimův společník, ten cizinec. „Váš král má na to, že je následovníkem vašeho proroka Krista, pozoruhodně rád bohatství. Jeho šperky mě tak oslňují, že ho stěží vidím.“ Měl hluboký hlas a svým prohlášením přiměl Aebbe ke smíchu.

Cynewulf se do něj pustil. „A co ty jsi zač?“

Zdálo se, že cizinec se upamatoval, kam patří, a spěšně sklopil zrak. „Nemám žádné jméno kromě jména svého pána. Omlouvám se.“

„Jmenuje se Ibn Zúr,“ řekl Arngrim. „Koupil jsem ho na trhu s otroky v přístavu Brycgstow.“

„Maur,“ vyjekl zděšeně Cynewulf.

„Ale má své použití. Například umí počítat.“

„Dokonce i *ty* umíš počítat,“ řekl Cynewulf suše.

„Ne jako on. On umí počítat čísla, která jsou větší než devět set!“

„To není možné,“ vydechl Cynewulf.

„Zjevně je.“

„Proč jsi ho přivedl sem?“

Arngrim si povzdechl. „Alfréd vyžaduje, aby jeho thénové byli křesťané a taky gramotní. No a já můžu předstírat, že jsem křesťan, ale ne že jsem gramotný. A nemám čas se učit, ne teď, kdy Seveřané řádí po celé zemi. Když mám *jeho*, jsem také gramotný, přinejmenším v zastoupení. Ale k Alfrédovi mne nedostal o nic blíž, než jsem teď.“

Cynewulf byl fascinován. „Má vlastní jazyk? Řekni něco v rodné řeči.“

Ibn Zúr promluvil – byla to série drmolivých, drsně znějících slabik.

„Cos to řekl?“

„Blahopřál jsem ti k tvému zjevu.“ Ale v otrokových očích byl náznak výsměchu.

„Jak to, že jsi gramotný?“

„V mé zemi, třebaže mě Seveřané unesli jako mladého muže, jsem byl učencem. Lékárníkem.“

V přední části sálu, kde král přerušil modlitby, nastal rozruch. Alfréd se předkláněl s rukama na hrudi a zjevně se nemohl nadechnout.

„Vypadá nemocně,“ zamumlala Aebbe.

„Říkají, že má celý život potíže s dýcháním,“ řekl Arngrim.

„Možná je astmatik,“ vyslovil názor Ibn Zúr. Bylo to řecké slovo, jehož význam ostatní neznali.

Aebbe to zaujalo. „Říkáš, že jsi lékárník. Možná máš něco, co by krále vyléčilo.“

Maur se zasmál a rozevřel svůj plášť. Jeho vnitřek byl pošit kapsičkami tak malými, že se do nich nevešel pomalu ani skrčený prst. „Měl jsem svůj sklad u sebe, když mě odvezli z al-Andalusu. Už je velmi probraný, ale něco málo zůstalo. Otevři dlaň,“ vyzval Arngrima. Pak mu do ní nasypal špetku nějakých rozemletých temně zelených listů.

Thén prášek podezřívavě očichával. „Co to je?“

„Jmenuje se – no, na tom nezáleží. Je to rostlina z Afriky, země, kterou můj lid nyní vlastní. Řekni králi, aby to nechal rozetřít v troše vína a pak si tu pastu namazal pod nos. Nevyléčí ho to, ale zmírní to symptomy.“

„Možná že tohle bude cesta, která mi umožní dostat se ke královu ohništi,“ řekl Arngrim a sevřel ruku s práškem v pěst.

„Ty tomu otrokovi věříš?“ zeptal se Cynewulf. „Co když je to jedovaté?“

Arngrim se podíval na Maura. „Už jsem ho viděl takhle kouzlit předtím. A je velice daleko od domova. Pokud by mě zradil, kam by šel s touhle barvou kůže? Co, Maure?“

Ibn Zúr se jen usmál.

Arngrim musel počkat, dokud král neskončí se svými posledními modlitbami. Pak se protlačil frontou prosebníků a nabídl mu špetku bylinek, kterou dostal od svého Maura. Alfrédovi lékaři ji s určitou skepsí převzali, aby ji zpracovali, a po chvíli se vrátili s miskou pasty. Když si ji král dal pod svůj výrazný nos, kde vypadala jako zelený knír, jeho dýchání se zlepšilo.

Alfréd se na Arngrima usmál.

Maurský otrok měl oči sklopené a nic neříkal.

III

Našli místa na konci jedné z dlouhých hodovních lavic u ohniště.

Ibn Zúr přinesl jídlo pro všechny. Dokonce i během posledních chvil dvanáctidenní hostiny bylo na stolech maso – vepřové, skopové a nalovení divocí ptáci – vývar se zeleninou a k pití pivo a víno. Cynewulf uvažoval, zda se toto mastné maso, hustý bujon a pivo plné obilné drtě podobají tomu, co byl Maur zvyklý konzumovat doma. Ale Ibn Zúr se evidentně choval podle zásady všech otroků, že člověk si musí nacpat břicho, kdykoli se k tomu naskytne příležitost. Seděl u Arngrimových nohou a svou porci rychle zhltal.

Aebbe se zdálo zvláštní, že Arngrim a Cynewulf jsou příbuzní. „Nevypadáte jako bratranci."

„Za to může způsob života, který si zvolíš," zabručel thén. „Já jsem vždycky lovil a zápasil a na počest Wodena se zpíjel do němoty, zatímco ubohý Cynewulf dřel nad obskurními knihami a diskutoval s ještě obskurnějšími teology. A podívej se na nás teď!" Při těch slovech praštil svou těžkou rukou do stolu.

„Můj otec mě k tomu povzbuzoval," protestoval Cynewulf. „Dokázal odhadnout, kterým směrem vítr povane – Alfrédův otec, král Ethelwulf, byl stejně učený a zbožný, jako je teď jeho syn. A mimochodem ničeho nelituji, ani na okamžik, protože můj způsob života mě přivedl blíže k Bohu."

„Ale upřel ti rodinu, kromě jiných potěšení. Já mám, Aebbe, tři statné kluky, kteří jsou během těchhle ledových Vánoc bezpečně schovaní se svou matkou za hradbami města. Ale navzdory všem rozdílům mezi námi jsme byli vždycky přátelé – že, Cynewulfe?"

„Tobě se to snadno říká," odpověděl kněz s nevolí. „Byl jsi o pět let starší než já, dvakrát tak velký a neustále jsi mě šikanoval."

Arngrim se zasmál a lokal své husté pivo. „Jen jsem ho zkoušel učinit odolnějším. Možná se to i povedlo. Ale co ty, Aebbe? Co to má být s tím proroctvím?“

Aebbe mu namáhavě a s pomocí Cynewulfa pověděla příběh o Aelfric.

Arngrim dobře věděl o prvním útoku Severanů na Lindisfarenu před téměř devadesáti lety, který stále ještě vyvolával děs. „A tahle Aelfric, tvoje babička, tam byla…“

„Má prababička,“ opravila ho Aebbe. „Spasila se útěkem a s sebou si odnesla to Isoldino menologium, to proroctví, které uměla nazpaměť.“

„V tu chvíli to byla jediná kopie,“ řekl Cynewulf smutně, „protože Severané ostatní knihy spálili nebo uloupili. Opisy opisů s láskou uchovávané po celá staletí…“

„Jasně, jasně,“ řekl netrpělivě Arngrim. „Ale jak ses o tom dověděl ty, knězi?“

„Protože umím číst,“ odpověděl Cynewulf kousavě a s velkým zadostiučiněním. „Jeden přeživší sepsal průběh toho strašného útoku – a v tom textu jsem narazil na zmínku o proroctví. Ať už je to dílo Boží či ďáblovo, obsahuje zřejmě zrnko pravdy, hrubý nástin budoucnosti. A já jsem věděl, že se musím pokusit ho vystopovat.“

„Proč?“

„Protože – tak tomu věřím na základě toho, co jsem četl – *šestá strofa se týká Alfréda* a té velké zkoušky, kterou pro něj představují Dánové.“

Maur ze svého místa na podlaze pozorně naslouchal a byl zjevně fascinován.

Aelfric se vrátila k rodině v Bebbanburhu a časem se provdala za jednoho muže, syna jistého thána, a měla s ním děti. Říkalo se, že svůj dům plnila knihami, což byl zvyk, který její muž ani děti nesdíleli a nerozuměli mu. Jenže ona nikdy nedokázala zahladit rány ve své duši, které jí způsobily události na Lindisfareně.

Nikdy taky nezapomněla na menologium. Svitek s proroctvím jí sice vzal jeden vikinský nájezdník, ale ona s tím textem předtím pracovala mnoho měsíců ve skriptoriu. Časem ho vydolovala ze své

paměti celé, slovo po slově, strofu po strofě. Jenže nikdy menologium už nepřevedla do písemné formy.

Jakmile byla její vlastní dcera už dost velká, naučila ji celou tuto dlouhou báseň do posledního slova. Když pak i ona měla vlastní děti, svěřila menologium paměti své nejmladší dcery.

„Aelfric předávala menologium dcerám a vnučkám. Prohlašovala, že muži umějí jen vraždit a znásilňovat."

„Daleko od pravdy asi nebyla," zabručel Arngrim.

Cynewulfovi se podařilo vystopovat potomky Aelfric až do současnosti. Nalezl je v Mercii, kam uprchli, když Dánové rozparcelovali Northumbrii na malá území.

„Takže ty jsi šel hledat tohle dítě – Aebbe, pravnučku jedné ženské, které se vydávala za mnicha." Ta myšlenka ho rozesmála. „S tímhle příběhem chcete předstoupit před krále."

„Musím vzít Aebbe s sebou, protože dokonce ani teď není ochotna to menologium sepsat. Jsem ale přesvědčený, že musím Alfrédovi to proroctví přinést. V sázce je víc než jen naše životy – může na něm záviset budoucnost celé Anglie a také budoucnost dětí našich dětí."

„To vzbuzuje mou zvědavost," řekl náhle a nevhodně Ibn Zúr. „Pane…"

Arngrim pil pivo a jen pokrčil rameny. „Ptej se, na co chceš."

„Vy mluvíte o tomhle vašem ostrově, o té jeho části, která vám patří, jako o *Engla-lond* – Anglii. A o sobě jako o *Englisc* – Angličanech."

„No a co?" pokrčil rameny Cynewulf.

„Vy nejste Angličané – nebo aspoň ne všichni z vás. ‚Angličané', Anglové jsou jen jedním z německých národů, které sem připluly přes oceán před staletími."

„Slovo Angličané se významově rozšířilo a znamená už nás všechny," zavrčel Arngrim. „Nevím proč, nejsem učenec. Kladu to za vinu Bedemu, tomu lopotícímu se mnichovi, který strávil celý život psaním. On byl Angl, že ano?"

Cynewulfa iritoval nadřazený postoj toho otroka. „Co záleží na jménech, Maure? A jak se nazýváte *vy?*"

Otrok se na kněze usmál. „Děti Boha."

„Ibn Zúr mi říká, že jeho národ věří, že jeho civilizace je nejpokročilejší v Evropě. To kvůli tomu dávnému vědění, které uchovali, chápeš?“

„Taková tvrzení se vyhlašují snadno,“ řekl s pohrdáním kněz.

„Ale můj lék vašemu králi ulevil,“ připomněl Ibn Zúr.

„Odkud jsi? Z Afriky?“

„Ne. Z al-Andalusu. To je v Hispánii.“

„Řekni mi, jak ses sem dostal.“

„Kvůli Severanům…“

Když se zhroutila Západořímská říše, převzali vládu nad někdejší provincií Hispánii němečtí imigranti zvaní Vizigóti. Zachovali starou římskou vládní mašinerii a z provincie za čas vytvořili silnou, sjednocenou zemi patřící křesťanským Gótům. Ale jen chvíli plavby směrem na jih ležela Afrika. A tam se dávaly do pohybu nové síly.

Pouhých sedmdesát let po smrti proroka Mohameda se islámské armády přehnaly přes severní Afriku a zahájily sérii ničivých útoků na Hispánii. Během pouhých čtyř let vyvrátily křehký gótský stát a pronikly až na sever Iberského poloostrova a začaly se tlačit i do jižních oblastí Franské říše. Za sebou nechávaly jen spáleniště. Zprávy o jejich postupu se šířily nervózní Evropou a zaznamenal je i Bede v daleké Northumbrii.

Muslimové v Hispánii vybudovali novou zemi, která nakonec přestala být závislá i na damašském kalifátu. Nazývala se al-Andalus a byla to islámská společnost na území západní Evropy. Brzy si al-Andalus vyměnil velvyslance s Konstantinopolí.

Pak přišli Severané. Při svých nájezdech na Evropu se vydali v dračích lodích proti proudu velkých řek na Iberském poloostrově, aby napadali města al-Andalusii stejně, jako to činili jinde. Jenže emírové, mocnější a lépe organizovaní než post-římské monarchie v Evropě, je odrazili.

Ale Vikingové stále dotírali. Před šestnácti lety, jak vyprávěl Ibn Zúr, vedli dva dobrodruzi – Bjorn Silák a Hasting – smělou loupežnou výpravu na jih podél západního pobřeží až do Středozemního moře. Jejich cílem bylo zmocnit se pokladů Říma. To se jim nepovedlo, ale vrátili se domů s nákladem pokladů a otroků z al-Andalusu – a mezi nimi byl i Ibn Zúr, tehdy dvacetiletý mladík z

města jménem Granada. Vikingové ho v Irsku prodali do otroctví. Když se pak ukázalo, jak vzdělaným lékárníkem je, byl postupně prodáván za stále vyšší cenu dalším pánům, až skončil na trhu v Brycgstowu, kde si ho všiml Arngrim.

Cynewulf zakroutil hlavou. „Od Lindisfareny po Hispánii nám Seveřané zasahují do životů."

Ozval se zvuk připomínající vzdálené hřmění, který v hlučném sále ale skoro zanikl. Arngrim se zamračeně podíval ke dveřím.

„A klaníš se Bohu, Maure?" zeptal se Cynewulf.

„Mohamed byl prorokem jediného Boha," zanotoval Ibn Zúr.

„A co Ježíš?"

„Pro ně je Kristus jen dalším prorokem," řekl s úsměvem Arngrim.

„Potom je tento muž pohan," vyštěkl Cynewulf.

„Ale není," odvětil thén. „Jsem teolog tak málo jako učenec, ale zdá se mi, že víra tohohle chlapíka je založena na jednom prorokovi, který přišel *po* Kristu. A jak jste z toho teď moudří vy kněží?"

Cynewulf zakroutil hlavou. „Toto je pro křesťanství období zkoušky. Říká to papež. Jsme sevřeni mezi pohany na severu a nevěřícími na jihu. Chcete nás rozdrtit, Maure?"

„To je na emírech," odpověděl Ibn Zúr opatrně, „ne na mně."

„A co proroctví? Dokáže tvůj Bůh vidět do budoucnosti a minulosti, nebo je dokonce měnit?"

„Alláh je nepoznaný a nepoznatelný."

Což není žádná odpověď, pomyslel si Cynewulf, a přesto je to odpověď hluboká. Současně ho to fascinovalo i dopalovalo a toužil zatnout dráp do kluzké kůže tohoto velmi sebejistého muže. Proto si připravoval formulaci své další otázky.

Pak se však rozlétly dveře a dovnitř se vevalil ledový vzduch. Lampy na stěnách začaly blikat.

Útočníci se hnali s řevem přímo do sálu.

IV

Ti muži byli vysocí, měli přilbice a kožené pláště a sekali kolem sebe blýskajícími se sekerami. Řítili se centrálním sálem sálů mezi velkými dubovými pilíři. Dokonce vyskákali na dlouhé stoly a běželi i po nich. Žádný z nich neměl štít. Možná že byli přesvědčeni, že štíty jednoduše nebudou potřebovat.

A ty strašné sekery svištěly vzduchem a jediným úderem utínaly hlavy a údy a do masy těl se zabodávaly meče. Náhle byla všude krev, bylo cítit železo a puch vyhřezlých vnitřností. Sál se změnil ve změť lidského masa. Anglická bojová šlechta přitom prchala s kvílením a v panice jako stádo vyděšených ovcí.

Pro Cynewulfa, zkamenělého a stále sedícího na hodovní lavici, to byla náhlá proměna světla v temnotu, pořádku v chaos, lidskosti v něco krvavého, pravěkého. A všechno se to odehrálo ve zlomku vteřiny, nebo v ještě kratším časovém intervalu. Navíc byl šokován mládím těchto běsnících mužů. Zdálo se, že jen několika málo z nich je hodně přes dvacet. V tom, co dělali, byla dychtivost, radost ze zabíjení.

Arngrim prudce postavil Cynewulfa na nohy a odtáhl ho ke zdi mimo zmítající se dav. Byl ozbrojen kopím na kance, které si vzal ze stěny, a výraz jeho tváře připomínal železnou masku. „Musíme vypadnout," řekl jen.

„Arngrime, jak se to mohlo stát? Bylo přece příměří."

„Tak už není. Na tom nezáleží. Posloucháš mě? Ibn Zúre, dostaň ho odsud!"

Maur, jako vždy klidný, uchopil kněze za paži.

V tom okamžiku však Cynewulf uviděl, jak dav povalil Aebbe. Snažil se Maurovi vyškubnout, ale Ibn Zúr ho držel pevně, a on se k ní nemohl dostat.

Na stole stál jeden starší chlap v tlusté drátěné košili, byl mocný jako býk a ukazoval k Alfrédovu trůnu. Křičel dánsky, jazykem, jemuž se bylo nuceno naučit příliš mnoho Angličanů, a Cynewulf slyšel jasně, co volá. *„Tamhle je! To je on, král! Následujte mne, Egila, syna Egilova! Za mnou!“*

Pak se s dupotem přehnal přes stůl a srážel z něj přitom poháry a mísy. Dav nechal za sebou. Je jako rozzuřený býk, stačil si Cynewulf s hrůzou pomyslet, jako nějaké obrovské, těžké zvíře, v němž není absolutně nic lidského. A ten Dán se hnal na krále.

Arngrim vyskočil na stůl, aby se mu postavil. Thén neměl brnění ani přilbici a ozbrojen byl pouze kopím na kance. Stál však na desce stolu a neuhnul ani o píď. Útok se zredukoval na tento fundamentální moment, na dva muže, z nichž se jeden hnal s řevem kupředu a druhý mu čelil klidně a rezolutně jako skála.

Egil při posledním kroku ťal svou zkrvavenou sekerou.

Arngrim se prudce sklonil a bodl svým kopím. Mířil přitom na jeho bok do místa, kam už nesahala drátěná košile. Egil stačil sekerou odchýlit hrot kopí, ale násada ho udeřila do žeber. Dán ztratil rovnováhu a zřítil se ze stolu do zmítajícího se davu. V mžiku byl však opět na nohou a prosekával si cestu ven stejně snadno, jako kdyby měl kolem sebe jen mořské chaluhy.

Jeho oči se na okamžik setkaly s Arngrimovýma. Cynewulf se pohyboval v prostředí válečníků dostatečně dlouho, aby jasně rozuměl temnému slibu v tom pohledu, že tuto věc rozřeší jen smrt.

Ale Cynewulf chytil Arngrima za ruku. „Nech ho být. Král! Zachraň krále!“

Thén seskočil ze stolu a z hromady zbraní na lavici vytrhl meč. „Dostaň ho odsud, Maure.“

„Ale Aebbe…“

„Je ztracena. Teď jde o krále.“ Pak zaburácel: „Angličané, se mnou!“ A se zdviženým mečem se hnal sálem k trůnu.

Alfréd zoufale zápasil uprostřed zpanikařených válečníků a kněží, jejichž řadami se Seveřané k němu prosekávali. Arngrim, mocný záchytný bod uprostřed zmatku, volal své muže k disciplíně. Postupně se před králem vytvořil val bojovníků, kteří ho bránili.

Náhle bylo cítit kouř. Cynewulf si uvědomil, že Dánové palác zapálili. Ibn Zúr ho vlekl pryč, a jeho se zmocnila závrať z té náhlé katastrofy, cítil jen puch krve, smrti a strachu – a zoufal nad ztrátou Aebbe.

V

Arngrim se plazil jako had po erodovaném hřebeni kopce. Tiskl se třísly k ledové zemi, obličej měl potřený smrdutým říčním bahnem, a přesto měl dojem, že je na něj ze všech stran vidět. Toho lednového rána příroda nenabízela téměř žádný úkryt. Stromy byly holé a podrost zmrzlý a slehlý. Dokonce se snažil dýchat jen zlehka, aby ho neprozradil vlhký vzduch z plic. Dosáhl okraje hřebene a díval se na dánské ležení.

Tábor byl postaven na říčním břehu a měl půdorys písmene D – tvořil ho půlkruh z palisád, před nímž byl ještě příkop. Arngrim viděl stany z kůže a plachtoviny, nitky kouře stoupajícího z ohňů, nepříliš bytelnou ohradu pro koně. Lodě byly vytaženy na bahnitý břeh. Jejich nízký ponor umožnil plavit se s nimi takto hluboko do vnitrozemí. Dánové vždy stavěli své tábory tímto způsobem. Na místo bitvy jeli na uloupených koních a pak bojovali v pěších formacích, ale nikdy nechtěli být moc daleko od svých lodí. Také se říkalo, že člověk zasáhne Dána více, když mu spálí loď, než když mu skolí syna.

Válečníci se mezi hromadami anglických pokladů, vynesených z ruin spáleného Alfrédova paláce, zabývali svými běžnými činnostmi. Byly tam také skupiny zajatců, thénů, možná i ealdormenů, významných mužů wessexského království, kteří nyní seděli ve vlastních výkalech svázaní provazy jako dobytčata. Dánové si Angličanů nevšímali, jen je někdy píchli svými meči nebo se na ně vymočili. Občas si také vybrali mezi zajatci dívku nebo ženu a tu pak odvlekli do některého stanu.

Arngrim byl dostatečně blízko, aby slyšel útržky jejich rozhovoru. Mluvili o tom, že kořist a zajatce odvezou zpět do Eoforwicu – toto město, které dobyli a jež se stávalo jejich hlavním obchodním centrem, ale nazývali *Jorvik.* Současně plánovali, že

využijí Cippanhamm po zbytek zimy jako svou základnu ve Wessexu. Tento tábor na břehu řeky jim měl sloužit jako říční přístav a bezpečné místo pro jejich lodě. Útok na Cippanhamm byl klasickým příkladem toho, jak Vikingové postupovali, pomyslel si Arngrim. S tím měl každý anglický thén tvrdou zkušenost: Dánové využívali moment překvapení, útočili v noci, připlížili se k místu útoku nepozorovaně lesem, uměli postavit rychle opevnění a nebáli se vstupovat do anglických osad a využívat je jako základny.

Arngrim neviděl dánského velitele, malého krále Guthruma. A neukazoval se ani Egil, brutální vůdce vikinských band.

„*Hej! Hej!*“

To zavolání bylo tak hlasité, že sebou Arngrim cukl. Podíval se dolů k pomlácenému nízkému podrostu u paty tohoto nízkého hřebene, u níž nechal Ibn Zúra a Cynewulfa. Po Maurovi nebylo vidu ani slechu, ale Cynewulf stál v otevřeném prostoru. Hábit měl černý od hlíny a špinavé vlasy mu trčely kolem vyholeného temene.

Arngrim na něj vztekle mávl, aby se ztratil. Pak se naposledy podíval do dánského tábora a vzápětí sjel po břiše dolů ze svahu.

S ostatními se setkal v přítmí lesa. „U Wodenových očí, co to vyvádíš? Toužíš snad po smrti, knězi?“

Rozrušený Cynewulf se snažil ovládnout. „Ó ano, ty pohanský hlupáku. Chci být osvobozen od strázní tohoto světa a stát se součástí božského smíru, jenže ty do horoucích pekel nikdy nepochopíš, co Bůh je. Ale dnes ještě ne, dnes ne. Musím to vědět. *Je tam?*“

„Aebbe? Tu jsem neviděl. Musí ale být mezi zajatci.“ A Arngrim popisoval, co viděl v táboře.

„To nechápu,“ řekl Ibn Zúr, „proč *chtějí* všechen ten lup?“

Arngrim věděl, že v Maurově otázce je racionální základ. „Mezi Seveřany se význam vojenského vůdce měří podle toho, jak velkou kořist získá a kolik může rozdělit mezi ty, kdo s ním šli do bitvy. Víme to, protože kdysi jsme smýšleli stejně – a stále smýšlíme.“ Zvedl paži obtíženou stříbrnými náramky, z nichž mu většinu dal Alfréd.

„Oni možná Aebbe už zabili,“ řekl Cynewulf chmurně.

„Pochybuji, že je mrtvá. Zůstane naživu díky svému mládí a kráse.“

„Ti barbaři ji zneužijí.“

„Možná. Ale nezabijí ji.“ Pokud se ovšem nebude příliš bránit, dodal v duchu Arngrim.

Ibn Zúra zřejmě knězovo zoufalství fascinovalo. „Rozrušila tě silně zlá situace, do které se dostala tato Aebbe, a to kvůli informacím, které má. Ale co ostatní zajatci? Jsi knězem křesťanů. Nechápu, jak nějaký křesťan může akceptovat otroctví – přesto se vaše společnost bez otroků neobejde.“

„Církev toleruje otroctví jako nutné zlo a v některých případech jako odpovídající trest,“ odpověděl Cynewulf. „Ale velké starosti jí dělá fakt, že lidi zotročují Dánové, pohani. A samozřejmě také Maurové. Protože církev požaduje, aby všichni její oddaní stoupenci mohli svobodně vyznávat svou víru.“

„Jak osvícené,“ řekl Ibn Zúr suše.

Arngrim si Ibn Zúra cenil, ale ten si někdy dovoloval příliš. „Kladeš jedovaté otázky, Maure. Nezapomínej, že *ty* jsi otrok. A v každém případě jsme tu proto, abychom udělali něco s těmi Dány, ne abychom diskutovali o filozofii.“

„Kolik je jich v tom táboře?“ zeptal se Cynewulf.

„Ne tisíce. Jen stovky.“ Ve skutečnosti to byl jen zlomek z původní dánské armády, která se vylodila na ostrově před dvanácti lety. Zbytek se usadil v dobytých královstvích na východě a severu, aby je kolonizoval.

„Tak stovky,“ kroutil hlavou Cynewulf. „Jak je možné, že pouhých pár set mužů stačí k tomu, abychom před nimi popadali jako panáci ze slámy?“

„Jen pár z nás jsou bojovníci,“ odpověděl Arngrim. „Théni jsou vychováváni k boji. Ale fyrd jsou zemědělci. A když se blíží sklizeň, vypaří se. Dánové jsou čistokrevní válečníci. Nebojí se špatné sklizně, protože si potraviny jednoduše naloupí. Ještě horší ale je, že Dánové svou pozornost teď zaměřili na Wessex, protože se zbylými částmi Anglie jsou už hotovi, mohou je jen obdělávat. Jen tady ve Wessexu proto můžou ještě najít kořist a vydobýt si slávu, a tak jejich nejchtivější válečníci budou přicházet sem.“

„Každé nadechnutí na tomto místě znamená riziko, že budeme objeveni, a pak by nás čekal nepěkný osud. Musíme se vrátit do králova tábora s tím, co jsme zjistili.“

„Ale Aebbe…“

Arngrim chytil kněze za paži. „Snad ji dokážeme zachránit. Ale ne dnes, bratranče. Dánové jsou příliš silní.“

Ibn Zúr přikývl. „Vrátíme se cestou, kterou jsme přišli. Následujte mě.“ Pohyboval se tiše jako kočka, kradl se lesem po stezce, kterou viděly pouze jeho oči přizpůsobené přítmí, a vedl je pryč od dánského tábora.

VI

Západně od Cippanhammu byl pás lesa, kterým unikl král se svým pokořeným dvorem té temné noci po útoku. Za ním se země zvedala a měnila v bažinaté vřesoviště, kde se motalo kolem chatrčí krytých vřesem jen pár zakrslých ovcí. Během útěku si někteří thénové začali stěžovat, že v ledovém blátě pokrytém zmrzlou krustou se špatně jde. Ale Arngrim a ostatní, co vedli tento chmurný úprk, dobře věděli, že král bude v této divočině ve větším bezpečí než kdekoli jinde, protože Dánům se nebude chtít odejít daleko od otevřené vody. Dokonce ani opevněná města neskýtala bezpečí. Předchozí rok Dánové například obsadili Escanceaster.

Co se týče krále, zdál se šokován do hloubi duše tím, že Dánové uprostřed zimy porušili příměří. Alfréd kráčel vytrvale stále hlouběji do této divočiny a kolem něj se rojili kněží a úředníci ve zničených rouchách. Král se nedíval napravo ani nalevo, nedával žádné příkazy a nechával se vést s pasivitou dítěte.

Konečně dorazili k místu, kde se močál svažoval k řece Sabrině. V těchto částech ho už pravidelně zaplavoval příliv. Otevřená hladina se ve slunci celá třpytila, byla rovná jako sklo a tak plná života, že byla hustá jako polévka.

„Tady to znám," řekl Arngrim. „Když jsem byl kluk, lovili jsme tady – já, moji bratranci a princové, Alfréd a jeho starší bratři. Nazývali jsme to tu *Aethelingaig* – Ostrov princů. Alfréd si to bude pamatovat."

„Vybral jsi dobře," řekl Cynewulf.

Aethelingaig byl osídlen, lidé na něm ve skutečnosti žili od pradávna. Člověk chodil z ostrova na ostrov po vyvýšených stezkách z kmenů uložených do bahna a neustále obnovovaných. Lidé tu žili v chatrčích na kůlech, živili se lyskami, slípkami zelenonohými, kachnami, potáplicemi i racky a ve vodě měli rybí pasti z proutí, do

kterých chytali úhoře a mihule. Cynewulf slyšel, že tito lidé jsou možná Britové, kteří se drží půdy vlastněné v nepřetržité linii jejich předky, půdy příliš bezcenné, aby jim ji nové anglické dynastie chtěly odejmout.

Lidé z močálů měli jen mlhavou představu o tom, co se děje za hranicemi jejich vodnaté říše. Když královo procesí procházelo, zavolal na ně jeden špinavý postarší chlápek: „Co se děje, vrátili se Římané?“

Bez ohledu na azyl na Aethelingaigu byl útěk z Cippanhammu naprostou potupou, kterou ještě zhoršovala skutečnost, že Dánové si z králova vlastního statku udělali svou základnu. Smělost samotného vikinského úderu byla ohromující, pomyslel si Cynewulf. Guthrumovým záměrem zjevně bylo zajmout nebo zabít samotného Alfréda. Pokud by to dokázal, na poslední anglický trůn by mohlo dosednout pouze některé z Alfrédových dětí a Wessex by byl zřejmě uvržen do následnických sporů a bratrovražedné války. Guthrum tak jediným úderem mohl získat celou Anglii. Mazanost toho útoku a rozhodnost i lstivost, s níž byl veden, dělaly z Guthruma mimořádného vojevůdce.

Jenže Cynewulfovu mysl ještě více zaměstnávala děsivá vzpomínka na Egila, syna Egilova, na to zuřivé zvíře z temnot, které znesvětilo králův palác.

„Přesto to nedokázali,“ upozornil Arngrim svého bratrance. „Stále máme naději.“

Ale Alfréd nemohl odpovědět vojenským úderem, teď ne. Anglické rolnické vojsko se nedalo postavit v polovině zimy.

Než se Arngrim vrátil se svým doprovodem z výzvědné výpravy do Aethelingaigu, uplynuly tři dny, které měli Alfrédovi muži na to, aby se zorganizovali. Kolem tábora byl vykopán příkop a navršen hliněný val. Uvnitř kouřily ohně živené rašelinou, byly postaveny stany a muži kopali latríny a jámy na uskladnění potravin. Do krajiny se vydaly skupinky královýchvýběrčích, aby si vyžádaly od obyvatel močálů jídlo pro svého pána. Řeky v okolí byly navíc zataraseny kládami, aby se Dánové nemohli plavit proti jejich proudu.

Toto směšné opevnění, vyrýpané z mokvajícího vřesoviště pod nízkým šedým nebem připomínajícím těžkou pokličku, bylo tím, co zbylo z držav krále Wessexu.

V táboře se thénové sdružovali do nervózních skupin, procházeli útržky pergamenů a někteří z nich dokonce čmárali kouskem klacíku do bahna nějaké mapy. Krále nebylo nikde vidět. Arngrim vyzpovídal thény a pak jim řekl, co zjistil na své výpravě.

Informace o tom, co se dělo v táboře, byly kupodivu detailní. Královi úředníci totiž i zde neustále všechno zapisovali. Během téměř sta let vikinských nájezdů se klášterní systém zhroutil a Anglie zůstala bez učenců. Pro zemi, jež byla za časů Bedeho plná knih a vzdělanosti, to znamenalo tragédii. Ale pro Alfréda byla slova na pergamenu válečnou zbraní. Král-učenec věděl, že jen díky slovům, slovům a zase slovům, nekonečně zaznamenávaným, získala římská armáda tu hlubokou kolektivní moudrost, která jí kdysi umožnila dobýt svět. Alfréd proto hledal gramotné služebníky na severu a západě Británie, v Irsku a dokonce i na kontinentu.

Výsledné zprávy, přepečlivě shromážděné, byly děsivé. Byly tři hlavní severské národy: Norové, Švédové a Dánové. Na Lindisfarenu zaútočili Norové. Pak udeřili na Británii, na Irsko a na franská království. V Irsku a na ostrovech u britského pobřeží založili kolonie. Říkalo se také, že Norové se plaví stále hlouběji na západ a hledají země za oceánem, o kterých věděli pouze staří.

Švédové se mezitím zaměřili na východ. Využívali velkých kontinentálních řek, dokonce přetahovali své lodě mezi jednotlivými toky, a pronikli hluboko do Asie. Nakonec napadli samotnou Constantinopoli.

A Dánové, kteří údajně prchali před tyranskými králi, se obrátili na západ a jih a udeřili na Británii a západní Evropu. Malá anglická království a rozkouskovaná Evropa přímo *vyzývaly* k tomu, aby je tito zuřiví nájezdníci plundrovali. Po padesáti letech nájezdů ale přišla zásadní změna. Nové generace dánských vetřelců přicházely ve velkých koordinovaných vlnách, útoků se účastnilo mnohem více mužů a především už neodplouvali. Přicházeli nejen loupit – začali také zabírat půdu.

Celý Alfrédův život utvářely války s Dány. Všichni čtyři synové Alfrédova otce Ethelwulfa postupně dosedli na trůn. A bylo to za vlády jeho druhého syna Ethelberta, kdy do Anglie vtrhlo dánské vojsko, spojená armáda o zhruba dvou tisících mužích. Dánové se nejprve vylodili ve Východní Anglii a její král je prosil o mír. Pak se obrátili na sever do Northumbrie, kde se jako obvykle svářili o trůn dva rivalové. Dánové vypálili velké staré město Eoforwic a při masakru u jeho římských hradeb zemřeli oba králové nárokující si northumbrijský trůn. Jeden z nich, Aelle, zhynul krutou smrtí, když mu Vikingové zaživa rozpárali záda a roztrhli plíce. Království Northumbrie, jež kdysi dominovalo Británii, se rozpadlo jako práchnivý peň.

Následujícího roku se Dánové vrhli na Mercii. Alfréd, jemuž bylo teprve devatenáct let, bojoval proti nim v obleženém Snotingahamu. Mercie padla, dánské vojsko obsadilo mimo jiné Lunden. Východní Anglie se jim nyní opožděně pokusila postavit, ale její král Edmund byl také svržen. I jemu Dánové rozpárali zaživa záda.

Pouhých pět let po vylodění dánské Síly už přežíval jen Wessex a nesl veškerou tíhu její zuřivosti. Alfréd s bratry vybojoval pro Angličany jedno velké vítězství na místě zvaném Aescendun. Ale z opakovaných bitev nevycházel žádný konečný vítěz. Král Ethelred, poslední Alfrédův žijící bratr, zemřel na následky zranění utrpěných na příliš mnoha bitevních polích. Alfréd po nástupu na trůn požádal o příměří. Obě strany byly vyčerpány.

Dánské vojsko využilo toho času ke konsolidaci získaných území. Další a další Dánové připlouvali z původní vlasti, aby se usadili v Northumbrii, Východní Anglii a na severovýchodě Mercie. Jejich vůdci již razili v Lundenu vlastní mince a Eoforwic se stával centrem dánské obchodní federace, která sahala od Irska přes severní Anglii hluboko do Evropy a Asie.

Obyčejní lidé obdělávali svou půdu jako vždycky. Pokud by však Wessex padl, znamenalo by to konec Anglie. A v nové zemi ovládané Dány, přesvědčeně pohanské, důsledně negramotné a mluvící dánsky by se skvostná éra Bedeho změnila brzy na pouhý zapomenutý sen.

Mír vyjednaný Alfrédem byl porušen o rok dřív, kdy Dánové, jimž nyní vládl malý král Guthrum, nastoupili k útoku na Wessex. Jejich lodě ale ztroskotaly v bouři a oslabený, odříznutý Guthrum souhlasil, že s Alfrédem uzavře další příměří. Poté odtáhl. Právě toto příměří Dánové zrádně porušili, když přepadli Alfrédův statek v Cippanhammu.

Arngrim se nyní dověděl, že přišly ještě horší zprávy. Po Cippanhammu mnozí wessexští šlechtici ztratili víru v anglické krále a spojili svůj osud s Dány.

Když Arngrim, Ibn Zúr a Cynewulf vytáhli z demoralizovaných thénů všechno, co se dalo, našli si kládu k sezení. Drželi v rukou džbánky s čajem z kůry, hořkým, ale hřejivým, a choulili se v pláštích, které byly mokré rosou, protože krátký lednový den už končil.

„Král se krčí ve svém stanu, účastní se nekonečných bohoslužeb a dává úředníkům opisovat své prázdné myšlenky. *Neděl*á nic," vrčel Arngrim.

„Říká se, že hloubá o stárnutí anglické rasy," řekl Cynewulf. „Doba, kdy jsme měli energii, už skončila, a nyní musíme být odsunuti stranou tak, jak jsme my sami kdysi odsunuli stranou Římany."

„Pokud mám já něco říct, tak tráví příliš času přemýšlením o těch Římanech." Alfrédův otec Ethelwulf, sám velmi zbožný, poslal svého nejmladšího syna ještě před jeho desátým rokem dvakrát do Říma. Na Alfréda to starobylé město, rozpadající se po staletích zanedbávání a rabování, hluboce zapůsobilo. „Proslýchá se, že chystá pouť do Říma. Nebyl by první, kdo by se tímto způsobem poděkoval."

„To by byla katastrofa," řekl Cynewulf.

„No, jestli je král v šoku, tak se mi zdá, že ho z něj někdo musí probudit. Ale jak?"

„Myslím, že vím, jak na to," prohlásil Cynewulf.

„Máš na mysli to proroctví," řekl Arngrim.

„Ano." Na thénově tváři se objevil skeptický výraz, proto kněz rychle dodal: „Promysli si to, bratranče. Aebbe mi řekla proklatě málo o této vizi z minulosti. Vždycky věděla, že to je jediná věc,

která jí dává nějakou moc. Ale to, co mi řekla, bylo fascinující. ‚Dokonce i drak musí ležet/u paty kříže.' Co jiného to může prorokovat než triumf Krista nad pohany – a jaký jiný křesťanský král by nás mohl vést než Alfréd? Protože pokud padne, nebude už žádný následník."

„A jak víš, že to má vůbec něco společného právě s naším stoletím? Možná že ten verš mluví o dávné minulosti nebo daleké budoucnosti."

„Ne," řekl pevně Cynewulf. „To proroctví obsahuje konkrétní data, vázaná na přílet jedné komety – ty výpočty jsou složité. *Vím*, že mluví o této chvíli, bratranče. Jsem si tím jistý."

„Tak tohle tvrdíš, i když sám ta data vypočítat neumíš."

„Strašně rád bych to vaše proroctví slyšel. Znám odlišné výpočetní metody, pokročilejší než ty vaše. Možná že bych ta data mohl pro vás interpretovat…"

Arngrim ho ignoroval. „Potíž je," poznamenal prakticky, „že nemáme Aebbe. Mají ji Dánové a ti ji hodlají odvézt do Eoforwicu, kde ji prodají s tělem, duší i proroctvím."

Cynewulf sevřel svou malou pěst. „Pak ji musíme najít a přivést zpět. Pokud to má znamenat, že musíme dojet až do Eoforwicu – ano, tohle uděláme, protože musíme dát králi naději. Posloucháš mě, bratranče?"

Arngrim velmi váhal. Cítil, že by měl zůstat tady. Instinkt mu radil bojovat. Mluvilo se o tom, že by se daly najít cesty, jak využít této bahnité základny k odvetnému útoku na Dány. Ale pokud by se král nedal vytrhnout ze svého učeneckého ochromení, možná by k žádnému boji nedošlo. Proto připustil neochotně: „Nemám žádný lepší nápad."

Ibn Zúr, stojící mimo toto drama vymezené příbuzenstvím, královským majestátem, náboženstvím a kulturou, se v duchu usmál. „Řekněte mi, které orákulum je autorem toho vašeho proroctví?"

„Prý mu říkají Tkadlec. Pán budoucností, který vidí celou minulost jako stránky nějaké otevřené knihy."

„Možná bychom měli zvážit, proč by *on* chtěl, aby Alfréd zvítězil."

Tato podivná, klidně pronesená slova způsobila Cynewulfovi z nepochopitelných důvodů mrazení.

VII

Arngrim si vyžádal koně, pevné cestovní šaty a několik váčků stříbra. A jednoho časného únorového rána se spolu s Ibn Zúrem a Cynewulfem vydal na cestu přes Anglii do největšího vikinského města.

Vyhnuli se Dánům v Cippanhammu a pak směřovali na východ krajinou, v níž stále vládla zima. Cestou potkali jen pár lidí. Anglie se možná ocitla v bodě, kdy se rozhodovalo o jejím osudu, ale téměř každý v zemi pracoval na poli. Leden a únor – pokud se člověk mohl vůbec odvážit ven – byly měsíce, kdy se oralo a prořezávalo, šetřilo se zásobami z loňského roku a probíhaly přípravné práce na jaro. V této době normální lidé necestovali. Thén, kněz a otrok si však zvykli vyjíždět před úsvitem a pak jet až do setmění. Cynewulf neustále lkal nad krátkostí zimních dnů. Ibn Zúr jim každý večer vyjednával nocleh u někoho, kdo mohl také ustájit jejich koně nebo jim je vyměnit za čerstvé. Německá tradice pohostinnosti přetrvala i v časech lupičských nájezdů a invaze. Ibn Zúr ale ke každému obydlí šel velmi opatrně s pláštěm staženým dozadu, aby ukázal, že nemá žádné zbraně. Navíc vždy předtím, než se přiblížil na dostřel luku, zatroubil na roh.

Maur se během cesty dál vyptával na proroctví. Cynewulf sice neměl kopii vlastního menologia, ale čerpal ze zlomků jedné jeho analýzy, kterou z valné části sepsal jeden dávno zesnulý mnich jménem Bonifác. Jeho komentář byl zachráněn z ruin klášterní knihovny na Lindisfareně. Ibn Zúr si to vše dychtivě přečetl, pokud však dospěl k nějakému závěru, nechal si ho pro sebe.

Dorazili k městu Snotingaham v srdci Mercie. Velkému království Offy nyní vládl král dosazený Dány a velkou část z něj kolonizovali Seveřané a jejich rodiny. Samotný Snotingaham

kontrolovali Dánové, ale Angličanům do jejich života nijak moc nezasahovali.

Tady Arngrim hledal jednoho svého přítele jménem Leofgar.

Tento muž byl rozložitý a žoviální, vyhlížel blahobytně a přes obličej se mu táhla promodralá jizva. Měl tak husté vlasy, že připomínaly přilbu černou jako noc. Cynewulf se v duchu ptal, zda si je barví.

Leofgar objal jednou rukou Arngrima. „Jsme staří kámoši," sdělil Cynewilfovi. „Před deseti lety jsme spolu bojovali proti Dánům, když dobyli Snotingaham a rozhodli se v něm přezimovat. Pak nám přišli pomoct západní Sasové." Dotkl se jizvy na své tváři. „Pak už jsme se Dánů nemohli zbavit, ale já jsem si odnesl s sebou trofej, jak můžete vidět – tohle a život toho dánského zvířete, které mi to udělalo."

Pak Leofgar začal obchodovat se zbraněmi. A pohled na jeho drahý plášť a šperky prozrazoval, že deset let války s dánskou Sílou jeho podnikání rozhodně nijak neuškodilo. Cynewulf si cynicky pomyslel, zda má vůbec nějaké výčitky svědomí, že prodává zbraně oběma stranám.

Arngrim jim oznámil, že tento úžasný muž bude po zbytek cesty jejich průvodcem a převede je přes Northumbrii do Eoforwicu. Potřebovali ho, protože každý věděl, že Northumbrijci jsou hrubý lid, a byli takoví už předtím, než přišli Dánové a zabili jim jejich panovníky.

Leofgar je ve svém domě celou noc bohatě hostil jídlem i pitím. Pak vstali jako obvykle před úsvitem. Hlavy jim třeštily a žaludky se vzpíraly, přesto se za doprovodu Leofgara znovu vydali na svou dlouhou cestu a vjeli do nehostinné, kopcovité Northumbrie.

Northumbrijci mluvili s tak těžkým přízvukem, že jim Cynewulf skoro nerozuměl. Byla to zahořklá cháska, která ale nesnášela své britské sousedy na severu, anglická království na jihu i nové dánské pány v Eoforwicu. Tihle lidé se nijak nemilovali ani navzájem, a kdyby dostali třeba jen malou příležitost, šli by si opět po krku kvůli svým dávným sporům. Navíc hrozně pili. Nad mokem zpívali dlouhé truchlivé písně o velkých dnech králů Edwina nebo Oswalda či

Oswia, dokud nezačali blít, rvát se nebo souložit, nebo dělat všechno tohle najednou.

„To se přitom bavíme jen o mniších," řekl Arngrim suše.

Ale i v chování těchto zarputilých lidí byla patrná změna. Zcela nevědomky vkládali do svých slov dánské výrazy.

Ještě něco dalšího se změnilo. Všude po krajině stály trhy. Byly malé, ne městské, a vyrůstaly u křižovatek nebo říčních brodů, kdekoli se našlo vhodné místo. Bylo to vždy jen pár na sebe natěsnaných stánků a budek, kde člověk mohl koupit nasolené maso a zimní zeleninu, nějaké ošacení, boty a nože. Dokonce se tu prodávaly i šperky. Cynewulf do té doby viděl nosit šperky jen krále, thény, biskupy a jejich ženy. Ale tady i prostí venkované měli na svých oděvech blyštivé spony a brože.

Všechny tyto změny zavedli Dánové. Před jejich nájezdy byla Anglie rozdělena na obrovské statky, které měly jednu nebo dvě řeky pro dopravu a rybolov, nějakou dobrou ornou půdu v nížině a kopcovitou krajinu nebo vřesoviště pro chov ovcí. Tyto statky se podobaly miniaturním státečkům, uzavřeným do sebe. Předpokládalo se, že člověk stráví na takovém panství celý život připoután k němu vazalskými svazky a daňovou povinností a že bude směňovat věci a kupovat jen na místním trhu.

Dánové s tímto uspořádáním rázně skoncovali. Dánští válečníci, kteří rozparcelovali krajinu, byli sami zemědělci. Ale jejich hospodářství byla menší a všechno, co si nemohli vyrobit sami, získávali směnou. Vyměňovali například vlnu za dřevo nebo třeba koně za chmel. Náhle se po celé Anglii díky těmto malým trhům prudce rozvinul obchod a mezi lidi se dostalo touto cestou ohromné množství peněz.

Angličané na nových dánských teritoriích tak paradoxně zjišťovali, že mají mnohem větší svobodu než za starých vládců. Člověk už nebyl ve svém živobytí totálně závislý na statku, kde náhodou pracoval. Teď mohl sám rozhodovat, co si koupí, co bude jíst či nosit. A pokud měl něčeho přebytek, byť jen velmi malý, mohl si dovolit i malý luxus: třeba pepř nebo nějaké jiné koření či malý šperk. Náhle si mohl *vybírat.* Obchodníci se chopili příležitosti a pro

tyto nové kupce měli na skladě hromady levných broží, hrnků a misek.

Všechny tyto trhy stály na místech, kde předtím nic nebylo, a ta proto neměla název. V Dány kontrolované Anglii od Lundenu po Eoforwic i v dalších oblastech se ale trhy množily jako houby po dešti a s nimi i nové místní názvy – a většina jich byla dánských.

Arngrimovi se to hrubě nelíbilo. „I když Alfréd vyhraje," vrčel, „i když on nebo jeho synové zaženou Dány zpátky do moře, po němž přišli, bude těžké vymazat tohle všechno z myslí lidí."

VIII

Konečně dorazili do Eoforwicu, který Římané nazývali Eburacum a jemuž jeho noví dánští králové říkali Jorvik. Bez ohledu na jména stálo však pravoúhlé římské centrum města na svém vyvýšeném místě nad řekou. Dolů k řece vedla mola a po špatných cestách se nahoru k městským hradbám lopotili chodci s vozíky.

Pokud se cestovatelé chtěli dostat do města, museli přejít starý poškozený, ohněm začernalý, ale stále pevný most, který postavili ještě Římané. Vládl na něm čilý provoz a Cynewulf z něj sledoval plavební ruch na řece. Dánské lodě pluly se skasanými plachtami a sklopenými stěžni, aby mohly proplout pod mostem, a jejich vesla rozstřikovala vodu. Na hladině řeky se však pohybovala i menší plavidla: loďky vytesané z jediného kusu kmene a čluny, které sestávaly vlastně jen z rámů potažených kůží. Podobaly se oněm proutěným kocábkám, v nichž kdysi vyplouvali na oceán irští mniši. Tyto loďky byly plné ryb, úhořů a svazků suchého rákosu a pluli v nich Angličané, jejichž předkové se živili tím, co dala řeka, již generace před příchodem Dánů.

Jakmile přejeli most, dostali se na dobrou cestu, která vedla od říčního břehu skrze shluk zanedbaných dřevěných stavení přímo k strážnímu domku u brány v pevných římských hradbách. Jejich zdi byly po staletích povětrnostních vlivů a válek hodně vyspravované, ale stále se tyčily do výše dvou dospělých mužů. V jednom rohu ale stála věž postavená ve srovnání s původním římským zdivem mnohem hruběji. Možná ji tam nechal vybudovat nějaký dávno mrtvý northumbrijský král. Leofgar jim řekl, že Dánové sem na čas dosadili loutkového anglického krále, ale že nyní vše převzali dánští králové a že současný vládce plánuje stavbu pravého paláce, zázraku ze dřeva, který má vyrůst v jihovýchodním rohu hradeb.

U strážního domku je zastavil drsně vyhlížející dánský válečník, který žádal zaplacení mýtného. Když Arngrim zaplatil, vedl je Leofgar sebevědomě do města.

Uvnitř městských hradeb bylo ještě těsněji, než Cynewulf očekával. Nízké dřevěné domy se tísnily kolem ruin velkých římských budov. Kněze ohromily davy v ulicích, volání prodávajících a především puch stok, hnijících došků a zvířecích výkalů. Bylo to, jako kdyby člověk vstoupil do ohromné hromady kompostu. Toto přecpané místo však kypělo životem a Cynewulf, který nebyl zvyklý na města, cítil, jak v něm narůstá vzrušení.

Oblečení lidí bylo pestré, jejich tuniky a kamaše svítily žlutou, červenou, černou a modrou barvou. Na ochranu před mrazem nosili pláště, ale muži je měli na jedné straně vždy odhrnuté a všichni měli u sebe alespoň jednu zbraň, meč, sekeru nebo nůž. Byli vysocí, svalnatí, hroziví – a člověk nemohl při zběžném pohledu říci, kdo je Dán a kdo Angličan.

Jestliže lidé na první pohled zapůsobili, pak o jejich domech už se to říci nedalo. Ty byly postaveny na hrubých dřevěných rámech, střechy měly pokryté slámou nebo drny a stěny vypletené lískovým nebo vrbovým proutím vymazaným blátem či zvířecím trusem. Dánové okupovali Jorvik jen asi dvanáct let, proto žádná z těchto chatrčí nemohla být starší – přesto se jejich deformované kostry bičované prudkými severními dešti už propadaly do špinavé země.

Různorodost řemesel byla neuvěřitelná. Domy byly dlouhé a úzké, aby každý z nich mohl mít průčelí na hlavní ulice. V dílnách za těmito průčelími škrabali koželuhové kůže a ševci zatloukali cvoky, hrnčíři se činili u svých kruhů a tkalci nohou poháněli své stavy s vlněnými nitěmi vypnutými pomocí propíchnutých disků z pálené hlíny. Leofgar měl jako obchodník se zbraněmi přátelské vztahy s řadou kovářů. V otevřených průčelích domů bylo vystaveno zboží všeho druhu od keramiky a dřevěného nádobí po šperky. Před dílnami tesařů se vršily poháry a mísy vysoustružené z kusů jasanu, desítky z nich téměř jeden jako druhý, což bylo pozoruhodné, pokud byl člověk zvyklý na ručně vyráběné zboží. Cynewulfa nesmírně zaujal jeden obchod, kde se prodávaly pouze boty ušité z kůže nebo z

krtčí kožešinky, které tu byly pověšené na policích jedna za druhou jako nějací hnízdící ptáci.

Ibn Zúr zkoumal jeden temně červený keramický džbánek, který byl krásně symetrický a jemně vypracovaný. Ignoroval dánskou hatmatilku muže, jenž mu ho zkoušel prodat. „Podívejte se na tohle. Neviděl jsem podobnou kvalitu od doby, co mě unesli z Hispánie. A počítám, že tohle je první opravdové město v tom smyslu, jak by mu rozuměl Řek nebo Maur, které funguje v Británii od dob cézarů. A to všechno za pouhých deset let!“ Zdálo se, že Ibn Zúr je svým neosobním, povýšeným způsobem fascinován. „Dánové mají obchodní kontakty od Irska po Balt, od Grónska po Hispánii. Za jejich vlády obchod prosperuje v zemi i za jejími hranicemi.“

„Dánský obchod může prosperovat, jak chce,“ zavrčel Arngrim, „dokud sem nepřijde Alfréd a neskosí ho jako plevel. A pak se vrátíme ke starým způsobům.“

Ibn Zúr musel jako otrok se svým pánem jen souhlasit.

Leofgar vedl skupinu do středu města, kde se ještě tyčily kostry mnohých římských staveb. Tady, stranou od shonu dánského trhu, vládl klid. Cynewulf zvědavě procházel obrovskými prostorami zchátralé budovy, které Leofgar říkal *principia* a jež byla kdysi hlavním velitelstvím nějaké římské legie. Tato mocná stavba se stále tyčila do takové výše, že ji bylo vidět ze vzdálenosti mnoha mil. Její střecha se sice dávno zřítila a zbyly po ní jen hromady rozbitých tašek, ale *principia* přesto stála bez údržby již čtyři sta let. Leofgar tvrdil, že právě v této budově byl provolán císařem Constantinus a že při jeho nástupu na trůn se začalo blýskat, vzlétala hejna ptáků, na nebi se objevovaly kříže a dály se i další zázraky. Cynewulf byl rozený skeptik, a proto pro něj bylo těžké uvěřit, že nejmocnější ze všech císařů by měl něco do činění s Británií – o jejím děsivém koutě Northumbrii ani nemluvě. Zdálo se však, že Leofgar se těmito fantaziemi baví. Nyní byla ale kamenná podlaha budovy rozebrána a do obnažené země pohřbíváni lidé. Římská *principia* se tak přeměnila na pohanský hřbitov.

Blízko jejího jihozápadního rohu Cynewulf objevil malou kamennou kapli. Ve skutečnosti to byl slavný kostel – pokud člověk znal dějiny Northumbrie – postavený na místě dřevěné kaple

založené králem Edwinem před dvěma sty lety při příležitosti jeho konverze ke křesťanství. Kostel byl postaven neuměle a vedle obrovské zdi římské ruiny vypadal jako nějaká hračka. Ale na rozdíl od *principie* byl postaven na východozápadní ose a byl nezaměnitelně křesťanský. Zatímco *principia* byla odsouzena k chátrání a demolici, tato malá kaple představovala určitě zárodek většího chrámu, který zde v budoucnosti vyroste.

Malý kostel jednoduše příliš vábil. Cynewulf, znaven dojmy z cesty a vším tím, co viděl, si vyžádal chvíli volna od svých společníků a šel se dovnitř pomodlit.

IX

Arngrim a jeho společníci se ubytovali u veselé, těžce ozbrojené anglické ženy jménem Gytha. Tato vdova se živila sběrem kovového odpadu, který prodávala kovářům nebo přímo obchodníkům jako Leofgar. Měli u ní zůstat, zatímco Leofgar bude pátrat po Aebbe.

Gythin dům měl jen jednu místnost, v každé ze čtyř stěn však byly dveře, po obvodu stály lavice a uprostřed bylo ohniště postavené z kamene získaného z římských ruin. Střechu tvořily jen trámy a plaňky položené přes zdi domu a zakryté nahoře došky, aby z místnosti neunikalo teplo. Když Cynewulf vyhlédl ze zadních dveří, uviděl otevřenou latrínu, která byla jen pár metrů od místa, kde měl spát. Gytha chovala husy a podlaha domu byla prosáklá jejich mazlavým trusem. Dovnitř také občas zabloudila prasata – tmavé, malé potvory s vystouplými žebry a hubenými běhy.

Do sklepa, kde Gytha skladovala svůj „kovový odpad“, vedlo malé úzké schodiště. Cynewulf rozeznal rozťatou drátěnou košili, rozdrcené přilby a zlomené meče. Většinu těchto věcí pokrývala zaschlá hnědá krev. Kněz se snažil nesoudit Gythu za její okrádání mrtvých. Po osmdesáti letech přítomnosti Seveřanů byla Anglie poseta kostmi a on by chyboval, pokud by odsoudil osamělou ženu za to, že se snaží nějak uživit. Bylo nicméně znepokojující, že z těchto zkrvavených zbraní a úlomků rozbitého brnění budou zřejmě vykovány věci určené k ještě účinnějšímu zabíjení.

Cynewulf pozoroval Ibn Zúra, který se rozhlížel po domě. „Slyšel jsem tě mluvit o potřebě čistoty. Jak se cítíš v tomhle?“

„Zvyky této země a zvyky tvoje nejsou mou starostí.“

„Mluv otevřeně, chlape. Chci to vědět.“

Ibn Zúr se na něj podíval. „Vyměšujete bez jakéhokoli studu. Po jídle nebo po souloži se nemyjete. Jste tak špinaví, že místo ke spaní

vedle žumpy na tom nic nezmění.“ Pak se usmál. „Jinak je vaše země úplný požitek.“

Během první noci, když se všichni choulili v hromadách přikrývek kolem vyhasínajícího ohně, se ukázalo, že Leofgar nemá s Gythou jen obchodní vztahy. Arngrim se ve tmě smál a svého přítele povzbuzoval. „Vydrž, Leofgare, za okamžik vytečeš.“

Leofgarovo hlasité funění při souloži nedovolovalo Cynewulfovi spát. Ještě horší však bylo, že zvukové projevy a pachy jejich zemité vášně na něm zapracovaly a on dostal takovou erekci, jako kdyby mu ztopořený penis vysál veškerou duši. Nakonec sáhl pod pokrývku a několika rychlými pohyby si ulevil. Přitom se modlil za odpuštění. Byl to akt, který mu nepřinesl žádné potěšení, jen hanbu. Ráno s jistotou cítil, že ostatní vědí, co udělal – zvláště pak Arngrim, který se na něj zubil, jako kdyby si právě spolu zažertovali.

Cynewulf se později toho dne, kdy Leofgar přivedl Aebbe, styděl za ty momenty ve tmě ještě více.

Dívka v Gythině domě stála – odmítla si totiž sednout. Na sobě měla špinavou tuniku, která byla roztržena a pak neuměle spravena. Byla bosá, měla modřiny na pažích a obnažených stehnech, vlasy zplstnatělé špínou a jednu tvář nateklou a zkrvavenou.

„Nebylo těžké ji vystopovat,“ řekl Leofgar bez obalu. „Guthrumovi hoši jsou jediní Dánové, kteří dál bojují, a jeho horda otroků a hromada kořisti způsobily opravdu rozruch, když dorazily do města.“

Podle Leofgara byla Aebbe prodána spolu s tuctem dívek z Cippanhammu jednomu obchodníkovi, který je chtěl poslat za moře.

Plavé anglické dívky se na východě prodávaly dobře. Aebbe byla ale „příliš poškozená“, aby za ni byla dobrá cena. Když Cynewulf uslyšel ten obrat, zamrazilo ho. Ten obchodník ji zřejmě koupil, aniž si ji pořádně prohlédl. Protože se cítil podveden, vybil si na ní svou zlost. Pak ji stejně prodal. Byla silná, podsaditá a jeden farmář ji koupil za sníženou cenu pro práci na poli. A od tohoto muže ji Leofgar vykoupil, i když musel připlatit.

„Zdá se, že na té holce každý vydělal kromě mě,“ mrkl spiklenecky.

Cynewulf přistoupil k dívce naplněn hanbou. Zradil ji: byl to on, kdo ji přivedl do králova sálu se slibem, že tam bude v bezpečí. Musel s ní však mluvit. „Aebbe, to jsem já, Cynewulf. Pamatuješ si mě?“

„Ztratila jsem mnoho, knězi, ale stále mi to myslí,“ odpověděla Aebbe otupěle.

„A to menologium si stále pamatuješ…“

„Paměť mi taky zůstala,“ řekla a vzdorovitě vzhlédla.

Cynewulf byl přesvědčen, že ví, jaké myšlenky jí běží hlavou: že ji chce pouze kvůli tomu, co uchovává v paměti, stejně jako ji ostatní muži chtěli jen pro tu temnou škvírku mezi jejími stehny, a nikoli pro *ni samu.* „A půjdeš se mnou zpátky, do Wessexu? To proroctví může mít ještě velký význam.“

„Proč bych měla? Moje prabába měla pravdu. Všichni muži jsou hlupáci a zbabělci nebo ještě něco horšího. Proč bych ti měla pomáhat?“

„Protože to poroučí tvůj král,“ zavrčel Leofgar.

„Ale můj král,“ odpověděla Aebbe, „mě nechal na holičkách.“

„Leofgar nám řekl, že tě ‚poškodili‘,“ ozval se Arngrim.

„Znásilnili mě. Dánové. A některé další dívky a pár hochů taky. Ale se mnou se *on* navíc trochu pobavil. Zřejmě proto, že mě viděl s tebou, thène, když jste se v sále střetli.“

„Pobavil?“ To slovo znělo hrůzně, už když je Arngrim vyslovil.

Aebbe si zvedla tuniku a ukázala břicho a ňadra. Rány na nich byly promodralé, stěží zahojené. „Můžete vidět kříž, který do mne vyřezal nožem,“ řekla. „A tahle slova opsaná ze zbytku téměř shořelé bible. U tohohle rozžhavil napřed čepel v ohni, takže když…“

„Dost.“ Gytha přistoupila k dívce a pevným, mateřským pohybem ji zakryla.

„U Wodenových varlat,“ zavrčel Leofgar, „občas ohnout holku je jedna věc. Všichni jsme to udělali, řekl bych. Ale *tohle*…“

„Budu ji léčit,“ zamumlal Ibn Zúr. „Abych zajistil, že nedostane infekci.“

Cynewulf, jenž myslel na to, jak se minulé noci poddal chtíči, se propadal hanbou – jako kdyby jí ty věci udělal sám.

„Kdo ti to provedl?“ zeptal se Arngrim. „Kdo byl ten *on*, Aebbe?“

„Ten vůdce,“ odpověděla. „Byl v Cippanhammu. Říkají mu Egil.“

Arngrimovy oči se změnily ve štěrbiny. „Egil, syn Egilův. Zvíře z Cippanhammu.“

„Je tu ještě jedna věc,“ řekla Aebbe.

„Co?“

Dívka se otočila k Cynewulfovi. „Ty mě chceš kvůli tomu proroctví, co mám v hlavě. *Ale Egil ho má.* Jeho prastarý opis. Viděla jsem ho.“

Cynewulf byl v šoku. „Jak je to možné?“

Aebbe pokrčila rameny. „Slyšela jsem jenom útržky hovoru, když se opilý vychloubal před kumpány. Jeden jeho předek jménem Bjarni byl na Lindisfareně při tom úplně prvním nájezdu. Egil to tvrdil, ale já tomu nevěřím. A Bjarni tam prý ukradl proroctví a spoustu zlata mnichům.“

„A co s ním dělá?“ zeptal se Arngrim. „Nedokážu si představit, že by nějaké zvíře, jako je tenhle chlap, vypočítávalo data.“

„On si ho neumí přečíst. Ale myslí si, že ho chrání kouzlo toho proroctví. Věří, že nemůže zemřít.“

„Což pomáhá vysvětlit, proč se chová tak, jak se chová.“

Cynewulf horečně přemýšlel. „V Bonifácově komentáři… prý je v páté strofě nějaký verš, něco o tom, že se Dánové toho proroctví zmocní – nechápal jsem to…“

Arngrim se vesele zubil a zjevně si vychutnával Cynewulfův duševní zmatek. „Takže, knězi, komu to proroctví patří, pohanům nebo křesťanům?“

Ibn Zúr sledoval jejich názorovou výměnu s tichou fascinací.

X

Byl konec února, když dorazili zpět do Wessexu. Dny už byly delší, ale zima stále pevně svírala svou ledovou rukou krajinu a Cynewulfovi se zdálo, že v otevřeném terénu mu z těla uniká veškeré teplo.

Kolem Cippanhammu se proplížili v noci. Dánské vojsko tam stále zimovalo.

Utábořili se v malém lesíku a koně uvázali. Na vlhké zemi nahrabali hromady listí a na ně si položili pokrývky. Pak se na ně posadili a schoulili se společně pod plášti, aby se vzájemně zahřívali. Tak blízko u Dánů se neodvážili rozdělat oheň. Arngrim ten den dopoledne zastřelil šípem králíka, ale neměli možnost ho upéci. Rvali tedy zuby a jedli jeho syrové maso a po bradách jim přitom stékala krev.

Takže tady jsme, pomyslel si Cynewulf: Arngrim, Ibn Zúr, Aebbe a já, jeden thén, jeden maurský otrok, jedna propuštěnkyně a jeden kněz. Žádný člověk, který by je sledoval zvenku, by však nedokázal poznat, jak rozdílných duší jsou. Protože teď byli jen čtyřmi zvířaty, choulícími se na hromadách listí ve zlověstné temnotě lesa, která žerou syrové maso jako psi.

Dánové měli ale neveselou noc. Ve vzduchu byl cítit pach spáleniště a ozývaly se výkřiky prchajících mužů. Cynewulf v nich rozpoznal vyčerpání, podrážděnost – a strach.

Kněz cítil, že se Arngrim usmívá, když v temnotě šeptal: „Slyšíte, jak ti Dánové upalují do bezpečí? Alfrédovi muži si je vzali do práce.“

Zmrzlý Cynewulf, který byl špinavý, hladový a trpěl, zasyčel v odpověď: „Nechápu, proč se kvůli tomu máme radovat. Zapálit v noci pár lodí nebo vypálit jedno či dvě skladiště potravin, to určitě situaci moc nezmění.“

„Slyšel jsi tu únavu. Dánové se nemůžou ani jednu noc pořádně vyspat. Tohle je jen bodání špendlíkem, ale svým způsobem velmi účinné.“

„V mé vlasti,“ pronesl Ibn Zúr zlověstným hlasem, „známe cesty, jak zabít člověka bodnutím špendlíku.“

„Na jaře – možná po Velikonocích – až se počasí změní a bude možné povolat fyrd, se západní Sasové sešikují za svým králem,“ zašeptal Arngrim stroze.

„Pokud bude ještě naživu,“ zamumlal Cynewulf v hlubokých chmurách.

„Musí zůstat naživu,“ řekl Ibn Zúr. „Pokud nezůstane, nebudou žádné výpady. Šlechta se podrobí Guthrumovi, aby si zajistila co nejlepší pozice v nové dánské državě.“

„Alfréd musí žít,“ zašeptal Arngrim. „A musí zvítězit.“ Natáhl se a poplácal Cynewulfa po rameni tak rázně, aby to bolelo. „A ty, knězi, jsi nás přece vláčel přes celou zemi při honbě za jedním snem, který podle tvého přesvědčení bude inspirovat Alfréda k vítězství. Tak teď neztrácej kuráž!“ Cynewulf slyšel, jak se jeho bratranec pohybuje ve tmě a zahrabává to, co zbylo z mrtvolky králíka. „Už ticho. Musíme zkusit spát.“

Schoulili se dohromady, aby se vzájemně hřáli, a strkali jeden do druhého, jak se pokoušeli najít pohodlnou pozici na tvrdé zemi.

Cynewulf cítil za sebou teplé tělo Aebbe, která se mu břichem opírala o záda, ohnutými koleny o zadní strany stehen a dýchala mu na krk. Nevěřila žádnému muži a držela se raději blíž u kněze než u Arngrima nebo Ibn Zúra, jako kdyby jemu nedůvěřovala nejméně. Jednou ho taková těsná blízkost ženy naplnila beznadějně hříšnými myšlenkami. Ale příkoří, které jí způsobili jiní muži, jako by mu z těla vyhnalo poslední záchvěvy mladické fyzické touhy. Možná to ze mě dělá lepšího kněze, pomyslel si, i když melancholicky cítil, že je o to méně mužem.

Její dech se brzy ustálil do spánkového rytmu. Od doby, kdy vyjeli z Jorviku, neřekla jediné slovo.

Bylo to chmurné poledne, když se o dva dny později vrátili do močálu, do kterého Alfréd utekl během té děsivé noci po útoku na Cippanhamm.

Než našli cestu do Aethelingaigu, našli je jiní. Skupina dvanácti mužů přijela na koních zablácených až po břicha přes rozmáčenou zem. Pláště měli přehozené dozadu, takže bylo vidět jejich meče a sekery.

Arngrim nařídil svým společníkům sesednout. „Rozestupte se. Hoďte své pláště na zem. Neberte nic do rukou.“

Cynewulfovi prudce bilo srdce, když plnil tyto pokyny. „Jsou to Dánové?“

„Západní Sasové. Myslím, že poznávám jejich vůdce. To ale neznamená, že nám neproženou meč tělem, pokud jim k tomu zavdáme příčinu.“

Jejich vůdce, podsaditý mladý chlapík s hustým černým vousem, tasil svůj meč a namířil Arngrimovi na hruď. Pak zvolal dánsky: „Kdo jste? Co tu děláte?“

Arngrim odpověděl rodnou řečí. „Jsem Angličan. Moji společníci také, kromě Maura, který je mým otrokem. Já jsem Arngrim, syn Arngrima, Alfrédův thén. Myslím, že tě znám.“

Muž přimhouřil oči. „Jmenuji se Ordgar.“

„Ano. Ty jsi Ethelnothův člověk,“ řekl Arngrim a ohlédl se na kněze. „Ethelnoth je ealdormanem tohoto hrabství. Pokud pořád podporuje krále, je to dobrá zpráva.“

Ordgar stále mířil hrotem svého meče přímo na Arngrimovu hruď. „Proč jste sem přišli?“

„Hledáme krále. Dánové unesli tuto ženu.“ Ukázal na Aebbe. „Přivedli jsme ji zpět.“

Ordgar se zamračil. „Proč?“ zeptal se podezřívavě.

Arngrim váhal. „Možná by bylo nejlepší, kdyby ti to řekl sám král. Byli jsme s Alfrédem v jeho sídle během oslav na začátku roku. Byli jsme tam, když Dánové zaútočili. Já sám jsem se postavil do cesty jejich vůdci…“

„Egilovi. Pamatuji si to.“ Ordgar sklopil meč a Cynewulf si oddechnul. „Muži stále mluví o tom, jak ses zachoval té noci, Arngrime, synu Arngrimův. Stál jsi tak pevně, jako bys měl nohy zapuštěné v zemi.“

Arngrim se zazubil. „Ve skutečnosti jsem stál na stole. Pár týdnů jsme byli pryč. Jaká je situace?“

„Nedobrá. Guthrum obsadil většinu Wessexu. Přepíná své síly a Alfrédovy útoky drží dánské vojsko ve stávajících pozicích. Ale Dánové zabavují hospodářská zvířata – porážejí hromadně dokonce i březí ovce – a vyhánějí lidi z jejich chalup a došky z jejich střech krmí koně.“

„Léto bude hladové.“

„To bude. A začínají se objevovat zrádci. Ethelwold se přidal k Dánům.“ Ethelwold, další ealdorman, byl Alfrédovým synovcem, synem jednoho z jeho mrtvých bratrů. „A přišla zpráva, že ze západu postupují pod velením Ubby další dánské síly.“

Cynewulf tomu nemohl uvěřit. „*Další* Dánové?“

„Tisíc mužů, nebo možná víc, soudě podle počtu lodí. Ubba a Guthrum zjevně hodlají Alfréda sevřít z obou stran a rozdrtit ho. Ealdorman Odda se jim chce postavit. Ale…“

Ale jestliže Alfréda opustil i vlastní synovec, nedá se už spoléhat na nikoho.

Ordgar nechal však tento závěr nevyslovený a jen zasunul meč do pochvy. „Dovedu tě ke králi. Ale dej si pozor na to, jak se budeš chovat. Krále se pokusili zmasakrovat nejen Dánové, ale i Angličané, muži naší krve, kteří zaprodali své duše. Je nebezpečná doba a muži se mají na pozoru.“

Jeli dál na západ, do napůl zatopené krajiny. Všude se válela mlha, přestože bylo poledne. Tato všudypřítomná, ulpívavá vlhkost páchla hnilobou. Nakonec dorazili k místu, kde se leskly velké plochy vodní hladiny, z níž vystupovaly temné ostrůvky – široko daleko jediné kousky trochu suché země. Na břehu před nimi byly vytaženy pramičky.

Ordgar dal příkaz sesednout ze sedel. „Tady koně končí, dál už nemohou,“ řekl.

Všichni vlezli do loděk, Cynewulf a Aebbe do jedné, Arngrim a Ibn Zúr do druhé a spolu s nimi vždy jeden Ordgarův muž. Za nimi pluly další dvě pramičky, takže tvořily malou flotilu s devíti ozbrojenými muži, počítaje v to i Arngrima. Cynewulf nikdy nemiloval vodu a svíral okraje loďky, zatímco hustá voda močálu stříkala dovnitř a dno skřípalo o rákosí. Ale slavné dánské lodě by tu

v této lepivé břečce uvízly, ani jejich nízký ponor by tomu nezabránil.

Přicházel už soumrak, když z mlhy vystoupily obrysy Aethelingaigu. Cynewulf pozoroval, jak k ostrovu připlouvají a zase od něj odplouvají pramičky a další mělké čluny. Předpokládal, že vezou královy instrukce jeho věrným v zemi a zpět přivážejí informace o pohybech Dánů. Když se blížili k ostrovu, vzlétl z nehybné hladiny k temnému nebi ohromný jeřáb.

Během týdnů Cynewulfovy nepřítomnosti se Alfrédovi podařilo reorganizovat svou základnu. Přirozenou ochranu, kterou jeho táboru poskytovalo území zalévané přílivem, posílil příkopem, hliněným náspem a palisádou. Ještě než se dostali k příkopu, minuli jámy plné kůlů s ostrými hroty a další napěchované suchým rákosem, který by byl v případě útoku zapálen.

Zdálo se také, že tábor byl částečně odvodněn, protože půda pod nohama byla pevnější. Stály tu v řadách kožené stany a už tu bylo dokonce i několik stálých domů postavených na kůlech zaražených do země. Ty měly stěny z rákosu oplácané blátem. Kolem pobíhalo pár žen a dětí a zřejmě mezi nimi byli i členové královy rodiny. Většina mužů ale na sobě měla drátěné košile a nosila meče a sekery. Další zbraně a štíty byly vyrovnány na hromadách u palisády. Tábor byl připraven k boji, a ať byli Dánové jakkoli lstiví, tady by Alfréda již nezastihli nepřipraveného.

Cynewulf cítil, že se mu trochu zlepšila nálada. Určitě to nebyl žádný Eoforwic, jak suše poznamenal Arngrim. Ale toto doupě, toto opevněné místo už neneslo žádné známky paniky, které král a jeho lidé propadli při nočním útěku z Cippanhammu.

Ibn Zúr však hlasitě vtahoval nosem vzduch, který páchl jako zahnívající rybniční bahno, a poznamenal: „Takže tenhle ostrůvek je všechno, co zbylo z Anglie.“

„Tak to už stačilo,“ vyštěkl Arngrim. „Už ani necekneš, Maure. Přines nám jídlo, čisté šaty a najdi nám místo, kde bychom si mohli odpočinout. A pak promluvíme s králem. Postarej se o to.“

Maur se sklopenýma očima poslechl.

XI

Alfréd, král Wessexu, seděl na svém trůně s kněžími a úředníky po boku. Četl nějakou knihu. Úředníci jako vždy zapisovali vše, co se stalo, a kněží mumlali modlitby.

Cynewulf s Arngrimem, Aebbe a Ibn Zúrem seděli na jedné hodovní lavici a čekali, až jim král začne věnovat pozornost. Cynewulf viděl, jak si Alfréd prstem ukazuje písmena ve své knize a slabikuje jednotlivá slova. Tento panovník, který patřil k nejvzdělanějším králům, v útlém věku osiřel. Starší bratři, kteří ho pak vychovávali, zanedbávali jeho vzdělání. Král se tak naučil číst anglicky a latinsky, až když už byl téměř dospělý.

Tento „sál“ byl postaven z tenkých kmínků a křivých větví vrb oplácaných bahnem ze dna močálu. Ale král se postaral o velkolepé představení. Na stěnách visely třpytivé tapiserie bohatě vyšívané zlatými nitěmi. Trůn Alfrédovi půjčil jeho pevný stoupenec Ethelnoth. A on sám měl na sobě oděv z kůže a drátěnou košili, ale přitom byl ověšen lesklými šperky, brožemi, přívěsky, na rukou mu zářily prsteny a na pažích náramky.

Pro krále je majestát vše. Proto Alfréd nosil své skvosty a odříkával své modlitby i tady uprostřed močálu, třebaže se Dánové pokoušeli zákeřně proplížit podrostem a zavraždit ho.

Cynewulf na tuto skutečnost Arngrima šeptem upozornil.

Ten zamumlal: „Já v Alfréda věřím. Může blábolit o Bohu, ale je koneckonců potomkem Wodena a má víc moudrosti než kterýkoli kněz. Pamatuj, jaké má jméno.“

Alfréd – *Aelf-red* – moudrost elfů.

Cynewulf byl šokován. „Arngrime, to menologium. V deváté strofě je verš, který mluví o moudrosti elfa…,“ zašeptal.

„Teď ne,“ sykl thén.

Puch močálu však pronikal i do tohoto královského stánku bez ohledu na jeho nádhernou výzdobu. Alfréd vypadal vyčerpaně, a když se unavil čtením, odkašlal si do kapesníku. Cynewulf si všiml, že jsou na něm krvavé skvrny.

„Král je nemocný," zašeptal Ibn Zúr svému pánovi.

„Můžeš pro něj něco udělat, Maure?"

Ibn Zůr zavrtěl hlavou. „Je to tím zdejším špatným povětřím," řekl tiše. „Pokud by mohl odjet, snad by se jeho stav zlepšil."

Jejich rozhovor krále vyrušil a ten vzhlédl. S povzdechem zavřel knihu a řekl: „Omlouvám se, že jsem tě nechal čekat, Arngrime. Jen jsem se příliš ponořil do četby." Pak pozdvihl svazek, který držel. „Dochází nám pergamen. Někteří thénové chtějí, abych roztrhal své knihy, protože je třeba psát na něco rozkazy, které odsud musí odcházet. Knihy obětované pro potřeby války – hrozná věc. Ale ne tuto – po bibli je to druhé dílo, bez něhož bych, myslím, nedokázal žít. *De Consolatione Philosophiae – O útese filozofie* od Boëthia. Slyšel jsi o něm?"

„Nejsem ten, koho bys, můj králi, mohl nazvat čtenářem knih," zavrčel Arngrim.

Ibn Zůr si lehce odkašlal. „Dovolil bys, pane?"

Cynewulf byl šokován drzostí toho otroka, který si dovolil promluvit v přítomnosti krále. Ale Alfréd Maurovi pokynul, aby pokračoval.

„Anicius Manlius Torquatus Severinus Boëthius," řekl Ibn Zúr jasně. „Římský učenec, který zemřel před několika staletími. Byl senátorem, dokonce konzulem. Ale žil v době, kdy byl vypuzen poslední císař Západořímské říše, a sloužil Theodoricovi, ostrogótskému králi a panovníkovi Itálie. Přeložil Aristotela. A psal hodně o ariánské herezi…"

Arngrim vrčel jako vlk. „Můj pane, nejsem si jist, zda zkamenělé myšlenky nějakého dávno mrtvého Římana nám můžou teď nějak významně pomoci."

„To je klam, kterému propadají negramotní," vyjel Alfréd. „A to je také důvod, proč si tě, drahý Arngrime, držím od těla."

Cynewulf cítil thénovu podrážděnost.

„Otroku, jak Boëthius zemřel?"

„Byl popraven," odpověděl Ibn Zúr. „Myslím, že byl podezírán z kutí piklů s císařem Východořímské říše proti králi Theodoricovi."

„Tak, přesně tak. A přestože byl ve vězení a čekal tam na smrt, napsal tuhle knihu, toto mistrovské dílo. Jakou útěchou je pro mě nyní Boëthiova filozofie a jeho vysněné *summum bonum*, nejvyšší dobro, které kontroluje a řídí univerzum. I ve věku katastrof – i v té nejtěžší chvíli, kdy čekal na nespravedlivou popravu nařízenou barbarským králem – pokračoval v práci. Možná že bych se měl vydat touto cestou, co myslíte? Možná bych měl odejít do exilu jako zlomený král Mercie Burghred. Nebo bych se měl uzavřít v klášteře a věnovat se psaní jako Bede. Někdy si totiž myslím, že s výjimkou mých dětí nade vše ostatní miluji knihy."

Tyto hlasité úvahy o kapitulaci, které vyčerpaným hlasem sděloval nemocný muž, vyvolaly v Cynewulfovi hluboké obavy. Snad nepřišli v příliš nevhodnou, předčasnou chvíli.

Arngrim měl zjevně stejné pocity. „Mluvíš, pane, o katastrofě, která postihla Řím v Boëthiově době," řekl opatrně. „Pokud by ses však měl odvrátit nyní od svých povinností, znamenalo by to pro Anglii pohromu stejného rozsahu."

„Myslel bych, že mi lichotíš, Arngrime, kdybych si tě tak nevážil," odpověděl s pohrdáním Alfréd.

„Mluvím upřímně, pane."

„A navíc, pane," řekl Cynewulf a nervózně přitom povstal, „důvod, proč jsme tě požádali o audienci dnes, je, že *máme důkaz* – důkaz, že musíš pokračovat v boji. Důkaz, že musíš vyhrát."

Král si ho měřil. „Ty jsi Cynewulf, že ano? Slyším, že mi přinášíš proroctví. Pokud si myslíš, že mě můžeš odvést od mých záměrů nějakými narážkami na *wyrd*, moc mě neznáš. Mám na svém dvoře spoustu napůl pokřesťanštěných pohanů, kteří mi neustále šeptají do ucha nějaké věštby."

„Jsem kněz," odpověděl Cynewulf vzdorovitě. „Jsem přesvědčen, že to, co ti přináším, je zjevení Boží prozřetelnosti."

„Tak mi to ukaž," vyštěkl Alfréd.

„Nemohu ti ho ukázat, pane," povzdechl si Cynewulf, „ale můžeme ti ho říci." A otočil se k Aebbe.

Nastal další okamžik plný napětí. Aebbe od Eoforwicu nepromluvila slovo. Pokud by tento stav trval dál, vše by bylo ztraceno.

Ale ona k Cynewulfově obrovské úlevě vstala, podívala se na krále a drsným, ale jasným hlasem začala recitovat Isoldino menologium:

Toto jsou Velké roky/Boží komety
jež skvostně září na střeše světa/vyvolává posvátnou bázeň
a osvětluje krok za krokem/cestu k impériu
K árijské říši/KE SLÁVĚ KRISTA.

Alfréd vyslechl několik veršů. Pak dívce nařídil, aby začala znovu. Chtěl si být jist, že jeho úředníci zapíší přesně všechna její slova. Vždy měl u sebe dva písaře, kteří střídavě zapisovali věty, později své texty složili a vytvořili kompletní zápis jednání.

Když Aebbe skončila, král přikývl. „A tyhle kostrbaté verše jste mi tedy přinesli?“

„Kněz si nemyslí, pane, že bys tomu proroctví měl věnovat svou pozornost kvůli kvalitě veršů, ale kvůli věštbě, která v něm je,“ řekl suše Arngrim.

„Je to podivně přesné,“ poznamenal Alfréd. „Ty počty měsíců! Dají se tyhle ‚Velké roky‘ převést do Bedeho systému, Cynewulfe, do letopočtu Pána našeho?“

„Dají,“ odpověděl kněz pevně a vysvětlil, jak učenci v minulosti stanovili chronologii menologia. „K určení těch dat stačí jen sečítání – je to jednoduché, ale pracné. Je třeba, aby to udělal nějaký computistor. A kometa, jejímiž nepravidelnými návraty jsou vymezeny ty Velké roky, se objevila na nebi vždy přesně v době, která je předpovězena ve strofách menologia.“

„Pak toto menologium nehovoří o celé budoucnosti. Jeho základ je v minulosti.“

„Ano, pane. Pokud budeš procházet seznam těch Velkých roků, zjistíš, že jsme nyní uprostřed toho šestého – a příslušná strofa se zmiňuje o tvé vládě.“

„Opravdu?“ zeptal se Alfréd skepticky.

„A pokud jde o předchozí Velké roky, některé události předpovězené v tomto proroctví *se již staly.*“

Ale k jeho zklamání se nezdálo, že by to na krále zapůsobilo. „To nic nedokazuje. Tuhle básničku mohl někdo klidně sesmolit třeba dneska ráno. Nakupuji knihy a taky už mi kolikrát chtěli podstrčit nejrůznější falzifikáty, to mi věř. Například ‚všechna ztracená díla Aristotela‘, která se ale dají na trzích v Římě koupit za groš…“

K překvapení všech přítomných promluvil opět Ibn Zúr. „Pane, je nepravděpodobné, že by tě ten kněz dokázal přesvědčit o autenticitě toho proroctví. Co je to koneckonců ‚důkaz‘? Ale snad by pro tuhle chvíli mohla stačit víra. Kněz řekl, že zmínka o tvé minulosti a budoucnosti je v šesté strofě, popisující šestý Velký rok. Nezajímá tě, co v ní je?“

Alfréd si Maura měřil. „Jsem úplně zděšen, jakou volnost dáváš tomuto otrokovi, Arngrime.“

Thén byl v rozpacích a také v duchu zuřil. „Jen proto, že říká věci, které jsou užitečné. Aspoň zatím.“

Alfréd se usmál. „Budiž. Máme ti tedy poskytnout trochu své víry, knězi, jak navrhuje tento Maur postrádající duši?“ Pak se otočil ke svým úředníkům. „Přečtěte mi šestou strofu.“

Ti dva od inkoustu umazaní písaři začali lámaně číst svůj škrabopis. Střídali se vždy po větě:

Kometa přilétá/v měsíci únoru.
Odeber pěti stům měsíců pět/Krev byla rozlita, krev se mísila.
Dokonce i drak musí ležet/u paty kříže.
Devět set a pět/tolik měsíců šestého Roku.

Zdálo se, že Alfréd je podrážděn. „Je to rádoby záhadný nesmysl, jako všechny věštby.“

Cynewulf se ale nyní chystal vytáhnout argument, který považoval za rozhodující. „Ale, pane, v těch počtech měsíců není nic záhadného.“ Pak vysvětlil, jak převedením měsíců šestého Velkého roku na kalendářní roky vyjde datum určující jeho začátek, kterým je únor léta Páně 837.

Alfréd se zamračil. „A pět set měsíců bez pěti, to je čtyři sta devadesát pět…“

„Čtyřicet jeden rok a tři měsíce, pane. Šestá strofa mluví o událostech, které se stanou v květnu letošního roku – *za tři měsíce.*“

Král civěl s otevřenými ústy, a Cynewulf proto plně využil výhodné situace. „Chápeš už? Ta strofa nemluví o ničem menším než o tvém nadcházejícím střetu s Dány – a tvém triumfu!“

XII

Král vstal z trůnu a přecházel, ale šlo spíše o nervozitu než o přebytek energie. Dával si od svých úředníků znovu a znovu číst klíčové verše: „Krev byla rozlita, krev se mísila/Dokonce i drak musí ležet/u paty kříže…“

„Ta zmínka o drakovi je rozhodně jasná,“ řekl. „Seveřané a jejich dračí lodě – tím drakem je míněn Dán, jeho vojsko. A pokud má ležet u paty kříže, pak proto, že ho zničí nějaká křesťanská velmoc.“

„Ano! Určitě to chápeš zcela správně, pane…“

„Ten drak se ve skutečnosti *podvolí*, ale zničen nebude,“ tiše upozornil Ibn Zúr.

„Buď zticha, Maure!“ vybuchl Arngrim.

Ibn Zúr sklopil oči a okamžitě se začal chovat pokorně.

Alfréd si ale povzdechl. „V tom má pravdu. Ten verš zřejmě naznačuje, že Dána porazíme, ale přitom se ho nezbavíme. A co má být to ‚krev byla rozlita, krev se mísila‘?“ Všichni mlčeli, a Alfréd proto vyjel na Ibn Zúra: „Mluv, otroku! Zdá se, že máš odpověď na všechno.“

Maur klidně odvětil: „Snad nám ten verš říká, že až války skončí, smísí se krev Dánů a Angličanů. Nepřetrvají ani ti první, ani ti druzí, ale vznikne nová vyšší rasa, kombinace jich obou.“

„To není možné,“ odfrkl pohrdavě Arngrim.

„Ale my sami jsme to viděli,“ namítl Ibn Zúr. „V Jorviku, na severu země, kde se už mísí i obě řeči. A pak je tu zbývající část toho proroctví,“ řekl a obrátil se na Cynewulfa. „Četl jsem tvé poznámky. Tohle už tvrdil Bonifác, předcházející komentátor menologia. To proroctví stanovuje krok za krokem postup, jakým bude v budoucnosti ustavena říše ‚árijců‘, nový Řím.“

„Kdo jsou tihle árijci?“ zeptal se Alfréd.

„To nikdo neví,“ odpověděl Ibn Zúr. „Možná vzejdou z krve Dánů a Angličanů. Ale rozuměj, pane, tvé vítězství nad Dány může být jen částečné, představuje však nutný krok v naplánovaném sledu událostí – krok při zakládání impéria, jež bude v historii nejvýznamnější.“

Cynewulf se zděšením naslouchal této analýze a zoufal si, že na to nepřišel sám – a současně zuřil, jak ho ten otrok zahanbil.

Alfréd pokýval hlavou. „Takže já musím zachránit své království, ale ušetřit ty, kdo ho ohrožují.“ Zuřivě si měřil kněze pohledem. „Tak s tímhle jsi přišel, abys utužil mou morálku, Cynewulfe?“

„Do takových podrobností jsem to nepromýšlel, pane,“ přiznal kněz s mimořádnými rozpaky.

„Jsem si jistý, že ne. Což je také bezpochyby důvod, proč já jsem král a ty pouhý kněz.“ Alfréd se zhroutil na trůn a strašlivě se rozkašlal. „Proroctví, proroctví. Je ve vesmíru místo pro takové věci?“ Zdvihl svou *Útěchu filozofie* a listoval v ní. „Co my lidé víme o historii? Jsme jako červi, kteří si vrtají chodbičky v temnotě, aniž by věděli něco o tom, že svět je kulatý. Ale Boëthius píše o jiném vnímání času, odlišujícím se od lineární lidské zkušenosti. Boëthius by, myslím, argumentoval, že Bůh stojí mimo čas, stejně jako já stojím mimo tu knihu – a proto může podle libosti intervenovat do minulosti i budoucnosti.“ Listoval stránkami svazku a náhodně do nich zapichoval prst. „Tak jako já mohu změnit v tomto textu tu písmeno, tu slovo. A pokud to přijmu, tak – předpokládám – mohu věřit, že Bůh nebo zbožný služebník Boha by skutečně mohl najít způsob, jak poslat z budoucnosti proti toku času nějaké varování nebo slib.“ Pohlédl na Cynewulfa. „Je to rouhání, knězi?“

Cynewulf málem zadržel dech. „Nemyslím, pane.“

„Měl bych se zeptat nějakého biskupa. Mám jich tady dost. ‚Dokonce i drak musí ležet u paty kříže…‘ Tato zpráva z budoucnosti nebo z minulosti, jakkoli je nejednoznačná, rozhodně posílila mé odhodlání. Pouti mohou počkat až do doby, kdy budu starý. A jestliže si Dánové všechno, co na nich vyválčím, vezmou jednou zase zpět – nu, pak je na nás, abychom jednali tak, jako kdyby se to nemohlo stát. Souhlasíš s tím, Cynewulfe?“

„Ano, pane,“ řekl kněz s úlevou.

Nějaký prelát Alfrédovi něco pošeptal. Čas na modlitby. Král Cynewulfovu družinu propustil.

Aebbe stále stála na stejném místě, kde recitovala králi menologium, a všechno kolem sledovala přísnýma hodnotícíma očima.

XIII

Jak se dny prodlužovaly a počasí oteplovalo, jako by se svět nervózně dával do pohybu. Pramice přivážely zbraně, brnění a kovový šrot, který se měnil pod kladivy, jejichž bušení se ozývalo z tábora ve dne v noci, v hroty kopí, šípů a drátěné košile.

Arngrim si dal přivést svého oblíbeného koně, krásné zvíře, které se jmenovalo Strong-and-Fleet. A nabrousil a naleštil svůj meč, který miloval ještě víc než toho svého oře – k takovému názoru alespoň dospěl Cynewulf – a jemuž dal také jméno po vzoru pohanských válečníků. Tento meč se zakalenou čepelí a zdobeným dřevěným jílcem dostal darem od svého otce a říkal mu Ironside.

Přicházely teplé měsíce roku, období vhodné pro vedení války. Dokonce i Cynewulf cítil, jak v něm narůstá vzrušení. Ale modlil se, aby tato válečnická touha neovládla jeho mysl a krev, protože v zemi byla bída.

Dánové, které Alfréd dostal do úzkých, kradli zrno určené na osev a poráželi březí ovce a krávy. Všichni rolníci jen taktak přežívali, i když byl dobrý rok, a hlad, který vládl tohoto jara, se vepsal všem do očí. Kněží odpustili lidem povinnost platit desátky a na velikonoční svátky, kdy farníci dostávali společně s nimi při přijímání chleba a víno, byl hlad mnohem patrnější než víra. A z celé země přicházeli do Aethelingaigu hladem vyčerpaní rolníci, kteří před králem poklekli, aby vložili hlavu do jeho rukou a stali se tak jeho nevolníky výměnou za trochu jídla.

Ale navzdory napětí, navzdory bídě to bylo krásné období. Svěží barvy močálové květeny, skřehotání pářících se žab i zpěv ptáků stavících hnízda se Cynewulfovi zdály živější a veselejší než kdy předtím. Protože pokud by válka toho roku dopadla špatně, bylo téměř jisté, že on, Cynewulf, střed celého vesmíru, už nikdy znovu jaro neuvidí.

Týdny běžely a válka se odvíjela podle své logiky. Ealdorman Odda rozprášil druhé dánské vojsko, což nikdo nečekal. Jeho velitel Ubba v boji padl a spolu s ním osm set jeho mužů. Zbytek utekl zpátky ke svým lodím. Pro Angličany to byla první trochu dobrá zpráva od katastrofální lednové porážky.

Alfréda však stále čekal rozhodující střet s Guthrumem.

A drak se nyní pohnul. Guthrumovo vojsko odtáhlo z dobyté pevnosti v Cippanhammu. Dánové táhli Wessexem, aniž by se jim někdo postavil, a plenili podle libosti. Loupili jídlo, koně, brali muže a ženy do otroctví a rolníci tomu jen se strachem přihlíželi. Dánské vojsko po několika týdnech opět rozbilo tábor, a to na místě zvaném Ethandune.

Cynewulf, který byl také nedočkavý, doprovázel Arngrima na průzkumné cestě, kterou nařídil Alfréd. Arngrim znal dobře místní krajinu, protože v ní jako mladík lovil, a vedl proto kněze s klidem po stezkách ve vysoko položených vřesovištích. Jak stoupali nahoru, otevřel se jim pohled na lesy táhnoucí se až k Cippanhammu.

Dánský tábor stál u paty ostrého hřebene. Právě tento hřeben dal celému místu jméno – Ethandune, „chátrání“. Cynewulf viděl, že lidé tu žili už dávno. V zemi byly rýhy, jež zbyly po zákopech nějakého dávno opuštěného tábora, možná stovky let starého, a do stěny kopce byl hrubě vytesán emblém koně.

Krčili se v keřících kručinky a jasně viděli sídlo, které Dánové zabrali. Byla to další královská pevnost, sice menší než Cippanhamm, ale s hliněnými obrannými valy a rezidencí. Z ohňů, které Dánové zapálili, stoupal k nebi dým, a koně, z nichž jeden každý byl uloupen Angličanům, byli zavřeni ve velké ohradě.

Dánové se stejně jako Angličané připravovali na bitvu. Cynewulf viděl, jak muži zápasí a cvičí boj s meči a štíty. A slyšel smích i zpěv. V tomto ležení nevládla nervózní energie a odhodlaný, napjatý zápal jako v Alfrédově táboře. Pro Angličany bylo v sázce všechno – jejich domovy, rodiny, víra a životy. Pro Dány to naopak bylo jen dobrodružství, krvavá válečnická hra – ta nejlepší hra na světě.

„Jsou samolibí. Tohle je dobrý tábor, ale má nevýhodu, že leží nízko. Alfrédova strategie se vyplatila. Drželi jsme je zavřené celou zimu a jim teď schází posily, zbraně a proviant.“

„Přesto se smějí.“

„Přesto se smějí. Myslí si, že nás porazí, ať se stane cokoli.“

Arngrim byl plný hněvu a zatínal pěsti, když hleděl na scénu dole pod svahem. „Znám tuhle zemi. Lovil jsem tu s princi. Tohle je *naše* země, kterou vybojovalo na Britech dvacet generací našich předků, ti kvůli ní prolévali svou krev a dřeli se na ní.“

Na Alfrédově dvoře mnozí zastávali názor, že už je třeba Dány napadnout. Ale probíhala intenzivní diskuse o načasování takové akce. Arngrim patřil k těm, kteří naléhali na Alfréda, aby vytáhl proti Dánům co nejdříve. S příchodem léta připlují přes oceán noví Vikingové a ještě předtím se dánské vojsko může stáhnout do Mercie, aby se tam jeho koně mohli pást na jarní trávě. Čím dříve Alfréd udeří, tím lépe.

Král se však těmto radám vzpíral a vyčkával v Aethelingaigu až do dubna, kdy se začalo oteplovat. Výrobci zbraní měli z tohoto prodlouženého času radost, ale válečníci byli stále neklidnější.

Cynewulf přemýšlel o tom, že klíčová šestá strofa menologia mluví o válce v měsíci květnu. Možná že Alfréd respektoval toto proroctví. Kněz byl však přesvědčen, že menologium představuje jen jednu z nitek, z nichž tento inteligentní, hluboce přemýšlivý král spřádá svá rozhodnutí.

Alfréd nakonec vytáhl s desítkami svých thénů a stoupenců z Aethelingaigu v polovině května, na svatodušní neděli. Cynewulf jel s ostatními kněžími. Arngrim seděl v sedle svého koně Strong-and-Fleet s mečem Ironside na zádech, protože u pasu měl mečík a sekeru.

Alfréd rozbil nový tábor jen několik hodin jízdy na koni od dánských pozic. V jeho středu se tyčil mohutný starý dub a král pod baldachýnem jeho koruny zasedl na svém trůnu. Mohl být křesťanským panovníkem, ale věděl dobře, jak hluboký význam přikládá jeho lid starým symbolům. Cynewulf pak během dne pozoroval, jak k tomuto věkovitému stromu přicházejí válečníci, poplácávají jeho kmen pro štěstí a šeptají přitom modlitby k dávným bohům.

Alfréd v tu svatodušní neděli večer konečně povolal ealdormany, velké latifundisty, ze severu, jihu, východu a západu, aby k němu

přišli se svými odvedenci. Následujícího rána usedl pod dub a čekal, zatímco mu nad hlavou vlál praporec s drakem, znakem Wessexu.

Cynewulf věděl, že celá budoucnost závisí na tom, jak páni a lid zareagují na Alfrédovu výzvu. Král se musel střetnout s Dány tento rok, ať by se dělo cokoli. Mohl možná přestát další zimu, ale jako vojevůdci by mu potom již nikdo nevěřil. Jenže Seveřané porazili již mnoho anglických králů. Pokud by fyrd zůstal hluchý k jeho výzvě v době, kdy by ho povolal, pokud by rolníci nepřišli bojovat za tento poslední kousek Anglie, už by ji nikdy nemohl opakovat.

Jak se chýlilo k poledni a na obzoru se nikdo neobjevoval, začalo v Alfrédově táboře růst napětí tak nesnesitelně, že je Cynewulf už nemohl dál snést. Ale král seděl na svém trůnu, probíral věci se svými poradci, modlil se s kněžími a četl své vzácné knihy.

Bylo po poledni, když hlídky poprvé zvolaly: „Přicházejí! Už přicházejí!“

Cynewulf se běžel podívat sám. Nepochodovaly k nim žádné římské legie. Byl to fyrd, rolnická armáda, a její muži přicházeli ve skupinkách po třech, čtyřech nebo pěti a courali se krajinou, jako kdyby šli na jarní trhy. Ozbrojeni byli rezavými zbraněmi zděděnými po předcích a někteří měli dokonce jen vidle nebo hole. Mnozí z nich byli kost a kůže a napůl mrtví hlady. Dokonce i někteří šlechtici na tom byli stejně. Přesto přišli na královu výzvu, přišli ze severu, jihu a západu, ze Sumorsaete, Wiltunsciru, Hamptonsciru – jen z východu, kde měli Dánové vše tvrdě pod kontrolou, nikdo nedorazil.

Alfréd vyčkával na svém trůně a na tváři měl stejně klidný výraz jako vždy.

Nakonec na jeho výzvu přišlo více než tisíc mužů.

Alfréd se postavil na sedadlo trůnu, aby všichni mohli vidět jeho i jeho třpytící se korunu. Řady rolníků v chmurných šatech barvy země ztichly, všechny tváře se otočily ke králi jako květiny ke slunci.

Alfréd promluvil tak hlasitě, že ho slyšeli i ti, kdo byli nejvíce vzadu. Řekl prostě: „Tím to končí.“

Odpovědí mu byl nadšený řev.

XIV

Zbytek dne všichni strávili přípravami na nadcházející bitvu.

Jedinými profesionálními vojáky pod Alfrédovým velením byli jeho thénové včetně Arngrima. Rolníkům jejich zkušenosti s Dány říkaly jediné – okamžitě před nimi utéci. Thénové proto tyto vesničany učili, jak bojovat po anglickém způsobu za hradbou ze štítů. Arngrim na tom tvrdě pracoval: vybíral z rolníků ty mladší, silnější a statečněji vyhlížející a těm dával štít, drátěnou košili a pořádný meč. Zbraní nebylo tolik, aby je mohli dostat všichni muži.

Zatímco Arngrim cvičil rolníky v boji, Cynewulf se staral o jejich duše. Jak den ubíhal, křtil jednoho vyděšeného vesničana za druhým. Vždy spěšně skropil jejich hlavu vodou z dřevěného poháru a jejich štíty postříkal svěcenou vodou. Evidentně ne každý v této části Wessexu byl křesťanem, jak by si mohl představovat. Třebaže tito rolníci-válečníci předtím nežili v Kristu, nyní už budou bojovat a umírat jako křesťané.

Na konci dne se všichni pod vedením Alfrédových kněží dlouho postili, modlili a zpívali hymny a žalmy. Tábor se proměnil v katedrálu pod širým nebem plnou křesťanské zbožnosti. Alfréd byl ústřední postavou těchto obřadů a klaněl se Bohu se stejně neúnavnou energií, s jakou se připravoval na bitvu. Jako první zasvětil svůj život a své vítězství Kristu, přísahal na bibli a na Nejsvětější svátost a zpíval tak dlouho a tak silně, až únavou ochraptěl.

Tyto závěrečné obřady ale probíhaly pod vysokými šibenicemi, na nichž se houpala těla Dánů, kteří byli zajati, donuceni prozradit vše, co věděli, a potom hromadně pověšeni. Alfréd byl zbožný, ale také uměl válčit.

Ne všichni Alfrédovi thénové byli křesťané. Po Arngrimovi se během těchto obřadů slehla zem. Spolu s některými dalšími se odkradl k ohni stranou od těchto křesťanských oslav.

Alfréd se kolem půlnoci s několika svými společníky vydal z tábora k této pohanské hranici. Cynewulf byl unaven neustálým modlením, přesto byl však příliš rozrušen, aby mohl usnout. Proto následoval svého krále.

Pohanští thénové a jejich stoupenci stáli ve svělte plamenů kolem nějaké jámy. Byl mezi nimi i Arngrim a Cynewulf viděl, že Ibn Zúr klidní jeho koně, kterého ve tmě téměř nebylo vidět. Kněz přihlížel, jak muži vlečou k okraji jámy kvičící prase. Pak zasvištěl meč a z rozťatého břicha kvílícího zvířete vyhřezly šedavé provazovité vnitřnosti. Thénové pak jeden po druhém přistupovali a bodali do prasete. Když přišla řada na Arngrima, ponořil i on svůj Ironside do krvavé změti, která ze zvířete zbyla. Pak muži prase shodili do jámy. Válečníci nad ní zdvihli meče, z nichž kapala krev, a zakřičeli přísahu jazykem, který se na ostrov dostal se Cerdicovými čluny. *„Na Wodena! Na vítězství! Na smrt!“*

Když se válečníci chystali přivléci další zvíře, tentokrát kozu, vystoupil král z temnoty. Thénové se k němu uctivě obrátili.

„Zbytečně vyhozené dobré vepřové, řekl bych.“

„My, kteří padneme, si na něm pochutnáme v nadsvětí společně s Wodenem,“ zasmál se Arngrim.

Alfréd ho vzal za rameno. „Kdybys byl křesťan, byl bys mým druhem u ohně. Ty to víš.“

„A ještě kdybych uměl číst.“

„To také. Chápeš, že *budu* budovat své království na Kristu a gramotnosti? Křesťanství je základem morálky, která je oporou práva, a pokud je právo sepsáno, všichni lidé mu mohou porozumět a vidět, že je spravedlivé.“

Cynewulf byl hluboce pohnut vizí tohoto muže, který snil o právních kodexech, i když se připravoval na rozhodující bitvu svého života.

„To ale není pro mě, můj pane. Nejsem mnich.“

„Ne, nejsi. Ale zítřek *je* pro tebe, Arngrime. Sním o civilizovaných časech, kdy již nebudeme svým mečům dávat jména.

Ale zítra budu potřebovat válečníky. Uvažoval jsem o tom, co bylo řečeno té noci, kdy mi ta zohavená dívka recitovala svůj prorocký kalendář. To proroctví mi umožnilo uvědomit si, jaké je naše místo v historii – tohle je totiž doba, o které si budou lidé vyprávět navždy, Arngrime, ať se z nás stane cokoli. Kdo jsme my, my Angličané? Před čtyřmi staletími jsme se chovali tak, jak se tihle Seveřané chovají nyní. Civěli jsme nechápavě na mocné zříceniny z římské éry. Nyní ale vtrhli do našich životů tihle Seveřané, negramotní, pohanští divoši, *kteří jsou takoví, jako jsme bývali my.* Kněží říkají, že pohané si pamatují peklo. Nuže, ti Seveřané jsou naší hluboce zasutou vzpomínkou na peklo. Abychom s nimi mohli bojovat, musíme se vrátit zpět k našemu pravému já, k našim pekelným duším.“ Alfréd sevřel thénovo rameno ještě pevněji. „A tak přicházím k tobě. Potřebuji, abys stál v první řadě se štíty, přesně v jejím středu.“

„Budu tam, pane.“

„Ale pamatuj si tohle, Arngrime – musíš *myslet.* Protože uvážlivost nám zajistí vítězství.“ Alfréd hleděl thénovi do očí ještě okamžik a pak ho propustil a přešel k dalšímu muži.

Pohanský obřad pokračoval dál. Muži přivlekli kozu, zmasakrovali ji, smočili v její krvi dvanáct mečů a pak její mršinu shodili dolů do jámy za prasetem.

Arngrim měl obočí potřísněné krví a zubil se na Cynewulfa. „To je trochu vzrušivější zábava než ti tvoji zpívající mniši, kněži, co říkáš?“

„Je zbytečné mě popichovat teď, v takovém čase, bratranče.“

„No, možná. Každý z nás má svůj způsob, jak se připravit na smrt.“

Arngrim pozdvihl svůj meč a políbil jeho krvavou čepel. „Přísahal jsem Wodenovi, že mu daruji Ironside, jestliže zítra ušetří můj život – sám ho zlomím a hodím do řeky. A dnes v noci musím obětovat ještě víc.“

Pokynul k jámě. „Husa, pes, ovce a koza, prase, kanec, býk, hřebec – a jeden člověk. To musíme dnes v noci obětovat, abychom naplnili tuhle jámu. Takže na mě padlo, abych sehnal toho koně.“

Otočil se. Ibn Zúr, stojící opodál, hladil Strong-and-Fleeta po krku. Kůň hrabal kopyty a nervózně kýval hlavou, protože byl zneklidněn pachem krve a kouře.

Cynewulf zalapal po dechu. „To nemůžeš myslet vážně. Vždyť toho koně miluješ."

„Víc než většinu členů své rodiny. Ale on už svůj úkol splnil tím, že mě sem dovezl. Zítra už ho nebudu potřebovat. Nebo," řekl uvážlivě, „se mohu vyvázat ze svého závazku k Wodenovi tím, že mu obětuji nějakého *člověka.*" Prudce tasil meč a jeho hrot dal Ibn Zúrovi pod bradu. „Nechali jsme naživu jednoho Dána, abychom ho mohli použít pro tento účel, ale Maur bude také stačit. Takhle si budu moci nechat svého koně a zbavím se jedněch úst, která plácají před králi. Co na to říkáš, bratranče?"

Cynewulf se neodvažoval říci nic. Ibn Zúr s šokujícím klidem dál hladil neklidného koně. Arngrim se zasmál, odvrátil se a sklonil meč. Ten okamžik byl zažehnán.

Thén si pak vzal od Ibn Zúra uzdu, aniž mu věnoval jediný pohled. Poplácal Strong-and-Fleeta po nozdrách a ten krásný starý kůň sklonil svou hlavu. „No tak, Fleete, uděláš pro mě ještě jednu službu…" Odváděl koně k jámě. Cynewulf viděl, jak dva podsaditý Angličané vlečou nějakého shrbeného a zbitého Dána.

Ibn Zúr po celou dobu neřekl jediné slovo. Ale Cynewulf viděl, že mu oči žhnou.

XV

V studeném světle úsvitu a pod bezmračným nebem pochodovala armáda Wessexu k vrcholu hřebene nad Ethandune. Dánové, sebevědomí přesně tak, jak Arngrim říkal, se vůbec nepokusili zabránit Angličanům v tom, aby zaujali pozice nad nimi.

Jakmile dosáhli Angličané hřebene, přeskupili se. Král a jeho nejbližší společníci zůstali v týlu pod vlající dračí zástavou Wessexu, před nimi se zformovaly záložní jednotky a úplně vepředu stáli bojovníci přední linie, kteří měli svými štíty vytvořit neprostupnou hradbu, až bitva začne.

Arngrim se protlačil dopředu přesně do středu čelní řady, jak Alfréd nařídil. Díval se z hřebene dolů na Dány. Vikingové stáli v přesných, uspořádaných řadách, jejich dřevěné štíty se leskly a drátěné košile se blyštěly v tlumeném světle. Sledovali Angličany se zlověstnou nehybností.

Arngrim měl stejně jako muži kolem něj svůj meč v pochvě na zádech a po ruce sekeru a krátký bodný meč. Tělo mu chránila drátěná košile a dřevěný štít se železným rámem, hlavu špičatá železná přilbice. Z ní vybíhal pásek železa, který chránil nos a současně poněkud omezoval jeho vidění tak, že vše před ním bylo orámováno dvěma ostrými okraji. V těžké železné košili se už potil. Ale byl připraven.

Muži kolem něj zformovali neumělé řady. Sem tam byla nějaká strkanice, když se někdo zkoušel protlačit do první linie – nebo z ní naopak uniknout zpět podle toho, jak byl statečný – a dřevo zvonilo o dřevo, když si cvičili tvorbu neprostupné hradby. Tito muži v přední řadě byli thénové nebo synové thénů, případně zdatnější a statečnější příslušníci fyrdu. Představovali Alfrédovu bojovou elitu s nejlepší výzbrojí. Když se Arngrim rozhlédl, zděsil se, o kolik mladší než on je většina z nich. Po pravé ruce mu stál například Ordgar, ten

Ethelnothův vazal, který ho zastavil při návratu z Eoforwicu. Tomu muselo být méně alespoň o deset let.

Možná proto k dnešnímu dni přistupoval trochu odtažitě. Necítil vůbec tu pulzující energii, kterou znával z dřívějších bitev, tu touhu zatnout meč nepříteli hluboko do těla – to tajné vzrušení, jež určitě vyvolává v mužích touhu jít do války, to vědomí, že je to *zábava*. Možná že byl už příliš starý na takovou zábavu. Přesto ale musel splnit svou povinnost, a tak potěžkával v ruce krátký meč, aby si zvykl na jeho váhu.

Ordgar byl nervózní, třebaže se to snažil ze všech sil skrýt. „Máme nad nimi, nad těmi Dány, početní převahu," řekl. „A máme výhodu v tom, že stojíme nad nimi. Oni jsou ale všichni válečníci. My jsme farmáři. Oni mají ty nejlepší zbraně a brnění naloupené ve všech anglických královstvích. My máme vidle."

„My máme nějaké výhody, oni také."

„Tady vepředu jsou ti nejlepší z nás. Ale je to tenká přehrada, a pokud ji prolomí…"

„Musíme zajistit, aby se jim to nepovedlo."

„Ano." Ordgar se podíval dolů z kopce. „Už jsem bojoval. Už jsem zabíjel Dány. Ale nikdy jsem nestal v první řadě se štítem."

„Je to ta poslední zkouška," zavrčel Arngrim.

„Selžu?"

Arngrim věděl, že na to nemůže mnoho říci. Ani Alfréd si nemohl být jistý, že tento den přežije. Už mnoho králů padlo. Alfréd nařídil, aby byla jeho žena s rodinou odvezena do Franské říše, pokud by dnes padl. Jeho dědic by tam byl vychován v exilu. „Ordgare, moc přemýšlíš. Ale neměj strach. Uprostřed bitevní vřavy není čas na…"

Arngrim svým periferním viděním zachytil nějaký pohyb, jako kdyby prolétl pták.

V tu chvíli někdo zavelel: „Zdvihněte štíty!"

Do země před první řadou se neškodně zabodlo kopí. Ale druhé už doletělo dál a probodlo jednoho anglického bojovníka. Jeho krev zářila jako květ v jarním slunci.

Přilétla další kopí.

Arngrim zvedl štít nad hlavu. „Ke mně! Ke mně!“ Ordgar a další muži vedle něj se srotili a zdvihli štíty. Arngrim slyšel, jak s výkřiky bolesti padají k zemi další zasažení. Do štítů se zabodávaly jeden oštěp a šíp za druhým se zvuky, které připomínaly krupobití.

Pak se ozvalo zabzučení tětiv a svištění šípů, když angličtí lučištníci na útok odpověděli.

„Dánové! Už jdou!“ vykřikl někdo.

Arngrim stále držel štít nad hlavou, ale na chviličku se podíval dolů. Dánové pochodovali neochvějně nahoru po svahu se štíty sraženými k sobě. Byla to jejich hradba, jejich *skjaldborg*, pevnost ze štítů. Postupovali potichu, nikdo z nich nekřičel ani nebubnoval, slyšet bylo jen jejich dupot. Někteří padli ranou anglických šípů, zbytek však šel bez zakolísání dál.

„Utvořte hradbu!“ zařval Arngrim. Ostatní v anglických řadách opakovali jeho povel. „Srazte štíty! Utvořte hradbu!“

Bojovníci v přední linii dali štíty před sebe tak, aby se jejich okraje překrývaly, a opírali se rameny o sebe. Tím přestali být chráněni před smrtelnými pozdravy z nebe, ale tuto situaci nacvičovali. Druhá řada postoupila o krok vpřed a kryla svými zdviženými štíty sebe i muže v první linii. Být uprostřed tohoto nakupení válečníků znamenalo horko a úzký fyzický kontakt mezi muži, kteří se opírali jeden o druhého. Arngrim cítil, jak na něj naléhá zezadu masa těl. Na krk mu vzrušeně dýchal nějaký nervózní válečník a všichni páchli potem a močí.

Dánové se přiblížili a pak se náhle rozběhli na Angličany. Meči přitom tloukli do štítů a vydávali strašný řev. Ten hluk byl děsivý. Ve svých helmách a drátěných košilích vypadali jako dvojníci Angličanů.

Ale když dobíhali posledních pár kroků, rozeznával Arngrim už bledé a široké obličeje jednotlivých mužů, kteří se divoce šklebili a házeli nadávky. Thén sevřel meč a také vydal válečný ryk.

Obě čelní řady se štíty srazily. Ozval se třeskot dřeva a železa.

Dánové, kteří běželi, měli hybnou sílu a Arngrim pod jejím nárazem zakolísal a ustoupil. Ocitl se uprostřed masy horkých bojujících těl, na zádech měl Angličany a Dány ani ne na délku paže před sebou. Nemohl ani o krok ustoupit, neměl prostor k tomu, aby

vytáhl z pochvy na zádech svůj Ironside. Musel si dělat místo údery štítu, který měl přivázaný k levé ruce, aby mohl bodat krátkým mečem ve své pravé ruce.

První bodnutí vedlo do otevřených úst jednoho Dána. Mužův válečný ryk se změnil v bublavý zvuk, když Arngrim vytrhl meč z jeho zakrvaveného chřtánu. Hned ho však zastoupil další Viking, ale thénovi se podařilo ho srazit sekem své čepele. Ale hned tu byl další a Arngrim mlátil do jeho mladé tváře, jako kdyby nedržel meč, ale hůl.

Celou tu dobu zároveň sledoval, jak se mu nepřátelé pokoušejí pod štítem sekerami přetnout šlachy. A všechno už pokrývala krev, měl ji na rukou, na pažích, na drátěné košili, půda pod jeho nohama byla kluzká krví a na meči mu zůstaly kousky lidského masa.

Ale jakmile padl jeden Dán, hned přišel na jeho místo jiný.

To byla realita tohoto typu boje, noční můra spojená s hradbou ze štítů. Bez ohledu na to, kolik protivníků člověk zabil, vždy přišel další útočník, jako kdyby nepřítel nebyl lidská bytost, nýbrž nějaká stohlavá hydra. Ale jak pokračoval ve své chmurné práci, jak mu plíce už moc nesloužily a jak mu svaly zaplavovala únava, dostal se do stavu jakéhosi klidu. Už nepotřeboval prostor a sílu mu dodávaly tělesné rezervy, o jejichž existenci do té doby neměl tušení. Bylo to, jako kdyby se ta bitva, ten masakr odehrával ve snu.

Někdo vedle něj se rozesmál. Byl to Ordgar, který se energicky oháněl mečem, pohlcen světem zabíjení, zachvácen bojovou horečkou.

Pak ale nad přehradou štítů zasvištěla ohromná sekera a proťala přilbu mladého muže i jeho lebku. Ordgar okamžitě padl – ale jeho místo stejně rychle zaujal jiný Angličan. Takže je po Ordgarovi, pomyslel si Arngrim. Jediný sek železnou sekerou a je po jeho mladických snech. Hradba ze štítů se již nad jeho ležícím tělem zavřela, jako kdyby byl kapkou deště, která zmizí v moři.

Arngrim se podíval, kdo na dánské straně zasadil ten strašný úder. Uviděl jednoho obra, jenž byl ozbrojen jen sekerou, nejbrutálnější zbraní, kterou znovu a znovu zatínal do Angličanů a pak ji mocnýma rukama z jejich těl vytrhával.

Arngrim zařval jeho jméno. „Egile!“

Dán se obrátil. Ale vřava bitvy je rozdělila a thén se musel vypořádat s dalším mladíkem, který se na něj vrhl s mečem, celý dychtivý zemřít, a pak s dalším a dalším.

XVI

V králově táboře se kněží modlili a ženy nervózně čekaly.

Toto květnové pondělí vyhlíželo mírumilovně. Sluneční paprsky hřály Cynewulfa na tváři. V rozdupané půdě tábora, mezi otisky kopyt a chodidel, hledaly cestu za sluncem světle zelené stonky mladé trávy.

Kněz neslyšel žádnou bitevní vřavu. Zdálo se, že není správné, aby se muži vzájemně pobíjeli tak potichu. Zvuk bitvy by měl být velkolepější, říkal si, mělo by třeba hřmít a blýskat se.

Nakonec zvědavost zvítězila nad jeho opatrností.

Nebylo těžké vyklouznout z tábora. Ušel ale jen deset kroků, když ho dohonil Ibn Zúr. „Arngrim mi řekl, abych na tebe dohlížel."

„Nevěřím ti, Maure."

„Já tobě také ne. Takže to vychází nastejno."

Cynewulf si ho měřil. „Tak dobře, pojď."

Kněz kráčel tou cestou, kterou šel s Arngrimem, když ho doprovázel na jeho špionážní výpravě. Směřoval k tomu vyvýšenému místu, odkud spolu pozorovali dánský tábor.

Odtud mohl sledovat bitvu jako na dlani. Viděl královy voje – domníval se, že rozeznává samotného krále, jehož koruna vykládaná drahokamy zářila barvami a jehož zástava s drakem vlála ve větru. Kolem něj byly rezervní oddíly, většinou rolníci, které tvořily homogenní hnědavou masu. Na druhé straně bitevního pole byla skupina lidí vypadající jako zrcadlový obraz Alfréda a jeho družiny. To musel být Guthrum a jeho společníci.

A mezi těmito dvěma velícími stanovišti vedla bitevní linie. Cynewulf dokázal rozeznat jen natěsnanou masu tvořenou stovkami mužů, natlačených na sebe pod sekerami a meči, blýskajícími se nad jejich hlavami. Uprostřed toho davu byl pás nějaké jasně červené krvavé pěny. Tam se muži oháněli meči a sekerami. Cynewulfa

šokovala zářivost té krve, její množství a téměř čistý způsob, jakým byly uťaty údy a probodány hrudníky.

Pohany velmi přitahovala hraniční místa, břehy řek, hladiny moří, kde se stýkal jeden svět s druhým. Dvě hradby ze štítů, jež se s rachotem srážely, byly přesně takovým předělem, hranicí mezi životem a smrtí, na níž byli ubodáváni živoucí lidé a jejich těla rozdupávána na kaši.

Ibn Zúr na věc pohlížel se skepsí analytika. „Jen pár set mužů na každé straně. Ve velkých bitvách minulosti by to byl pouhý okrajový incident. Cézarové přivezli na tento ostrov armády o síle desítek tisíc mužů. A jedinou bojovou taktikou je snaha prorazit linii soupeře. Alexander Veliký před tisíci lety použil jízdy k tomu, aby…“

Cynewulf nevěděl, co je *jízda*, a bylo mu to jedno. „Zavři hubu,“ vyjel na Maura.

Zdálo se, že Ibn Zúr je jeho hněvem vyděšen, ale přesto řekl: „Viděli jsme všechno, co bylo možné vidět. Měli bychom jít.“

Cynewulf se nedokázal na toho muže podívat. Ale přikývl a oba se odebrali zpět.

XVII

Stát při bitvě ve svahu nad nepřítelem znamenalo lehkou výhodu, která se zvětšovala s tím, jak den ubíhal, jak muži umírali a jak ti, kteří přežili, začali být vyčerpaní kvůli ranám a zraněním, jež utrpěli. A tak Angličané vytrvale tlačili Dány dolů z kopce zpět k jejich táboru a vikinský *skjaldborg* sice stále odolával, ale krok za krokem ustupoval.

Jenže hradba ze štítů byla mlýnem, který postupně semlel každého muže. Válečníci umírali a každá strana posílala do přední linie další a další muže, z kterých se stávaly další a další mrtvoly. Angličané měli nad Dány početní převahu, ale jakmile by elita anglické armády padla, zůstali by už jen podřadní rolničtí odvedenci. Arngrim viděl, že pokud se svými muži neprorazí brzy *skjaldborg*, ztratí Angličané bitvu prostě proto, že vykrvácí.

Jak ale jejich čelní řadu prorazit? I když Arngrim sekal, bodal a píchal, i když cítil, že mu docházejí síly, protože určitě krvácí, stále se snažil *myslet*, jak ho žádal král. Pokud by nedokázali prorazit dánskou linii, co bylo třeba dělat?

Pak se před ním najednou opět tyčil Egil. Zvíře z Cippanhammu přišlo o přilbici a nějakému Angličanovi se povedlo vyrazit mu zuby. Dánova ústa se změnila v prázdný, krvavý otvor s dásněmi, z nichž trčely pahýly zubů. Oči měl však divoké, dokonce *se smál*.

A poznal Arngrima.

Thén si v tom okamžiku vzpomněl na Cynewulfa a jeho proroctví. Nebýt menologia, tak by se tato bitva třeba vůbec nekonala, protože Alfréd by se možná neodhodlal ji vést – a nebýt menologia, nevěřilo by zvíře z Cippanhammu ve vlastní nezranitelnost, nebojovalo by v bitvě za bitvou a nedostalo by se nakonec až na toto válečné pole. Tak jsme tu oba, pomyslel si Arngrim, stojíme jeden proti druhému jako pěšci na šachovnici, a to

všechno kvůli Tkalci, tomu mudrci z nejvzdálenější budoucnosti. A přesto tu můžeme zemřít.

Egil vyrazil kupředu.

Ozvala se velká rána, jak na sebe narazily jejich štíty. Arngrima to odrazilo o půl kroku zpět. Egil ustoupil o krok, aby měl rozběh, ale Arngrim zvedl štít a vší silou vrazil železný středový hrot na jeho přední straně Dánovi do obličeje. Egil zakolísal a nos se mu změnil v krvavou změť. Arngrim tím získal prostor k tomu, aby mohl z pochvy na zádech vytáhnout Ironside. Ale Egil zaútočil znovu a přitom na něj vychrchlal krev, sliny a hleny. Jejich štíty se opět s třeskotem srazily. Arngrim si téměř s úlevou uvědomil, že se může nechat zcela pohltit tímto elementárním bojem, že se může propadnout do temné hlubiny ve svém nitru.

Ale musí *přemýšlet.* Prorazit hradbu dánských štítů bylo důležitější než se ukájet osobní válkou s tímto mužským zvířetem – a náhle mu svitlo, jak by to mohl dokázat. S rykem a ohromným úsilím znovu odrazil Egila. Když však na něj Egil opět zaútočil, nepokusil se ho odrazit a místo toho prudce uskočil *dozadu.* Vrazil do fyrdmanů za sebou a skončil na zádech jednoho z nich.

Zaskočený Egil ztratil rovnováhu, ještě uběhl vrávoravě několik kroků dopředu a pak upadl. Byl to ale on, kdo svou silou držel tuto část hradby dánských štítů pohromadě, a Dánové, kteří stáli vedle něj, bez jeho opory podklouzli a padli na zem. Kus jejich štítové hradby se zhroutil a štíty se mlátily jeden o druhý.

Před Angličany se tak otevřela náhle průrva a oni do ní vlétli jako hejno much do otevřené rány.

Arngrimova lest vyšla. Teď jen potřeboval trošičku štěstí, zlomek času.

Ale už je vyčerpal. Egil již stál na nohou a tyčil se nad ním. Ostří jeho sekery se mihlo vzduchem.

Thén neměl čas zdvihnout štít nebo se odvalit stranou. Sekera mu proťala drátěnou košili mezi břichem a slabinami a zajela hluboko do vnitřností. Pocítil strašnou bolest a svět mu před očima zešedl.

Egil stál nad ním a stále se smál tím otvorem, který mu zbyl místo úst. A zatáhl za svou sekeru. Arngrim přímo *cítil,* jak sekera

trhá měkké orgány. A pak za něco zachytila, možná za pánev. Projela jím opět hrozná bolest.

Stále však svíral Ironside. Zakvílel a ťal.

Těžká, spolehlivá čepel přesekla Egilovu pravou paži těsně pod ramenem tak čistě, jako by ji vedl zkušený řezník. Egil zavyl. Paže mu visela už jen na kousku chrupavky, a tak již nemohl sevřít topůrko sekery. Arngrim ho navíc za tu houpající se paži chytil. Když Egil vrávoravě ustoupil dozadu, thén jí z posledních sil zakroutil, aby zbývající chrupavka praskla. Uťatá paže mu padla na břicho.

Pak se ponořil do temnoty.

XVIII

Protože vítězství bylo zajištěno, Alfrédovi kněží zahájili dlouhou sérii bohoslužeb, v nichž za ně děkovali Bohu. Král to vydržel hodinu.

Pak mši přerušil a dal jim práci. V ornátech je poslal dolů na bitevní pole, kde měli pečovat o zraněné Angličany. Úředníci tam museli také, aby v rozryté půdě prosáklé krví sbírali meče, štíty a kopí ležící vedle mrtvých bojovníků. Alfréd nařídil, že kvůli vzácnému železu musejí být sebrány i kovové hroty šípů, i kdyby je bylo nutno vyjímat z mrtvých těl.

Král věděl, že boj neskončil. I když ještě tento velký triumf nedozněl, už myslel dopředu. Dánové, kteří přežili, se stahovali do své staré pevnosti v Cippanhammu. Tam je bude nutno vyhladovět obléháním – a k tomu Angličané potřebovali všechny zbraně, které dokáží sehnat.

Cynewulf čekal v táboře, dokud nepřinesli Arngrima. Dva thénové nesli jeho tělo na dvou štítech položených přes kopí. Obličej měl do krve rozbitý, drátěnou košili proraženou na tuctu míst. Dokonce i štíty, na kterých ho přinášeli, byly rozštípnuté. Na improvizovaných nosítkách s ním byl ještě jeho meč Ironside, nepoškozený, ale zbrocený krví – a uťatá paže toho zvířete Egila.

Alfréd dal paži tohoto netvora přibít na kmen velkého dubu uprostřed tábora nad svůj trůn, kde ji všichni muži mohli vidět. Král oznámil, že Angličané zvítězili, protože měli výhodu díky své pozici výše na svahu, protože se střetli s Dány v bitvě poté, co je celou zimu vyčerpávali – a protože měli Arngrima, který díky své statečnosti a inteligenci dokázal provést rozhodující průlom dánského *skjaldborgu.*

Cynewulf dal uložit svého bratrance do stanu na hromadu přikrývek. Okamžitě našel nejvážnější zranění. Byla to rána v dolní

části Arngrimova břicha, způsobená sekem tak mocným, že mu proťal drátěnou košili. Intenzivně se mu vnucoval jeden z královských vlastních lékařů, ale Cynewulf ho hnal pryč. Nedovolil by nikomu jinému než Ibn Zúrovi, aby na bratrance sáhl. Kněz Maurem sice vždy opovrhoval, ale neměl nejmenší pochybnosti, že jeho cizokrajné léky jsou lepší než cokoli, co by dokázali sehnat královi lékaři.

Ale Ibn Zúr řekl, že může udělat jen velmi málo. „Zranění je příliš hluboké," mumlal. „Vnitřnosti má také proťaté – došlo k vnitřnímu krvácení, uvolněný obsah střev způsobí infekci…"

Znechucený Cynewulf proto řekl: „Udělej všechno, co je v tvých silách, Maure."

Ibn Zúr si tedy umyl ruce v horké vodě a vyrobil ze svých podivných bylin nějaký roztok, nějaký čaj, a nechal Cynewulfa, aby ho držel thénovi pod nosem. To prohloubí jeho bezvědomí, vysvětloval mu, zatímco se připravoval. Pak vyčistil ránu. To byla drsná práce, protože z ní vybíral špínu, zaschlou krev, žlutý tuk a hnis, jako kdyby vyvrhoval prase. Když s tím byl hotov, začal vracet thénovy orgány na správné místo. Nato řekl Cynewulfovi, aby držel potrhané okraje rány u sebe – to byl těžký úkol, protože zkrvavené maso klouzalo v prstech a kněz musel napnout všechny síly – zatímco Ibn Zúr sešíval kůži k sobě kostěnou jehlou a hrubou nití. Když skončil, opláchl ránu vínem a zakryl ji kouskem jemného hedvábí.

Poté odstoupil s pažemi umazanými od krve až k loktům a lapaje po dechu řekl: „Udělal jsem všechno, co bylo v mých silách."

„Věřím ti," zamumlal Cynewulf.

„Já ne." Byl to chrchlavý hlas, jako kdyby thénovi v řeči bránila krev v hrdle. Ale oči měl otevřené.

„Bratranče! Ty jsi naživu!"

„Brána nadsvětí je mi ještě uzavřena."

„Bolí to?"

Arngrim udělal grimasu, jako kdyby se pokoušel o úsměv. „Cynewulfe, na kněze jsi úplný idiot. Když se mi ten Maur hrabal ve vnitřnostech, tak jsem se napůl probral. Zkus si představit, co jsem asi cítil. Bylo to horší než ostří sekery toho Dána."

„Nejsem ještě připraven dát ti poslední pomazání.“

„Můj meč. A mou trofej.“

„Ironside je tady u nohou tvého lůžka. A paži toho zvířete přibil král na ten dub.“

Arngrim si odfrknul. „To bude stačit. Myslím, že Egil stále žil. Ale u Wodenových očí, doufám, že ten bastard chcípne na zranění, která jsem mu dneska způsobil. Cynewulfe, poslouchej. Až umřu – můj meč – slíbil jsem ho řece…“

„Arngrime, jsem Kristův kněz. Nemohu provádět pohanský rituál.“

„Musíš,“ zaskřehotal Arngrim. „Nebo se nedostanu do nadsvětí. Jsi můj příbuzný, Cynewulfe. Není lidská krev důležitější než spory mezi bohy? A má rodina je v Brycgstowu. Řekni mým synům, jak jejich otec zemřel.“

Cynewulf byl sice v slzách, ale musel se usmát. „Ty mluvíš napřed o svém meči a pak teprve o rodině.“

„To jim řekni taky,“ zavrčel thén. „Ať se díky tomu zasmějí, místo aby plakali. A ne abys je potajmu pokřtil, ty zbožný bastarde.“ Rozkašlal se, dostal křeč do zraněného břicha a bolestí zachroptěl.

Ibn Zúr přistoupil k lůžku. „Teď si musíš odpočinout.“ Držel pohár s nějakým dalším svým čajem. „Vypij tohle, a na chvilku usneš.“ Sklonil se nad Arngrimem a jednou rukou mu přidržel pohár. Druhou však schovával za zády. Arngrim nápoj přijal. Jakmile v něm však smočil rty, rozšířily se mu náhle oči. Pak upadl opět do bezvědomí.

Cynewulf strávil s bratrancem celou noc a neustále se modlil. Ale thén se už neprobral.

A když v zelené krajině, která byla opět anglická, nastal úsvit, Arngrim vydechl naposledy. Cynewulf zatlačil bratranci oči, zavřel mu ústa a otřel mu čistě obličej, aby na něm nebyla žádná krev a pot.

Pak kněz odstoupil od bratrancova těla a teprve v tomto okamžiku si všiml dýky v Arngrimově boku, která tam byla zabodnuta až po rukojeť. Nyní věděl, jak nakonec jeho bratranec zemřel a co Ibn Zúr udělal v tom okamžiku, kdy se k Arngrimovi sklonil, aby mu podal uspávací nápoj.

Cynewulf po zbytek dne po maurském otrokovi pátral, ale po tom se slehla zem.

Kněz toho odpoledne zajel také s mečem Ironside k břehu řeky. Byl sám. Zbraň byla tak těžká, že ji stěží zvedl. Vůbec si nedokázal představit, že by se s ní oháněl v boji.

U řeky přivázal koně ke stromu. Voda klidně zurčela, a jak šel, odlétali z houští poplašeně ptáci. Nikdy by nevěřil, že včera ani ne hodinu jízdy odsud se vzájemně cílevědomě vraždily stovky mužů.

Postupoval podél břehu, až narazil na vystupující skálu. Vrazil meč do pukliny ve skále a zapáčil. Mocná čepel se stěží prohnula, natož aby praskla. Cynewulf si řekl, že nebude žádná ostuda, když při provádění tohoto pohanského rituálu použije rozum. Našel zlomenou větev dlouhou zhruba jako Ironside a přivázal ji svým opaskem k jeho rukojeti. Pak se celou vahou pověsil na tuto páku a po několika neúspěšných pokusech se mu nakonec podařilo meč ohnout tak, že čepel praskla.

Na to celý zadýchaný vzal obě části meče a hodil je do řeky. Přitom mumlal modlitby k Bohu i Wodenovi.

XIX

Cynewulf se setkal s Alfrédem už jen jednou. Král ho povolal do Lundenu, dobytého zpět na Dánech.

Stalo se to devět let po Ethandune.

„A bude to setkání, jehož konání bych si v těch nejtěžších hodinách v Aethelingaigu ani v nejmenším nedokázal představit," poznamenal kněz, zatímco ho trpělivý kůň nesl po rozbité římské silnici do Lundenu.

„O co jde, otče," zeptal se Saberht, který mu jel po boku.

„Ach, to nic, chlapče, to nic," odpověděl Cynewulf. „Jen mluvím sám se sebou."

Novic se poškrábal na tonzuře, nepřesně vyholené v husté černé hřívě. Jeho chování samozřejmě naznačovalo, že tohle senilní mumlání se dá očekávat od muže v Cynewulfově pokročilém věku – proboha, vždyť je mu už téměř čtyřicet.

Cynewulf si otřel z čela pot, protože tento dubnový den byl neobvykle teplý, a snažil se ovládnout své podráždění. Ten kluk koneckonců nemohl za to, že on už stárne. Byl to ani ne dvacetiletý novic, mrštný a hbitý jako lasice, a přesně tak vilný, jak říkal ve svých hrozných zpovědích. Jinak to ale byl dobrý mladík, který se snažil o Cynewulfa ze všech sil starat, i když se choval, jako kdyby měl na starost Metuzalémovo dvojče.

Věk čtyřicet let byl samozřejmě o mnoho kratší než oněch třikrát dvacet let a deset navíc slibovaných v bibli. Ale v těchto pokleslých časech byl život těžký a těla rychle stárla – i kněží to na sobě pociťovali. Cynewulfa především bolela neustále kolena. Důvodem bylo bezpochyby to, že je každý den dlouhé hodiny zatěžoval. Přijal toto utrpení bez hořkosti a zasvětil je Bohu.

V jistém smyslu však byl ušetřen. Většina jeho přátel z dětství byla dávno na pravdě Boží a on sám znal jen málo lidí ve svém okolí,

kteří by byli starší než on. Náhle zjistil, že je ztracen ve světě mladých prosťáčků jako Saberht, kteří nemají vůbec tušení, co se dělo před dávnými třiceti, dvaceti nebo dokonce pouhými deseti lety, kteří nevědí nic o Aethelingaigu či Ethandune a ani v nejmenším jim to nevadí.

Takový Saberht se Dánů dokonce ani nebál. Pro něj představovali vyčerpanou sílu, kterou Alfréd porazil, a teď je ve svém pokročilém věku neustále vytlačoval ze země. Jistě, Dánové se stále drželi na severovýchodě, ale proč by člověk měl mít kvůli tomu strach? Generace se tak rychle střídají, pomyslel si Cynewulf, tak rychle se zapomíná na minulost.

Jenže kněz nezapomněl a totéž platilo pro Alfréda.

Takže Saberht neměl strach z Dánů – ale kupodivu ho znervózňoval Lunden.

Byl to poslední den jejich cesty a k Lundenu přijížděli ze severu – přes krajinu, kterou Alfréd dobyl na Dánech před pouhým rokem. Překonali jeden hřeben a otevřel se jim pohled na Lunden a jeho řeku. Ztěžka dýchající Cynewulf přitáhl koni uzdu a Saberht také zpomalil.

Řeka líně tekla v zákrutech širokým údolím a její hladina se třpytila jako tepané železo. Římské hradby tvořily velkou elipsu, která těsně sledovala severní břeh. Město bylo opuštěno tak dlouho, že ze základů zřícených úředních budov rostly obrovské duby. Ale dnes uvnitř hradeb hořelo snad sto ohňů a kouř z nich tvořil nad městem příkrov. Angličané se po staletí obraceli k prastarým hradbám Lundenu zády, ale dnes se do tohoto starého města znovu vrátil život.

„Teď se dívej," instruoval Cynewulf Saberhta. „Jaký úžasný pohled. A některé historické vrstvy jsou dokonce viditelné odsud."

„Ano, otče," mumlal novic bez zájmu.

„Římané říkali kdysi tomuto místu Londinium a bylo to hlavní město jejich provincie, jedno z největších v Západořímské říši. Teď je naše a my ho nazýváme Lundenburh." Opevněný Lunden.

Alfréd rozmístil své burhy, svá nová města po celé své polovině Anglie, kterou si mezi sebou rozdělil Wessex a Dánové. Burhy vyrůstaly na pozůstatcích římských měst nebo starých pevností na

kopcích. Tam, kde nebyla jiná možnost, jako u Wealingafordu, byla postavena na zcela novém místě. Města chránily kamenné hradby nebo hliněné valy, jejich ulice se stavěly podle předem stanoveného plánu a každé z nich mělo mincovnu a trh. Celá země se rozvíjela podle velkolepé koncepce. V celé Anglii neměl být posléze žádný bod vzdálen od nejbližšího burhu více než dvacet římských mil – a kdyby Seveřané opět přišli, našli by zemi plnou měst svinutých do sebe jako ježek.

Cynewulf zavřel oči a zasmál se. „To je hodnota historie – hodnota četby, novici. Císař Constantinus, který kdysi čelil hrozbě barbarských nájezdů, vyvinul podobný systém hluboké obrany. A my ho nyní obnovujeme."

„Ano, otče."

A ze všech burhů byl Lunden ten největší.

Kněz poplácal Saberhta po rameni. „Někde tam je právě král a jeho dvůr. A *tam* jedeme."

„My jedem *tam dovnitř*? Za ty hradby?" Saberht se dotkl hrdla a něco mumlal.

Cynewulf chytil mladíkovo zápěstí a prudce ho stáhl dolů. Novic nosil kolem krku malý krucifix vyřezaný ze dřeva. Kněz samozřejmě věděl, že Saberht nehledá útěchu v křesťanském kříži, ale ve dřevě, z kterého je udělán.

„Ach, Saberhte," povzdechl si Cynewulf. „Kouzlo skryté ve dřevě tě má ochránit před městy z kamene?"

„Ano, otče. Já chci říct…"

„Nech to být. Popovídáme si o tom během tvé zpovědi. Teď dokončíme cestu a už se nebudeš pověrčivě chytat žádného dřeva, jasné?"

„Ano, otče."

Kněz a novic bok po boku sjížděli z kopce směrem k branám Lundenu.

XX

Cynewulf a Saberht seděli opatrně na hodovní lavici u nohou krále. Nebylo to poprvé, kdy Alfréd nechával Cynewulfa čekat, zatímco vyřizoval agendu se svými úředníky.

Královský sál nebyl nijak působivý. Stejně jako mnoho dalších nových staveb v Lundenu, které nemohly ničím zastínit mohutné ruiny budov z římské éry, byl postaven z dubových kůlů. Vše bylo tak čerstvé, že člověk ještě cítil pach vysychajícího bláta, kterým byly stěny vymazány. Podlaha však byla vydlážděna starými římskými taškami a uprostřed hořel velký oheň. V sále bylo příjemné teplo i dostatek světla a na stěnách visely výstavné tapiserie a zlaté a stříbrné ozdoby.

Alfréd seděl na krásném trůnu, který vypadal jako vyřezaný z jediného mocného kmene. Na hlavě měl tu korunu, s kterou jel do bitvy v Ethandune. Stále dbal na vnější vzhled: jeho nachová, bohatá tunika byla zřejmě z hedvábí dovezeného z Constantinopole. Z obou stran byl obklopen stojícími úředníky a on sám se propracovával hromadou dokumentů, perem ozdobeným krásným šperkem v nich spěšně tu a tam opravoval nějaké věty a pak je podepisoval. Králova pleť byla ale popelavá a tělo měl vyhublé na kost. Alfréd si navíc u úst neustále držel kapesník. Přesto neúnavně pracoval. Uběhlé roky se mnohem víc podepsaly na králi než na Cynewulfovi. Kněz se nyní cítil zahanben svou sebelítostí.

Na stole hořely svíce, které tvořily proslulé Alfrédovy hodiny. Byla to řada šesti svíček, z nichž každá měla na sobě čtyři rysky vyznačující hodiny. Všechny je propojoval dlouhý knot tak, aby dohořívající svíce vždy zapálila následující celou. Toto zařízení na měření času bez závislosti na slunci vynalezl sám král. Alfréd měl stejně jako u všech ostatních věcí i v případě ubíhajícího času rád pořádek, kontrolu a pořizování záznamů.

Král konečně své úředníky odehnal, jako kdyby zaháněl husy. „Rád tě vidím, kněze. Dal jsem svým lidem za úkol vyhledat veterány z Aethelingaigu a Ethandune.“

„Stěží si mohu říkat veterán…“

„Svůj díl práce jsi odvedl, Cynewulfe. Ty a to tvoje záhadné proroctví. A máš ještě to, co jsi dostal odměnou?“

Cynewulf zvedl paži a ukázal svůj stříbrný náramek. Saberht překvapeně civěl. Neměl tušení, že tenhle vychrtlý starý kněz vlastní takový náramek, dar od krále.

„Rád se setkávám s těmi, kdo zůstali naživu,“ řekl Alfréd, „abych si osvěžil vzpomínky na ty, kteří padli jako třeba tvůj bratranec Arngrim. Jeho muži mu uspořádali pohřeb na vodě. V lodi, kterou jsme ukořistili Dánům.“

„Ano. Arngrim žil a zemřel jako pohan, a já s tím nemohl nic dělat a nedokázal by to ani žádný jiný kněz.“

Alfréd se rozesmál, ale jeho smích zněl chraplavě a změnil se v kašel. „Tehdy jsme byli rádi, že je to tak. Je ale ironií, že se častěji vidím se starým nepřítelem Guthrumem než s těmi, kdo se mnou proti němu bojovali. Konáme společné modlitby, víš. Dokonce zpíváme žalmy, ale pokud jde o jeho hlas, Arngrim by vedle něj působil jako hlavní kostelní zpěvák.“

„Jsem rád, že se dánský král skutečně drží křesťanství.“

„Není cynismus hřích, kněži?“ usmál se Alfréd.

„Budu se muset zeptat svého biskupa.“

Saberht náhle vybuchl. „Pane, každý se ptá, proč vůbec s Dány jednáte. Obrátil jste je u Ethandune na útěk. Proč jim dávat polovičku země? Proč je rovnou nezahnat zpátky do moře?“

Cynewulf se chtěl za novice omluvit, ale Alfréd pozdvihl ruku. „Na duchovního máš pěkně prudkou povahu, co říkáš, chlapče? Tvoje tonzura je také trochu neupravená, měl bys těm věcem věnovat větší pozornost. Pravda je taková, že jsme u Ethandune Dány *neporazili*, třebaže i mým thénům činí potíže to akceptovat. Porazili jsme tam zbytek jedné armády. Pokud bych Dány pronásledoval do Eoforwicu, získal bych pro sebe trochu slávy, ale s rizikem, že až přijde příští útok, všechno ztratím. Místo toho jsem věnoval svou energii tomu, abych učinil Anglii nedobytnou.“

„Ne Anglii,“ odporoval Saberht navzdory výhružným Cynewulfovým pohledům, „ale jen její polovinu, které dominuje Wessex. A co ten zbytek?“

„Mám syny,“ odvětil Alfréd. „Musím jim taky nechat něco na práci. A mezitím budu psát knihy.“

Alfréd, jehož životu dominovala válka s Dány, měl vždy dalekosáhlejší cíle. Připravoval psaný právní kodex, založený na moudrých zvycích starých anglických království, a inspiroval se přitom příkladem východořímského císaře Justiniana. Dával také překládat knihy z latiny do angličtiny, aby v jeho zemi opět vzkvétala vzdělanost. Začal se svým milovaným Boëthiem a s historickými svazky včetně slavného Bedeho díla.

„Hodlám za sebou zanechat Anglii postavenou na pevnějších základech,“ řekl. „Anglii sjednocenou vírou v Boha a spravedlivým řádem. Anglii, v níž se králův výnos dostane do každého hrabství, do každé správní jednotky v něm, do domu každého člověka. Anglii, která zachová fyrd, dobře organizovaný a vyzbrojený, připravený jít do pole kdykoli, aby odrazil jakéhokoli agresora. Anglii, v níž si svobodný člověk bude moci přečíst slovo Boží ve vlastním jazyce… Člověk se musí dívat hodně dopředu.“

„A nikdo se nedívá víc dopředu než ty, pane,“ řekl uctivě Cynewulf.

„Jsem jako všichni králové hlupák, ale ne takový, kterému je možno lichotit,“ varoval ho Alfréd.

„Mínil jsem to upřímně.“

„Ale co ty, Cynewulfe? Stále jen knězem, i v tomto věku? Nenabízel jsem ti biskupství?“

„Ano, a byla to velká pocta. Ale to pro mě nebylo. Po Ethandune už jsem měl dost historie. Dospěl jsem k závěru, že nejlépe budu sloužit Bohu, když zůstanu prostým knězem.“

„A přivádět duše ke Kristu.“ Alfréd přikývl. „Jsme stejní, ty a já. Vždycky uvažujeme s dlouhodobým výhledem. A co tvoje společnice, to děvče, co znalo nazpaměť menologium?“

„Aebbe? Ta dávno zmizela. Po tom, co jí udělali Dánové, nemohla mít děti. Řekli jí to lékaři. Neměla přitom povahu na to, aby

odešla do ženského kláštera. A tak se někam vytratila. Od té doby jsem o ní neslyšel.“

„V té době bylo spácháno mnoho zvěrstev,“ řekl Alfréd. „Člověk musí napravit, co se napravit dá, a ostatní nechat stranou.“ Pohlédl na své úředníky, kteří trpělivě čekali s dalšími dokumenty.

Cynewulf věděl, že je čas odejít. Vstal a současně přiměl povstat i Saberhta. „Pane, mohu se zeptat ještě na jednu věc? Na to proroctví. Řídil ses jím tehdy při svých rozhodnutích?“

Alfréd si hladil dlouhou bradu nyní porostlou šedým strniskem. „Nevím, knězi. Taková je pravda. To proroctví bylo a je vláknem v mém uvažování – ale totéž mohu říci o Bedem, životech cézarů a především o slově Božím.“ Zasmál se. „Ale pokud bylo úkolem naší generace zachránit jeden kout Anglie, tak jsme uspěli, že? Oceánské říše musíme přenechat jiné době.“

„Máš stále to menologium?“

„Moji úředníci pořídili jeho opisy. Závěrečné strofy mluví o daleké budoucnosti – mnoho tvých Velkých roků, stovky měsíců. Bude trvat staletí, než se naplní zbytek té věštby, třebaže nikdo na mém dvoře nedokáže sečítat čísla tak dobře, aby mi řekl zcela přesně, *jak dlouhá* bude ta doba. Takže je úkolem budoucnosti se tím zabývat – a tudíž mé vlastní dynastie. A ta, dovol mi to připomenout, pochází od samotného Cerdica, pokud ne přímo od Wodena, a měla by proto přetrvat tak dlouho, dokud bude existovat nějaká Anglie.“ Pak na kněze mrkl. „Já bych těžko mohl věřit něčemu jinému, že?“ Nato pohlédl na své úředníky a řekl: „A kde jsme to skončili…?“

Cynewulf se s králem už nikdy víc nesetkal. Také už nikdy neuviděl Aebbe. O jejím osudu se však dověděl – a bylo velkým překvapením, že z dopisu, který mu poslal uprchlý otrok a vrah Ibn Zúr.

XXI

Od Cynewulfova posledního setkání s Alfrédem uplynulo pět let, když dorazil ten dopis.

„Musel jsem ti napsat, otče Cynewulfe, protože jsem tě znával jako dobrého člověka a vždy jsem si cenil tvého intelektu – třebaže jsem přesvědčen, že tento intelekt vyplýtváš na té vaší nezralé teologii. Ani v nejmenším nepochybuji, že o mně smýšlíš špatně. Snad ale můžeš pochopit, co to znamenalo pro člověka jako já být odsouzen k životu otroka u muže jako Arngrim. Ať tak či onak, nepíši ti, abych tě žádal o odpuštění, ale abych ukojil vlastní dlouhou touhu dát ti tuto zprávu."

A tato zpráva, psal Ibn Zúr, se týká osudu Aebbe – a významu menologia svaté Isoldy.

O sobě Ibn Zúr zcela pochopitelně neříkal mnoho. Když zabil Arngrima, uprchl z Wessexu do Mercie a potom se vydal do Eoforwicu-Jorviku stejnou cestou, jakou tam jednou jel se svým pánem a Cynewulfem. Kněz věděl proč. Ibn Zúr, který v al-Andalusu vyrostl ve městě, hledal v Británii něco, co by alespoň vzdáleně připomínalo metropoli.

Maur se samozřejmě od Dánů a Angličanů v Jorviku velmi lišil, ale přece jenom tam bylo značné množství obchodníků z jižních zemí. V tomto živém dánském městě, kde mohl volně obchodovat a pracovat každý, si pak brzy dokázal vydělat na živobytí díky svým lékařským znalostem. „Možná můj exotický zjev pomáhá pacientům uvěřit v mé léčitelské schopnosti," poznamenal v dopise suše.

Vždy zamýšlel vydělat tolik peněz, aby se dostal z Británie zpátky do al-Andalusu, a možná to jednoho dne dokáže. „Ale byl jsem tak mladý, když mne odvlekli z mého domova, a tolik se tam toho změnilo – a tolik jsem se změnil já – že bych možná zažíval jen zklamání, kdybych odcestoval zpět." A kromě toho Ibn Zúr zjistil, že

se mu jeho nový život líbí, neboť Jorvik se rozrůstal a prosperoval. Splývání kultur shledával fascinujícím. „Dánské ženy celou zimu spřádají anglickou vlnu, aby z ní ušily plachty…“

Nikdy však nezapomněl na Arngrima, „jediného muže, kterého kdy zabil“, jak alespoň tvrdil. A prostřednictvím kontaktů s pacienty a obchodníky sledoval osudy vůdců dánské Síly, která kdysi zaútočila na Cippanhamm.

Dověděl se, že Egil, zvíře z Cippanhammu „a ten, kdo spolu se mnou zavraždil mého pána“, přišel do Jorviku dožít v domě svého bratra, rejdaře jménem Ulfjlot, „stejně brutálního jako jeho bratr, třebaže stále majícího obě paže a vskutku také všechny zuby a normální nos“.

Maur psal, že nedlouho po Egilově návratu ale Ulfjlot zemřel na „barbarské zhýralosti“. A Egil se svou rodinou začal chystat okázalý pohřeb, který měl Ulfjlotovi usnadnit cestu do pohanského jiného světa. Ibn Zúr popisoval, co se dělo při těchto smutečních obřadech, jak mu to vyprávěl jeden očitý svědek. Líčení však šlo do takových podrobností, že se Cynewulf v duchu ptal, zda se Maur pohřbu neúčastnil osobně.

~ ~ ~

Jak je zvykem u tohoto lidu, otroci zesnulého dostanou otázku, kdo z nich by zemřel se svým pánem. Nabídla se jedna anglická žena, která se jmenovala Aelfflaed. Ostatní otroci samozřejmě mlčeli. Tahle Aelfflaed nebyla už úplně nejmladší a měla jizvy, ale byla zase dostatečně pohledná – a to hrálo důležitou roli v tom, co následovalo – aby pro požadovaný účel stačila.

Tak ji vzali a dali ji na starost dvěma mladým ženám v domě, které jí posluhovaly deset dní. A ona jedla, pila a užívala si všech radovánek, které pro ni mohly vystrojit.

Mezitím na břeh vytáhli Ulfjlotovu nejlepší loď a vyzvedli ji na dřevěné lešení, pod které narovnali dříví. Uprostřed lodi postavili stan z plátna na plachty a dali do něj lůžko. Ulfjlotovi bratři a jejich muži si těsně vedle lodi postavili vlastní stany. Včetně toho Egilova jich bylo sedm.

Po celou tu dobu nevábná Ulfjlotova mrtvola hnila v dočasném hrobě. Nyní ji vykopali, oblékli do drahých šatů a kožešin, uložili do stanu na lůžko a podepřeli polštáři. K nohám jí dali spoustu jídla a pití a vedle ní položili zbraně a brnění. Zabili několik zvířat – psa, kohouta, dva koně a dvě krávy – a části jejich rozsekaných těl dali do lodi.

Deset dní radosti, které otrokyně měla, uplynulo. Teď už musela jen splnit svou povinnost. Šla od stanu ke stanu a Ulfjlotovi muži s ní měli sexuální styk. Každý z nich jí řekl rituální větu: „Dělám to z lásky k tvému pánovi. Řekni mu to.“ Bylo to pro ni těžké, protože tyhle typy milují hrubě, a potom co ji dostal do práce Egil, už skoro nemohla chodit. Ale můj svědek si všiml, že ti muži se potom zřejmě necítili dobře.

Když Aelfflaed splnila tuto odpornou povinnost, vzali ji k jakémusi rámu s dřevěným obloukem. Muži ji vyzvedli na rukou (Egil mohl přiložit k dílu jen jednu!) a ona se podívala skrze ten rám a řekla: „Vidím svého pána v nadsvětí. Pošlete mě k němu.“

Těch sedm mužů tedy odvedlo Aelfflaed do Ulfjlotova stanu na lodi a položilo ji vedle jejího mrtvého pána. Jejich lidé se mezitím shromáždili kolem lodi a řvali a mlátili do štítů, aby ostatní otroci neslyšeli, co se děje.

Dva z těch sedmi ji chytili za nohy, dva za ruce a dva další drželi konce provazu, který jí omotali kolem krku. Musíš si představit tu scénu, bratře: zatuchlý stan z plachtoviny páchnoucí solí, rozkládající se mrtvola v drahém rouchu a jako zvířata brutální muži naklánějící se nad Aelfflaed.

Nyní vstoupila do stanu žena, které říkali „Anděl smrti“. Ti dva, co drželi provaz, za něj silně táhli, a ona mezitím bodala Aelfflaed do hrudi znovu a znovu, dokud z ní nevyprchal všechen život. Pak ze stanu všichni odešli.

Egil, hlavní truchlící, stál před lodí. Byl nahý, s pahýlem paže a znetvořeným obličejem. Na to zvíře z Cippanhammu byl děsný pohled! Egil ve své zbývající ruce držel hořící

pochodeň a zapálil hranici pod lodí. Ta shořela během pouhé hodiny a Ulfjlot s ní odešel do svého surového ráje.

Ale po tomto nezajímavém, barbarském nesmyslu, Cynewulfe, všech těch sedm mužů, kteří truchlili za Ulfjlota, onemocnělo. Už na pohřební hostině zvraceli a brzy jim ze žlábku mezi jejich chlupatými hýžděmi začala vytékat kyselá žluč. Stačil jeden den, a jejich zvratky a stolice byly plné krve – to jsem viděl, protože mě zavolali, abych je vyšetřil. Většina z nich umřela do dvou nebo tří dnů. Egil byl silnější než ostatní a umřel za sedm dní. Celou tu dobu, zatímco z něj podstata jeho těla unikala zadkem, byl při vědomí.

Myslím, Cynewulfe, že uhodneš, jaký je můj závěr. Ta otrokyně, která zemřela s Ulfjlotem, byla určitě Aebbe, která – protože jí Egil zničil tělo i život – věnovala všechnu svou energii kutí pomsty. Pokud si vzpomínám, její prababička z Lindisfareny, kterou tak obdivovala, se jmenovala Aelfflaed. Samozřejmě měla stále jizvy, které jí Egil udělal. Snad je nějak zakryla. Nebo si Egil už nevzpomínal, že to byla jeho práce. Možná že takto zmrzačil tolik žen, že už se mu vzpomínky pomíchaly. Zdá se, že ji nepoznal.

A protože s ní ten den spal každý z Ulfjlotových mužů, nakazila je tou nemocí, která je zabila. Trochu toho o medicíně vím. Slyšel jsem lidi mluvit o takových hnusných nákazách pocházejících z džunglí na jihu Afriky. Mohla na ně ty zárodky přenést v nějaké tobolce, předané při polibku.

Je pro vaši víru pomsta hřích, knězi? Vražda určitě je. Pokud ano, Aebbe se určitě v pekle směje i teď…

~ ~ ~

Ibn Zúr svůj dopis uzavřel několika pozoruhodnými spekulacemi ohledně menologia, které si dokázal zapamatovat, když byl přítomen tomu, jak ho předčítali Alfrédovi. „Tohle podivné proroctví přišlo do mého života uložené v Aebbině paměti a nyní ho uchovávám ve své vlastní…“ Naškrábal nějaké myšlenky týkající se těch jeho záhadných strof, které se zabývaly budoucností, ale připsal k tomu sarkastickou poznámku: „Jako věštec se nekvalifikuji.“

Dokázal však porozumět číslům spojeným s Velkými roky uvedenými v menologiu. Použil přitom podivnou maurskou aritmetiku, která umožňuje snadné sečítání velkých cifer, a spočítal měsíce všech Velkých roků v proroctví. Šestá strofa předpovídající Alfrédovo vítězství mu posloužila jako záchytný bod. Díky němu mohl vypočítat počátek devátého Velkého roku, kdy podle menologia měla být vybojována konečná bitva, po níž bude založen árijský pozemský ráj.

„Zaznamenáš, že menologium sahá až za křesťanské milénium," poznamenal suše. „Bude svět ještě existovat, aby uviděl, jak se toto naplňuje? Nuže, nikdo z nás už nebude naživu, aby to zjistil. My jsme pouhými drobnými poznámkami pod čarou v dlouhém příběhu obsaženém v menologiu. Nabízím ti tohle, knězi, tak, jak to stojí, v naději, že tím uspokojím trochu tvé zvědavosti. Pokud jde o mě, oddám se serióznímu přemýšlení o skutečných úmyslech Tkalce, existuje-li… Ta konečná bitva se odehraje v roce 5070, počítáno od vzniku světa, v roce 1819, počítáno od založení Říma, a v roce 487, počítáno podle islámského kalendáře."

A pokud jde o ten křesťanský, Ibn Zúr směle připsal na konec dopisu dva letopočty, jeden v římských číslicích:

MLXVI

a druhý v maurských:

1066

IV

DOBYVATEL

Léta Páně 1064-1066

I

Orm Egilsson si vůbec toho mokřadu nevšiml, dokud pod ním neupadl kůň. Zvíře bolestí zakvílelo, protože si zlomilo nohy, jako by to byly klacíky. Orm vyletěl ze sedla a spadl po hlavě do bahna.

Přitom si vyrazil dech. Ale dokázal se zvednout na kolena a začal si vybírat z očí a úst studenou černou špínu. Drátěná košile ho tížila jako nějaká hromada železa. Jeho kůň ležel natažený na zemi, z těla mu stoupala pára a nehýbal se. Orm viděl, že hlavu má ohnutou dozadu v nemožném úhlu. Bylo to milosrdné, že se na místě zabil.

Orm však tady uvízl na kolenou uprostřed téhle bažiny.

Rychle se podíval zpět k severu, odkud přijel. Viděl, jak se pod červnovým nebem hořící krajinou tryskem žene tisícovka normanských nájezdníků. Tohoto dobrodružství v Bretani se účastnila i skupina Angličanů a Orm zahlédl zářivý zlato-červený emblém bojovníka na zástavě hraběte Harolda jedoucího vedle Viléma z Normandie. Tito vůdci se rozumně vyhnuli močálu, kde Ormův kůň zakopl.

Orm Egilsson nebyl Norman, ale Dán. A byl dobrodruh, žoldnéř. Ve skutečnosti jel před loupícími oddíly Normanů. Tak měl šanci, že se jako první dostane do další chalupy, v níž bude opět nějaký bezmocný bretaňský rolník se svou k smrti vyděšenou rodinou. Podle Ormova názoru nebylo moc na výši vést válku, pustošit nějakou zemi, zapalovat stavení, pobíjet muže a znásilňovat každou ženu nad devět let tak dlouho, dokud nezemře. Ale takové už byly zvyky Normanů. Orm se sice neúčastnil masakrování ani znásilňování, ale na normanského hraběte, který si ho najal, mohl udělat dojem, pokud se hnal před hlavním vojem s taseným blýskajícím se mečem a s bojovým pokřikem, jenž přehlušoval ryk všech ostatních.

Proto se také jako první dostal do tohoto malého močálu, přes který si chtěl zkrátit cestu, a zapadl do jeho lepkavého bezedného bahna.

Teď se ovšem musel z té bažiny dostat. Když se však pokusil na pažích zvednout, zajel do bahna až po lokty. A jak sebou mlel, bahno se mu nalepilo na drátěnou košili a ta ještě víc ztěžkla. Protože jím pád otřásl, začala ho rychle zmáhat únava. Uvědomoval si, že s každým pokusem dostat se ven jen zapadá hlouběji. Musel se zasmát. Tak takhle měl skončit jeho život, měl se utopit v blátě? Vyhnali by ho z ráje a v uších by mu neustále zněl výsměch hrdinů.

Přitom se tak snažil, aby udělal dojem na vévodu, pomyslel si hořce. Neměl však jinou možnost než volat o pomoc.

„Hej!“ Křičel, jak nejhlasitěji dokázal, a sundal si z hlavy svou kónickou přilbici, aby s ní zamával. „Pomoc! Tady!“

Normané se hnali dál jako bouře, ale měl dojem, že viděl, jak se od nich oddělili dva jezdci.

Znova se pokusil dostat ven, opět zapadl hlouběji. Opakoval volání o pomoc ve franštině, kterou mluvili Normané, v angličtině i v dánštině.

„Slyším tě. Nemusíš ječet.“

Ten hlas byl anglický a patřil ženě. Orm se pokusil otočit. Bahno, v němž vězel už téměř po pás, mu stále pevněji svíralo nohy.

Ta žena, která určitě přijela s ostatními válečníky, stála na druhé straně močálu a vedle ní byl nějaký muž. Byla malá, sebevědomá, vypadala pružně a neměla na sobě drátěnou košili, ale praktickou tuniku a kalhoty z tlusté kůže. Hnědé vlasy měla stažené dozadu, takže byl vidět celý její obličej, opálený sluncem a ošlehaný deštěm. Byla modrooká, kolem dvacítky, a Orm by ji považoval za velmi hezkou, nebýt toho, že se zjevně velmi bavila situací, do které se dostal.

Muž vedle ní měl stejné světle modré oči, na sobě drátěnou košili a držel palcát. Na válečníka se ale zdál příliš lehce stavěný. Byl starší než ta žena a Ormovi připadal prohnaný – štíhlý a hbitý jako had.

Orm ho znal. „Ty jsi ten kněz, který jezdí s Haroldem.“

„To je pravda,“ odpověděl ten muž. „Jmenuji se Sihtric. Toto je má sestra Godgifu.“

Orm se pokusil napřímit, aby získal zpět co nejvíce důstojnosti.

„A já jsem Orm, syn Egila, syna Egila, který…“ Zvrátil se však nazad, a jak mlátil rukama, opět klesl hlouběji do bahna.

Godgifu se rozesmála a bylo to, jako kdyby nad malou bažinou štěbetal ptáček.

„Není zdvořilé takhle se vysmívat tomu ubohému chlapovi, Godgifu. Takže ty jsi Egilsson. Ve skutečně jsem uvažoval, že tě vyhledám. Je pravda, že se tvůj otec narodil ve Vinlandu?“

„Byl tam počat.“ Orm lapal v bahně po dechu. „Narodil se v Grónsku.“

„Hleďme. A je mezi tvými předky další Egil, který bojoval proti Alfrédovi u Ethandune?“

„Ano.“

„Pak je mezi našimi rodinami určitý příbuzenský vztah,“ řekl Sihtric. „Chápej…“

„Kněži, rád bych s tebou probíral rodokmeny třeba celý den,“ řekl Orm s krajní námahou, „ale teď mi dělají starosti poněkud naléhavější věci.“

„Má pravdu,“ podotkla Godgifu prakticky. „No tak, bratře, menologium můžeme prodiskutovat později. Teď mu pomozme ven.“

Godgifu a Sihtric opatrně obcházeli bažinu. Našli mohutnou ulomenou větev a položili ji do bahna. Větev byla těžká a její kůra shnilá, porostlá lišejníkem, a oba se proto silně umazali. Ormovi se podařilo větve chytit, takže alespoň přestal dál zapadat do bažiny. Ale nedokázal se z ní vytáhnout. Godgifu i Sihtric se mu snažili pomoci – ten přitom navíc mumlal latinskou modlitbu.

„On teď nepotřebuje modlitby, dobrý Sihtricu, ale sílu svalů.“ Nějaký vysoký, dobře stavěný muž v draze vyhlížející drátěné košili přišel k bažině. Orm pod třpytící se přilbicí vykládanou bronzem zahlédl kadeře šedivějících zrzavých vlasů. Ten válečník měl veliký knír, mluvil anglicky a muselo mu být kolem čtyřiceti. Byl však samý sval a mohl vážit dvakrát více než kostnatý Sihtric.

Kněz se uklonil. „Pane. Dělali jsme všechno, co bylo v našich silách, ale…“

„To vidím.“

„Jmenuje se Orm Egilsson,“ řekla Godgifu.

„Tak Orm? Jeden z těch válečníků, které platí Vilém? Už jsem viděl muže takhle umírat, jakmile se člověku dostane bahno do drátěné košile a když jeho kožený oděv nasákne – ale dnes to nebude, co, Orme Egilssone?“

Otočil se ke svému koni, kterého držel nějaký chlapec, a vzal svůj štít. Ten byl normanský, ve tvaru listu, nahoře širokého a dole kopinatého. Angličan položil štít do bahna a bez zaváhání po něm přešel k Ormovi. Přitom udržoval výborně rovnováhu. Opatrně si našel nejlepší polohu pro nohy, předklonil se a sundal si rukavici. „Teď bude pro tebe nejlepší, když vsadíš na stisk holou rukou.“

Orm hodil svou rukavici ke Godgifu a natáhl paži. Angličan sevřel jeho ruku svou horkou dlaní a začal táhnout. Orm se škrábal ven, kopal nohama v bahně, ale byla to síla jeho zachránce, která rozhodla o úspěchu. Orm vyjel z bažiny jako novorozenec, který náhle rodičce vykoukne mezi nohama.

Angličan Dánovi pomohl na nohy a poplácal ho po rameni. „A je to. Příště se dívej, kam jedeš.“ Než mu Orm mohl poděkovat, zvedl štít a kráčel zpět ke svému koni.

„Jaký to muž,“ řekl kněz. „Vidí problém, vyřeší ho a pokračuje dál. Nuže, Orme Egilssone, až se dnes večer opiješ, budeš mít co vyprávět.“

Godgifu smetala z Ormovy drátěné košile nalepené bláto. „Máš něco zlomeného?“

„Ne, utrpěla jen má hrdost.“ Díval se na ni seshora, jak mu rukou v rukavici přejíždí přes hruď. Jejich pohledy se střetly. V jejím chlapeckém výrazu byla hravost, ale i hloubka. Způsob, jakým mu hladila hruď, působil téměř něžně navzdory vrstvám látky a kovu, který odděloval jeho kůži od její.

„Kdo to byl?“ zeptal se. Ale tušil, jaká bude odpověď, ještě než mu ji kněz dal.

„Harold, syn Godwina, hrabě z Wessexu. To je ale muž, co říkáš? A ty, Orme Egilssone, jsi mu nyní zavázán za svůj život.“

Bylo to uprostřed léta roku 1064.

II

Orm pak znovu viděl Godgifu, až když se jeho nájezdnická dupa vrátila do Normandie.

Svůj žold dostal už na bretaňské hranici. Moc si nevydělal vzhledem k ceně koně a zbraní, o něž přišel v bažině. A býval by se velmi rád zbavil Normanů, s kterými loupil, protože se mu od jeho pádu bez ustání krutě vysmívali. Ale jel na vlastní náklady s Vilémovou skupinou až do malého města Bayeux, kde byl biskupem Odo, nevlastní bratr vévody Viléma. Tam se měla konat hostina a biskup měl ve svém bohatě zdobeném kostele sloužit děkovnou mši.

Dvaadvacetiletý Orm byl dobrodruh. Jako druhorozený syn si musel sám vydobýt bohatství a najít svou zemi. V severních Francích, rozdělených na řadu mezi sebou válčících vévodství, byla spousta příležitostí k boji – a jen málo pánů platilo lépe než Bastard Vilém, jenž vítězil v každé bitvě od okamžiku, kdy za sebou nechal své těžké dětství.

Orm se hodlal jednou, až bude bohatý nebo slabý nebo obojí, vrátit domů, aby si tam našel ženu a vybudoval vlastní hospodářství. Také by snad mohl jet do Anglie, kde byli Dánové prý stále vítáni, i když by se možná musel stát křesťanem a vzdát se víry svých předků. Zatím ale praktikoval oportunistický přístup. Během svého náhodného setkání s tou anglickou dívkou Godgifu, v těch okamžicích, kdy se dotýkala jeho zablácené drátěné košile a dívala se mu do očí, však získal dojem, že se mu ukázala příležitost, nový směr. Proto následoval Viléma do jeho domova, aby viděl, k čemu by mohla tato šance vést.

Nakonec ji našel uprostřed jednoho jasného dne v Bayeux.

Tomuto městečku dominovaly kostely a sídla velkých šlechticů. Dnes bylo plné Vilémových mužů a prodavačů, děvek a nejrůznějších přívívníků, kteří táhnou za každou úspěšnou armádou.

Ohně v jámách, nad kterými se rožnily krávy, ovce a prasata uloupené bretaňským rolníkům, už to poledne hořely druhým dnem a víno teklo proudem. Válečníci si vykračovali městem, jako by byli synové bohů, cpali se, chlastali, smilnili, bili se a spali tam, kde zmoženi klesli na zem. Nosili na hlavě přilbice, aby děvky věděly, kdo jsou. Orma překvapilo, že tito muži nejsou do krajnosti unaveni tím, kolik žen znásilnili při výpravě, a že se jim stále postaví.

Obyčejní obyvatelé města se s těmito skutečnostmi prostě museli vyrovnat. Žili v dlouhých domech, velkých jak sály, kde v zimě s lidmi žila i hospodářská zvířata. Byli zoufale chudí a po většinu času nepracovali pro sebe, ale obdělávali půdu svých pánů. Orma tito lidé zneklidňovali. Na rozdíl od Dánů a Angličanů byli hluboce nesvobodní způsobem, který urážel Ormova nezávislého ducha.

Skupina Angličanů, která cestovala s Haroldem, byla stále ve městě. Angličané nosili dlouhé vlasy, ale jen málo z nich mělo vousy. Pěstovali si však dlouhé kníry, které potřebovaly hodně a často česat. Normané, kteří se oblékali tak střízlivě, že vypadali jako kněží, říkali Angličanům, že jsou jako ženské. Nevedlo to však k tolika rvačkám se smrtelnými následky, jak by býval Orm očekával. Angličtí thénové měli ale věci pod kontrolou, jen proto, že jejich mužů bylo málo a nalézali se daleko od domova.

Orm zahlédl samotného Harolda a jeho bratra Gyrtha. Oba byli vysocí, měli rezavé vlasy a mocné kníry a snadno dominovali shluku mužů své osobní stráže a služebníků, kteří je následovali. Tito bratři byli zpola dánské krve a také na to vypadali. Zvyk mít profesionální vojáky vázané přísahou ve skutečnosti zavedl Knut, dánský král Anglie.

Godwinové byli nejmocnější rodinou v Anglii – říkalo se, že ještě mocnější a bohatší než král Eduard, jehož předkem byl slavný Alfréd. Oba pohlední bratři se od všech ostatních jasně odlišovali svou fyzickou přitažlivostí a osobním kouzlem i tady v cizině.

Viléma bylo vidět méně často. Vévoda ani neznásilňoval, ani nechodil za děvkami. Proslýchalo se, že je své ženě Mathildě věrný už celé desítky let. Asketický Bastard raději trávil čas modlitbami se svým bratrem biskupem nebo lovem, kterému se posedle věnoval vždy celé hodiny.

Vévodovi synové však nebyli tak disciplinovaní. Se svými kumpány, z nichž žádnému nebylo více než třináct či čtrnáct let, táhli tito nedospělí chlapci s meči, kapsami napěchovanými penězi a ztopořenými pyji po Bayeux a chovali se nekonečně hrubě. Orm si pomyslel, že jsou karikaturou bratří Godwinů. Světu by možná bylo líp bez smeček těchto válečnických mláďat v drahých šatech, říkal si v duchu.

Orm klidně procházel městem a nakonec na Godgifu narazil. Chytili ji Vilémovi synové, kteří ji zatlačili ke kamenné zdi jednoho kostela. Nezdálo se, že by ji vyděsili, chovala se k nim naopak pohrdavě, ale jich bylo hodně a zdálo se, že si tuto příležitost nehodlají nechat ujít.

Robert, nejstarší vévodův syn, k ní postoupil o něco blíž.

„Anglická kurvo," řekl hrubě franštinou.

Dívala se na na něj svrchu. „Copak chceš, chlapečku?"

„Chci tebe, ty stará anglická štětko."

„Pokud chceš děvku, tak si jdi nějakou najít, jestli se ti ten tvůj malý růžový čůráček postaví."

Robertovi přátelé vybuchli smíchy a on zrudnul. „Měl jsem všechny kurvy v tomhle chlívě. Budeš přede mnou klečet."

Godgifu se zazubila. „Proč? Abys na mě dosáhl?"

„Jsem Robert, dědic vévody Viléma!" zařval ten kluk. „Kleknout!" Současně tasil meč a přiložil jí ho k hrdlu.

V dívčině ruce se však zčistajasna objevil nůž s krátkou čepelí, kterému Angličané říkají *seax*. Robertův meč srazila stranou, chytla ho za ruku, zkroutila mu ji pevně za záda a u krku mu držela nůž. „Řekni mi ještě jednou, že jsem děvka," zasyčela. „No tak, Roberte, dědici vévody Viléma."

Robert se snažil ze všech sil vymanit, běsnil, ale byl zticha. Ostatní na okamžik ztuhli. Pak však začali sahat po svých mečích.

Orm vkročil do jejich kruhu. Chlapci se lekli a couvli. „Pane Roberte. Tvůj otec si tě žádá."

„Můj otec…"

„Znáš mě. Nemusíš pochybovat o tom, co říkám. Pospěš." Orm pokynul Godgifu. Ta kluka pustila, ale byla ve střehu.

Robert na Orma zuřivě hleděl. Ale zasunul meč do pochvy a odešel od Godgifu.

Ormovi prudce bilo srdce. Pokud by jeho lest nevyšla, mohlo to pro něj mít i smrtelné následky.

Godgifu zřejmě nebyla nijak rozrušená, protože dýchala zcela klidně. Její nůž zmizel. Orm nebyl schopen určit, kam si svou zbraň schovala. Ona se na něj podívala a řekla: „Děkuji ti.“

V tu chvíli se přihnal Sihtric. Měl na sobě černou sutanu a na krku dřevěný krucifix. „Dobrá práce, dobrá práce,“ řekl Ormovi a hlasitě odfukoval. „Všechno jsem viděl. Umožnil jsi Robertovi vycouvat, aniž by ztratil tvář. Pojď. Dovol, ať ti koupím nějaké víno – to je jediná věc, kterou můžu udělat…“

III

Sihtric zavedl Orma a svou sestru do jedné krčmy, kde každému z nich koupil pohár vína a maso, nařezané z prasete uloupeného v Bretani, které se podávalo na krajících chleba tvrdých jako dřevo. Na zaplacení si ale kněz musel půjčit peníze od Godgifu, protože u sebe měla stříbrné anglické pence – to byla, jak každý věděl, nejsolidnější měna v Evropě, kterou se dalo platit všude.

Sihtric se zhluboka napil vína. „Huh, kořeněné způsobem, který má údajně rád Vilém. Hrozné pití, co? Vždycky dávám přednost dobrému anglickému pivu. No, to bylo o vlásek. Smrt jednoho z Haroldových lidí, kterého by navíc zabil Vilémův vlastní syn, by způsobila velké nesnáze. Opravdu velké."

Orm se k němu obrátil. „Nesnáze? Tohle je tvoje sestra. Ti malí smradi ji mohli znásilnit a zabít. Nevšiml jsem si, že by ses jí hnal na pomoc."

Sihtric se tiše rozesmál, jako kdyby ta poznámka byla úplně bláznivá.

Godgifu srkala své víno a její modré oči v příšeří krčmy jemně zářily. „Orme, pravda je taková, že já mám střežit Sihtrica, a nikoli on mě. Náš otec mi dal tenhle úkol, když se Sihtric dostal k Haroldovu dvoru."

„Váš otec?"

„Než zemřel. Byl thénem Tostiga Godwinesona, hraběte z Northumbrie – Haroldova bratra. Vždycky jsem se uměla bít lépe než Sihtric."

„Možná má v sobě trochu dánské krve," řekl Sihtric obscénně. „Vy Seveřané jste si vždycky rádi dopřáli trochu toho bouchání, když jste se hnali Anglií, že ano?"

„Sihtricu…"

Kněz však pokračoval. „Nezdá se vám zvláštní, že se tu všichni takhle shledáváme jako bastardi z nejrůzněji smíšených ras? Hrabě Harold je napůl Angličan, napůl Dán – a my Angličani jsme ve skutečnosti Germáni – a Normané jsou také Severané, nebo byli před sto lety, když ukradli ten pás země králi Franků. Dokonce i ti Bretonci, které jsme honili na venkově, jsou prý potomci Britů, kteří sem utekli před mými saskými předky, třebaže se mi to zdá těžko k uvěření…“

Orm se podíval na Godgifu. „O čem to mluví?“

Dívka obrátila své nevhodně krásné oči v sloup. „O historii,“ řekla. „Pořád o historii.“

„Kněži, v Bretani – u toho močálu – jsi mi pověděl, žes mě hledal. Proč?“

„Řekni mu o tom menologiu. Vidím, jak po tom toužíš,“ vyzvala ho Godgifu.

„O menologiu?“

„Je to jedno proroctví,“ zašeptal Sihtric. „Možná kacířské. Před dvěma staletími se dostalo do vlastnictví Alfréda – našeho nejslavnějšího krále, možná jsi o něm slyšel. Už tehdy bylo staré a potvrzené – a roky, které od té doby uplynuly, ukazují, že i teď je stále pravdivé.“

„Je to rodinná legenda,“ vysvětlovala Godgifu Ormovi. „Takový příběh. Jeden člověk z naší přízně, jistý kněz Cynewulf, stál v těch dobách po boku Alfréda. Jeho synové, králové, na menologium zapomněli. Ale my ne – ne Sihtric, ne náš otec a jeho předci, jejichž rodokmen sahá až k Cynewulfovým bratrancům.“

„Ale co to má společného se mnou?“

„Jeden tvůj předek v tom sehrál také roli,“ odpověděl mu Sihtric.

Vyprávěl pak Ormovi příběh o Egilovi, který přepadl Alfrédovo sídlo v Cippanhammu a poté bojoval proti Angličanům u Ethandune. Orm jeho děj samozřejmě znal, nebo alespoň jeho přikrášlenou verzi, která se tradovala v jeho rodině. Egil měl mnoho potomků a mezi nimi dlouhou linii Egilů, z nichž se jeden o šest generací později stal otcem Orma a jeho sedmého staršího bratra, který se také jmenoval Egil.

„Většina Dánů není o nic gramotnější než Normané,“ posteskl si Sihtric. „Ale vaše rodinné ságy uchovávají vzpomínky vašich předků. A je-li člověk žoldnéřem, neuškodí se trochu vychloubat činy vlastních předků, že ano? Zvláště když jeden z nich zaútočil na samotného krále Alfréda. Takže nebylo těžké tě vystopovat, Orme, synu Egila, syna Egilova.“

„Pořád nevím, co vlastně chceš,“ řekl Orm.

Sihtric začal uspěchaně mluvit o proroctví: o vlasaticích a Velkých rocích a záhadných strofách. „Autorem menologia je nějaký Tkadlec – toto jméno mu dali učenci – který vede naše jednání, aby naplnil epický plán, jehož cíl nejsem zatím schopen rozpoznat ani já…“

Godgifu mu vpadla do řeči. „Sihtric je přesvědčen, že to proroctví se naplní nyní, za našich životů.“

„Ve skutečnosti za dva roky,“ poznamenal Sihtric puntičkářsky. „A to proroctví říká, Orme, že *ty* v té velké krizi budeš mít svou roli.“

„Já?“

„No, někdo tvé krve.“ Sihtricovi zářily oči. „Ještě jsem to celé nerozluštil. To menologium je gnómické. Ale nemůže to být jen shoda okolností, že v tomto čase a na tomto místě je nějaký potomek Egila Egilssona. Vím, že bude nějaká strašlivá bitva.“

„Za dva roky, říkáš. Roku 1066? Jak to víš?“

„To proroctví obsahuje data,“ vysvětloval Sihtric. „A v tomto historickém střetu sehraje ústřední roli Harold Godwineson.“

Orm vyprázdnil pohár. „Hlava se mi točí,“ řekl. „Nevím, jestli je to tím normanským kořením nebo tvou angličtinou, knězi. Co si o tom myslí Harold?“

Sihtric si povzdechl. „Nehodlá mne vyslechnout. Zkoušel jsem to, ale je neoblomný.“

„Proč si myslíš, že je tak důležitý? Proroctví zmiňuje jeho jméno?“

„Ne, ale je nejmocnějším mužem v Anglii – třebaže nikdy nebude mít titul krále. Nedostal by ho a kromě toho mu v žilách nekoluje Alfrédova krev…“

Příčinou toho všeho byla složitá historie královské politiky v Anglii.

Útěk do Aethelingaigu se ukázal jako nejtěžší chvíle pro Británii. Alfréd zůstal v paměti lidí jako první a největší král sjednocené Anglie, třebaže nechal zemi rozdělenou mezi Angličany a Dány. Bylo na jeho synech a vnucích, aby dánským vládcům vzali jejich „Danelaw“ – i když se Angličané částečně s Dány nevratně promísili a částečně přejali jejich zvyky a řeč.

Ale za vlády Alfrédova praprapravnuka Ethelreda vyvstala od Dánů nová hrozba. Dánští králové se rozhodli, že musejí provést invazi do Anglie. A Ethelred toto jejich předsevzetí posílil, když jednoho temného listopadového dne přikázal pobít všechny Dány v Anglii. Dánský král Knut pak dobyl celou Anglii, a ta se na jednu generaci stala součástí severské námořní říše zahrnující ještě Dánsko a Norsko.

Haroldův otec Godwine začal svou cestu vzhůru jako nevýznamný thén v zemi jižních Sasů. Podrobil se Knutovi a byl jediným, kdo přežil čistku v řadách anglické šlechty.

„Dokonce si vzal za ženu Knutovu švagrovou,“ řekla Godgifu. „Haroldovu matku Gythu.“

„Potom tenhle Godwine ale svého krále zradil,“ prohlásil Orm.

Sihtric pokrčil rameny. „Myslím, že Knut rozpoznal, co v tom muži je. Důslednost. Pro spravování království potřebuješ schopné muže.“

Když Knut zemřel, jeho synové bojovali o královský trůn s Eduardem a Alfrédem, syny Ethelreda. Alfréd se vrátil zpět do Anglie – a tam ho oslepili a zabili. Třebaže Godwine vždy popíral, že by na tom měl vinu, všichni mu ji přičítali. Ale sled krvavých událostí byl rychlý. Všichni Knutovi synové padli a Eduard byl brzy jediným přeživším královským potomkem, který si mohl nárokovat anglický trůn.

Eduard vyrostl v Normandii. Neměl v Anglii žádnou základnu, o kterou by se mohl opřít, třebaže mu v žilách kolovala Alfrédova krev. Chtěl-li získat trůn, potřeboval Godwinovu pomoc. Godwine ho dokonce donutil, aby si vzal jeho dceru, Haroldovu sestru Edith, jejíž lůno se ukázalo neplodným.

„Jak král Eduard musel nenávidět Godwina, toho dosazovače králů, který mu zabil bratra, a jeho naparující se syny," řekl Orm.

„To všechno se událo už dřív," řekl Sihtric s určitým zalíbením. „Ale je to pravda, tohle se proslýchá. Všechno to vyvrcholilo před několika lety…"

Godwine si znepřátelil canterburského arcibiskupa Roberta, normanského spojence krále Eduarda. K definitivnímu střetu došlo, když se dalšímu z Eduardových Normanů dostalo na Godwinově území špatného zacházení. Godwine pak musel králi dát několik svých lidí včetně vlastního syna Wulfnotha, dalšího Haroldova bratra, jako rukojmí. Arcibiskup Robert pak urychleně odplul do Normandie a dopravil Wulfnotha na Vilémův dvůr.

A tam Robert dal Vilémovi Eduardovým jménem jeden slib.

„Slíbil Vilémovi anglický trůn," řekl Sihtric. „Vilém měl jakýsi nárok, protože Eduardova matka byla jeho pratetou, byl však nelegitimní. Všechno to byla samozřejmě zlovolnost, která měla za cíl odstavit Robertova nepřítele Godwina."

„A co na to řekl on?" zeptal se Orm.

„Nemnoho. Brzy potom zemřel. A z Harolda se stal hrabě z Wessexu. Král na něj spoléhá navzdory zlotřilostem jeho otce."

„A já mám uvěřit tomu, že Harold sám po trůnu vůbec netouží," poznamenal Orm suše.

„Ne, netouží!" vyjel Sihtric. „Ty toho muže neznáš. Když se ukázalo, že Eduard zřejmě zůstane bez potomků, vydal se Harold do Uher, aby přivezl zpět Eduardova prasynovce, známého jako princ Edgar, pravého dědice. *Harold odjel, aby přivedl toho chlapce.* Choval by se tak muž, který by chtěl království pro sebe? Až Eduard zemře, což bude brzy, budou vzneseny nároky na jeho trůn…"

„Bude se o něj hlásit Vilém."

„Ano, a Harald Hardráde, norský král – za tyhle složitosti mohou Knutovi synové. Možná že se přihlásí i další. Ale Harold bude pracovat na tom, aby zajistil nástupnictví Edgarovi, řádnému dědici, a tak sjednotil Anglii."

„A ty bys tomu rád věřil," řekl s pohrdáním Orm.

„Můj bratr se snaží zapojit do této komplikované historie. Je totiž přesvědčen, že se jeho proroctví naplní prostřednictvím Harolda."

Orm si Sihtrica pozorně prohlížel. „Míchat se do osudu králů je temná práce a taky nebezpečná. Kde je v tom pro tebe místo, kněži?“

„Je ctižádostivý,“ vyhrkla Godgifu. „Představuje si, že bude jednou arcibiskupem – že ano, Sihtricu?“

„Toho se štítím,“ prohlásil její bratr pompézně. „Plním jen svou svatou povinnost. Pokud se podíváte do historie, zjistíte, že existuje tradice duchovního zanícení pro menologium. A ty, sestro, mi jen závidíš, což děláš celý život.“

Godgifu udělala obličej.

„Proč sem ale hrabě Harold přišel? Tady mu samozřejmě hrozí nebezpečí,“ zeptal se Orm.

„Přijel, aby s Vilémem uzavřel smír, pokud bude moci,“ odpověděl Sihtric. „Ví přirozeně, že Vilém je nebezpečný.“

Viléma, jemuž bylo nyní třicet sedm let, si pořídil jako levobočka vévoda Normandie s dcerou jednoho koželuha. Nebylo to šťastné zrození a běda člověku, který by to Vilémovi připomněl. Když jeho otec zemřel na pouti do Jeruzaléma, normanští válečničtí aristokrati se do sebe okamžitě pustili. Vilém, tehdy teprve devítiletý, se nikdy nenaučil číst, ale do válečného řemesla se zaučil rychle.

Severní Franky se slabou centrální monarchií se rozpadly na vévodství, která spolu byla v permanentním válečném stavu. Když Vilémovi bylo jen něco po dvaceti letech, zahájil nájezdy na sousedy. Byl zrozen z hříšného chtíče, a proto se z něj zřejmě stal asketický, zbožný voják, který vždy pobíjel lidi s brutální efektivností a pak se modlil za odpuštění ke svému mstivému Bohu.

„A teď spočinul jeho pohled na Anglii,“ uzavřel Orm.

„Harold se vždy nejprve snaží dosáhnout smíru,“ řekl Sihtric. „Ví, že Vilém s tím ‚slibem‘ v kapse znamená do budoucnosti hrozbu. Přijel proto, aby s ním uzavřel spojenectví prostřednictvím sňatku s jeho vlastní sestrou.“

„A Harold také přišel pro svého bratra,“ dodala Godgifu. „Pro Wulfnotha, kterého drží Vilém jako rukojmí už více než deset let. *Proto* je tady. Pokud jde o nebezpečí, setkal ses s Haroldem osobně. Ten se o sebe umí postarat.“

„Říkáš?“ ucedil Orm skrze zuby. Venku zavládl nějaký rozruch a on hlavou kývl směrem ke dveřím krčmy. „Tak se podívejte.“

Sihtric a Godgifu vyšli ven, Orm je následoval. Uviděli nepřehlédnutelnou postavu Harolda a vedle něj jeho bratra a další společníky. Harolda, bílého vzteky, drželi za ruce podsaditi Normané a odváděli ho do Odova kostela.

„Máme mu jít na pomoc?“ zeptala se Godgifu.

„Já jsem mu zavázán za život. Já musím,“ pokrčil rameny Orm.

Sihtric váhal. Orm viděl, jak se v jeho úzké tváři sváří zbabělost s vypočítavostí. Pak kněz řekl: „Ano, ano, musíme mu pomoci.“

Rozběhli se k Haroldovi.

IV

Kostel byl plný lidí. Orm si musel v davu prelátů, ozbrojených válečníků a Vilémových i Haroldových dvořanů prorážet cestu ramenem. Atmosféra byla napjatá. Angličané i Normané měli ruce na jílcích mečů.

Harold a jeho bratr Gyrth byli předvedeni před Viléma. Fyzicky se od něj zcela lišili. Oba byli na rozdíl od tohoto malého, tlustého Normana vysocí, zrzaví a modroocí. Vilém s oholenou tváří a s pramenem černých vlasů přehozeným přes skalp ale zosobňoval hrozbu. U oltáře stál Odo, biskup a Bastardův nevlastní bratr. Byl oděn v drahé roucho a představoval trochu hubenější kopii korpulentního vévody. V rukou držel v kůži vázanou bibli a malou pozlacenou skříňku.

Sihtric, který měl jako pravý dvořan uši vždy nastražené, poslouchal, co si v davu mumlají Angličané. Vilém sklapl past, již zjevně celou tu dobu připravoval. Skříňka, kterou držel Odo, obsahovala vzácnou relikvii, prst jednoho svatého. Vilém nyní žádal, aby mu Harold na tuto svatou relikvii odpřisáhl věrnost – a hrabě měl navíc podpořit jakýkoli nárok, který Vilém vznesl na anglický trůn.

Orm si se zděšením uvědomil, že se dostal přímo do středu bouře, která by mohla zachvátit jedno království.

Harold, zachmuřený jako noc, se rozhlížel kolem sebe. Jakmile uviděl Sihtrica, pokynul mu. Kněz tím byl šokován a vyděšen, když mu ale dovolili, aby prošel dopředu, spěchal k Haroldovi. Orm a Godgifu ho následovali.

„Myslím, že potřebuji nějakou svatou radu, knězi," zamumlal Harold.

„Jsem tu, abych posloužil, pane."

„Nemohu uvěřit, jak je ten muž arogantní. Tohle chvástavé zvíře požaduje takovou přísahu ode *mě.* No, je to past, do které jsem upadl.

Co bych měl dělat? Pokud budu přísahat a přísahu dodržím, Vilém určitě dosedne na anglický trůn. Viděl jsi jeho metody, to, co dělal v Bretani. Nedopustím, aby tohle postihlo Anglii. Ale přísahat a pak slib porušit, to by byl hřích.“ Přísaha tvořila základ práva a byla závazná pro krále a pány i pro svobodné lidi. Porušení přísahy bylo těžkým zločinem – a porušení přísahy na svatou relikvii ještě těžším. „Pokud ale odmítnu přísahat…“

„Tak nás potom, bratře, všechny porubou,“ řekl chmurně Gyrth.

Orm viděl, jak Haroldova ruka sklouzla k meči, a napětí v kostele se ještě zvýšilo. „Přinejmenším můžeme zemřít v boji.“

Sihtric mluvil k Haroldovi chvatnou angličtinou. Snad doufal, že Vilém proto nebude rozumět. „Jsi, pane, dvakrát větší muž než ten Bastard, desetkrát větší. Kvůli své moudrosti jsi mužem budoucnosti. Vilém zosobňuje pouze agresi a chamtivost, uvrhne nás zpět do temné minulosti. Musíš mít na zřeteli větší dobro.“

„Větší dobro? Chceš mi říct, že mám složit přísahu, abych zůstal naživu, ačkoli vím, že ji nedodržím?“ Na Haroldově tváři bylo vidět bolest. „Ale co má duše, knězi?“ ptal se. „Co má *duše?*“

„Přísaha složená pod nátlakem není závazná a není hříchem,“ řekl Sihtric. Ale i pohan Orm věděl, že kněz lže.

Odo vykročil vpřed s biblí a relikviářem. Harold s výrazem, v němž se zračil vnitřní boj, položil ruku na relikviář, podíval se na Bastarda Viléma a složil přísahu.

V

Normanská loď plula opatrně pod šedým zimním nebem proti proudu řeky. Patřila k malé flotile, kterou vlastnil jeden normanský šlechtic, v jehož službách nyní Orm byl. Se sklopeným stěžněm proplula poháněna vesly pod jediným mostem, který propojoval Lunden, severní a jižní břeh řeky.

Byl začátek ledna léta Páně roku 1066.

Orm Egilsson stál na přídi a zvědavě pozoroval prostředí. Na obou březích řeky čněla k vodě mola a nábřeží jako prasečí rypáky deroucí se ke korytu. Za nimi se tyčily kamenné domy, které pokrývaly okolní kopce. Slavné římské hradby, tato masa z betonu a opracovaného kamene, byly obrovské a nepřehlédnutelné, přestože poslední legionář opustil své stanoviště na nich již před staletími.

Orma udeřil do nosu puch kouře, rožněného masa a splašků. I voda byla divná, černá špínou, a její hladinu pokrývaly výkaly, popel, občas mrtvé ryby – a plavalo na ní také několik nafouklých lidských těl. Vedle obrovského a rušného Lundenu vypadala normanská města jako ubohé vesničky. Tento přístav byl centrem anglického obchodu s Evropou a na kontinent odtud proudilo ohromné množství vlny, hlavního exportního artiklu Anglie. Uvnitř městských hradeb byly ale zelené pásy zemědělské půdy. Angličané ani dvě století poté, co král Alfréd nařídil znovu vrátit do Londinia život, nezaplnili původní římský prostor.

Dnes byly ve městě ještě větší davy než obvykle a normanská loď měla problémy najít místo, kde by mohla zakotvit. Do Lundenu se na Vánoce sjeli ke dvoru krále Eduarda všichni, kdo v Anglii něco znamenali. Byl to rituál, který měl kořeny v dávných shromážděních witanu. Dva arcibiskupové, osm biskupů, osm opatů, všech pět anglických hrabat a všichni šlechtici dvora přijeli do Lundenu a s

nimi jejich komonstvo, aby tu ze všech sil vyjednávali, intrikovali a šířili pomluvy o ostatních.

A podle Godgifu, která poslala Ormovi dopis z Northumbrie, byl tento vánoční dvůr ještě aktivnější v těchto záležitostech než obvykle – šeptalo se totiž, že Eduard, král Anglie, umírá.

Loď zakotvila a její posádka i pasažéři se rozběhli do úzkých uliček. Námořníci, kteří museli zůstat, aby plavidlo hlídali, hlasitě nařizovali svým druhům, aby se vrátili jen s dobrým pivem, chlebem bez červů a děvkami, který by byly ještě pannami.

Orm se vydal hledat Westmynster, kde ho měla čekat Godgifu. Několikrát se musel ptát na cestu a lidé mu odpovídali anglicky, dánsky nebo drsnou směsicí obou jazyků. Po staletích imigračních a invazních vln začala z hrubého argotu obchodníků a vojáků vznikat nová řeč, jež byla bohatou směsicí slov z obou těchto jazyků zbavených všech gramatických složitostí.

Ukázalo se, že Westmynster se nalézá v ohromném ohbí řeky Tamesis, neboť je to štěrkovitý ostrov, který z jejího břehu vyřízly dva její přítoky. Godgifu v dopise psala, že původní název tohoto místa zní Isle of Thorns. Právě zde Caesar údajně přebrodil řeku při svém prvním útoku na Británii. Ostrov byl nyní odvodněn a Eduard na něm během své dlouhé vlády nechal vybudovat královský palác a opatství. A před několika lety se rozhodl postavit tu obrovský nový kostel v kontinentálním stylu, který by připomínal jeho zbožné panování. Ten stále ještě nebyl hotov a připomínal gigantickou kamennou krabici, ale jeho olověná střecha zářila a okolní anglické budovy se vedle něj zdály hrubé a nedokončené.

Ulice kolem opatství zaplňovaly ještě větší davy než jinde. Někde tam, předpokládal Orm, nyní důležití muži krouží kolem královy smrtelné postele jako krkavci. Ale Orm byl pouhým žoldnéřem a palác nebyl jeho cílem – alespoň ne teď.

Obcházel zeď opatství, dokud nespatřil nějakou krčmu v rozpadajícím se stavení, jehož začernalé došky naznačovaly, že tu kdysi možná byla kovárna. Nebylo na něm nic pozoruhodného kromě zástavy, která vlála ve větru plném nepříjemných pachů. Tato vlněná, žlutočervená standarta byla hrubou imitací bojovníka na praporci Harolda, syna Godwinova.

A pod touto zástavou ho čekala Godgifu, přesně tak jak slíbila.

VI

„Sluší ti to.“

„Tobě také,“ odpověděla mu ironicky.

Před osmnácti měsíci v Normandii a Bretani nosila Godgifu na výpravách s válečnickými normanskými a anglickými knížaty mužské šaty. Nyní měla ve vlasech ozdobné jehlice a oblečena byla do dlouhé róby s úzkým pasem a s těžkými, draze vyhlížejícími brožemi a sponami. Byl to šat, jaký se nosil u dvora, ne v poli. Godgifu nebyla krásná. Byla příliš malá, tvář měla moc širokou, nos nadměrně dlouhý a svýma modrýma očima se dívala příliš zpříma. Ale Orma fascinovala směsice ženskosti a síly, která z ní vyzařovala. Tohle je žena, kterou by muž měl mít po boku, když získá půdu a začne budovat život, pomyslel si. A viděl, že Godgifu vřelým pohledem jeho zájem opětuje.

„Neviděl jsem tě od Normandie, od Bayeux a té záležitosti s Haroldem a jeho přísahou,“ začal.

„No, to já vím.“

V napětí a zmatku po složení této skandální přísahy ztratil Orm, od něhož se očekávalo, že bude stát po boku svého normanského pána, s Godgifu a jejím bratrem kontakt. Setkal se s ní znovu až dnes.

„Byl jsem rád, že jsi mi napsala. Myslel jsem, že se možná už nikdy znovu neuvidíme. A máme jednu nedokončenou záležitost.“

Usmála se téměř lascivně. „To máme, Vikingu.“

„A spolu máme také jednu věc,“ řekl Sihtric, který přiběhl z krčmy s přetékající holbou. „I když mě nezajímá obsah tvých kalhot, Orme, ale tvé hlavy.“

„Na muže víry jsi, knězi, občas pěkně hrubý.“

„Ne hrubý, ale pravdomluvný a Bohu to nijak nevadí,“ reagoval Sihtric a pak na jeden zátah vypil polovinu svého piva. Byl hladce

oholený, tonzuru a obočí měl upravené a oděn byl do bílé tuniky bohatě vyšívané zlatou nití. Také přibral; byl sice stále hubený, ale vepředu mu komicky vystupovalo silně vypouklé břicho. Zjevně si vedl dobře. Přesto ona prohnanost a ctižádostivost, které Orm v mladém kněz rozpoznal, když ho potkal v Bretani, ještě více bily do očí.

„Tak co říkáš naší nové katedrále ve Westmynsteru, Orme?“

„Je to působivá stavba.“

„Ano. První kostel s půdorysem kříže v celé Anglii a větší než všechno, co mají v Normandii…“

„Nenávidím to,“ zasyčela Godgifu s překvapující intenzitou. „Je to normanská krabice. Rakev na Boha. V Anglii to nemá co dělat.“

Sihtric se na Orma zazubil. „Budeš muset mé sestře odpustit. Někdy postrádá rozhled. Ta katedrála ukazuje, jak církev za Eduarda vzkvétala. A já s ní.“

„Godgifu mi v dopise psala, že ty máš nyní k Haroldovi velmi blízko,“ řekl Orm.

Godgifu přikývla. „To platí od té záležitosti s Vilémem a přísahou.“

Takže Sihtric rozpoznal příležitost a chytil ji za pačesy, pomyslel si Orm. „To mě překvapuje. Myslel jsem, že jsi člověk hraběte Tostiga. Jsi neloajální? Nenásledoval jsi svého pána do exilu?“ řekl, aby kněze trochu popíchl.

Ale Godgifu a Sihtric se nervózně rozhlédli kolem sebe. Napětí vyvolané pádem Haroldova bratra bylo zjevně velmi silné.

„Pojď,“ řekl Sihtric. „Tady ne, nikdy nevíš, kdo naslouchá. Napijme se a popovídejme si.“ Zavedl Orma i sestru do krčmy a přinesl další pivo.

„Zdá se, že mým osudem je setkávat se s vámi v krčmách,“ zažertoval Orm.

„Můj bratr má rád své pivo,“ komentovala to Godgifu.

„Má jediná neřest,“ řekl Sihtric, „na rozdíl od ubohého Tostiga.“

Haroldův bratr se před deseti lety stal northumbrijským hrabětem. Byla to nevděčná doména, plná Angličanů, kteří stále vzpomínali na slavné doby, kdy žili ve vlastním království, a Dánů, kteří snili o tom, že z Jorviku budou znovu vládnout vikinští králové. Po sedm

nebo osm let Tostig svěřenou oblast zvládal. Pak ale pobil pár svých rivalů a, což bylo mnohem horší, pokusil se Northumbrijcům zvednout daně.

Sihtric byl lehce opilý. „Tohle by thénové a ealdormani nepřipustili. Tostig mohl mordovat jejich syny, pokud se mu zachtělo, ale jakmile se pokusil sáhnout jim do portmonek…“

Krize propukla v říjnu, před pouhými třemi měsíci. Tostig lovil na jihu s králem Eduardem, když thénové obsadili Jorvik, pobili Tostigovy velitele i jeho osobní gardu a vyplenili mu pokladnu. A pak vznesli požadavek, aby byl ustaven nový správce, a to Morcar, bratr mercijského hraběte Edwina a syn Siwarda, starého Godwinova rivala. Morcar patřil do jediné rodiny v Anglii, jež byla dostatečně významná a mocná, aby mohla vyzvat Godwinovy syny. Byla to opravdová krize. Král Eduard se postavil za Tostiga, neboť ho sám jmenoval do funkce správce Northumbrie. Ale Harold se rozjel *neozbrojen* na sever. A králi doporučil, aby požadavky rebelů přijal. Eduard váhavě ustoupil. Morcar byl jmenován a situace se uklidnila.

Harold však za své počínání zaplatil tím, že se s ním jeho bratr navždy rozešel. Tostig odplul do exilu ve Flandrech a říkalo se, že tam kuje pikle.

„Chápej, že Harold obětoval bratra pro větší dobro – už to udělal předtím se Swainem, dalším svým sourozencem, který působil problémy a svedl jeptišku. Ale Harold nechal Tostiga žít a *já* si myslím, že to byla chyba. Harold je velký muž, který zájmy míru nadřazuje i vlastní rodině – pozoruhodný člověk,“ vykládal Sihtric.

„A ty, který jsi byl Tostigovým mužem, jsi nyní vítán u Haroldova dvora.“

„V Normandii se mi Harold vyzpovídal,“ řekl kněz zbožně, „kvůli tomu, že složil přísahu, kterou zřejmě nikdy nedokáže dodržet.“

Godgifu si pohrdavě odfrkla. „Tys tam jenom tak nestál, když Harold skládal přísahu. *Ty jsi ho ponoukal, aby to udělal.* Harold tě podle mého názoru vnímá jako svědka svého hříchu. Nebo možná dokonce jako démona, který ho k tomu popíchl. Proto si tě drží u sebe.“

„Prozřetelnost utváří životy nás všech. Pokud bych se s ním tak nesblížil, nemohl bych mu přinést to menologium.“

„Co?“

„To jeho proroctví,“ řekla Godgifu suše. „Vzpomínáš přece. Komety, králové a poezie pochybné kvality.“

„On tomu všemu pořád věří?“ divil se Orm.

„Ale ano,“ odvětila Godgifu. „Dokonce napsal maurským učencům do Hispánie, aby mu zkontrolovali jeho výpočty dat.“

„Objevil jsem v Toledu jednoho astronoma, který vypracoval určitou vědeckou metodiku ohledně té komety.“

„Jaké komety?“

Sihtric neprojevil žádné emoce. „Ohledně té, která se podle menologia objeví v březnu. Nebo spíš znovuobjeví.“

Každý věděl, že komety, vlasatice, věští zlé doby. Ale tato znamení se na nebi objevovala zcela nepředvídatelně. Přilétala a odlétala tak, jak si Bůh zrovna umanul. „Knězi, jestli se ta kometa v březnu opravdu objeví, spolknu vlastní meč.“

Sihtric se na něj podíval pln zloby: „Neslibuj to, co nemůžeš splnit, Vikingu.“

„Nebuď tak nabubřelý, Sihtricu,“ řekla Godgifu. „Víš, on má rivala,“ obrátila se k Ormovi.

„Rivala?“

„Kolem Eduardova dvora krouží další Sibyla. Jeden mnich jménem Aethelmaer.“

„Je to kašpar, který sní o úžasných strojích…,“ reagoval na to Sihtric.

„A taky mluví o kometách,“ připomněla mu Godgifu. „Když se mu thénové vysmívají, učí se, jak se vysmát i tobě, bratříčku.“

Sihtric pohrdavě odfrkl. „Aethelmaerovi to ukážu. Samozřejmě že hlavní výzvou je interpretace menologia. Říkám ti, Orme, že to nemůže být náhoda, když jsi do toho zapojen *ty*, Egilův potomek. A myslím, že teď už vím, jak mi můžeš pomoci interpretovat menologium a přesvědčit Harolda, aby se podle něj řídil.“

„Nějak moc spěcháš, knězi. Možná bys mi napřed měl to tvoje proroctví ukázat,“ mračil se Orm.

Sihtric nadzvedl obočí. „A umíš číst?“

„Naučil jsem se, že to pomáhá, když nějaký lstivý klerik ve službách jednoho negramotného normanského hraběte před člověka položí pergamen a chce na něm, aby ho hned podepsal.“

Kněz měl pod stolem malý kožený vak. „Mám tu jeden opis…“ Vytáhl pergamen a rozprostřel ho na lepkavou desku stolu. Orm uviděl strofy menologia, jež byly čistě napsané, ale kolem nich byla spousta šipek a kostrbatých poznámek, jejichž autorem byl zřejmě Sihtric. „Říkal jsem ti, že je to pořád záhada,“ povzdechl si kněz. „Dokonce i po celoživotním studiu. Ale podívej se na tohle…“ A přečetl devátou strofu.

Kometa přilétá/v měsíci březnu.
A bratrův život končí/Bojovník dostane vznešenou
v bratrových rukou. korunu
Moudrosti elfů./Bratr objímá bratra.
Z jihu přichází sever/aby prolil svou krev na zdi…

„Ty verše mají v sobě náboj, co říkáš?“

„Nejsem skald,“ zavrčel Orm. „Takže nějaký bratr zabije bratra. Proč si myslíš, že to je o Haroldovi?“

„O kom jiném by to bylo? Mezi kterými bratry v Anglii nyní vládne krajní rivalita kromě Harolda a jeho v exilu básnícího sourozence?“

„A co ten zbytek? Co ty řeči o válčícím muži a elfech?“

„To se tě netýká,“ řekl Sihtric odmítavě.

„Pravda je taková, že on tomu úseku sám nerozumí,“ poznamenala Godgifu.

Orm náhle už nemohl všechny ty řeči o proroctvích a politice snést. Litoval, že přišel. Toužil odejít z tohoto místa, z tohoto přeplněného města, a zbavit se toho vlezlého, manipulátorského kněze a jeho řečí, do kterých se člověk zaplétá jako do sítě – toužil být jen s Godgifu. „Prostě mi řekni, co ode mě chceš.“

„Je to tady.“ Sihtric mu přistrčil svůj pergamen. „Sedmá strofa. Potřebuji pochopit význam těchto slov.“

Orm se na tu strofu podíval. „Drak letí na západ./Věz, že Velký rok končí/Věz, že se zrodil nový svět.“

„Jsem přesvědčen, že tato strofa mluví o té nejvyšší odměně, která na nás čeká,“ řekl Sihtric, jemuž zrudla tvář. „O tom, že máme ve svých rukou nejen Anglii, ale i *nějaký nový svět.*“

Orm se na kněze podíval. „Jaký nový svět?“

„Vinland,“ zasmál se kněz.

Do krčmy vstoupil nějaký mladý muž v odrbaném černém hábitu. Mžoural v příšeří, a když konečně rozpoznal Sihtrica, chvatně k němu došel a pak mu něco pošeptal. Sihtric přikývl, vstal a spěchal ven.

Orm a Godgifu ho následovali. Orm na něj zavolal: „Kam jdeme?“

„Král umírá, lékaři to potvrdili. A povolává k sobě Harolda.“ Zdálo se, že Sihtric je pln energie, jako kdyby z něj tato zpráva vyhnala veškeré vypité pivo. „Svět se tohoto děsivého odpoledne změní.“

„A Harold pro tebe poslal?“ ptala se Godgifu.

„Ne, ale přesto tam jdu. Vsadím se, žes nic takového nečekal, když jsi dnes pádloval vzhůru po řece ve vaší dračí lodi, co, Vikingu? Pojď a drž se u mě.“ A hnal se dál.

VII

Toho chladného odpoledne obklopoval královský palác velký dav, který předzvěst Eduardovy smrti přitahovala jako světlo noční můru. Atmosféra byla smuteční, ale ve vzduchu bylo také mimořádně vysoké napětí. Jakmile král zemře, všechno se změní a žádný muž nebude mít v novém řádu místo jisté – a to platilo dokonce i pro Godwiny.

Přestože měl Sihtric postavení Haroldova důvěrníka, trvalo nějaký čas, než je královská stráž pustila dovnitř. A zatímco čekali ve frontě před velkou bránou, vyhověl Orm Sihtricově žádosti a vyprávěl o Vinlandu.

Byl to příběh Ormových předků. Egil, který kdysi stál proti Alfrédově armádě ve slavné bitvě u Ethandune, zemřel na neznámou nemoc. Ta hanba byla tak velká, že Egilův syn, další Egil v řadě, se cítil nucen opustit svůj domov v Dánsku. Rozhodl se připojit k velké emigrační výpravě Seveřanů přes západní oceán.

Toto byla heroická doba, kdy dračí lodi Seveřanů pronikly do srdce starého světa a dostaly se až do Constantinopole – a současně se vydávaly i na západ. Vikingové osídlili vnější britské ostrovy, kde žil jen primitivní lid a pár poustevnických mnichů. Ale někteří z nich se plavili ještě západněji a objevili další, tentokrát mnohem větší ostrov, který nazvali Island – Země ledu. Vikingové se poprvé ocitli v zemi, v níž nebylo žádné původní osídlení, v zemi, kterou mohli plně utvářet podle svých představ. Vybudovali tam stabilní a fungující společnost nového typu. Velcí latifundisté se scházeli na všeobecném sněmu zvaném *althing*, který se konal na úpravném ústředním shromaždišti, jemuž se říkalo *thingvellir*.

„O tom jsem slyšel," řekl Sihtric. „Tihle osadníci s chlupatými zadky – a to je pozoruhodné – vyhlásili, že nemají žádného krále kromě zákona. Demokracie kvetoucí na severu oceánu! Ale

nepředpokládám, Orme, že bys věděl, kdo byl Demosthenes, že ano?“

A ještě ambicióznější osadníci pluli stále dál na západ.

„Muž jménem Erik Rudý podnikl tuhle plavbu jako první,“ líčil Orm. „Plavil se s ním jeden Egil, potomek toho původního Egila. Byl to syn syna syna…“

„Na tom nezáleží.“

Erik dovedl osadníky do této nové země, kterou lákavě nazval Zelená země, Greenland, a brzy tam vyrostly dvě prosperující osady. „Viděl jsem je na vlastní oči,“ informoval Orm Sihtrica. „Otec mě tam jednou vzal na obchodní plavbu. Pěstují skot a ovce a loví mrože, tuleně, lední medvědy a chytají ryby. Někteří lpí dál na své staré víře jako já a přede mnou můj otec. Ale z valné většiny to jsou dobří křesťané. Posílají biskupům ve starém domově dávky a ti je posílají dál papeži.“

„A byli objevitelé, kteří se vydali ještě dál na západ,“ snažil se Orma dostat k předmětu svého zájmu Sihtric.

Ano, vydali. Novou zem spatřil jako první v čase Erika Rudého muž jménem Bjarni Herjolffson, který se plavil do Grónska, ale divoké vichry vychýlily jeho loď zcela z kurzu. Bjarni navíc zabloudil v neprostupné mlze. Pak ale doplul k nějakému hustě zalesněnému pobřeží a poznal, že to není Grónsko. Nepřistál, o nějaký čas později se však pokusil zopakovat jeho plavbu syn Erika Rudého Leif. Bjarni ho totiž mimořádně zaujal líčením svého bloudění po oceánu. Leif dokonce plul na Bjarniho lodi, protože plavidla znají svou cestu.

Sihtric obrátil oči v sloup. „Pohanské pověry!“

První místo, na kterém Leif přistál, se nedalo nijak využít, byly tam jen ledovce a mocná skaliska. Nazval je Helluland. Pak zakotvil v místě, které pojmenoval Markland, a tam už rostly hluboké lesy.

A nakonec doplul do Vinlandu, země vína, protože na tomto místě rostla spousta révy a jeden z jeho mužů se pojídáním těch hroznů opil. Leif ve Vinlandu přezimoval a pak odplul zpět do Grónska s nákladem hroznů a dřeva. Už se do Vinlandu nikdy nevrátil, ale později tam další děti Erika Rudého vedly kolonizační výpravu.

Sihtric se naklonil k Ormovi a studoval zblízka jeho tvář. Dech mu přitom páchl vínem. „A ty," řekl, „ty jsi navštívil tenhle Vinland?"

„Jako chlapec s otcem. Ukázal mi, kde žili moji prarodiče."

Bylo pozdě odpoledne, když jeho otec se svými muži vytáhl z klidné zátoky loď na bahnitou pláž. Země tam byla nízko položená a kolem pobřeží neúrodné ostrovy. Na pruhu půdy nad tou bahnitou pláží stála osada, kterou tvořil soubor chatrčí se stěnami z drnů. Z ohňů se vinul k nebi kouř a ozývala se tu dánština a norština stejně jako doma. „Byl jsem mimořádně rozrušený," připustil Orm. „Už jsem byl dost velký na to, abych pochopil, že jsem přeplul oceán. A přesto tu žili a pracovali lidé, kteří mluvili mým jazykem."

Godgifu se okouzleně zasmála.

Orm vzpomínal, jak šel s otcem a jeho muži po pláži a jak na ní objevili něco, co připomínalo tři hrby. Ukázalo se, že jsou to čluny z kůže položené dnem vzhůru. Pod každým z nich se skrývali tři skraelingové.

„Skraelingové?"

Orm pokrčil rameny. „Divoši. Ošklivý a zvířecí. Plují ve člunech z kůží sešitých k sobě a jejich ženy páchnou rybinou."

Vikingové osm skraelingů zabili, ale jeden unikl. Později se z lesa vyřítili další, aby se za ně pomstili.

„Proto byla osada nakonec opuštěna. Skraelingů bylo příliš mnoho. Ale je mnoho těch, kteří Vinland stále považují za svůj domov."

„A jednoho dne se Vinlanďané vrátí," řekla Godgifu. „Aby si od skraelingů vzali zpět svou zem."

„Snad."

„Ale ano, udělají to," přesvědčoval ho Sihtric. „Proroctví to žádá. Teď přicházíme k podstatě věci. Orme, kdy přesně tenhle Bjarni…"

„Bjarni Herjolffson."

„*Kdy* zabloudil na moři a objevil Vinland?"

Ukázalo se, že je těžké stanovit toto datum podle křesťanského kalendáře. Orm si jako většina lidí pamatoval roky ne podle letopočtu, ale podle velkých událostí: válek, pohřbů králů, moru nebo záplav – nebo podle podivných světel na nebi jako ta kometa v

proroctví. Nakonec však určili, že Bjarniho plavba proběhla v jednom roce během dlouhé vlády Eduardova otce Ethelreda, kdy Británii pustošili Dánové – a že v tom roce se v Anglii rozšířil dobytčí mor.

Sihtric měl ve svém vaku také jednu malou knihu psanou drobným písmem, kopii kroniky, kterou angličtí mnichové začali sestavovat v době Alfréda a od té doby ji stále doplňovali. Z ní vyplynulo, že za Ethelredovy vlády byl dobytčí mor zaznamenán pouze jednou, a to léta Páně 986.

„Věděl jsem to."

„Nechápu, k čemu jsi dospěl," přiznal Orm. „V tvém proroctví není žádný letopočet ‚986'."

„Ale je – je ukrytý v jeho hádankách. Podívej se znovu na sedmou strofu." Sihtric se neobratně snažil znovu rozvinout svůj svitek. „‚Drak letí na západ… Věz, že se zrodil nový svět.' Co jiného by to mohlo znamenat, než že jste vy Vikingové objevili Vinland? A ta strofa říká ještě více. ‚Odečti třicet šest měsíců… Věz, že Velký rok končí…' Můj maurský kolega datuje konec sedmého Velkého roku, sedmého cyklu komety, do září léta Páně 989. Postupuje tak, že sečte dané měsíce a vydělí je dvanácti, takže…"

„Ano, ano."

„A to ‚odečti třicet šest měsíců' znamená, že se od konce Velkého roku odečtou tři roky. Takže to proroctví předpovídá, že k Bjarniho objevu dojde *léta Páně 986*, jak se stalo." Kněz triumfálně poplácal svou kroniku. „Já to věděl." Zdálo se, že Godgifu je v šoku. Kněz zřejmě o tomto svém tajemství neřekl ani sestře. „Ale co to znamená?" zeptala se nejistě.

Sihtric sroloval svůj pergamen. „Mám ve svých rukou moc utvářet dějiny. To to znamená."

Stráž je konečně pustila a oni mohli vstoupit do paláce. Sihtric je vedl skrze tlačící se a strkající se anglickou šlechtu ke králově ložnici.

„Řeknu ti další příběh o Vinlandu," zašeptal Orm Godgifu, když se stavěli opět do fronty. „Můj otec mi jednou vyprávěl, že první vikinští osadníci při prozkoumávání pobřeží narazili na lidskou lebku, kterou zřejmě rozdrtil úder kamenem. Pátrali dále a objevili

zbytky koženého člunu, ubohou chatrč z drnů – a stříbrný krucifix. To bylo všechno, co zbylo po nějakém mnichovi, jednom z těch šílených irských poustevníků, kteří odpluli na oceán, aby našli samotu a Boha. Byl to naprostý zázrak, že přeplul oceán a nezemřel přitom hlady. Byl to však první člověk, který uviděl Vinland – ještě před Vikingy.“

„A ti skraelingové ukončili jeho pouť.“

„Vypadá to tak…“

Konečně se dostali ke dveřím královy ložnice. Sihtric musel křičet a vymýšlet si, aby přesvědčil Eduardovy thény, že ho mají i s jeho společníky pustit dovnitř.

Orm pak v komnatě umírajícího krále opět ke svému zděšení zjistil, že se stává svědkem historické události.

VIII

Eduard ležel na kavalci, přes nějž byly přehozeny drahé látky, a už byl jako smrtka. Vlasy měl bílé a řídké, kůži na lebce napjatou. Ošetřovala ho jeho žena Edith, Haroldova sestra. Jejich sňatek byl pouhou aliancí, kterou Eduardovi vnutil přespříliš mocný hrabě. Ať už však měli jakékoli názorové rozdíly, Edith zřejmě zaplavoval upřímný smutek, zatímco držela ruku svého umírajícího manžela.

Lékaři pobíhali a vzduch byl plný pachu jejich lektvarů. Kněží však bylo v místnosti více a mniši tiše zpívali smutný žalm. Uvnitř byl také Harold Godwineson, hrabě z Wessexu, jenž se modlil se sepjatýma rukama a na tváři měl chmurný výraz. Sihtric se přikradl ke svému pánovi.

Král se pohnul a všichni se lekli. Zvedl ruku a slabě pokynul.

Harold udělal krok kupředu a kněz, připomínající krysu, ho následoval. Mluvilo se sice jen šeptem, ale Orm slyšel rozhovor, který následoval.

„Služ Edgarovi, Harolde," řekl král. „Slyšíš mě?"

„Samozřejmě, ale…"

„Princ Edgar je pravý dědic. V jeho žilách koluje Alfrédova krev."

„Je na witanu, aby rozhodl, kdo bude následníkem. Ne na mně."

Eduard se ironicky zasmál, i když jen velmi tiše. „Členové witanu udělají, co jim řekneš."

„Ale pro Anglii je to nebezpečný čas. A Edgar je jen chlapec. Na to, aby seděl na trůnu hoch, není doba. Udělej ze mě regenta, dokud princ nedospěje."

„Ne." To byl Sihtric, který si dovolil neuvěřitelnou věc – přerušit umírajícího krále.

Godgifu zalapala po dechu a Orm ji musel přidržet, aby nezasáhla.

„Trůn je tvůj, pane. To proroctví to říká. Už jsme o tom mluvili dříve a studium, které jsem prováděl od té doby, mi ukázalo pravdu. Musím ti říci to, co je v deváté strofě: ‚Bojovník dostane vznešenou korunu/Moudrosti elfů.‘ Moudrost elfů – *to je Alfréd*.“

Šokovaný Orm to náhle pochopil. Harold měl na korouhvi bojujícího muže a koruna, kterou si měl na kněžovo naléhání teď vzít, patřila dosud králi, jenž byl potomkem Alfréda. Z přesnosti toho menologia ho zamrazilo – a z představy, že ten dokument byl před staletími sepsán tak, aby vstoupil do hry *v tomto okamžiku*, právě zde, právě teď.

A Godgifu byla také šokována. Její bratr o této nové interpretaci neřekl zjevně ani jí.

„Hluboce jsem o tom přemýšlel, pane,“ naléhal Sihtric na Harolda. „Musíš to udělat. Anglie to žádá. Provincie si to přejí. Víš, že jsem otevřeně obdivoval tvé ctihodné záměry, pokud jde o následnictví Edgara. Ale už to není otázka čestnosti nebo nečestnosti. Nemáš jinou volbu.“

Harold se do něj pustil a jeho široká, pohledná tvář přitom byla zkřivena zlobou. „Čert tě vem, kněži. Ty jsi vždycky *u mě*, že ano? Vždycky mi zatemňuješ mysl. Vždycky jsi připraven přivést mě o krok blíž k zatracení.“

„Harolde,“ zašeptal Eduard, „kroužíš nade mnou, abys mi ukradl trůn?“

„Ne – tenhle kněz – to nemám v úmyslu…“

„Udržel jsem mír u našich břehů dvacet let. Nu, teď ale Anglie prodělá zkoušku ohněm. Vy Godwinové jste mě celý život omezovali. Ty jsi byl lepší člověk než tvůj otec, ale teď v této krajní situaci se ukazuje, že ne o mnoho.“

„Sire…“

„Tvůj otec oslepil a zabil mého bratra. Modlím se, abys viděl své bratry umírat dřív, než umřeš ty, Harolde Godwinesone. Modlím se, abys je viděl umírat všechny, než budeš ty oslepen a než přijde řada na tebe.“

Na Haroldově tváři se objevil tvrdý výraz. Sihtric moudře mlčel.

Eduard se chrčivě nadechoval, jednou, dvakrát, třikrát. Pak přišel poslední výdech, v němž byla téměř úleva – jako by král složil na zem těžké břemeno.

Harold se napřímil. „Král poznal, že Anglii hrozí nebezpečí. Ráčil svěřit trůn a bezpečnost královny, mé sestry, do mých rukou.“ Rozhlédl se po místnosti a zabodával oči do přítomných. „Vy všichni jste to slyšeli.“ Ti samozřejmě nic takového neslyšeli. Ale nikdo se neodvážil postavit tiše běsnícímu Haroldovi. Ani Edith, jeho sestra, královna vdova, se mu neodvážila podívat do očí.

IX

Harold Godwineson byl korunován ve Westmynsteru se žezlem a bojovou sekerou v rukou po vzoru potomků Alfréda. Třebaže korunovaci provázela velká podívaná a následující hody byly přebohaté, někteří lidé reptali, že vše proběhlo v nevhodném spěchu. Nový král totiž nastoupil na trůn jen den po smrti toho starého. Harold ale s převzetím trůnu spěchal, neboť všude se objevovali soupeři nárokující si anglickou korunu.

Harold okamžitě po korunovaci začal organizovat obranu země. Rozeslal rozkazy, aby bylo zkontrolováno, jak je vybaven a připraven do akce fyrd. Hodlal si také zajistit dostatečně velké loďstvo, aby mohl chránit své pobřeží.

Godgifu doufala, že stráví s Ormem více času. Harold se však brzy vydal na sever, aby vyřešil problémy v Northumbrii. Sihtric a jeho sestra byli v králově doprovodu. Orm a Godgifu se tak museli rozloučit a čekali, že se uvidí až v březnu.

Dán si však našel práci. Za Eduarda vládl mír a od poslední velké bitvy vybojované na anglické půdě už uplynulo mnoho let. Angličtí šlechtici však náhle zjistili, že jim vládne nový válečnický král a že zemi hrozí zjevné nebezpečí. Navíc měli spoustu synů, kteří potřebovali bojový výcvik, a tak byl Orm na roztrhání. Obtloustlí, nezdraví thénové s ním ale jednali trochu pohrdavě kvůli jeho někdejším stykům s Normany.

V Northumbrii měl Harold v Morcarovi, kterého již předtím podpořil jako nového hraběte na úkor svého bratra Tostiga, spojence, i když nejistého. Morcar a jeho bratr Edwin, mercijský hrabě, představovali v Anglii vedle Godwinů a Alfrédova rodokmenu jedinou další významnou dynastii. Harold proto postupoval podobně jako jeho otec, který provdal svou dceru za krále Eduarda, a dva měsíce po korunovaci si vzal za ženu Aldgythu, Morcarovu a

Edwinovu sestru. To učinil navzdory skutečnosti, že byl již dvacet let ženat s Edith Swanneshalsovou, která mu porodila šest dětí. Haroldův sňatek s Edith byl však takzvaně *more Danico*, tedy uzavřený podle dánských zvyků a sice akceptovaný anglickou společností, ale neposvěcený církví.

A Aldgytha, třebaže jí bylo pouhých třináct let, do měsíce otěhotněla.

„Vyzná se, to se mu musí nechat," řekl Orm Godgifu, když se sešli v březnu v Lundenu. „Tři měsíce od Eduardovy smrti a Harold již svázal své jediné možné rivaly v Anglii se svou novou dynastií. I když počítám, že v budoucnu, až si synové Harolda a Edith uvědomí, co se stalo, nastanou potíže."

Godgifu ale tak nadšená nebyla. Její otec byl koneckonců spojencem Tostiga. „Je to jen další ubohý kompromis," řekla. „Hnusná amorálnost od muže, který se dostal tam, kde je, jen proto, že zradil vlastního bratra, zastrašoval umírajícího krále a lhal o jeho posledních slovech – a porušil přísahu, kterou složil na ostatky svatého."

„Harold drží trůn a na ničem jiném nezáleží. Člověk nemůže vládnout zemi a nespáchat přitom pár hříchů, tím jsem si jistý."

Sihtric se mezitím zabýval jinými věcmi než takovýmito detaily. Jeho závěr, že se Harold má zmocnit trůnu – závěr, k němuž došel sám během neustálého studia menologia, závěr, s nímž se předtím, než ho řekl Haroldovi u Eduardovy smrtelné postele, nesvěřil ani své sestře – v něm opět mocně posílil pocit vlastní důležitosti. Nyní, když plynul kriticky důležitý rok 1066, se ještě více vzdálil Godgifu a svému biskupovi a ještě posedleji se zabýval proroctvím. Byl přesvědčen, že už je neuvěřitelně blízko jeho plnému rozluštění. Říkal, že jakmile to poselství dekóduje, předloží ho králi Haroldovi a bude mu v následujících, z hlediska budoucnosti klíčových měsících vést ruku. Godgifu shledávala toto holedbání chvíli komickým, chvíli znepokojujícím.

Kněz měl ale jeden problém, který znevažoval důvěryhodnost jeho slov. Podle proroctví se v březnu měla objevit kometa a zahájit tak nový Velký rok. Ale březen ubíhal, dny se protahovaly a oteplovaly, a žádná vlasatice se na nebi neobjevovala.

Sihtric ukázal sestře korespondenci, kterou vedl s jedním učencem jménem Ibn Šaraf, jenž žil v Hispánii. Tento muž měl předka, jakéhosi Ibn Zúra, který zřejmě jako otrok v Anglii získal kopii menologia, nebo se je možná naučil nazpaměť.

„Je to úžasné," rozplýval se kněz. „Tenhle Ibn Šaraf žije v Toledu, jež bývalo hlavním městem Vizigótů. Toledo je světovým centrem astronomie. Podívej – menologium popisuje devět příletů komet, zdá se však, že jde pokaždé o návrat *jedné a téže* komety. Ibn Šaraf prošel záznamy maurských astronomů, vedené celá staletí. Jsou v nich pozorování, která potvrzují všechna data uvedená v menologiu. Ibn Šaraf tvrdí, že kometa není oblak nebo nějaký druh hvězdy, jak se někteří domnívají. Někteří astronomové viděli, jak komety klouzají po nebi a jak při své cestě zazáří a poté zase ztmavnou. Ibn Šaraf říká, že komety se pohybují po neviditelných cestách mezi nebeskými sférami. Když jsou blíže slunci, zjasní, když se mu vzdálí, zmenší se. Ibn Šaraf se pokouší určit tvar těchto cest, protože kdyby je člověk znal, mohl by snad vysvětlit podivnou periodicitu návratu těch komet. A snad by mohl také vědět, kdy se kometa znovu objeví."

„Což autor menologia zřejmě věděl," poznamenala Godgifu suše.

„Pro lidi v budoucnosti bude cesta komety v nebi jen triviální záležitostí."

To Orma dopálilo. „No, i kdyby to tak bylo, tak se tentokrát zmýlili, že ano? Protože březen je téměř pryč a ta tvoje prorokovaná kometa se ještě neukázala."

„Přiletí," sliboval Sihtric. „Ibn Šaraf a jeho astronomové pozorují jasné nebe nad al-Andalusem." Ale kněz byl jen drobným mužem plným nervozity a napětí, a jeho slova proto nemohla znít přesvědčivě.

X

Velikonoce toho roku připadly na polovinu dubna.

Harold se vrátil se svou těhotnou ženou do Lundenu a i se dvorem se usadil ve Westmynsteru. Využil této příležitosti k tomu, aby poprvé ukázal svou moc a status. Začaly hostiny, vzdávání holdu, audience a jednání o záležitostech království. Harold přivítal biskupy, hrabata, thény a vyslance ze Skotska, Walesu, Irska a z kontinentu.

Sihtric a Godgifu se ubytovali v jednom domě blízko Westmynsteru, který patřil jistému Tostigovu thénovi.

Pro kněze to byly těžké časy, protože jeho kometa se ani teď, dlouho po avizovaném datu, stále neobjevovala. Rozrušený, neklidný Sihtric se rozhodl vypořádat se svým „konkurenčním“ prorokem, mnichem Aethelmaerem. Protože se mohl opřít o autoritu biskupů u dvora, dal ho předvolat z jeho kláštera ve Wessexu.

Aethelmaer, jenž byl mrzákem, musel být převezen přes celou zemi na korbě vozu. V Lundenu ho potom dva statní mniši všude nosili na nosítkách.

Když Aethelmaer přijel, setkali se s ním Sihtric, Godgifu a Orm ve westmynsterském opatství. Byl to tlustý muž kolem padesátky a ležel ztuhle na lehátku. Mohl hýbat tělem jen od pasu nahoru, nemocné nohy už mu vůbec nesloužily. V místnosti byl cítit hnilobný puch, který jen částečně překrýval pach kouře a štiplavý zápach mastí.

Aethelmaer měl vedle sebe nízký stolek, na němž ležela hromada rukopisů a poznámek. „Navzdory svým zdravotním problémům stále naplno pracuješ. To Boha těší,“ řekl Sihtric.

Mnich byl však zjevně zemitý muž a ironicky řekl: „Byl to především Bůh, kdo mě uvrhl na nosítka – Bůh a hrst peří a tvrdost země… Tyhle skici jsou jen čmáranice na papíře, víte. Teprve když

ty stroje *realizujete*, když je sestrojíte ze dřeva, provazů, plátna, kovu a peří, uvidíte, co funguje a co ne – a jak mnoha věcem nerozumíte. A kdyby si Bůh usmyslil, že mi nechá nohy, mohl jsem teď být už mnohem dál, co?“

„Stroje?“ To vzbudilo v Ormovi zvědavost, a tak se vydal ke stolku, aby si ty skici prohlédl sám. Byly hrozně osahané a viděl na nich složité diagramy a poznámky psané tenkým rukopisem.

„Ke dvoru se donesly zvěsti o tvých proroctvích. Říká se, že jsi předpověděl přílet nějaké komety,“ řekl Sihtric.

„Kometa? No, ano.“ Aethelmaer se s bolestí natáhl, aby poklepal na hromadu papírů. „Je to všechno tady. Kometa přiletí a Anglie padne – ale znovu povstane, změněna.“ Pak prudce klesl zpět a tvář měl přitom zkřivenou bolestí. „Ale o kometu teď nejde. Záleží na *tomhle.*“

„Vypadá to jako válečné stroje. Jsou to obléhací zařízení?“ ptal se Orm.

„No, víc než to,“ usmál se mnich. Přitom ukázal zkažené zuby. „Viděli jste někdy obléhací stroj, který by dokázal plout pod hladinou moře? Viděli jste někdy stroj s křídly – stroj, který dokáže *létat?* Nazýváme je božími stroji.“

Orm jen v šoku zíral.

Do místnosti vstoupil mladý mnich, pečovatel z Maeldubesburgu, a přinesl umyvadlo s vodou a plátno. „Čas na tvoji očistu, domne.“

„Copak nevidíš, že mám spoustu práce?“ zavrčel Aethelmaer.

Mnich se ale nedal. „Ty máš vždycky spoustu práce. Pojď.“ A zvedl mu hábit. Aethelmaer se mu podvolil. Nohy měl bílé jako sníh a na jedné holeni vřed, mokvající, krvavý bolák plný hnisu, z něhož prosvítala kost. Místnost naplnil puch rozkládajícího se masa. Sihtric zalapal po dechu a Godgifu se odvrátila. Ale Orm, veterán bitevních polí, už viděl horší věci.

„Řekni mi, odkud pochází tohle proroctví?“ ptal se kněz.

Pečovatel vytíral z rány hnis a ořezával z ní mrtvé maso. Zdálo se však, že Aethelmaer nic necítí. „Uvědomuješ si, že naše kometa nás navštěvuje opakovaně?“

„To je evidentní,“ odsekl Sihtric.

„Pak ti musím říct, že to mé ‚proroctví', jak mu říkáš, je produktem té *minulé* návštěvy komety u naší Země."

Sihtric se nechtěl nechat zahanbit a spěšně prošel svá čísla. „Léta Páně 989."

„Přesně! A toho roku při záři komety někdo nechal u brány našeho kláštera v Maeldubesburgu dítě, nahé a staré jen několik dní…"

Mniši se novorozence ujali, jak bylo jejich zvykem, a našli mu kojnou. A trochu si zažertovali, když dítě pojmenovali po tehdejším králi Ethelredovi.

Brzy se jasně ukázalo, proč bylo dítě odloženo. Vyrůstal z něj hezký hoch, který se rychle naučil chodit, ale s mluvou to bylo horší. Trávil hodiny a hodiny kreslením obrazců v prachu, pokud ho však mniši dali s ostatními dětmi do klášterní školy, zuřivě se bránil a škrábal. „Bylo to defektní dítě," řekl Aethelmaer, „něco se v něm porouchalo – porouchalo nebo nikdy nevytvořilo."

Nikdo nevěděl, co s tím klukem, až mu jeden nápaditý bratr, který ho sledoval, jak si čmárá ve špíně, dal kousek křídy. Ethelredova posedlost kreslením byla zpočátku vnímána pouze jako něco, čím ho lze zaměstnat – brzy se však ukázalo, že jeho náčrty jsou víc než jen nějaké čmáranice.

„Ty myslíš tyhle skici," uhodl Sihtric.

„Ano! Vidíš, jak podrobné jsou – je to, jako kdyby ses díval *do útrob* těch strojů. Není k nim ale žádná vysvětlivka, žádný komentář – kromě souborů kryptických symbolů, jako je *tenhle,* které ještě nikdo nedokázal rozšifrovat."

Orm civěl na jeden takový soubor, který byl nepříliš nápomocně označen jako „Incendium Dei":

BMQVK XESEF EBZKM BMHSM BGNSD
DYEED OSMEM HPTVZ HESZS ZHVH

Nic mu to neříkalo.

Byl tam nicméně také obrázek, který ukazoval jednu hvězdu obíhající kolem druhé po dráze ve tvaru vejce. Z tohoto diagramu

Aethelmaer určil, že kometa, v jejímž znamení se Ethelred narodil, se musí vrátit v roce 1066.

„Kdo naučil toho chlapce kreslit takové konstrukce?“ zeptal se Sihtric.

„Nikdo,“ vydechl mnich a oči mu jiskřily, neboť toto byla zjevně záhada, která zásadně ovlivnila celý jeho život. „Nikdo. Kreslil takové věci od čtyř let a ty první byly skoro stejně dokonale provedené jako tyto. Omezovala ho jen jeho malá dětská ruka a nedostatek zkušeností s kreslením perem. Nějak to měl všechno nalité v hlavě.“

„Odkud? Jak?“

Aethelmaer pokrčil rameny a mrknul přitom bolestí. „Jak to mám vědět? Snad je to od Boha.“

„Připomíná to vznik Isoldina menologia,“ zašeptala Godgifu Sihtricovi.

„Ano. Potom možná toto proroctví, je-li tím, čím je, a to menologium pramení ze stejného zdroje.“

„Chápejte, to vše se dělo předtím, než jsem se narodil. Přišel jsem na svět v roce, kdy se Knut dostal na trůn – dávno potom, co se ubohý Ethelred vrátil ke svému Stvořiteli. Ale jako mladý jáhen jsem prokázal studijní schopnosti a opat mi řekl, abych pracoval na těch papírech, které po Ethelredovi zbyly.“

„Co se ti vlastně stalo?“ zeptal se Orm bez ostychu. „Takhle ses už narodil?“

„Ale ne,“ odpověděl mnich, a kroutil se bolestí, jak mladý pečovatel pracoval na jeho noze. „Když jsem byl mladý, byl jsem silný a zdatný. Ale začal jsem být posedlý Ethelredovými díly – a dovolil jsem, aby mě má posedlost zavedla příliš daleko…“

Aethelmaer začal být přesvědčen, že se musí pokusit o sestrojení některých úžasných Ethelredových strojů, má-li jim plně porozumět. V náčrtech však byla nakreslena řada věcí, které se nedaly koupit nebo vyrobit. Například ozubená kola s přesným rozestupem zubů. „Snad by tyhle věci dokázali vyrobit Římané – nebo to možná budou umět lidé z nějaké budoucí říše – ale ne mnichové z Knutovy Anglie…“ Přesto se mnich pokusil zkonstruovat jedno jednodušeji vyhlížející zařízení. Ukázal Sihtricovi jeho nákres. Byl to jakýsi

oblek ze dřeva, plátna a peří ve tvaru ptačího těla, který ale mohl na sebe vzít člověk.

„Uhodnu, jakou to mělo funkci," řekl Sihtric suše. „A uhodnu, co se ti stalo."

„Doufal jsem, že poletím jako Daidalos!" povzdychl si Aethelmaer. „Připevnil jsem si křídla k rukám a nohám. Skočil jsem z jedné věže. Zřítil jsem se na zem… *Ale letěl jsem,*" prohlásil a usmál se při vzpomínce na okamžik, který určil jeho další život. „A není mnoho těch, kdo by tohle mohli říci, že ne?"

„To skutečně ne," poznamenal Sihtric. „A co ten Ethelred? Řekl jsi, že umřel před tvým narozením."

„Ach, to je opravdu smutný příběh…"

Když Ethelred dorostl do čtrnácti nebo patnácti let, zdálo se, že se uklidňuje. Zapojil se do každodenní rutinní činnosti kláštera a opat se domníval, že hoch začíná přijímat slovo Boží. Pokračoval v kreslení svých podivných konstrukcí, ale už byl ochoten zaměřit svou pozornost i na jiné věci. Například se naučil iluminovat. „Skutečně vytvořil už v tak mladém věku několik stran, které byly natolik dobré, že se daly prodat," řekl mnich. „Kdo ví, čeho mohl dosáhnout, kdyby žil dál?"

Ale nežil. Vyrostl z pohledného dítěte v krásného mladíka. V klášteře byli tací, kteří po něm toužili. Když mu dělali nabídky, ignoroval je, když ho chtěli donutit, zuřivě se bránil. A oni ho plni chtíče a zuřivosti dostali na zem.

„Pochybuji, že vůbec chápal, co se děje. Musel zažívat strašnou hrůzu. Ukájeli se na něm tak, až ho zabili. Jeho krásné tělo bylo najednou stejně rozbité jako jeho mysl. Takové násilí na něm spáchali. Takže takhle to bylo, opravdu strašný konec. Ale utěšuji se tím, že snad splnil úkol, kvůli kterému ho Bůh poslal na zemi – koneckonců se zachovaly jeho kresby – a že pak byl už připraven k návratu do nebe."

Mladý ošetřovatel myl Aethelmaerovi obličej a Orm využil této příležitosti, aby si ostatní vzal stranou. „Co tomu tedy říkáte?"

„Kdo ví? Něco na těch božích strojích je, to je jisté. A já neodolám žádné šifře! Ale kromě té záležitosti s kometou nechápu, co to má společného s Haroldem," odpověděl Sihtric.

„Takže necháš toho starce jít?“

„Ale ano,“ zubil se kněz dravě a vypočítavě. „Myslím však, že si pořídím kopie těch Ethelredových náčrtů. Po této krizi přijde nějaká budoucnost, ať už jakákoli, budoucnost po roce 1066. Možná že ty skici budou nějakým vodítkem…“

Godgifu jeho uvažování zjevně odpuzovalo. „Ty nikdy nepřestaneš lidmi manipulovat, co? Ty nikdy nepřestaneš kout pikle, být vypočítavý, usilovat o výhody.“

„Díky tomu jsem se dostal tak daleko,“ odvětil jí bez rozpaků.

Orm zatahal Godgifu za rukáv. „Pojďme pryč. Z toho puchu je mi zle.“

„Z toho páchnoucího vředu?“

„To taky. Pojď.“

Spěchali ven z opatství a šli k thénovu domu, který Orm sdílel se Sihtricem a Godgifu. Bylo stále světlo. Jakmile byli uvnitř, nalila Godgifu víno.

Orm byl neklidný, cítil se jako v kleci. Přecházel po místnosti a měl chuť něco rozbít. „Už mám těch proroctví po krk. A toho pokrytectví. Ten tlustý smrdutý mnich Aethelmaer! Slintá blahem nad kresbami toho chlapce, jako kdyby byly darem od toho jeho Boha – a přitom ti, kdo se měli o hocha starat, ho znásilňovali tak strašně, že ho zabili. Ztráta takového talentu, takového potenciálu, takového života – a kvůli čemu?“ Hodil do sebe obsah svého poháru.

Náhle před ním stála Godgifu.

Beze slova mu vzala pohár – a dotkla se jeho hrudi tak, jak to udělala toho dne, kdy ho pomáhala vytahovat z močálu v Bretani. Orm ihned zapomněl na mnichy a proroctví. Cítil, jak mu buší srdce, jak mu pulzuje krev v hrdle. Jako kdyby se svět roztáhl tak, že lidé a domy zmizeli někam k obzoru, a oni dva byli náhle sami v tomto malém stavení v Lundenu. Vzal její ruce do svých. „Co tě k tomu přivedlo?“

Usmála se na něj. „Nebojíš se, že jsme to my, kdo marní svůj potenciál, Vikingu? Vláčím se za svým bratrem při jeho cestách s králem, a ty cvičíš anglické kluky pro válku. Mluvíme jedině o proroctvích a následnících trůnu. Žijeme v bouřlivé době – možná dokonce prostřednictvím proroctví mého bratra pohlédneme na

okamžik do budoucnosti i minulosti – ale nemáme žádný čas na sebe.“

Usmál se. „Pokud to dokážu posoudit, tak Sihtric bude pumpovat informace z toho starého mnicha ještě dobrou hodinu.“

„Tak tu hodinu nepromarněme, jestliže máme jen jednu.“ A nastavila mu tvář.

Dělala to poprvé. Zažila trochu bolesti a cítil, že krvácí. Ale oddala se mu s radostí.

Pak ji k sobě přivinul. Nevěděl, kdy takový okamžik znovu přijde. Měl podezření, že letopočet 1066 není dobrým rokem k tomu, aby se člověk zamiloval.

XI

Hned následujícího dopoledne trval Sihtric na tom, že musí dostat audienci u krále. Vyhlásil, že konečně zcela dešifroval své proroctví a že je připraven předložit tuto „pozoruhodnou zprávu“ Haroldovi.

Godgifu se ho snažila mírnit. „Jseš si *jistý*? Pokoušet se změnit královy názory je riskantní záležitost.“

„Nemám žádné pochyby. Má korespondence s tím Maurem to potvrdila – mé setkání s tím bláznem Aethelmaerem posloužilo k prohlédnutí mé mysli. Pracoval jsem na rozluštění toho všeho celou noc. To je osud, Godgifu. Prozřetelnost. Jsem Tkalcovým nástrojem.“ Kněz měl rudé kruhy pod očima z nevyspání.

Godgifu impulzivně uchopila bratrovu ruku. „Žádná prozřetelnost. Pravda je taková, že to zatracené proroctví tě svedlo daleko od tebou zvolené životní cesty. Daleko od Boha. Ten tvůj Tkadlec nemůže mít žádné vědomí o tom, jaký dopad má jeho fušování do našich životů.“

Sihtric jí stiskl ruku. „Drahá Godgifu, naše vztahy byly vždycky divoké, že ano? A přesto na mě vždycky dáváš pozor. I teď mi pomůžeš – i dnes.“

Podezřívavě se zamračila. „Co tím míníš?“

„Nech to být. Jen buď se mnou, až budu před králem. A – přived s sebou Orma.“

„Proč?“

Odpověď ale nedostala.

Harold je přijal ve své komnatě, nádherné místnosti obložené kamenem, která se nacházela v srdci Eduardova westmynsterského paláce a měla krb tak obrovský, že by do něj Godgifu klidně mohla vejít. Vyřizoval s úředníky a dvěma příslušníky své stráže dokumenty. Jeho lidé mu je napřed urychleně přečetli a on na nich pak udělal svůj křížek. Mohutný Harold s postavou bojovníka

vypadal neklidně ve svém drahém hávu a zdálo se, že stejně jako Sihtric skoro nespal.

Když byli dovnitř uvedeni Sihtric, Orm a Godgifu, propustil úředníky a přešel k lavici, u níž si nalil pohár medoviny.

„Mám docela dost práce, knězi.“

„To si dovedu představit, pane…“

„Vilém se pohnul. Slyšeli jste to už? Moji špioni říkají, že se pokouší sebrat armádu o síle sedmi tisíc mužů. K tomu potřebuje podporu od svých normanských šlechticů. Shání rekruty v Bretani a Boulogni. Dokonce píše tomu zatracenému papeži. Hodlá provést invazi, to je podstata toho všeho… Řekni, co chceš, a řekni to rychle, Sihtricu.“

Kněz, na němž byla znát nervozita, rozvinul nějaký svitek. „Zři Isoldino menologium. Jsem přesvědčen, pane, že nyní už mu plně rozumím. A jakkoli je tento čas pro tebe těžký, já věřím, že menologium ti ukazuje jasnou cestu.“

„Moji bratři říkají, že se tě mám zbavit, můj malý utěšovateli. Mluví o tobě jako o zlatokopovi.“

Sihtric pozdvihl svůj pergamen. „Ale tohle není žádné předpovídání, žádné věštění z vnitřností. To je věda, která…“

Harold posunkem odmítl dokument, který si neuměl přečíst. „Jistě, jistě. Tak už mluv.“

Jak už název napovídal, menologium bylo kalendářem – kalendářem historie. Zakládalo se na Velkém roku, na cyklických návratech komety vždy po sedmdesáti sedmi letech, která i nyní už měla zářit na anglickém nebi.

„Ale žádná kometa tu není,“ upozornil Harold.

„Přiletí, sire…“

Sihtric dokázal interpretovat menologium s pomocí maurského učence, který převedl Velké roky do křesťanského kalendáře, díky tomu, že data v něm porovnal s dějinami, které napsal například Bede, a díky rozborům tohoto proroctví, které sahaly do doby před mnoha staletími, k dávno mrtvým lidem, jako byli Cynewulf a Bonifác.

„Máme tu prolog, epilog a devět strof,“ řekl. „Každá strofa pokrývá jeden Velký rok, ohraničený příletem komety. První může

být datována do roku 451, kdy se naši němečtí předci poprvé vzbouřili proti britskému králi, který je přivedl do Anglie. A další strofy popisují jiné konkrétní události, třebaže velmi kryptickou formou.“ Pátá strofa tak předpovídá příchod Seveřanů na Lindisfarenu. Šestá mluví o prvním velkém Alfrédově vítězství nad dánskou armádou. Zdá se, že některé strofy do menologia byly vloženy jen proto, aby ten časový rámec byl ukotven v historii. Jejich význam se stane jasným teprve s odstupem času. Sihtric citoval osmou strofu: „‚V pupku světa/Poměř výdrž skály/se sílou záplavy plamenu‘…“

„Co to má znamenat?“

„Každý slyšel o velkém požáru Říma v roce 993. V této strofě ‚pupek‘ znamená Řím, ‚skála‘ je odkazem na Petra, kterému byla zasvěcena vatikánská katedrála. A datum zahalené v tomto verši *je rok 993,* rok toho požáru. Moji maurští kolegové tyto výpočty potvrdili. Tohle je proroctví, které dokázalo předpovědět pohromy, jež postihly samotné věčné město.“

Harold se zamračil a začal o té věci uvažovat.

Orm si myslel, že Haroldovi se tyhle mystické řeči zamlouvají stejně málo jako jemu. Ale nedokázal se ubránit rozrušení způsobenému zjevnou mocí toho proroctví.

„Řekni mi tohle, knězi. Jak vůbec mohou existovat věci jako proroctví? Mám jeden kalendář, moji kněží mi ho čtou každý den. Je to litanie postních a vzpomínkových dnů – Boží plán světa vložený do cyklu každého roku. Jak bychom mohli vidět za tento svatý cyklus? Jaké máme právo se o to pokoušet? Probral jsem tuhle tvoji záležitost s arcibiskupem Stigandem. ‚Budoucnost je uzavřená a neosvětlená. Zná ji jen náš Pán.‘ To jsou jeho slova. Není svatokrádežné třeba jen mluvit o těchhle věcech?“

„Podívej se na to takhle, pane. Nesnažíme se kontrolovat historii, ale vylepšit ji. Dokonalá historie musí být možná, protože musí být naplánovaná Bohem. Náš padlý svět je nedokonalý, ale my ho manipulováním událostmi můžeme učinit lepším. A řídit se varováními v menologiu tedy jasně znamená poslouchat Boží vůli.“

„Stigand by se s tebou přel, myslím. Lituji, že jsem se zeptal. Nikdy jsem neměl moc času na teologickou sofistiku na rozdíl od

mého předchůdce. Jdi k věci. Jaký je *účel* všeho tohohle prorokování?“

Sihtric se napřímil. „Věřím,“ řekl, „že toto menologium je plán – vize, která ‚osvětluje krok za krokem/cestu k impériu‘ – přesně tak, jak to v něm stojí. A pokud bude naplněno, budeš, Harolde Godwinesone, nejen králem Anglie, ale i panovníkem nějaké severní říše. Která se potáhne přes oceány!“

Nezdálo se, že by jeho slova na Harolda nějak dramaticky zapůsobila. „Takže ze mě bude nový Knut?“

„Někdo větší než Knut,“ vydechl Sihtric. „Mnohem větší.“ A mluvil o sedmé strofě, popisující objevení Vinlandu a dalších nových zemí za západním oceánem. „Nikdo netuší, jak rozsáhlé jsou tyto obrovské državy…“

Harold mu naslouchal bez výrazu. „Slyšel jsem, že plavbu ke Grónsku velmi ztěžuje led.“

„Ale z jižněji položených anglických přístavů je možné se tomu ledu vyhnout,“ řekl Sihtric. „Vikingové, kteří zkusili osídlit Vinland, se nedokázali ubránit před skraelingy. Představ si ale, jaké by to bylo vyslat novou expedici z Anglie sjednocené se severskými zeměmi: anglické bohatství, vikinské umění stavby lodí a navigace. Mohli bychom se postavit skraelingům – naučit se, jak loví tuleně a medvědy – vzít si ty ženy, které jim šijí jejich lodě z kůží. ‚Přes oceán na východ/a oceán na západě/Muži nového Říma se plaví/z lůna kance.‘ Můžeme si vzít tenhle nový svět. Je to všechno v tom proroctví.“

Harold se zamračil. „Tak tedy kanec? Co to může znamenat?“

„U tohohle detailu si nejsem jistý…“

„Jorvik,“ promluvila náhle Godgifu a oni se na ni podívali. „Promiň, pane. Ale právě mi to došlo. Anglické jméno toho města je Eoforwic, což znamená místo kance.“

Sihtricovi zářily oči. Její intervence ho vylekala, ale současně ho těšilo, že byl vyřešen další bod jeho hlavolamu. „Tak tedy Jorvik. Je osudem naší generace vybudovat nové impérium, které se potáhne přes celé oceány a bude sahat od Vinlandu na západě až k Baltu na východě s Anglií jako jeho centrem – a hlavním městem bude Jorvik. Tím to ale neskončí. Německé státy do něj budou vtaženy také,

protože je přiláká obrovský objem obchodu směřující na sever, a ony se proto odvrátí od latinského jihu…“

Harold zdvihl ruku. „Dost. Řekni mi jenom, jak se do té zaslíbené země dostaneme.“

„Je to všechno v tom proroctví,“ odpověděl Sihtric. „‚Krok za krokem.‘ Pátá strofa popisuje, jak Vikingové připluli na Lindisfarenu. Kopisté v klášterech dřeli celá staletí, aby pro tebe, pane, zachovali to menologium, a slova menologia samotného dala mnichům šanci zachránit je před ohněm zažehnutým Severany – což udělali. Tím dokázali, že se menologium zachovalo, aby bylo předloženo Alfrédovi – a dokázalo mu, že zvítězí nad dánskou armádou, třebaže už se všechno zdálo ztracené. Tím byl završen další krok. A tím se dostáváme k deváté strofě.“

„Která popisuje tento rok,“ řekl fascinovaný i zneklidněný Harold. „Která, jak tvrdíš, předpovídá *mé* činy.“

„Ano.“ A kněz znovu četl: „‚A bratrův život končí v bratrových rukou./Bojovník dostane vznešenou korunu/Moudrosti elfů./Bratr objímá bratra./Z jihu přichází sever/aby prolil svou krev na zdi.‘“

„Bratr vraždící bratra,“ zavrčel Harold. „O tom už jsme mluvili. Nedám bratra zabít, knězi.“

Sihtric však neuhnul pohledem. „Ale může to být nutné. Bojovník, moudrost elfů – cožpak to teď není jasné? Byla to tvoje povinnost vzít si Alfrédův trůn.“

Harold na něj zuřivě hleděl. „No tak, pospěš si,“ vyštěkl. „‚Bratr objímá bratra.‘ Co to znamená? Musím nyní *odpustit* Tostigovi?“

„Ne,“ řekl Sihtric pevně. „Tahle věta mě mátla. Ale nesmí se brát doslova. Znamená to – o tom jsem přesvědčen – že se musíš obejmout se Severany.“

„Co, s Haraldem Hardrádem?“ rozesmál se Harold.

„Sjednej s ním mír, pane, než bude mít šanci udeřit, aby získal korunu,“ naléhal Sihtric.

V Haroldovi, kterému se vůbec nelíbilo to, co slyšel, se vařila krev. „A pak co?“

Sihtric se nadechl. „A pak, až přijde Vilém, budeš připraven. ‚Z jihu přichází sever/aby prolil svou krev na zdi.‘“

„Aha, tak ty si myslíš, že tím jsou míněni Normané? Severané, kteří nás napadnou z jihu. Jejich krev stříkající na hradby z našich štítů.“

„Ano! Rozluštil jsi to, pane! Angličané a Severané budou společně čelit normanskému bastardovi a rozdrtí ho. A tím se uzavře plán obsažený v menologiu – naplní se všechny jeho kroky za celá staletí – a Řím severu bude vybudován.“

„A co když ne,“ řekl Harold chmurně, „co když Anglie padne do rukou Normanů, co potom? Anglie se obrátí k jihu, ne k severu, předpokládám, a dostane se pod vliv papežů. A ten normanský řezník se bude volně prohánět naší zemí… Jenže s Hardrádem nemůžu uzavřít mír. Bylo by to jako pokoušet se souložit s divokým medvědem.“

Sihtric se nyní, když měl cíl už téměř na dosah, začal potit. „Ale my jsme nyní bratři,“ řekl. „My a Severané. Po dvou staletích prolévání a míšení krve – ty sám, anglický král, jsi napůl Dán. A zvaž toto.“ Obrátil se ke Godgifu a Ormovi. „Má vlastní sestra a tenhle vikinský válečník – jsou milenci! Tady je důkaz.“ A vytáhl kus zakrváceného prostěradla. „Nekáži osudová znamení, pane. Ale co je toto, když ne symbol jednoty, která přijde?“

Orm strnul. Byl v králově komnatě, a tak neměl žádnou zbraň, ale cítil, že by toho kněžoura dokázal zaškrtit holýma rukama. Ale Godgifu ho držela za paži a tiše ho nutila, aby zůstal klidný.

Harold to vše pozoroval a pak řekl otevřeně: „Pochybuji, že ti tvá sestra tohle odpustí, knězi.“

Sihtric, který cítil, že udělal hroznou chybu, rychle couval. „Pane – jen jsem ti chtěl ukázat, že…“

„Dej pryč ten nechutný hadr, ty hlupáku.“

Sihtric to udělal a napjatě stál. „Své jsem řekl, pane.“

„Opravdu? No, povím ti, co si myslím…“

Rozlétly se dveře a dovnitř se vřítil nějaký thén. „Pane – promiň – přišla zpráva.“

Šlo o Tostiga. Haroldův bratr-vyhnanec sebral flotilu a vyplul z Flander.

Zdálo se, že směřuje k jižnímu pobřeží Anglie. Harold prudce postavil svůj pohár s medovinou a bez jakéhokoli dalšího slova vyšel z komnaty.

Sihtric se hnal za ním. „Měl jsi Tostiga zabít," řekl v panice. „*Tohle v tom proroctví není.* Všechno se může zvrtnout. Ještě i teď může být všechno ztraceno…"

Ale král se neohlédl.

XII

Když Orm a Godgifu vyšli z paláce, byl už večer. Několik dní bylo zataženo, ale nyní bylo nebe jasné a ozářené bledým světlem – snad svítil měsíc.

„Už se mi tady z toho dělá špatně," řekl Orm s obličejem staženým nevolí. „Puch kompromisu. Pokrytectví. Všichni ti blázni, kteří se řídí věštbami jako nějaké důvěřivé staré ženské. A je mi na zvracení z tvého bratra," dodal drsně.

„No, pro to mám pochopení. Co uděláš?"

„Vrátím se do Normandie. Cvičil jsem syny anglických thénů v boji, a mám tudíž za to, že jsem tím Haroldovi svůj dluh splatil. Už mě unavuje pohrdání, kterým mě častují tihle nanicovatí muži. S Vilémem jde člověk aspoň do pořádné války a jeho lidé mě respektují." Pozorně si ji prohlížel. „Šokuje tě, že uvažuji o tom, že se připojím k Haroldovým nepřátelům?"

Godgifu promluvila ze srdce. „Ne," řekla pomalu, jak teprve docházela k rozhodnutí. „Sama uvažuji, že se připojím k Tostigovi. Můj otec byl koneckonců jeho thénem. Patřím tam. Tady je všechno příliš ostudné. A po dnešku chci od bratra pryč."

„Takže se rozcházíme."

„Je to asi rok války, ne lásky. Až bude po všem, nějakým způsobem…"

„Najdeme jeden druhého."

Godgifu se ale v duchu ptala, zda to tak skutečně bude.

Orm se otočil a v mžiku zmizel v temných, úzkých uličkách. Ona se vrátila do domu, kdy nyní bydlela, a chystala se na noc v osamění.

O půlnoci ji ale probudil Sihtric. Přišel mu nový dopis od Ibn Šarafa z al-Andalusu. Kněz před ní mával tím papírem a jeho tvář se zdála ve studeném měsíčním světle, které pronikalo dovnitř

nezasklenými okny, strašně kulatá. „Zahlédl ji," řekl sotva popadaje dechu. „Tu kometu. Objevila se v jižní části nebe nad Hispánií…"

Byl tak rozrušený, že ani nechtěl zapálit lampu. Přiměl ji, aby přes sebe přehodila plášť, a pak spolu vyšli ven studovat ten dopis v měsíčním světle.

„Záře komety byla slabá – a v našich zeměpisných šířkách se možná nedala vidět, nebo za to snad může naše temné anglické nebe. *Ale poprvé se objevila v březnu,* přesně jak předpovědělo menologium. Takže se to naplnilo! Severská říše teď touží po zrození – a Harold musí konat podle toho, co říkám."

Godgifu z jeho řečí zamrazilo. „Jsi nadutý, Sihtricu. Kněz, který chce komandovat krále."

„Ale i Harold je pouhým nástrojem, který má umožnit naplnění velkého plánu menologia," reagoval Sihtric. Oči mu v přízračném světle zářily.

Godgifu si jako už po několikáté kladla v duchu otázku, jaké jsou motivy autora menologia, toho Tkalce, onoho hybatele, jenž za tím vším stojí. Kdo on je, co je to za bytost, která sní o vybudování árijského národa na severu?

A pak spatřila, jak u zdi kostela stojí sám král. Harold byl díky své postavě nepřehlédnutelný. Těsně u něj stálo několik jeho společníků, dva strážci a zřejmě dva arcibiskupové. Všichni zírali na nebe, které bylo poprvé po několika dnech bez mraků.

Pohlédla vzhůru směrem, kterým se oni dívali. A naskákala jí husí kůže.

„Ach," vzdychal kněz zíraje na Harolda. „Je to každým coulem král. Podívej, jak se zlaté vyšívání jeho tuniky třpytí v měsíčním světle."

Godgifu se na něj podívala. V umouněné noční košili a s vlasy rozježenými kolem tonzury vypadal podivně zranitelný a mnohem mladší. „Ty jsi skutečně nepraktický," řekla mu. „Celý život jsi posedlý tou kometou, a přesto se ani nepodíváš na nebe, co? Sihtricu, to není měsíční svit."

Teprve nyní se kněz podíval nahoru a uviděl zářící stříbrný oblak zavěšený na nebi, z něhož jako vlající vlasy vybíhaly dlouhé světelné pásy. Zalapal po dechu a začal mumlat modlitbu.

Godgifu se zabývala vlastními pocity. Navzdory Sihtricovým komplikovaným výkladům nikdy v menologium nevěřila. Ale teď kometa zářila na nebi a už to tedy nebyla fascinující hra jednoho excentrického mladého kněze. Základní pravda proroctví byla demonstrována. Nyní je všechno jinak, pomyslela si. A zatímco ztichlý Lunden zalévalo nepřirozené světlo komety, na severu a na jihu se hotovily k boji válečné flotily, formovaly se ohromné armády a mocné síly se dávaly do pohybu. Godgifu se ptala sama sebe, zda je Tkadlec spokojen.

XIII

Orm po návratu do Normandie šel opět do domu svého posledního normanského zaměstnavatele, muže jménem Guy fitz Gilbert.

Ten byl nevelkým feudálem a třetím synem, proto se také snažil vydobýt si bohatství během posledního Vilémova tažení, jak to normanští šlechtici dělali po staletí. Ale fitz Gilbert byl vazalem Roberta, hraběte z Mortain, který byl zase Vilémovým nevlastním bratrem kvůli jeho matce, dceři koželuha. Orm tedy krátce po svém květnovém návratu shledal, že se stěhuje do domu samotného Roberta. Fitz Gilbert dostal určité vyrovnání a Orm větší žold – a mnohem větší odpovědnost.

Dán si nedělal iluze o svých schopnostech. Věděl, že je dobrým válečníkem, a velel jednotkám o deseti nebo dvanácti mužích, ale s generály moc nevycházel. Byl však rozhodný, inteligentní a – což bylo důležitější – gramotný. Proto jeho velitelé poznali, že je schopen velmi pozitivně přispět k obrovskému logistickému cvičení, které toho léta pohltilo celou Normandii: k přípravám na invazi.

Orm se tedy dostal do postavení, v němž mohl fascinovaně sledovat, jak Vilém spřádá plány útoku na Anglii.

Vilém musel nejprve přesvědčit své vlastní šlechtice, aby ho následovali. Jen pár z nich se předtím někdy odvážilo přes oceán. Anglie byla silná, skvěle organizovaná a Harold měl všude pověst schopného generála. Výprava proti Anglii znamenala mnohonásobně složitější tažení než nějaké krátké vojenské dobrodružství v Maine nebo Bretani.

Jak ale byla Anglie mocná, tak byla i bohatá. A právě toto bohatství, které se dalo získat v oné věčně stejné hře staré jako svět, nalákalo Vilémovy válečníky. Jeden po druhém přicházeli silně ozbrojeni a Vilém tomu ještě napomáhal lichocením a úplatky.

Vévoda mezitím posílal vyslance k papeži do Říma. Měl promyšlený plán, jak získat jeho podporu pro tuto válku. Připomínal, že mu Eduard slíbil anglický trůn a že Harold porušil vlastní přísahu – byl tedy křivopřísežným uzurpátorem. Harolda navíc vykreslil jako komplice při zločinech napáchaných jeho otcem včetně vraždy Alfréda, Eduardova staršího bratra.

Pohan Orm si vždycky myslel, že Kristus je knížetem míru, a nemohl proto pochopit, proč by papež podpořil nevyprovokovaný vojenský útok. Ten však měl své ambice – chtěl větší kontrolu nad církví v Anglii. Dokonce i biskup Odo se vyjadřoval cynicky. „Bůh vede nás všechny, ale nijak neuškodí podpořit vítěze, i když je člověk papež.“ Vilémova diplomacie v každém případě fungovala. Harold byl fakticky exkomunikován a Odo mohl hrdě vystavit papežovu zástavu, kterou ponesou Vilémovi vojáci do bitvy.

Tohle všechno možná byla jen snaha ospravedlnit zbožností akt obrovské loupeže. Vilém tomu však potřeboval naprosto věřit, to na něm bylo zvláštní. Orm viděl, že vévoda má navzdory všem svým úspěchům žalostný strach ze smrti a z Božího trestu, který by mohl následovat. Upřímně potřeboval nějakou posvátnou záminku, aby mohl ospravedlnit krev, kterou prolil. Tady se ukázal jako užitečný bratr Odo. Biskup mu poskytoval útěchu, díky které pak Bastard dokázal v noci spát.

Když si Vilém takto zajistil papežovu podporu, mohl prezentovat svou výpravu nikoli jako normanský výboj, ale jako svaté znovudobytí padlé Británie, které je záležitostí evropské koalice. Půjčil si jednotky od vládců Flander, Bretaně a Akvitánie a hledal žoldnéře po všech končinách. Orm získal brzy dojem, že každý druhorozený syn, levoboček, vrah a znásilňovatel žen v Evropě přichází bojovat pod Vilémovým praporem – všichni tito muži byli tvrdí, ostřílení válečníci a jen málo z nich mělo co ztratit.

Vojsko rozbilo tábor v ústí řeky Dives naproti Anglii, kde vzniklo stanové město. Mělo tam být dva tisíce jezdců, osm set lukostřelců, tři tisíce vojáků pěchoty a tisíc námořníků, o které se starala další armáda služebníků, kuchařů, tesařů a povozníků. Do Anglie bylo třeba přepravit tři tisíce koní. Protože vylodění mohlo narazit na

odpor, bylo třeba s sebou vézt zásoby, které by vydržely na měsíc. Některé lodě měly vézt pouze seno a zrno pro koně.

Orm byl zapojen do výcviku této mnohonárodní armády, kterou bylo třeba naučit poslouchat rozkazy ve franském jazyce a reagovat na signály polnic a rohů. Orm byl pěšák, a proto se zaměřil na práci s jednotkami pěchoty. Sledoval ale také výcvik jízdy a díval se, jak sevřené skupiny po dvanácti jezdcích krouží po šedavé trávě. Nasazení jízdy viděl v Bretani. Rytíři při jejich drobných nájezdech na rolníky nikdy nepoznali porážku – ale nikdy si nevyzkoušeli, jaké to je vyrazit proti hradbě ze štítů. Orm nevěřil, že by jízda byla nějak významnou zbraní. Pohled na ni však byl během toho dlouhého normanského léta určitě inspirativní.

Mezitím byla vybudována a shromážděna invazní flotila. Vilémovi poradci vypočítali, že bude pro vylodění potřebovat téměř sedm set lodí. Většinu těchto lodí bylo přitom třeba teprve postavit. Norští a dánští lodní stavitelé navrhli plavidla s malým ponorem a širokými ráhny, která by byla schopna přeplout oceán a pak v případě potřeby plout daleko proti proudu řeky, pokud by to bylo třeba, a jež by se dala snadno vytáhnout i na tu nejneschůdnější pláž. Některé lodi měly být postaveny jako plovoucí stáje s kójemi pro koně.

Z celé Evropy se sešli dřevorubci, stavitelé lodí a tesaři, aby se po celé léto ohánělipilami, sekerami, teslicemi a dláty a stavěli loď za lodí. Nejlepšími konstruktéry byli přirozeně Vikingové, kteří měli za sebou staletí zkušeností předávaných z otce na syna. Po přítocích řeky byly splavovány dolů obrovské vory klád zbavených kůry, aby byl dostatek stavebního materiálu. Říkalo se, že kvůli tomu padlo padesát tisíc stromů.

Tato velká invaze byla ohromným podnikem, který vyčerpal zdroje celého vévodství – a za to všechno se muselo zaplatit. Vilém nařídil svým šlechticům, jak musejí přispět. Ty budeš „vlastnit“ tolik a tolik lodí, pěšáků a jezdců, nařídil každému. Dokonce i Odo musel dodat sto lodí. To, co chybělo, hradil Vilém ze svého nebo z pokladny vévodství.

Orm začínal chápat, že invaze je mimořádně hazardní záležitostí. Pokud by skončila porážkou, Normandie by zbankrotovala a ztratila

jednu generaci vůdců. Její nepřátelé, mezi nimi franští králové, by určitě udeřili. Ale vévoda ani jednou nezakolísal.

Vilém, který záhy ztratil otce, si vybíral spojence z vlastní rodiny. Těmi nejbližšími byli jeho nevlastní bratři Robert z Mortain a Odo z Bayeux. Dohromady tvořili trojici schopných energických mužů ve věku kolem čtyřiceti let. Byli to tvrdí, ostřílení válečníci – to platilo i pro Oda, který hrdě nosil drátěnou košili, již mu svými desátky zaplatili chudí farníci. Koneckonců všichni byli potomky vikinských nájezdníků, kteří donutili jednoho franského krále, aby se vzdal Normandie v jejich prospěch – a byli skvělí.

Ve srovnání s anglickými vládci jako Harold mají však jen omezené schopnosti, pomyslel si Orm.

V Anglii se svobodní muži jednou měsíčně scházeli na shromážděních pod otevřeným nebem. Dvakrát až třikrát do roka se konala shromáždění stovky jejich zástupců pod předsednictvím králova fojta. A witan, představující souhrn všech těchto malých rad, se scházel dvakrát do roka. Byl to nedokonalý systém, ale i ten nejposlednější hlas se tak dostal ke králi. V Normandii ale neexistovala žádná obdoba witanu, žádný konsenzuální prvek v rozhodování. Vilém byl primitivní panovník, který využíval svých vojenských úspěchů k upevňování loajality těch, kdo za ním šli. Za to od nich očekával, že budou bezvýhradně respektovat jeho autoritu. Pokud to neudělali, byli umlčeni.

Orm viděl, že pokud se Vilém, tento muž omezených schopností, zmocní spolu se svými marnivými brutálními válečníky Anglie, získá bohatství a země, o nichž se žádnému monarchovi v Evropě ani nesnilo. Byla to ohromující představa.

Nejprve však bylo třeba zahájit invazi.

Přípravy na ni vyvrcholily v červnu. Zasvěcení jednoho opatství postaveného Vilémovou ženou Mathildou se stalo oslavou nadcházející krvavé války. Vojáci v drátěných košilích přihlíželi, jak Mathilda a Vilém svěřují svou sedmiletou dceru jeptiškám, aby byla vychována k řeholnímu životu. Orm si pomyslel, že tato směsice posvátnosti a agrese je pro Viléma vysloveně typická.

Lodě byly postaveny a Vilém tedy shromáždil svou flotilu i muže v ústí řeky Dives. Počasí však bylo špatné, neustále pršelo a vály

severní větry, kvůli nimž lodě musely čekat v přístavu. Muži a koně zůstávali v obrovském táboře a schovávali se ve stanech, pokud měli štěstí, a pokud ne, tak pod plášti a přikrývkami přehozenými přes větve. Každý týden přivezlo dva tisíce vozů potraviny, palivo, vodu a víno, a tisíc vozů odváželo koňský hnůj. Armádu, která se nemohla hnout z místa, začaly sužovat nemoci. Vilém nařídil půsty a modlitby a nechal projít na pobřeží moře procesí se svatými ostatky.

Počasí se ale stále nelepšilo.

V Anglii se navíc objevila nová hrozba.

XIV

Godgifu viděla ze svého postavení na lehké vyvýšenině kousek od Hardrådova hlavního tábora ve Stamfordbrycgu, jak přichází anglická armáda. A i když byla příliš daleko, aby rozeznala výraz na obličejích Norů a jejich anglických spojenců, cítila, že jsou v šoku a že je zachvacuje strach.

Geografie tohoto místa, na němž se brzy měla odehrát bitva, byla zcela zřetelná. V jasných paprscích poledního slunce byla ta krajina dokonce krásná. Tekla tu zhruba od severu k jihu řeka, kterou křížila silnice vedoucí do Jorviku. Byla rovná jako pravítko a v místě, kde se stýkala s tokem, stál most. Norové se utábořili po obou stranách řeky kolem mostu a v jejich ležení hořely řady ohňů. Na východním břehu řeky Godgifu viděla ošklivou zástavu norského krále Haralda Sigurdssona – známého jako Hardråde čili Krutý – na níž byl havran, „Pustošitel země“. Vedle ní vlál menší praporec jeho anglického spojence Tostiga.

Někteří Norové se zatím chovali uvolněně. Několik jich dokonce lovilo ryby.

A tady přicházeli Angličané, kteří postupovali bez přerušení po římské silnici k mostu. Jejich malované štíty před nimi tvořily pestrobarevnou hradbu a kónické helmy svítily jako zrna pšenice. Godgifu viděla, jak nad jejich řadami vlají zástavy: wessexský drak a zlatorudý bojovník, standarta anglického krále Harolda, od jehož nástupu na trůn neuplynulo ještě ani deset měsíců.

Bylo nemožné, aby se sem Harold dostal. Přesto tu byl.

„K čertu,“ zaklela Estrith. „K čertu, k čertu, k čertu. Nachytali nás se spuštěnými kalhotami. Kdo by si to pomyslel. Tak a teď to máme. No tak, Godgifu, pomoz mi s těmi věcmi.“ A začala balit oblečení, část brnění, zbraně a jídlo. Ostatní ženy za ní rychle strhávaly stany z plachtoviny a běžely pro koně.

Estrith, silná žena kolem čtyřicítky, byla manželkou jednoho fyrdmana, obyčejného anglického vojáka. Godgifu si uvědomila, že tento muž je dole u mostu se zbytkem Tostigova kontingentu. Estrith a ostatní ženy Godgifu poskytovaly přístřeší od chvíle, kdy se Norové přidali k těmto Angličanům. Godgifu jim měla pomoci strhnout tábor a prchnout.

Jenže ona nemohla odtrhnout oči od scény, která se odehrávala dole u řeky.

Norští velitelé vydávali spěšně rozkazy a snažili se probudit své muže. Zvědové běželi pro koně a rozjeli se na východ k flotile, aby požádali o posily.

Angličané však už byli tu a pod poledním sluncem postupovali v bojové formaci. Přicházeli od západu, z Jorviku, a norský oddíl na té straně řeky byl malý a téměř neozbrojený. Tito muži se nyní ze všech sil snažili dostat přes most na východní břeh řeky. Byli to stateční, brutální bojovníci, zakalení mnoholetými válečnými zkušenostmi – ale ještě před okamžikem byli přesvědčeni, že jim nic nehrozí. Nyní, když začaly létat první anglické šípy, zpanikařili, ucpali most a Godgifu uslyšela kvílení prvních zasažených.

Angličtí pěšáci dorazili k mostu a kryti za hradbou štítů udeřili na Nory. Sekery a meče dopadly a začala stříkat jasně rudá krev, která v záři poledního slunce vytvořila jakýsi nachový opar, v němž se míhaly bodající a sekající čepele. Jek byl nyní ostrý jako zoufalý křik poraněných ptáků.

Toto byla první skutečná bitva, kterou Godgifu viděla. Věděla, co je to boj. Účastnila se s Tostigem a jeho muži nájezdů na jižní pobřeží a měla zkušenosti z drobných střetů, když chránila svého bratra. Ale svědkem první velké bitvy toho léta, Hardrådova vítězství nad Angličany u Foul Fordu, nebyla. Nikdy předtím neměla před očima takovou scénu, nikdy předtím nepřihlížela tomu, jak se srazí stovky mužů, kteří po sobě téměř nepříčetně sekají a bodají.

Netrvalo to dlouho. Poslední Norové unikli nebo byli pobiti a Angličané měli most ve své moci. Říční proud již zrudnul krví. Angličané začali znovu postupovat, šli po tělech svých mrtvých nepřátel a skopávali je do vody.

Godgifu ucítila, jak jí někdo sahá na rameno. Byla to Estrith. „Víš, takhle je to vždycky.“

„Co?“

„Bitva,“ řekla Estrith. „Je to vždycky jen krvavý masakr. A jde jenom o počty. Teď si na chvíli vydechneme. Před tím, než se začnou bít, budou jednat.“

„O čem?“

„Jak se vyhnout jatkám. Harold možná žádá, aby mu vydali Tostiga.“

„Pokud mu ho dají, nabídne mu milost,“ řekla Godgifu. „Harold svého bratra nezabije.“

„I když pozval do země nájezdníky, *i po tomhle?“* Estrith pokrčila rameny. „Tak potom je hlupák. Ale to je jeho věc. Ať tak či onak, teď jednají, což nebude trvat dlouho, a my proto musíme pryč.“

„Proč?“

Estrith si povzdechla. „Ty jsi opravdu zelenáč. Každý ví, že ten normanský bastard číhá na franském pobřeží a čeká na vítr, který by ho donesl do Anglie. Ty si opravdu myslíš, že se Harold hodlá smilovat nad tou Hardrådovou sebrankou, ať už z ní zbyde kdokoli, a bude se dívat, jak se mu prohání po Northumbrii a dělá potíže? Ne, Harold je všechny pobije. A nás nebude šetřit o nic víc, to mi věř.“

„Takže prcháme.“

„Ano, utíkáme.“

Godgifu pracovala se ženami, které horečně skládaly tábor, přesto ale stále sledovala bitevní pole. Nemohla přestat myslet na tu krev a říkala si v duchu, že se to zdá být již dlouho, co se v květnu připojila k Tostigovi, a že to byla dlouhá cesta, která ji přivedla sem k tomuto bahnitému říčnímu břehu v Northumbrii.

XV

Godgifu jezdila s Tostigem od jeho prvního vylodění na jižním pobřeží. Tostigovi muži nevěděli, kam si ji zařadit. Byla ženou, jež bojovala, a nebyla ani něčí manželkou, ani jeptiškou, ani kurvou. Prokázala však své kvality v lehkých bitkách, které vybojovali při Tostigových výpadech po jižním pobřeží. Angličané s ní jednali s respektem a nikdy na ni nic nezkusili.

Ona si vychutnávala skutečnost, že jezdí na koni, třímá v ruce meč nebo sekeru a že jí při plavbách na Tostigových lodích vane do tváře mořská bríza. Jak Orm říkal, bylo to příjemné osvobodit se od morálních problémů a kompromisů králova dvora, žít jen loajalitou ke svému pánovi a nějakou jednoduchou fyzickou činností.

Ale Harold dokázal Tostiga odrazit od svého jižního pobřeží. Anglické obranné síly, loďstvo a fyrd, reagovaly na královu výzvu rychle a při své první zkoušce pod Haroldovým velením se osvědčily.

Zahořklý Tostig se plavil podél pobřeží na severovýchod. Snažil se získat pomoc od Dánů a říkalo se, že dokonce kontaktoval Viléma. Bastard měl však své plány a v těch s žádným Godwinem nepočítal. Tostig se vylodil na severu a hodlal se vydat na Jorvik. Severní hrabata, Morcar a jeho bratr Edwin z Mercie, ho ale znovu zahnala zpět. Haroldův spěšný sňatek s jejich sestrou zjevně přinášel své ovoce.

Tostig strávil to dlouhé léto dumáním ve Skotsku. A mezitím vysílal přes severní moře své vyslance.

Godgifu během toho léta několikrát viděla Haralda Krutého, norského krále. Bylo mu kolem padesátky a vzrůstem převyšoval naprostou většinu svých mužů, přesto nosil vlasy, vous a knír pečlivě přistřižené. Někteří dokonce tvrdili, že si své vlasy barví. Byla to

afektovanost, které se možná naučil během své dlouhé kariéry na exotickém východě.

Bylo mu pouze patnáct, když ho Knut vyhnal do exilu. Sloužil ve varjažské gardě v Constantinopoli a bojoval na Sicílii, v Africe, Řecku, Itálii a ve Svaté zemi. Začal být znám jako muž, který je odvážný a má štěstí – a který je také krutý, neboť proslul tím, že vláčel zajaté ženy do svých lodí v řetězech. Vrátil se domů mimořádně bohatý, takže mohl vznést nárok na korunu své země a okamžitě zahájit válku proti Dánům, která trvala šestnáct let.

Když Tostig Haralda toho léta kontaktoval ve snaze získat spojence, byl norský král už bez haléře, vyčerpán neustálým vedením válek. Ale měl určitý nárok na anglický trůn, protože, jak tvrdil, uzavřel jistou dohodu s jedním Knutovým synem. Taky měl armádu, která se proslavila po celé Evropě a byla zakalena šestnácti lety válečných zkušeností. Harald v Tostigově žádosti spatřoval příležitost. Pokud měl vůbec kdy udeřit na Anglii, byl možná nyní v počátečních měsících panování čerstvého krále Harolda právě ten nejvhodnější čas.

Z Norska vyplulo k Anglii tři sta lodí. Když Norové vypalovali její pobřežní města, věděli Angličané, že téměř tři sta let po Lindisfareně začala pod velením Haralda, jehož nazývali posledním Vikingem, další invaze Severanů.

Haraldovy a Tostigovy voje se spojily a pro Godgifu se věci změnily. Norové se od Angličanů lišili – mohlo být nedělní ráno a mohli být zcela střízliví, přesto byli násilničtí. Godgifu proto udělala to, co jí radila Estrith, s níž se spřátelila, a stáhla se do tohoto tábora, kde byly stovky žen, převážně Angličanek. Ty se držely při sobě, aby byly v bezpečí před spojenci svých manželů. Tady člověk unikl bitkám, přesto měl spoustu věcí na práci. A pokud všechno selhalo, mohl předstírat, že je norskou ženou a tkát plátno na plachty.

Norové pluli proti proudu řeky a pak pochodovali na Jorvik. Na severu Morcar a Edwin zaujali pozice na jednom statku vlastněném Morcarem – a kdysi Tostigem – u místa zvaného Foul Ford, kde mohli Norům zablokovat cestu i řeku a kde jim boky chránil močál. Místo vybrali dobře, ale bitvu uspěchali. Možná měli počkat na

posily od Harolda – ale doufali, že se jim podaří nepustit Nory k hradbám Jorviku.

Vsadili však na špatnou kartu. Sami sice přežili, ale Norové jejich síly rozdrtili. Čelní občané Jorviku začali brzy nato přicházet za Haraldem Krutým a nabízeli mu věrnost.

Harald a Tostig odpočívali, hodovali a těšili se ze své kořisti. Norský král mohl zůstat uvnitř hradeb Jorviku, ale místo toho přesunul svou armádu na východ ke Stamfordbrycgu, k jednomu místu u řeky, které se nacházelo mezi jeho flotilou na pobřeží a Jorvikem. Bylo to užitečné stanoviště, u něhož se sbíhaly cesty a z nějž byla snadná cesta do tohoto města i k flotile. Byla to i dobrá politická volba být na rozcestí mezi několika správními jednotkami, kterou mimochodem doporučil Tostig. Tady čekali, až jim hrabství dodá slíbené rukojmí.

Stamfordbrycg nicméně nebyl místem vhodným pro bitvu. Tu však Norové neočekávali. Nepostavili na tomto pásu podmáčené zemědělské půdy u řeky žádné opevnění. Dokonce své síly rozdělili – jednu skupinu nechali u mostu, druhá se vrátila k flotile. Tam také měli část své těžké výzbroje a pancířů.

A proč také ne? Král Harold strávil léto v táboře na jižním pobřeží, kde čekal na invazi Normanů, která nikdy nepřišla. A teď dokonce neměl ani armádu. Fyrd mohl být povolán jen na dva měsíce, to byl zákon. Harold to prodloužil na čtyři měsíce, ale na začátku září mu došly zásoby potravin a byl nucen fyrd rozpustit.

Z norského hlediska byl Harold na špatném konci země a neměl ani vojáky, ani čas.

Přesto se tu Harold najednou zjevil s armádou, a to pouhých pět dní po porážce severních hrabat. *Pouhých pět dní po ní.*

Ženy, a s nimi pár dětí, starých mužů a zraněných, se začaly formovat do nesourodé karavany tvořené pěšími a koni táhnoucími vozíky se zavazadly. Směřovaly na východ k lodím – které byly pro Vikingy vždy prvním útočištěm.

Godgifu viděla, že Angličané se za necelou hodinu potom, co dorazili k mostu, dávají znovu na pochod. Haroldovy snahy o diplomatické řešení byly evidentně na místě odmítnuty, a on proto nemámil čas. Angličané postupovali v sevřeném útvaru. První řada

držela před sebou štíty tak, aby vytvořily hradbu. Muži pochodovali v rytmu a byly jich tisíce. Přitom bubnovali na své štíty a řvali *„Ut! Ut!“*, Ven! Ven! Godgifu cítila navzdory krveprolití, které předtím viděla, jak se jí při poslechu toho skandování a bubnování na štíty a při pohledu na blyštící se kopí zrychluje pulz.

Věděla, že Norové se dívají na Angličany svrchu jako na bandu vesničanů ozbrojených rezatými meči a jednou nebo dvěma kosami. Godgifu však zjistila, že Angličané jsou dobře vybaveni a slušně vycvičeni. Jádro Haroldových vojů tvořila jeho osobní garda, jejíž členové byli profesionální vojáci. A pokud jde o fyrdmany, ti se skutečně rekrutovali z řad rolníků. Ale domobrana udělala od Alfrédových dob velký pokrok. Složitý systém daní a dávek zajistil, že každý šestý nebo sedmý zdravý muž v Anglii byl dobře vyzbrojen a vycvičen, když ho král povolal. Tito bojovníci měli kónické přilby, štíty, meče a sekery, a mnozí z nich dokonce disponovali drátěnou košilí jako vojáci královy osobní gardy. Harold tak měl po celé zemi tisíce vycvičených vojáků připravených vyrazit do boje do několika dnů poté, co byli povoláni.

Dnes se zdálo, že jsou více než připraveni podstoupit zkoušku v boji s mocnými Nory. Když Angličané začali postupovat přes most dál, pokusil se Hardråde maximálně zmírnit katastrofální nevýhodnost svého postavení. Zástava s havranem byla zabodnuta do země a s ní i ta Tostigova a Godgifu uslyšela slabé troubení rohů. Muži se štíty, z nichž se někteří ještě soukali do drátěných košil, se formovali do hrubého kruhu. Hardråde chtěl vytvořit hradbu ze štítů, aby ho Angličané nemohli napadnout z boků ani na tomto otevřeném prostranství. Vymyslel vynikající a udatnou strategii. Ale ve *skjaldborgu* byly mezery a řady mužů byly řídké.

Angličané udeřili. Štíty se srazily a ozval se zvuk připomínající zahřmění – zvuk, který zněl na anglických bitevních polích po staletí.

Norové pod tlakem vlny útočících Angličanů couvli a jejich kruhová formace se smrskla – ale držela. Nad hradbou štítů se míhaly meče a sekery a opět začala stříkat krev. Godgifu cítila její pach připomínající vůni horkého železa – a cítila i odpornější puch výkalů, které se uvolňovaly ze střev umírajících nebo k smrti

vyděšených mužů. Ryk skládající se z jeku, nadávek a kvílení šesti, sedmi, osmi tisíc mužů neustával.

„Tak pojď.“ Někdo ji tahal za rukáv. Byla to Estrith. Godgifu věděla, že Estrith to dělá pro její dobro – že se jí snaží zachránit život – ale ucukla. Estrith své snahy vzdala. „Dělej si, co chceš.“ Karavana se zavazadly vykročila a Godgifu na okraji hřebene osaměla.

Norská linie povolila. Angličané vydali z hrdel mocný řev a hnali se dopředu a bitva se na okamžik změnila v chaos. Nad touto melou se však opět ukázala zástava s havranem, ozval se ostrý povel a slabé troubení rohů a bojovníci v norské první linii se trochu stáhli, aby vytvořili novou hradbu ze štítů. Angličané ustoupili také. Jak obě strany na chvíli opustily střed bitevního pole, jako kdyby nastal odliv, nechaly před sebou zemi pokrytou padlými a zmrzačenými bojovníky – někteří se ještě hýbali a plazili jako slimáci.

Anglické řady se vlnily, jak muže v první linii nahrazovaly čerstvé síly. Norové znovu zaujali svou kruhovou formaci, ta však byla významně menší než na začátku bitvy. Znovu se ozval povel, protože z východu přibíhali další Norové, posily z lodí.

Harold ale Norům už nedal žádný čas. Anglická linie se opět vrhla dopředu, hradby ze štítů se znovu srazily a po zemi se zase začala rozlévat napěněná krev páchnoucí smrtí. Bitva už netrvala dlouho. Norové bojovali s velkou kuráží, ale jejich řady řídly, až z nich zbyl jen hlouček kolem zástavy s havranem. Norské posily, které musely běžet míle v těžkém pancíři, Angličané snadno vyřídili.

Poslední Viking, obklopený svými válečníky, se nehodlal snadno vzdát. Praporec s havranem však nakonec padl – a s ním i Hardråde a Tostig. Godgifu se podívala na slunce. Od chvíle, kdy anglické síly poprvé zaútočily, mohly uplynout nanejvýš dvě hodiny.

Něco těžkého ji zezadu prudce srazilo a ona padla obličejem přímo do bahna. Nějaký hlas jí zašeptal do ucha: „Nebraň se.“

Na okamžik se kvůli utrpěnému šoku nedokázala pohnout. Jak mohla být tak hloupá? Teď tady zemře, aniž naplnila svůj život a měla děti. Znásilní ji a budou ji znásilňovat znovu a znovu, a pokud nezemře při tom znásilňování, tak ji potom zavraždí.

Ale v opasku měla nůž.

Napjala všechny síly a podařilo se jí dostat ruce pod hruď a zvednout se. Slyšela, jak někdo padl do bláta a tiše zanadával. Našla nůž a v předklonu ho držela před sebou.

Před ní na zádech ležel Sihtric. „To jsem já! Tvůj bratr! Pro smilování Boží…“

„Sihtricu?“ Godgifu neviděla svého bratra od rozhovoru ve Westmynsteru. „Co tu děláš?“

„Hledám tě. Věděl jsem, že nebudeš daleko od hlavního dění. Co kdybys mi pomohla na nohy. Zdá se mi, že jsem v tom bahně uvízl…“

XVI

Harold Godwineson vstoupil do Jorviku.

Král převzal velkou katedrálu, která vyrostla na základech staré budovy, kde měly kdysi své velitelství římské legie, na místě kapličky krále Edwina. Tady uspořádal oslavu pro svou osobní gardu, thény a fyrdmany, skládající se z bohoslužeb, modliteb, zpěvů a hodování, které se málem protáhlo na celou noc. Přední občané města, kteří byli den předtím připraveni korunovat Haralda Hardrådeho, přišli přivítat vítěze od Stamfordbrycgu a kajícně ho prosili, aby přivedl domů stovky rukojmí, které vzal Krutý.

Godgifu se díky Sihtricovi na tuto hostinu dostala. Neměla žádné jiné místo, kam by se mohla uchýlit, ale měla strach, že by v ní někdo mohl poznat Tostigova spojence. Proto jen seděla v koutě se Sihtricem, jedla střídmě a ještě střídměji pila.

Harold a jeho bratr Gyrth však měli i při hodování na tvářích chmurný výraz. Koneckonců mohli za smrt svého sourozence. Sihtric řekl sestře, že Tostigovo tělo bylo nalezeno na bitevním poli a poté pečlivě zabaleno a že bude pohřbeno tady v katedrále.

Sihtric, třebaže kněz, velebil Haroldovy vojenské schopnosti. „Harold byl v Lundenu, když se dověděl o vylodění Norů. Musíš pochopit, v jakém byl postavení. Musel předtím rozpustit fyrd z jižního pobřeží. Ale byl již podzim a hrozba ze strany Normanů pro tento rok určitě ustoupila. Harold už si myslel, že se blíží konec problémů v jeho prvním roce na trůně. A teď najednou *tohle* – zpráva o invazi nikoli z jihu, ale ze severu.

Přesto neváhal. Okamžitě zformoval svou gardu a pochodoval na sever. Hnali jsme se po té římské silnici jako bouře, šestnáct jezdců vedle sebe. Dopředu vyslal jezdce, aby *potřetí* v tomto roce povolali fyrd. Takže jsme pokračovali v jízdě a stále nás přibývalo jako

poutníků sjíždějících se do Říma. Bylo úžasné být součástí toho, i když jsem věděl, že nebudu muset bojovat.

Ještě za pochodu Harold vyslal dopředu své posly a špehy. To bylo, když se dověděl o té katastrofě, která postihla hrabata ze severu.“

„Bitva u Foul Fordu – byla jsem poblíž.“

„To mě nepřekvapuje,“ poznamenal Sihtric suše. „Harold byl ale přesvědčen, že ti earlové postupovali správně, když se pokoušeli zabránit Norům v postupu na Jorvik, a přinejmenším to znamenalo, že Hardráde bude na čas zadržen. Když přišla zpráva o jejich porážce, vydal se Harold na pochod, aniž se čehokoli obával. A tak jsme přišli k Stamfordbrycgu. Pochodovali jsme od úsvitu a já jsem si myslel, že bychom si mohli odpočinout. Harold ale zaútočil na nepřítele okamžitě. Překvapivý tah a rozhodnost, s níž ho využije – v tom spočívá jeho síla. Norové byli vyčerpáni. Člověk může vyhrát jednu bitvu, ale vyhrát dvě je těžké. A Harold viděl, jak padl Tostig. Jsem si jistý, že mu to zlomilo srdce. Ale udělal by to znovu, ano, udělal by to znovu.“

Godgifu se impulzivně dotkla jeho paže. „Moc se nezapojuj do vojenské slávy, Sihtricu. Pamatuj, že jsi králův kněz, ne voják jeho gardy.“

Sihtric se usmál. „Možná začínám mít návyk na pach krve. Jaký je to ale sport! Když je člověk u toho dostatečně blízko, pochopí, proč muži vždycky povedou války.“

„A co to proroctví?“ zeptala se. „Dá se árijská říše stále ještě vybudovat po tom všem, co se stalo?“

„Myslím, že ano,“ zamumlal kněz a oči se mu začaly lesknout, jak se stáhl do světa svých vnitřních úvah. „Ano. Tostig představoval rušivý prvek. Harold ho měl zabít, už když povstali Northumbrijci. Kdyby Tostig nebyl naživu, nepopíchl by Hardrádeho k jeho oportunistické invazi. A pak Harold se svým vojskem nemusel podstoupit tuhle bitvu a získat tohle vítězství. Kdyby dokázal uzavřít s tím Norem spojenectví, k čemuž jsem ho nabádal, jeho vlastní síly by byly větší, neunavené – a mohl mít Hardrádeho i Nory na své straně, místo aby je masakroval na blátivých polích Northumbrie…“

„Kdyby chyby.“

„Ano, teď už se s tím nedá nic dělat.“

Do sálu vběhli poslové. Šeptali něco vojákům královy gardy a ti pak ihned promluvili s králem. Harold vstal se zlověstným výrazem v tváři a hnal se ven.

Trochu přiopilý Sihtric byl zmaten. „Co se děje?“

„Copak neslyšíš, o čem všichni mluví? Harold dostal zprávu z Lundenu, od svého bratra Leofwinea. *Vilém vyplul.*“

Sihtric vyvalil oči. „Je říjen. Myslel jsem, že pro letošek jsme v bezpečí…“

„Zjevně ne.“

„Potom Harold vyrazí znovu na jih – a já musím taky.“

Sihtric se připojil k davu tlačícímu se ven ze sálu a Godgifu spěchala za ním.

XVII

V den přeplavby probudil Orma vzrušený šum zaléhající zvenku do jeho stanu. Rychle se nasoukal do šatů a vyšel, aby zjistil, že nebe je jasně modré a že je na říjen nezvykle teplý den – a z jihu konečně vála bríza, i když slabá.

Již zněly rohy svolávající křesťanské válečníky ke mši.

Orm rychle vyhledal svého pána, hraběte Roberta z Mortain, který byl napjatý, vzrušený a současně uvolněný. „Bůh nám dal potřebné počasí," řekl Ormovi a svým mužům, „a nadto bezměsíčnou noc."

„Takže vyplouváme," zamumlal Orm.

„Vilém si to přál, Bůh dal svolení."

A společně zařvali: „Jdeme!"

Plán byl plout v noci, ale naloďování ve tmě by způsobilo chaos. Vilém proto hodlal vyplout odpoledne za přílivu, u pobřeží zformovat flotilu a pak se plavit do Anglie během noci.

Ráno strávili horečným nakládáním. Muži vytvořili dlouhé řetězy a podávali si balíky ošacení, zbraně a zásoby, které putovaly do lodí. K naložení každého hauberku, těžké drátěné košile, bylo třeba vždy dvou mužů, kteří ho nesli zavěšený na tyči. Koně byli zrádní a jednoho každého museli klidnit, přemlouvat, lákat a strkat, aby ho přiměli vyběhnout po dřevěné rampě do lodi a pak se nechat zavést do krytého stání. Když přišel příliv, muži se konečně nalodili. Na okrajníky lodí zavěsili štíty ve tvaru listu, jak to vždy dělali Vikingové, předci Normanů.

Lodě vypluly za křiku kapitánů, zvonění zvonů, troubení rohů a požehnání pronášených kněžími. Vesla se zanořila do vody a jejich mokré listy se třpytily a pohybovaly ve svém staletí neměnném rytmu. Do jasně barevných plachet se opřela bríza a nadula je.

Dračí lodě se rozmístily na hladké hladině moře, na níž se válela mlha, jako obrazy na nějaké malbě. Každá z nich měla na přídi hlavu nějakého zvířete s vyceněnými zuby. Vilémova loď se jmenovala *Mora* a vévoda ji dostal darem od své ženy. Na její přídi byla jemně vyřezaná postava dítěte s lukem a socha jeho syna Roberta. Orm se plavil celý život, nikdy ale nebyl součástí takovéto flotily. Po tolika týdnech čekání na franském pobřeží si vychutnával houpání lodi na moři a svěží slanou brízu, která odvála dokonce i zemitý pach koní. Lodě s pomocí vesel dopluly k shromažďovacímu bodu kousek od pobřeží, kde bylo ještě dostatečně mělko, aby se dalo zakotvit. S nastupující tmou zažehávaly posádky jedna po druhé lampy na stěžních lodí a flotila se změnila v souostroví žlutých světel, které se táhlo, kam oko dohlédlo. Orm ležel na palubě přikrytý pláštěm, pod hlavou měl helmu a těžkou drátěnou košili vedle sebe. Naslouchal, jak voda pleská o klinkerovou obšívku lodního trupu, jak se posádky vzájemně popichují, a představoval si, že je dítě a plaví se v bezpečné lodi svého otce do Vinlandu.

Když byla noc nejtemnější, ozvalo se slabé zatroubení rohu. Orm se posadil a uviděl, že jeho loď rozvinula plachty a opět vyplula. Začala vlastní přeplavba. Byli sice stále u franského pobřeží, ale muži již mluvili šeptem, jako kdyby je král Harold v Lundenu mohl slyšet.

Z temnoty se vynořil Odo a řekl Ormovi: „To je ale výprava, co, Orme Egilssone?“ Odovi nebylo vidět do očí, a jeho tvář proto vypadala jako maska. V obličeji byl podobný Vilémovi, ale měl v sobě na rozdíl od bratra kluzkost a prohnanost.

Orm neměl žádnou záminku, která by mu umožnila vyhnout se nepříjemnému rozhovoru s Odem. Řekl proto opatrně: „Povídá se, že je to největší výprava přes tyhle vody od dob Římanů.“

„Pravda. Ve skutečnosti jsme podle dějin, které jsem četl, třetí po Claudiovi, který se vypravil do Británie před tisíci lety, a Caesarovi, který tam přeplul asi sto let před ním. Cézarové však tehdy mohli mobilizovat zdroje z celé své říše, zatímco Vilém má jen vévodství.“

„Zatím,“ řekl Orm poslušně.

„Vskutku zatím. Pokud zvítězíme, může se to změnit. Ty jsi voják – řekni mi, jaké jsou podle tebe naše šance?“

Orm pokrčil rameny. „Už se blíží zima, to je pro nás největší riziko. Potřebujeme přimět Angličany rychle k bitvě a tu rozhodujícím způsobem vyhrát. Přesto ale…“

„Ano?“

„Kdybychom nevypluli teď, ztratili bychom sílu. Příští rok už bychom nikdy tohle všechno nedali dohromady.“

„Ano. Asi víš, že Vilém zcela vyčerpal zdroje svého vévodství, aby zaplatil tohle tažení. Muž jako Vilém má na to, aby dosáhl velikosti, jen krátký čas. Už je nejméně o deset let starší než Alexander. Život je krátký, Orme! Zvláště pro válečnická knížata. A tohle může být jeho poslední šance.“

„Je to výsada plavit se s ním,“ řekl Orm klidně.

Oda to pobavilo. „Myslíš si, že říkáš to, co chci slyšet, že? Ale máš pravdu. A jestli uspějeme, jestli se Normandie tímto smělým úderem zmocní Anglie, troufám si tvrdit, že v budoucnu se počet mužů, kteří budou tvrdit, že se dnes v noci plavili s Vilémem, najednou zvýší na desetinásobek našeho stavu. Co? Ale samozřejmě je tu s námi někdo mnohem mocnější.“

„Pán Bůh.“ Orm uctivě sklopil hlavu.

Odo se zasmál. „Ty se mi opravdu chceš zavděčit, že, pohane?“

„Jsi biskup,“ odpověděl Orm. „Jen se snažím být zdvořilý.“

„Ano, velmi správně. Ale Bůh se s námi opravdu plaví, protože máme podporu papeže. A proto jsem s tebou taky chtěl mluvit.“

„Pane?“

„Dostanu se k tomu. Slyšel jsem všechno o Isoldinu menologiu. O tom proroctví, o kterém se neustále mluví na dvoře krále Harolda.“

„To patří knězi jménem Sihtric.“

„Ano. Tomu, co má sestru, kterou jsi píchal.“

Orm na sobě nedal nic znát. „Máš, můj pane, dobré špehy.“

„Ano, mám. A moji špehové mi také řekli, že jsi byl přítomen, když se ten blázen Sihtric pokoušel králi nacpat do hlavy nesmysly z toho dokumentu.“

„A pokud jsem tam opravdu byl?“

„Nebuď vyhýbavý, tím si neprospěješ.“ Biskup měl v tváři tvrdý výraz a podobal se Vilémovi víc než kdy předtím. „Tohle proroctví se stalo slavným, alespoň na anglickém dvoře. A takový nástroj

může být nebezpečný. I když třeba vyhrajeme, budou možná tohle proroctví číst lidé toužící po odplatě a budou pak prohlašovat, že Vilém nepovládne dlouho, že se na trůn brzy vrátí nějaký anglický král, Harold nebo jeden z jeho bratrů. Něco takového. Musíš pochopit, že takové proroctví se může stát semenem, z něhož vzejde rebelie. A já na tobě chci, abys zajistil, že se nic takového nestane.“

Orm se zamračil. „Jak?“

Odo pokrčil rameny. „Vymysli to. Najdi menologium. Znič každou jeho kopii. Zbav se třeba Sihtrica, pokud budeš muset. Zkrátka něco na tenhle způsob.“

„Začínáme invazi do Anglie. V následujících dnech zemřou tisíce mužů, ať bude výsledek jakýkoli. A ty si děláš starosti kvůli cáru nějakého pergamenu?“ zeptal se Orm stísněně.

„Zaručuji ti, že to je jen drobnost. Svět ale může být ztracen nebo získán kvůli drobnosti – a já to vnímám tak, že je mou povinností vůči Vilémovi se o takové drobnosti postarat.“

„A je tu ještě něco.“ Biskup se naklonil k Ormovi a v jeho chytré tváři bylo velké soustředění. „Kdysi v dobách Říma byla církev sjednocená od Sýrie po Británii, od Germánie po Afriku. Když se říše rozpadla na malé části, rozpadla se i církev – a Británie se oddělila. Několik století nájezdů tvých pohanských předků také příliš nepomohlo.“

„A tvých,“ vrátil mu to Orm bez váhání.

Odo se zašklebil. „Myslím, že jsem si to zasloužil. Ale mluvím o tom, že papežové v Římě dlouho usilují o opětné sjednocení církve. Až skončíme, Anglie se osvobodí od svých vazeb na barbarské národy severu a bude přivedena zpět k latinskému centru na jihu, k němuž patří. A to bude jen začátek,“ pokračoval biskup. „Někteří z nás hledí ještě dál – k sjednocené Evropě, která válčí, aby získala zpět to, co bylo kdysi ztraceno. Možná bychom mohli vytlačit Maury z Hispánie Možná bychom mohli dosáhnout až do Jeruzaléma. Možná bychom mohli přivést zpět k původnímu centru i velkou východořímskou církev. Někteří myslitelé říkají takové válce *cruciata* – boj ve znamení kříže, křížová výprava. Normanská invaze do Británie je pouze první z těchto křížových výprav. A proto její posvátnost nesmí být ničím poskvrněna. A pouhá existence toho

proroctví a jeho neznámý původ, bezpochyby kacířský, znamenají nebezpečí pro tuto posvátnost. Přemýšlej o tom, Orme. Tím, že zničíš menologium a všechny, kdo ho chrání, uděláš matce církvi službu a ona se pak postará, abys byl v nebi odměněn. I v případě," uzavřel tvrdě, „že bys musel zmasakrovat tu dívku, kterou jsi píchal, abys toho dosáhl."

Ormovi se ulevilo, když se ozvaly z předních lodí, jejichž obrysy bylo nyní v počínajícím úsvitu slabě vidět, výkřiky: „Země! Země!"

XVIII

Ormova loď byla jednou z prvních, které vpluly do anglických vod. Normanům se ulevilo, že Haroldova flotila nevyplula, aby se s nimi střetla. Možná že Angličané byli nachytáni v nedbalkách.

Přistáli na místě zvaném Pefensae, na pobřeží někdejšího království jižních Sasů. Byl to složitý, zrádný úsek pobřeží. Klidná hladina se leskla ve slabých paprscích úsvitu a lodě klouzaly jako stíny mezi nízkými ostrovy. Vojáci tiše veslovali a civěli přitom, protože mnozí z nich poprvé spatřili Anglii a Angličany. Na ostrůvcích stály chatrče z rákosu a drnů, v nichž bezpochyby žila chudá sorta lidí, která získávala obživu z okrajových částí moře. Nikde se však nic nehýbalo, nikde nekouřil oheň, nikde se nesušily na stojanu ryby. Orm si říkal, že nějaký z Vilémových zdejších informátorů dal echo svým příbuzným, že se na ně hodlají vrhnout tisíce hladových Normanů.

Navíc se stále neukázala ani ta nejmenší známka anglického odporu, neobjevil se jediný meč ani štít. Informace špehů, že Harold musel odtáhnout z jižního pobřeží, aby čelil Haraldu Hardrádemu, musela být pravdivá. Muži nervózně žertovali, že nevědí, zda je po přistání čeká armáda hladce oholených Angličanů nebo Norů s chlupatými zadky.

Konečně dopluli k poloostrovu, na němž se hrdě tyčily hradby – římské, to bylo zjevné z kvality kamenické práce a z linie červených tašek uložených na vnějších kvádrech. Orm nyní pochopil, proč normanští průzkumníci vybrali toto místo pro přistání flotily. Přístav byl dostatečně veliký, aby se tam vešly všechny Vilémovy lodě, a pevnost tak prostorná, aby pojala jeho oddíly.

Vilém dal vytáhnout svou loď na oblázkovou pláž na západním konci poloostrova, který zde byl spojen s pevninou úzkou šíjí. Muži

tvrdě pracovali na vykládání lodí a na pobřeží byli vyvedeni první koně, kteří přitom ržáli.

Orm vešel spolu s Odem a hrabětem Robertem do pevnosti. Prošli západní branou římského opevnění. Kamenná stavba zůstala nedotčena, ale dřevo už shnilo nebo bylo ukradeno. Orm viděl v kameni otvory, v nichž byly kdysi upevněny sloupy brány. Uvnitř hradeb toho nebylo mnoho k vidění. Zbytky základů v trávě ukazovaly, že tu dříve stály kamenné budovy, zřejmě římské, a beztvaré mohyly byly pravděpodobně pozůstatky pozdějších domů z bláta a větví, jejichž stavitelé hledali ochranu za římskými hradbami. Orm měl tasený meč, ale vyrušil jen několik racků, kteří odlétli do šedavého světla úsvitu. Vlastní hradby, jež obepínaly tento téměř ostrov, zůstaly pozoruhodně nedotčené.

„Předpokládám, že je to zřejmě příliš daleko, aby tu někdo kradl kámen," zamumlal Robert.

„Římané tuhle pevnost nazývali Anderida," řekl Odo. „Postavili ji, aby odrazili Angličany. Vybudovali to tu ve velkém spěchu, a přesto jejich dílo stojí ještě staletí po tom. Pozoruhodný lid, tihle Římané." Pak rozpřáhl paže a otočil se. „A podívejte se na ten rozsah! Sem se vejde celá naše armáda a ještě to nebude plné."

Orm zhruba znal plán tažení. Tady bylo dobré místo k přistání, ale ne k obraně, protože země tu byla příliš chudá. Zítra se armáda zformuje a přemístí se po pobřeží k Haestingaceasteru, opevněnému městu s dobrým přístavem. Tam se armáda může zakopat a bude přitom v dosahu moře a lodí.

A budou moci pustošit tradičním způsobem venkov, aby získali proviant pro vojáky a také aby vyprovokovali Harolda k reakci. Vilém připlul pozdě na podzim, proto chtěl anglického krále rychle přimět k bitvě, a tato země jižních Sasů byla srdcem držav Godwinů. „A my se do toho srdce zažereme," prohlásil Vilém temně, „jako se červ zažírá do jablka."

Napřed ale museli přestát noc tady v Pefensae.

„Chci na západní straně šíje systém příkopů," řekl Robert bryskně. „A chci opevnění i tady uvnitř. Nepotřebujeme celý ten prostor. Možná bychom mohli odříznout tento roh," dodal a ukázal na východní konec kruhových hradeb. „Nějaký hliněný val nebo

palisádu.“ Normané si přivezli prefabrikované sekce právě pro tyto účely. „Orme, dohlédni na to.“

Orm přikývl.

„Mezitím pošleme do krajiny skupiny bojovníků. I na místě tak chudém, jako je toto, musí být něco, co se dá ukrást…“

Orm si pomyslel, že tak brzy umře první Angličan.

Vilémovi nevlastní bratři šli dál. Mluvili svým rázným franským jazykem, plánovali a kuli pikle. Orm se mezitím vydal stavět pod anglickým nebem v římské pevnosti normanský tábor.

A viděl, jak v dálce za hradbami začínají v temné krajině plápolat ohně. Byly to signální hranice předávající králi Haroldovi zprávu o vylodění Normanů.

XIX

Předvoj anglické armády dorazil k šedivé jabloni za soumraku.

Zatroubil roh. První jezdci zpomalili, sjeli z cesty a začali seskakovat z koní. Sundávali z nich zbraně, štíty a další věci a rozhlíželi se po místě, na němž by si mohli rozložit pláště a odpočinout si. Godgifu si pomyslela, že ti muži se pohybují jako starci. Někteří z nich kulhali, aby ulehčili svým zraněním utrpěným u Stamfordbrycgu. Nikdo prakticky nepromluvil.

Godgifu ujela celou tu cestu z Lundenu se Sihtricem stejně, jako když před několika dny jeli ze Stamfordbrycgu do Lundenu. Z nekonečné jízdy ji bolelo celé tělo a byla tak ztuhlá, že stěží přehodila nohu přes sedlo, aby mohla seskočit.

V ubývajícím světle se podívala na cestu, kterou přijeli. Byla to bývalá římská silnice, jež protínala zvlněnou zelenou krajinu a vedla k Lundenu. Všechno její kamenné dláždění bylo již dávno rozkradeno, takže tvořila jen travnatý pás, ale děsivě rovný. Většina armády, vojáci na koních a jejich věci na vozech, se táhla po celé silnici. Mohlo jim trvat hodinu, než se tu shromáždí, nebo ještě déle.

Toto místo se nazývalo Caldbec Hill a bylo jen asi půl dne jízdy na sever od Haestingaceasteru, kde se utábořil Vilém. Tohle bylo panství Godwinů a Harold ho znal důvěrně z dětství, které tu trávil lovem.

Když v Lundenu vydal rozkaz, aby se jeho nová armáda shromáždila u tohoto starého šedivého stromu, všichni věděli, co sleduje.

Jabloň sama byla silně porostlá lišejníky a tyčila se lhostejně na vršku kopce a jasně se rýsovala proti stále modřejší obloze. Byl říjen. V létě hodně pršelo, podzim byl teplý. Strom měl stále listy, ale žádná jablka. Godgifu se v duchu ptala, jak stará ta jabloň je. Slyšela, že jablka přivezli do Británie jako první Římané. Možná že ji tu

zasadil nějaký legionář, když tady stavěl silnici. Impulzivně pohladila rozpraskanou kůru stromu. Byla teplá, působila jako živá. Bude tu stát ještě dlouho poté, co se události příštích několika dní stanou historií.

Sihtric jí podal koženou polní láhev s mdlým pivem. „Pozor," řekl. „Naši pohanští předkové uctívali stromy."

„Stromy spolu nevedou válku. Možná že jsou moudřejší než my," zavrčela Godgifu.

„Budu ti za to muset uložit nějaké pokání."

Dorazily první vozy. Vojáci královy gardy a fyrdmani vyložili vybavení a stany. Godgifu viděla, jak sundávají těžké drátěné košile, tak tvrdé, že si zachovávaly svůj tvar, jako kdyby byly dutými lidmi.

„Co je za den?" zeptala se.

„Nejsem si jistý. Myslím, že pátek."

„Jsme všichni vyčerpaní. Ta zatracená věčná jízda." Protahovala si svaly a klouby, kroutila pažemi a houpala boky ve snaze rozhýbat bolavé tělo.

„Ano. Ale ze Stamfordbrycgu s námi jeli pouze vojáci královy stráže. Fyrd je místní, tihle muži jsou čerství…" Obavy mu však nedovolily pokračovat dál.

Byla pravda, že fyrdmani byli poměrně čerství. Král vyslal rychlé posly, aby povolali v jižních hrabstvích do služby fyrd. Když jeli z Lundenu, bylo uklidňující vidět, jak se ti muži shromažďují na určených místech s nabroušenými meči a nablýskanými drátěnými košilemi. Ale bylo jich méně, než Godgifu očekávala.

Koneckonců byl to již *čtvrtý* takový rozkaz v tomto mimořádném roce. Mělo se za to, že Anglie může celkem postavit do boje nějakých čtrnáct tisíc mužů. Tisíce jich již padly v bitvách u Foul Fordu a Stamfordbrycgu a mnozí z těchto jižních fyrdmanů strávili na jižním pobřeží léto dlouhým čekáním na normanskou invazi. Tento rok totální války odčerpal Anglii sílu.

Godgifu se podívala k jihu a kladla si otázku, jak daleko je nejbližší Norman.

Zdálo se, že Sihtrica stravují pochybnosti. „Ozývají se názory, že Harold pochodoval na jih příliš rychle. Ze dovolil, aby Bastardovo loupení v panství Godwinů ovlivnilo jeho myšlení."

„Ne,“ namítla Godgifu. „Harold má plán. Vilém má u Haestingaceasteru pozici, která se dá bránit, ale Harold dal rozkaz svému loďstvu, aby nedovolilo Normanům stáhnout se na moře. A jsme-li rozmístěni tady na severu, bráníme Normanům v dalším postupu. Dostali jsme Bastarda do úzkých. Stačí jen, aby se k nám připojila hrabata ze severu a fyrd, a Normané budou mezitím hladovět a umírat.“

„Jen pár dní. Ale dají nám jich Normané tolik?“ zamumlal Sihtric.

„No, teď mám hlad. Jdu sehnat nějaké jídlo.“ Godgifu odkráčela a hledala, kde už je zapálený oheň.

XX

Orma probudil kopanec do žeber. Rukou instinktivně sjel k rukojeti meče.

Ten kopanec mu ale uštědřil Guy fitz Gilbert. Nesl lucernu, aby mu muži viděli do tváře. Všude kolem Orma na podlaze této krčmy se stěnami uplácanými z bláta se vrtěli pod plášti muži a nadávali.

Okno, pouhý otvor ve zdi, směřovalo na jih a nebe bylo stále temné. Orm slyšel šum moře a cítil sůl a kouř. Vzpomněl si, kde je. „Haestingaceaster."

„Ano," odpověděl fitz Gilbert. „Jsi pořád v téhle prdeli světa."

Orm se opatrně posadil. Hlava ho bolela jako střep, břicho měl na vodě. Minulou noc se přidal k mužům, kteří hodlali vypít zásoby anglického piva, jež měla tahle mizerná krčma. Byl by rád ještě chvíli vyspával kocovinu, ale nebylo mu dáno. Vstal a začal hledat boty. „Nevím ani, co je za den?"

„Sobota," řekl vztekle fitz Gilbert. „K čertu, Egilssone, jsem rád, že to nejsem já, kdo ti dnes bude platit žold."

Orm na něj mžoural. „Proč jsi mě vůbec vzbudil?"

„Protože vévoda dostal zprávu od Roberta fitz Wimarca…"

Normané byli v Anglii už před Vilémovým vyloděním – obchodníci, žoldnéři, přistěhovalci. Tenhle fitz Wimarc byl dvorním úředníkem za krále Eduarda a Harolda nijak nemiloval. Teď informoval Viléma o událostech posledních několika týdnů – o Haroldově vítězství u Stamfordbrycgu a o jeho rychlém pochodu k Lundenu.

„Chtějí nás obklíčit," řekl Orm. „Já bych to udělal."

„Vilém nic takového nedovolí," reagoval fitz Gilbert.

„Ne?"

Fitz Gilbert cenil zuby jako vlk. Táhlo mu na třicítku, byl malý, korpulentní a plešatěl. V Normandii se Ormovi zdálo, že fitz Gilbert

je nadutý, ctižádostivý a obtížný chlap, který toho ale nikdy moc nedokáže. V Anglii se ale zdálo, že jeho důležitost roste a že se projevuje jako velitel. Normané byli rodilí válečníci a fitz Gilbert se na tomto ukradeném pruhu země cítil ve svém živlu. „Střetneme se s nimi dřív, než Harold stačí chytit dech po tom svém pochodu a zakopat se."

„Kdy?"

„Dneska. Tohle ráno. *Teď*. K čertu, Orme, najdi ty své sešlapané boty a pojď se mnou."

Takže dnes přijde ten den. To vyvrcholení. Orm cítil, jak mu buší srdce.

Venku před krčmou pod mrakem dýmu z hořících domů bylo cítit puch krve a výkalů. Ten vycházel z těl hospodského, jeho manželky a dcer. Ženy byly znásilněny obvyklým způsobem. Pak je opilí vojáci zabili – pobodali je meči a kopími a ubili je topůrky seker.

Když sem Vilémovi muži přišli, bylo to hezké místo jako většina zdejšího venkova, který Orm předtím viděl. Pole byla udržovaná, všude se pásla stáda ovcí a v podzimním slunci zářily čerstvě postavené farní kostely. Nyní byly ale ovce odehnány, hospodářství vyloupena a v troskách a lidé pobiti. Normané vypálili dokonce i kostely. Tento kout Anglie už páchl krví a spáleništěm stejně jako Bretaň, Maine a Anjou.

Když člověk táhl s Normany, zvykl si na takové věci. Orm šel pryč, aby našel velitele. Vilém se účastnil mše. V šeru počínajícího úsvitu ji pod anglickým nebem sloužil Odo, biskup v drátěné košili. Konala se na otevřeném prostranství, aby ji vidělo co nejvíce Vilémových mužů a mohlo se k němu v modlitbách připojit. Vévoda měl na krku zavěšený relikviář, zlatou skříňku obsahující prst svatého, na nějž složil Harold v Bayeux svou křivou přísahu.

Po mši se podsaditý, naježený Vilém postavil před neklidné řady svých mužů v drátěných košilích. „Očekáváte proslov? Tak ode mě ho nečekejte. Všichni víte, jak to je. Uvízli jsme tady, daleko od domova. Smrt nebo vítězství, jinou volbu dneska nemáme. Jestli ale vyhrajeme, budete mít všichni tolik zlata a žen, kolik si umanete. Následujte mě a bude to tak. Pojďme, ať už je to hotovo."

Muži zavrčeli jako medvědi.

Vilémovi šlechtici rychle zformovali bojovníky do kolony. Orm zaslechl, že to bude trvat dvě hodiny, než dorazí k předpokládanému shromaždišti Haroldových sil. Než vyšlo slunce, už stáli všichni na cestě – vojáci pěchoty v drátěných košilích drželi štíty a meče měli v pochvách na zádech, lučištníci, střelci z kuší a vrhači z praků si nesli své vybavení. Vojáci zachovávali národnostní rozdělení a drželi se svých pánů – Normané šli s Vilémem, Vlámové, Frankové, Bretonci a muži z Maine pochodovali odděleně. Jezdci jeli vedle cesty. Průzkumníci na rychlých koních se rozjeli dopředu, aby zjistili, jaká krajina je čeká.

Pěšáci se nejprve sunuli pomalu kupředu, než našli ten správný rytmus pochodu, ale zpívali přitom latinské žalmy. Zvuk tisíců hlasů zněl nad ruinami vypáleného města a vyrabovaných hospodářství v jeho okolí. Pokud nějací Angličané ještě zůstali naživu, nedávali o sobě vědět.

Orm nesl mnoho liber železa v podobě své drátěné košile a zbraní. Mohutní muži kolem něj, obtížení stejně jako on, do sebe při pochodu naráželi a železo cinkalo o železo. Svými kroky vířili prach. Ale tempo bylo rychlé, vzduch svěží a Orm máchal pažemi, aby se rozdýchal. Cítil, že mu srdce už pracuje rychleji a že při takovém tempu ze sebe noční pivo brzy dostane. Bude to dobrý den, pomyslel si, a začal spolu s Normany zpívat písně o milosrdenství jejich Boha.

XXI

„Tam,“ ukázal Sihtric. „Už je vidím. Na tom hřebeni k jihu.“

Godgifu se tím směrem zahleděla. Slunce stálo již vysoko, a musela si proto rukou zastínit oči.

Stála na podmáčené půdě u pravého konce jedné nízké vyvýšeniny, kde se spěšně formovala anglická armáda. Tento hřeben se jmenoval Sandlacu, vedl od východu na západ a hraničil s pruhem nerovné země, která před ní klesala k jihu. Harold sem postoupil z Caldbec Hillu poté, co ho jeho průzkumníci varovali, že se Normané dali na pochod.

Godgifu viděla na další vyvýšenině dále na jihu směsici pestrých barev: červenou, zelenou a zlatou a také cosi, co vypadalo jako stébla pšenice klátící se v lehkém větru. Nebyla to však stébla, nýbrž kopí.

„Normané,“ řekla.

„No, tady se odehraje bitva,“ poznamenal Sihtric. „Tady se tkaní plátna času dokončí. Normané na jihu postupující od svých lodí a své základny v Haestingaceasteru. Angličané na severu blokující jim cestu k Lundenu.“

„Hradba štítů proti hradbě štítů.“

„Ale nebude to tak snadné.“ Kněz ukázal na nezřetelné postavy jezdců, kteří v ranní mlze klusali sem a tam před normanskými liniemi. „Vidíš to? Jízda.“

„Takže Normané nám nedali čas, který jsme potřebovali k seskupení našich sil.“

„Ne,“ zavrčel Sihtric. „Bastard přišel, aby zaútočil. Kdybych byl Vilém, asi bych váhal a prohrál. Ale já nejsem Vilém.“

„Pak se mu musíme postavit a neustupovat.“

„To není nemožné. Tahle pozice se dá bránit.“

Godgifu se rozhlédla a viděla, že Harold, který zdejší krajinu dokonale znal, udělal moudře, když zaujal postavení na Sandlacu.

Normané budou muset přejít nepříjemné, močálovité pastviny. Godgifu pozorovala, jak se angličtí vojáci propracovávají přes tuto pláň a vlečou větve, aby postavili spěšně přehrady z bahna. Cílem bylo zvednout hladinu potoků a zaplavit okolní půdu, aby byla ještě hůře schůdná. A i když se Normané dostanou přes ty pastviny, budou muset zdolat tento hřeben, který na levé straně chránily příkré srázy a malý les a na pravé močál.

Na hřebeni to vřelo, jak se tisíce Angličanů snažily najít si své místo. Ve středu první linie zaujali postavení vojáci z Haroldovy osobní gardy, kterých bylo několik set. Před sebou hrdě drželi kulaté štíty a v rukou měli kopí a sekery. Další profesionální vojáci se schopněji vyhlížejícími příslušníky fyrdu zformovali za první linií dalších sedm až osm řad. Harold se svými lidmi stál pod zástavami s wessexským drakem a bojovníkem vzadu za masou těchto mužů.

Jeho bratři byli se svými vojáky. Gyrth zaujal postavení na pravém křídle s muži z Východní Anglie, Leofwine na levém s bojovníky z Lundenu a sousedních hrabství. Člověk jako fyrdman vždy bojoval pod velením svého hraběte nebo théna či biskupa. A soused se bil bok po boku se sousedem.

Haroldovo vojsko tvořila téměř výhradně pěchota. Král měl jen pár lučištníků, protože střelci slíbení východními Sasy ještě nedorazili. Ale mohlo to stačit. Anglické armády bojovaly jen jedním způsobem – jako pevná masa tvořená štíty, meči a sekerami.

Sihtric a Godgifu stáli spolu s dalšími kněžími, úředníky a ženami stranou od tohoto ohromného bloku bojovníků. Sihtric nyní vedl sestru zpět k vozu, na kterém přijeli z Caldbecu.

Přešli těsně kolem Harolda a jeho lidí shromážděných pod jeho praporci. Godwinové se i nyní přeli. Gyrth a Leofwine vybízeli k tomu, aby se počkalo, až dorazí severní hrabata se svými muži. Tím by vzniklo ohromné vojsko. Zdálo se však, že Harold zamýšlí jít do boje a ukončit tu záležitost nyní.

Nálada mezi vojáky jeho gardy byla také nevyrovnaná. Tito mohutní muži vyhlíželi ve svých drátěných košilích impozantně a jejich neklid a hněv působil hrozivě. Ale v anglickém táboře se šířily zvěsti, že Vilém s sebou přivezl bílou papežskou standartu a že na krku nosí zavěšenou relikvii, nějaký kus prstu ve zlaté skříňce: tu

relikvii, na niž Harold složil svou křivou přísahu. A tím, že vedl armádu do této bitvy, se znovu dopouštěl křivopřísežnictví. Muži si dokonce šeptali o starém králi, který prý na smrtelném loži Harolda proklel.

Všichni byli velmi zbožní a vojáci ještě více než ostatní. Nad bitevním polem visel pocit osudovosti, pocit, že o bojovnících budou rozhodovat vyšší síly než ty lidské: vůle uraženého Boha a podle úvah, jimiž se zabýval možná nejen Sihtric, také zásahy Tkalce. Exkomunikovaného krále tedy obestírala atmosféra neklidu, která postupně rozkládala jeho autoritu a sebedůvěru.

Sihtric došel k jejich vozu a začal se hrabat v zavazadlech. Pak vytáhl z jednoho vaku drátěnou košili.

Godgifu byla šokována. „Proboha co chceš dělat?“

„Můj biskup už je v bojové linii. Já jsem jakási záloha,“ odpověděl jí kněz a pak si povzdychl. „Myslím, Godgifu, že je to den, kdy si Bůh přeje, abychom bojovali.“

„Zabijí tě během okamžiku.“

„A mnohé další také, skosí je jako stébla trávy. Ale snad naše společné síly budou stačit.“

„Sihtricu…“

„Nehodlám se o tom bavit, sestro. Pomohla bys mi to obléci?“ Držel to brnění, na němž se houpaly kožené vázací pásky, a zdálo se, že stěží zvládá tu tíhu.

Po hřebeni přirázoval Harold. Šedivějící zrzavé vlasy měl stažené z tváře a vyskočil na jeden vůz, aby ho mohli jeho muži vidět. Ozval se nepříliš silný sborový pozdrav. „Máme tu Normany jako krysy v pasti. Budou se bít. Najedou na nás svými koňmi, ale koně proti hradbě štítů nic nezmohou. Útočte na koně, ne na jeho jezdce, pamatujte na to. A neustupujte. Nic jiného nemusíme dělat. Normané jsou zvířata, která dělají z mužů otroky a z žen kurvy. Hodlají se tu usadit, a pokud nás dnes porazí, porazí navždy i naše děti a jejich děti. Normané jsou na naší půdě a jejich krev zavlaží naši úrodu. *Neustupujte* – pamatujte na tuto věc, ať se děje cokoli.“

Další nepříliš silné provolávání slávy. Rysy Haroldovy tváře byly stažené.

Pak se ozval výkřik. Normané se dali na pochod.

XXII

Orm stál s těžkou pěchotou blízko středu normanské linie.

Pěchota byla rozdělena do tří formací. Před každou z nich byli lučištníci, střelci z kuší a vrhači z praků. A za každou z nich jezdci na neklidných koních, rytíři v brnění, drátěných košilích a těžkých okovaných botách.

Orm nebyl v první řadě. Tyto pozice příslušely pouze Normanům – přinejmenším na začátku. Orm jako žoldnéř stál v druhé řadě za nimi. Ale byl vyšší než většina ostatních, takže viděl dobře k severu na močálovitou planinu a příkrou vyvýšeninu za ní.

A tam na vrcholu hřebene se Angličané seřadili do dlouhatánské řady a jejich pestře zbarvené štíty zářily v paprscích nízkého slunce. Harold se postavil Vilémovi poprvé od oné osudné přísahy v Bayeux.

Orm věděl, že Normané neradi vedou bitvy, které mohou rozhodnout vše. Je jednodušší rozbít hlavy několika vesničanům než se střetnout s profesionálními vojáky. Je jednodušší podrobit si nějakou zemi terorem než ji porazit silou zbraní. Dnes se ale zdálo, že Normané budou donuceni bojovat po anglickém způsobu.

Ormovo brnění, značně zřízené a hodně vyspravované, už bylo horké a tížilo ho na ramenou. Kápě, jež mu chránila krk a tváře, mu ležela na hlavě jako těžká, tuhá masa. Pod drátěnou košilí měl prošívanou tuniku z kůže, která mu chránila paže a nohy. Na hlavě mu těžce seděla kónická přilbice přivázaná pod bradou. Jeho štít měl tvar listu, byl z olšového dřeva a špičkou mu sahal až k chodidlům – při útoku to bylo nepohodlné, ale velmi se to hodilo, když se hradby štítů srazily, protože štít sahal dostatečně hluboko, aby mu ochránil kotníky.

Orm potěžkával svou sekeru, která měla dlouhé jasanové topůrko a ostří z kalené oceli. Byla to mocná zbraň, dostatečně těžká, aby proťala drátěnou košili nebo srazila koně k zemi, a další vzpomínka

na dny Vikingů. Meč měl připravený také, rukou v rukavici sáhl dozadu a uchopil jeho jílec mezi hruškou a záštitou, aby vyzkoušel, zda z pochvy na zádech vyjíždí hladce. Jeho dlouhá čepel z tlusté měkké oceli měla dvojité ostří a uprostřed žlábek, aby byla lehčí. Pro většinu normanské pěchoty byly meč, palcát a kopí s čepelí ve tvaru listu a těžký štít hlavními zbraněmi. Ale Orm byl Seveřan a jako Seveřan také bojoval – ve skutečnosti se způsobem boje podobal více Angličanům, kteří byli nyní stejně jako jejich král už napůl Dánové, a potěžkal svou mocnou obouručnou sekeru.

Přes šum hlasů tisíců mužů slyšel, jak se třepotá zástava, kterou třímal Bastard při jízdě se svými nevlastními bratry Odem a Robertem podél linií pěchoty. Orm se ohlédl přes rameno a spatřil vlající papežův bílý praporec se zlatým křížem – a Vilémovu vlastní zástavu, černého havrana, symbol jeho pohanských vikinských předků a připomínku pekla. Atmosféra byla stále napjatější – nikdo nemluvil, ale muži cítili, že okamžik útoku se blíží.

Guy fitz Gilbert a Robert z Mortain, velitelé Ormovy jednotky, kráčeli před řadami svých mužů s tasenými naleštěnými meči. „Tak do toho, hoši," zakřičel Gilbert. „Jestli se potřebujete vysrat nebo vychcat, tak to udělejte teď, než si zapnete drátěné košile." Puch, který se okolím začal šířit, Ormovi ukázal, že některé muže k tomu nebylo potřeba pobízet dvakrát.

V tvářích mužů kolem něj bylo vidět divokou odvahu. Byli neklidní a sršeli energií, která se v nich hromadila od okamžiku, kdy byli před úsvitem drsně probuzeni. Toužili, aby zabíjení už začalo. Ale většina z nich byla příliš mladá, aby věděla, co je dnes čeká.

Orm si navíc v duchu říkal, že to bude trvat dlouho, než se podaří vypudit válečníka, jako je Harold.

Konečně zazněly trubky. Lučištníci a střelci z kuší z levého křídla normanských vojů byli první, kdo se rozběhl přes pláň k Angličanům. Měli lehkou zbroj, proto se pohybovali rychle.

Takže to začalo. Muži spustili ryk.

Angličané na svém hřebenu bubnovali na štíty a mávali meči a sekerami. Orm slyšel jejich bojovné volání: „Godwineson!" a „Bastard! Bastard!", což byla urážka určená naježenému vévodovi. Normané kolem Orma začali na oplátku řvát: „Bůh je s námi!",

„Svatý kříž! Svatý kříž!“ Jak lučištníci běželi, ryk začal být přímo strašlivý a burácel po celém poli. Orm pohlcen atmosférou řval také a cítil, jak mu srdce bije stále rychleji a jak v něm plápolá bojový zápal. Ale tou vřavou přesto pronikalo jednoduché, brutální skandování Angličanů: *„Ut! Ut! Ut!“* – „Ven! Ven! Ven!“ Tohle byl jejich domov a oni sem přišli, aby zahnali Normany zpátky do moře. Takže jediné slovo, opakované znovu a znovu, toto rytmické zvířecí vrčení sdělovalo jejich odhodlání lépe než jakýkoli jiný pokřik. Nyní zaduly rohy a konečně přišel rozkaz, aby pěchota šla do útoku. Všechno se náhle dalo za velkého hluku do pohybu.

Orm pochodoval s ostatními, v levé ruce držel štít, v pravé sekeru, meč měl připravený v pochvě na zádech. Kolem něj postupovali kupředu muži v těžkých drátěných košilích, neběželi sice, ale rychle a rozhodně kráčeli. Orm se díval přes hlavy mužů v první linii a viděl, že se celá první řada dala do pohybu. Normané šli ve středu, Bretonci na levé straně, Vlámové a Frankové na pravé, tisíce mužských nohou dupaly dolů po svahu.

Normanští lučištníci a střelci z kuší se už přiblížili k anglickým liniím a Orm slyšel povely jejich velitelů: „Nasadit na tětivu! Napnout! Vystřelit!“ Lučištníci měli luky, jež byly vyšší než oni sami. Zvedli je a tětivu napnuli až ke své hrudi. Kuše vystřelovaly kruté, krátké železné šípy, které dokázaly rozštípnout anglické štíty. Orm viděl, že několik Angličanů padlo a toho dne tak byla prolita první krev. Ale anglická armáda měla výhodu v tom, že stála vysoko na hřebeni, a většina šípů k ní proto ani nedoletěla.

První pěšáci dorazili k nejnižšímu bodu pláně a začali se hmoždit nahoru po bahnitém kopci směrem k anglickým liniím. Překonávání terénu, přerušovaného malými záludnými roklemi a strouhami a místy tak podmáčeného, že neunesl muže v brnění, bylo velmi složité. Muži kolem Orma padali na zem, kleli a hrabali se zpátky na nohy a jejich drátěné košile byly obalené blátem. I když člověk neupadl, bylo vyčerpávající brodit se tou hlubokou anglickou hlínou. Orm si vzpomněl, jak zapadl do močálu v Bretani, jemuž se zdejší půda dost podobala, a jak mu zachránil život sám Harold. Ale Normané přesto dál pochodovali, dál řvali nadávky a dál bubnovali na štíty.

Když přišli dostatečně blízko, Angličané odpověděli. Na Normany se snesl z nebe mrak šípů, oštěpů a kamenů z praků. Orm zvedl štít, na nějž prudce dopadaly kameny, a jeho levá ruka tak dostávala nepříjemné rány. Postavení ve větší výšce Angličanům opět pomohlo: jejich kameny a šípy proto dopadaly prudce. Drátěná košile měla člověka ochránit před šípy z luků; kuše Angličané neměli. Přesto Orm viděl, že kolem něj padají muži, kteří měli tu smůlu, že je šíp či oštěp zasáhl do obličeje nebo do krku. Objevila se jasně červená krev a první závan jejího železitého pachu byl šokující stejně jako vždycky.

Orm cítil, že muži v jeho okolí zaváhali. Unavili se ještě předtím, než začal vlastní boj. Na mladých tvářích se objevil strach vyvolaný krví prolitou v jejich těsné blízkosti. Orm proto zvedl sekeru nad hlavu a zařval: „Do nich, hoši! Dejme se do běhu! Ty zatracené anglické zbabělce tím překvapíme!“ Hradba štítů před ním zareagovala. Muži opět mocně zařvali a nohama se zapřeli do rozbahněné půdy. Bylo opravdu těžké šplhat do toho hrozného svahu, ale jakmile Orm získal energii, jakmile se mu rozproudila krev, cítil, že přímo letí.

A náhle byli u Angličanů. Hradby štítů se s třeskem srazily. Orm uvízl ve změti těl jen jednu řadu za normanskou první linií. Mohutný náraz mužů v těžkém brnění zatlačil anglickou hradbu o jeden dva kroky dozadu. Ale anglickou první linii držely zadní řady, a tak se bitva omezila na boj v dlouhé první linii, kde se obě strany přetlačovaly. Kov se blýskal, stříkala jasně červená krev a začaly se ozývat zoufalé skřeky.

Orm se stěží mohl pohnout, o tom, že by dokázal zvednout zbraň, ani nemluvě. Ale přímo před ním padl jeden normanský pěšák ranou anglického meče a tím se náhle utvořil prostor. Orm se postavil *na* jeho tělo, které se stále ještě svíjelo, aby zaplnil mezeru.

Proti němu stál nějaký brutální anglický obr, který se snažil seknout mečem pod normanské štíty, aby svým nepřátelům přeťal podkolenní šlachy. Ale Orm si v té strašné strkanici uvolnil sekeru, zdvihl ji nad hlavu a zaťal ji tomu Angličanovi do obličeje. Lebka praskla a mužova hlava byla rozťata snadno jako jablko od čela až po nos. Uvolněná čelist mu poklesla a z jeho tváře vystříkla krev a zalila

Ormovi tuniku. Orm na okamžik pocítil v duši něco jako zaváhání. Tento první okamžik vždy znamenal šok pro myšlení člověka i pro jeho žaludek, když jeho ruce a nohy pocítily bolest absolutního, ničím nemírněného úsilí ukončit něčí život.

Muž padl dozadu. Orm vytrhl sekeru z jeho tváře.

Z kolotající vřavy se na něj vyřítil další Angličan. Vypadal velmi mladě. Orm měl trochu času a prostoru, proto zahodil sekeru a sáhl si pro meč na zádech. Pak jím vší silou ťal dolů, jednou, dvakrát. Člověk s takovou těžkou zbraní nemohl šermovat. Byla to v podstatě hůl s ostřím a on jí toho Angličana brutální silou srazil k zemi. Toho padlého hocha mu však bylo trochu líto.

Ale už se na něj hnal s jekem další nepřítel a on opět pozdvihl svou zbraň.

A tak to pokračovalo dál. Všude kolem něj padali muži obou stran, ale vždy přišli další, aby je nahradili. Nikdo už neřval nadávky, neozýval se už žádný válečný pokřik nebo bojový zpěv, jen se ozýval pleskavý zvuk roztínaného masa, skřípot železa o kost, bublavý zvuk stříkající krve a drásavý nářek padlých. Všude se také šířil puch výkalů a smrti. Tak páchla hradba štítů. A Orm, věnující se naplno té řezničině, věděl, že zaváhá-li nebo ztratí koncentraci, bude nemilosrdně skosen také.

XXIII

Anglickými řadami to mocně zašumělo. Godgifu viděla, jak na anglickém levém křídle padla nějaká zástava. Byl to Leofwine, Haroldův bratr? Zemřel tak brzo, protože ho zasáhl náhodný šíp nebo oštěp?

Ale v poli bitva pokračovala. Viděla, že první řada, kde probíhal nejintenzivnější boj, *ční nad* ostatními, protože muži stáli na tělech mrtvých druhů a nepřátel.

A teď se něco stalo. Z normanské strany bojiště zazněl zvuk trubky. Neprostupná bitevní linie, kde byl štít na štítu, se zahýbala. Bylo to, jako kdyby jí procházela nějaká vlna. Normané v první řadě v celé délce ustoupili, máchali a bodali přitom meči a provokovali svého nepřítele. Angličané drželi svou pozici a mezi hradbami štítů na obou stranách se postupně otevřel prostor. Země mezi nimi byla rozrytá a hlína obnažená, zbarvená do ruda a pokrytá kusy masa a kostí.

Zděšený Sihtric fascinovaně zíral. „Kdo by si pomyslel, že z jednoho člověka vyteče tolik krve? Kdyby Bůh chtěl, abychom bojovali ve válkách, nedal by nám kůži tenkou jako pavučina."

Godgifu sledovala, jak se zranění snaží dostat zpět do svých linií. Někteří z nich dokázali jít, mnozí však byli strašlivě zmrzačeni – měli uťaté ruce nebo vypíchnuté oči či jim z nějaké hluboké rány na těle tekla rudá krev. Ti, kteří se plazili, na tom byli hůře. Ta zranění byla groteskní, téměř komická.

Stahování pokračovalo a Godgifu se na chvíli oddala naději. „Je konec?"

Pak se ozvalo hřmění kopyt.

„Nemyslím," odpověděl Sihtric.

Normanská jízda vyrazila, aby udeřila z levé strany. Jezdci v drátěných košilích a přilbicích jeli v oddílech po osmi až deseti

mužích a stáli ve třmenech. Jejich zvířata byla malá a podsaditá. Byli to hřebci a běželi velmi rychle, protože jezdci je poháněli ostruhami. Godgifu vyděsila mohutnost těch svalnatých tvorů, kteří se hnali na anglickou linii. Pod jejich vahou se otřásala samotná země.

Ale žádný kůň nevběhne do hradby štítů čelem. Koně v posledním okamžiku otočili hlavy a boky vrazili ohromnou silou do štítů a muže za nimi odhazovali jako kuželky. Pak se hnali koridorem mezi pěchotou obou stran podél první anglické linie k jejímu pravému křídlu. Rytíři v jejich sedlech házeli kopí a pak sekali a bodali meči do Angličanů. Normanští pěšáci mezitím jásali a mávali ve vzduchu kopími. Angličané ale úder vrátili. Trik spočíval v tom, že člověk sekal běžícím koním po krku. Brzy se v blátě váleli muži i koně.

Godgifu odhadovala, že každý kůň srazil při pádu tři nebo čtyři Angličany. Linie však držela.

„Podívej!“ zaječel Sihtric na Godgifu a ukázal. „Normané na pravém křídle! Dávají se na útěk!“

Nebyli to Normané, ale Bretonci. Vyděsil je útok jejich vlastní jízdy a jejich spořádaný ústup se změnil v úprk. V panice navíc začali padat do strouhy, kterou předtím již jednou bezpečně přešli.

Angličané, kteří proti Bretoncům stáli – byli to Gyrthovi muži z Východní Anglie – vystoupili z řady a začali je pronásledovat. Krev v nich pulzovala a probíhající masakr jim zatemnil smysly. Zaútočili na Bretonce válející se bezmocně ve strouze a začali je sekat do zad.

Angličtí velitelé zůstali na hřebeni a řvali na své muže, aby se vrátili do svých pozic. Godgifu poznala Gyrtha podle jeho unikátně zdobeného kulatého štítu, z jehož kovového středu čněl nebezpečný hrot – a pak šokovaně přihlížela, *jak padl i on,* sražen náhodně vrženým oštěpem.

Vojáci jeho gardy se srotili kolem jeho těla. Z krásných bratrů Godwinů tedy zemřeli v boji už dva.

Sihtric to neviděl a vzrušeně ječel: „Harold je musí pronásledovat! To je pravý okamžik! Pokud udeří teď, normanské formace povolí – jejich vlastní koně je zadupou do země – může je nahnat zpátky do moře!“

„A co držet pevně pozici? To nařídil Harold,“ řekla Godgifu.

„Ale válku rozhoduje příležitost,“ ječel tento kostnatý kněz, jenž se ve své těžké drátěné košili téměř ztrácel. „A ta příležitost se musí využít. V tomhle okamžiku může Harold opanovat dnešní den i celou budoucnost!… Pojď se mnou,“ vyštěkl. „Pomoz mi dostat se k Haroldovi. Musíme ho popohnat správným směrem.“

Godgifu nezbylo než ho následovat.

Viděla, jak jedna jízdní jednotka zatočila a cválala k prchajícím Bretoncům. Zřejmě je chtěla přimět k tomu, aby se opět zformovali. Jezdce vedl podsaditý muž na černém válečném oři. Užasla nad tím, jak dokonalou kontrolu mají Normané nad svými muži a koňmi. Ptala se v duchu, zda tím vůdcem na koni je sám Vilém.

Ten velitel jízdy ale v bitevní vřavě náhle spadl na zem.

XXIV

Orm viděl, jak Vilém padá.

Ze svého místa uprostřed stahující se normanské linie mohl dobře sledovat útok normanské jízdy i paniku, která se zmocnila Bretonců, a následný výpad Angličanů na pravém křídle. Viděl, jak Vilém vede k Bretoncům jednotku jízdy s úmyslem je opět seskupit nebo rozehnat dorážející Angličany. Bastard ve speciálním kroužkovém brnění, jehož součástí byly nohavice chránící mu i nohy, cválal na černém hispánském oři a nedal se prostě přehlédnout.

A když spadl z koně, zaslechl Orm, jak to mezi muži zašumělo. „Sletěl! Bastard sletěl na zem!“

Orm věděl, že to je rozhodující okamžik bitvy. Normané zakolísali, protože jejich pravý bok se hroutil a jejich vůdce ztratil koně. Kdyby nyní Angličané mocně udeřili, mohli by dnes slavit vítězství.

Ale stále existovala možnost reagovat.

Orm vyrazil z řady se štítem na ruce a s mečem v ruce a hnal se doleva přes těla padlých, zadupaná do bahna vahou bojujících mužů. Bretonci stále ustupovali a Angličané je napadali jako divocí vlci. Kolem pobíhali koně, z nichž většina už neměla jezdce.

Orm zahlédl záblesk leštěného brnění. To musí být vévoda a jeho lidé. Byli obklíčeni v kruhu Angličanů, kteří se na ně s rykem vrhli.

Orm se tam sám nemohl probojovat. Rychle se rozhlédl a našel jednoho Bretonce, velmi mladého muže, který jen tak stál v blátě. Byl k smrti vyděšený, ale na rozdíl od svých krajanů neutíkal. Orm mu zatřásl ramenem. „Ty. No ty! Jak se jmenuješ?“

„Nennius.“

„Jsi Bretonec?“

„Ano.“

„Proč jsi tady?“

„Moji předci byli Britové. Chci se Angličanům trochu pomstít za to, že zabrali naši ztracenou zemi,“ odpověděl muž pomalu a zazubil se.

„Dobrá odpověď. A chceš zachránit vévodu?“

Mladík vyvalil oči. „A jak?“

„Pojď se mnou. Buď ke mně zády!“

Vběhli bokem do shluku Angličanů, kteří obklopovali vévodu a jeho lidi. Jeden anglický bojovník přišel o přilbici a Orm mu jediným úderem uťal hlavu. Pak proběhl proudem horké krve, který vyvřel z bezhlavého těla předtím, než padlo, a vrhl se na dalšího Angličana a po něm na dalšího. Za jeho zády bojoval Nennius sice s menším umem, ale se stejným zápalem.

Dostali se k Normanům, kteří utvořili kolem vévody kruhovou obranu. Vilém skutečně padl, ale zásah dostal kůň, ne on. Odo, biskup z Bayeux, bojoval po bratrově boku stejně tvrdě jako kterýkoli jiný muž. Pod brněním byl oblečen v bílém biskupském rouchu a mohutným hlasem zpíval ze všech sil žalmy, zatímco bil palcátem do Angličanů – meč neměl, neboť jako muž Boží nesměl používat zbraň, která způsobovala otevřené rány.

Byl tu i Robert z Mortain. „Dal sis na čas,“ zařval na Orma.

„Tak mi zastav žold. A tobě dám příplatek,“ zaburácel na Nennia, „pokud dokážeš vévodovi přivést koně.“ A hnal Bretonce pryč.

Pak s Robertem čelil zuřivým Angličanům, v jejichž obklíčení byli. Stáli proti nim slušně ozbrojení fyrdmani a mnozí z nich silní a stateční – a také nebezpeční jako všichni muži, kteří cítí v nozdrách pach bitvy. Normané byli dostatečně zdatní, aby je odráželi, ale neměli tolik síly, aby si probojovali cesta ven. A jeden po druhém by kolem Viléma padli.

„Kdyby Harold nyní zaútočil, tak jsme hotoví,“ křičel Robert.

„Ještě to neudělal,“ *zařval* Orm v odpověď. „A dokud to neudělá…“

Tři Angličané ho napadli ve stejný okamžik. Ponořil meč do hrdla toho prvního, jílec vrazil tomu druhému do oka, a třetího praštil železným středovým hrotem svého štítu do obličeje.

~ ~ ~

Harold stál na hřebeni pod svou zástavou s postavou bojovníka.

Tady, kde oceloví muži, všichni z královy gardy, tvoří svými štíty hradbu, je skoro klid, pomyslela si Godgifu. Ale na pravém anglickém křídle pokračoval masakr.

„Musíme zaútočit," zaúpěl Sihtric. „Říkají, že Vilém spadl. Musíme zahájit postup!"

Ale Harold stál sám, mlčel, a jeho garda k němu kněze nepustila.

Všichni věděli proč. Od chvíle, kdy Normané zaútočili, možná neuplynula ani hodina, ale Harold už ztratil oba své bratry. Předtím padl Tostig u Stamfordbrycgu a již před mnoha lety zemřel jejich nejstarší bratr Swein. Harold byl s výjimkou ubohého Wulfnotha, který strávil celý život v normanském žaláři, už jediným ze skvělých Godwinových synů, který zůstal naživu. Nyní tady na vrcholu bitvy o Anglii, když se budoucnost celého světa otáčela kolem něho, zaváhal.

Godgifu zaslechla, jak se z normanských řad nese mohutný ryk. Otočila se, aby viděla proč.

~ ~ ~

Mladík Nennius se vrátil k Ormovi s koněm bez jezdce. Byl to zázrak, že ho dokázal provést mezi prchajícími muži. Když podával uzdu Ormovi, zubil se.

Smál se, i když anglické kopí prorazilo jeho drátěnou košili a vyšlo mu na druhé straně břichem. Smál se, když Orm poslal jeho vraha za ním do jiného světa.

Vilém běžel ke koni a vyskočil na něj. Na tak tlustého muže si počínal velmi atleticky. Sundal si z hlavy přilbici a jeho kůň se vzepjal a zafrkal. „Ke mně! Ke mně!" zařval a okamžitě začal znovu bojovat. Oháněl se kolem sebe dlouhým kopím a na krku se mu přitom houpalo pouzdro s prstem světce.

Byl fascinující, nezastavitelný, zjevně nevěřil, že je smrtelný, a na Angličany se vrhl jako smrt sama.

Normanské řady vydaly strašný ryk, když se rozšířila zpráva, že Vilém žije. Dokonce i Bretonci se vzchopili. Zmatení Angličané couvli.

Nyní zaduly další rohy, opět zahřměl dusot kopyt a jízdní jednotky udeřily zleva. Angličané, kteří pronásledovali Bretonce, byli náhle odříznuti od svých hlavních sil na vrcholu hřebene. A jak si Orm, Robert, Odo a ostatní s Vilémem probojovávali cestu zpět k normanským liniím, byli izolovaní Angličané jeden po druhém porubáni.

Robert z Mortain našel Orma. „Zasloužíš si svůj žold, ty šťastný spratku. A nemusíš ani nic platit tomu klukovi s koněm.“

„Co bude teď? Zahájíme opět postup?“

„Ne. Pro změnu necháme trochu zapracovat lukostřelce a jízdu. Ustoupíme, přivedeme čerstvé síly, doplníme první řadu. *Pak* znovu zaútočíme.“

XXV

Hodiny ubíhaly. Byl říjnový den a slunce, které stálo pořád nízko, postoupilo na obloze nad normanské řady a svítilo Angličanům do tváří jako Boží oko. Pod ním bylo bitevní pole, na němž přibývalo mrtvých a umírajících, Angličanů i Normanů, a mrtvol koní, z nichž se ještě kouřilo.

Bitva ale nebyla stále rozhodnuta. Muži už dávno neměli energii a sílu, aby se chvástali jako dopoledne, a přes rozrytou zem se neslo jen pár nadávek. Když však zazněly trubky, unavení Normané se znovu vrhli do svahu a klopýtali přes těla padlých, aby zaútočili na Angličany. Znovu a znovu. To je kolektivní šílenství, pomyslela si otupělá Godgifu, šílenství, které neskončí, dokud nebudou všichni mrtví a po bojišti létat jen havrani a vyklovávat mrtvolám oči.

Sihtric přišel k sestře a stoupl si vedle ní. Na sobě měl stále drátěnou košili, rovnou a nezakrvácenou. „Mám to proroctví u sebe," řekl horečnatě. „To menologium. Doufal jsem, že s ním posílím královo odhodlání. Ale Harold nebude konat. Přemýšlí stále o Eduardově kletbě, že předtím, než zemře, ztratí své bratry. I příslib severní říše, celého nového světa, pro něj znamená méně než bolest ze ztráty bratří, než strach z Božího hněvu. Myslím, že pro Harolda je dnešní bitva zkouškou a on ve svém smutku a pocitu viny nechává o jejím výsledku rozhodnout Boha. Kladu si otázku, zda na *tohle* Tkadlec myslel."

„Pro Tkalce jsme postavičky v tapiserii. Tkadlec tady a teď nebojuje. My ano. A přesto, Sihtricu, hradba drží pevně."

„Ano, pokud dokážeme vydržet do tmy, můžeme stále ještě zvítězit."

Pohlédla na normanské linie, které se ježily zdviženými kopími. „Tohle ale Normané přece vědí také," poznamenala.

XXVI

Na bitevním poli pro tuto chvíli vládl klid, protože obě strany byly vyčerpané a sbíraly síly před dalším útokem. Někteří muži pili, jiní dokonce jedli; byl to dlouhý den. Na vlastním bojišti se nikdo nepohyboval s výjimkou ptáků, hodujících na mrtvolách, a vojáků, kteří brali mrtvým zbraně a drátěné košile. Drahých hauberků nebylo k mání nikdy dost.

Orm seděl vedle Roberta z Mortain ve velké skupině pěšáků. Všichni posedávali nebo polehávali a prudce dýchali. Na zemi před Ormem ležel jeho rozštípnutý štít, který nevydržel příval ran, jež se na něj v bitvě snesly.

„Dochází nám čas," řekl Robert Ormovi. „Ne muži, ale čas. Denní světlo brzy skončí a s ním naše naděje… Vévoda je tady."

Vilém klusal na koni podél linií a byl bez přilbice. Hřebec, na němž seděl, byl ten den už jeho čtvrtý. „Vstát," zavelel vévoda svým vojákům. „Vstát, povídám! Zvedněte se na nohy!" Jeho drsný hlas se nesl daleko.

Muži ztěžka vstávali. Orm chtěl jít ostatním příkladem, ale byl stejně slabý jako oni. Bolel ho každý sval, každá kost a drátěná košile ho tížila, jako kdyby nesl na zádech rakev. Neměl žádné vážné zranění, ale každý úder, který odrazil, každý šíp, jenž se zabodl do jeho brnění, znamenal ránu, která otřásla jeho kostmi a vzala mu část sil.

Bylo to, jako kdyby do něj celý den mlátil nějaký ohromný chlap ozbrojený dubovou palicí.

Přesto vstal.

Vilém, podsaditý a silný, se zvedl ve třmenech, stále plný energie. „Norové zaútočili letos na Anglii," řekl. „Připluli ve třech stech lodích. Harold ty Nory, kteří přežili, poslal domů ve třiceti člunech. Stojí proti vám velký vojevůdce, o tom není pochyb. Ale vy

ho porazíte, a až to uděláte, budete se topit ve zlatě a váš bimbas vám odpadne kvůli neustálému souložení a Ježíš pro vás začne chystat v nebi pivo.“

Muži slabě zajásali.

„Jestli ale chceme dneska zvítězit, musíme ještě naposledy zaútočit. Jízda na ně udeří z našeho pravého boku a lukostřelci je zasypou z levé strany šípy. Všechno, co máme, do toho jde. Jeden poslední výpad na ten hnusný kopec, jeden poslední úder do štítové hradby Angličanů. A až bude po všem – tak, a to vám slibuji, můžete odpočívat.“

Žádnému muži neunikl dvojí význam vévodových slov. Vilém je ale přesto nadchl. Je esencí své epochy, pomyslel si Orm, je to neochvějně zbožný křesťanský válečník, má silnou pravici a netrápí ho žádné pochybnosti. Je mnohem hloupější než Harold, ale houževnatější. Proto možná dnes vyhraje.

„Všechno, nebo nic,“ řekl Ormovi Robert. „Všechny ty roky bojů a přežívání, kutí piklů, politikaření a vedení válek, celý ten život se pro Viléma koncentroval do téhle situace, do jednoho posledního útoku. Je to zvíře, ale Bůh je mi svědkem, úžasné zvíře.“

Vilém se zatočil na svém vzpínajícím se koni a zvedl ruku s palcátem. „Za mnou!“

Orm neváhal. S řevem se chopil meče i poškozeného štítu a rozběhl se do kopce mezi prvními.

Terén byl ještě neschůdnější než ráno, protože jej rozryly tisíce chodidel a kopyt, a všude ležely mrtvoly mužů a koní. Ormovi se zdálo, že jsou na každém kroku. Ale stále se hnal dopředu. Angličané opět zasypali útočící řadu kameny a šípy, ale Orm tento smrtící déšť ignoroval. Pak narazil na hromadu mrtvých koní, které Angličané shodili ze svahu, aby vytvořili improvizovanou barikádu, a musel se šplhat přes jejich rozsekaná těla, páchnoucí hřívy a narudlé vyhřezlé vnitřnosti. Stále však postupoval a mobilizoval v sobě poslední zbytky energie, protože to bylo naposledy, kdy musel něco takového dělat bez ohledu na to, zda přežije nebo zemře.

Teď už se dostal tak blízko k Angličanům, že jim viděl do tváří. Všechno, nebo nic. Vydal válečný ryk a zaútočil.

V dlouhé a krvavé historii Anglie to bylo naposledy, kdy se srazily dvě štítové hradby, jedna obranná, druhá útočná. Muži měli v budoucnu umírat na válečném poli různými způsoby, ale již nikdy ne takto.

Orm vrazil svým štítem do štítu protivníka, ohromného Angličana zlitého krví, silného, ale o něco pomalejšího než on, a to rozhodlo. Žoldnéř dokázal v klíčový okamžik zdvihnout meč a vrazit ho Angličanovi do obličeje. Lebka mu praskla jako vaječná skořápka a zůstala v ní jen díra, v níž bublala krev – ale muž byl mrtev a padl na záda. Na jeho místo nastoupil však další. Tenhle nový voják po Ormovi sekl obouručnou sekerou, ale on zvedl štít a ránu odrazil jeho středovým výčnělkem. Dřevo pod mocným úderem však prasklo. Orm mrštil torzem svého štítu po nepříteli a v okamžiku, kdy ten muž uhýbal před letícím dřevem, vrazil mu do úst jílec meče. Cítil, že mu rozdrtil čelist a rozerval měkké tkáně. Pak jílec vytrhl a sekal mečem do mužova obličeje, dokud neměl před sebou další mrtvolu bez tváře. Zůstal ale bez štítu. Bez váhání hrábl dolů a uchopil nějaký ležící meč – možná anglický, možná normanský. S novým mečem v levé ruce a se svým vlastním v pravé pokračoval v boji. Ten první používal jako štít, tím druhým sekal a zabíjel jednoho Angličana za druhým. Viděl už dříve muže takto bojovat, ale sám to nikdy zatím nezkusil. Neměl však na vybranou.

Bil se a bil.

Začínali to Angličané vzdávat? Zdáli se stísnění a ještě vyčerpanější než Normané. A nemohli se plně soustředit na boj kvůli neustálému dešti normanských šípů.

Pak se ozvalo strašné zasténání. Orm, který dál útočil, uviděl, že Haroldova zástava s bojovníkem, která byla přímo před ním, padá k zemi. Zaryčel a bojoval jako nikdy předtím. Svými meči sekal tak, že se jen míhaly.

Angličané začali ustupovat.

XXVII

„Ne,“ zakvílel Sihtric a rozběhl se k padlé zástavě.

Godgifu se hnala za bratrem a prodírala se řadami vojáků královy gardy a prelátů.

Král ležel na zemi a jeden biskup mu podpíral hlavu. Ze zničené tváře mu trčel šíp. Už se stmívalo a Godgifu neviděla, zda Harold ještě dýchá.

Byla zděšena. „Sihtricu, to ta Eduardova kletba – proklel Harolda a řekl, že mu přeje, aby viděl své bratry umírat, než oslepne…“

Sihtric se trápil, ne však kvůli králi nebo jeho zemi, ale kvůli proroctví. „Stačila už jen jedna hodina. Čtyři sta let historie kulminuje v tomto okamžiku – pouhá hodina – a jeden náhodný šíp to všechno zničí!“

Godgifu si ale myslela, že Harold prohrál bitvu ve svém srdci dlouho předtím, než šíp dopadl.

Hluk bitvy se přiblížil. Godgifu slyšela spěšné rozkazy. „Držte pevnou hradbu! Držte tu hradbu!“ – „Zachraňte krále. Ke mně, ke mně!“ Muži se snažili zaujmout pozice a se zachmuřenými tvářemi tasili meče.

Godgifu stála proti Sihtricovi navlečenému ve své bláznovské drátěné košili. „Dej mi svůj meč,“ řekla.

„Ale…“

„Dělej!“

Vytáhl ho z pochvy a podal jí ho.

Godgifu se otočila a běžela do bitvy.

Štítová hradba povolila. Normané se s řevem valili přes okraj hřebene, který se snažili celý den dobýt. Angličané ustupovali a se zdviženými štíty se rozdělili do hloučků. Bojovali už jen o přežití.

Orm řval také, aniž by ale sám sebe slyšel, a bojoval v šeru soumraku. Máchal oběma těžkými meči a srážel k zemi jednoho

Angličana za druhým. Probojovával se k zástavám, u nichž musel ležet padlý král.

Cestu mu zastoupil nový protivník, menší než on, který neměl štít ani drátěnou košili, jen meč. Uviděl nějakou tvář, modré oči a najednou věděl, kdo proti němu stojí. Ale po celodenní bitvě už jeho tělo pracovalo zcela mechanicky. Sekl po jejím krku současně z pravé i levé strany a uťal jí hlavu.

Jí. Byla to Godgifu, která zemřela na místě, a on se nedokázal zastavit.

Ozvalo se zakvílení připomínající jek škrceného psa a něco těžkého se mu zavěsilo na hrdlo. Byl to Sihtric, oblečený v drátěné košili, ale jinak neozbrojený. Sevřel ruce kolem Ormova krku, ale ten se ho snadno zbavil a držel ho před sebou na délku paže, dokud se knězův vztek nezměnil v zoufalý nářek. U nohou se jim válelo bezhlavé tělo jeho sestry.

Útočící normanská jízda už pronásledovala fyrdmany, kteří začali prchat, protože jejich řady povolily. Vojáci z Haroldovy gardy bojovali dál a spláceli tím králi svůj poslední dluh. Čtyři normanští válečníci však prorazili poslední bojující řadu Angličanů a vrhli se na Haroldovo tělo. Sekali mu jako šílení do průdušnic, hrudi a údů a dokonce mu uťali genitálie, aby z něho vyhnali i ten poslední záchvěv života.

EPILOG

Léta Páně 1066

V kostele najednou nastal rozruch, šum vyvolaný očekáváním. Muži se rozestupovali a uvolňovali cestu. Uličkou kostela opatství kráčel král. Před ním šel arcibiskup Ealdred a ve vyšívaném ornátu z purpurového hedvábí vyhlížel impozantně. Nesl novou korunu Anglie, zlatý kruh posázený drahokamy. Král šel těžce, a Orm proto usoudil, že má pod svým zlatým rouchem drátěnou košili. Bál se vrahů – dokonce i tady.

Ztuha se pohybující král vypadal po roce válčení vyčerpaně. Žádný ze šlechticů se mu neodvážil pohlédnout do očí.

„Vlastně, kéž by se ta tvoje budoucnost vyplnila," prohlásil Orm impulzivně. „Kéž bych chystal válečnou veslici na jarní plavbu do Vinlandu a kéž bych měl Godgifu po svém boku a ona v břiše mé dítě."

„Ano," zamumlal Sihtric. „To by bylo lepší než tohle. *Tohle* je špatné. Jsme ve špatné budoucnosti, můj příteli. A jsme s ní svázáni."

„A mohlo to být jinak?"

Sihtric si pohrdavě odfrkl. „Tys tam byl, Vikingu. Ty víš, jak blízko to bylo. Kdyby Harold eliminoval Tostiga, jak jsem na něj naléhal – kdyby Harold a Hardråde našli společnou řeč – kdyby jen zavál příznivý vítr dřív a Vilém se vylodil uprostřed léta, když na něj Harold čekal s čerstvou armádou – a kdyby Vilém po pádu z koně zůstal dole – kdyby nebylo toho šípu, který srazil samotného Harolda, kdyby štítová hradba dokázala odolat byť jen o hodinu déle… Věci se mohly ubírat tolika různými směry a my bychom se teď účastnili Haroldovy vánoční hostiny."

„A kdyby se naplnilo kterékoli z těchto *kdyby?* Co by bylo potom?"

Sihtric ohrnul ret. „No, pokud by Vilém padl a Hardråde byl mrtvý, pak by Anglie celou jednu generaci nečelila žádné hrozbě

zvenčí. Samozřejmě je tu vždycky otázka nástupnictví. To je složitá a nebezpečná záležitost. Ale kdyby Harold žil dost dlouho, mohl by zařídit, aby se syn, kterého měl se sestrou severních hrabat, přiženil do Eduardovy rodiny. Pak by ve svém *vnukovi* spojil krev Godwinů, severních earlů a Alfréda a jeho Cerdicovců, nejstarší královské dynastie v Evropě. Kdo by mohl napadnout legitimitu tohoto spojení?“

„Já ti řeknu kdo,“ odpověděl Orm. „Haroldovy děti z jeho první rodiny, které měl s Edith Swanneshalsovou.“

„Možná, možná,“ řekl kněz. „Ale to je scénář, který se již nikdy neodehraje.“

Edith však, místo aby plodila krále, musela na bitevním poli identifikovat tělo svého zmasakrovaného muže.

„A co potom?“ ptal se znovu Orm, kterého tyto nereálné představy proti jeho vůli fascinovaly. „Kdyby Harold zvítězil, kdyby jeho děti byly princi a nikoli běženci – a potom a potom?“

Kněz uvažoval, jak by se pak Anglie, jejíž jižní sousedé by byli poraženi a rozvráceni, obrátila na sever.

„Jen si pomysli,“ smutnil Sihtric. „Dlouhé čluny naložené anglickým zbožím by se plavily na východ do Constantinopole a do srdce Asie a na západě by dopluly až k neznámým kontinentům, na nichž Vikingové založili Vinland. Anglie je již bohatší než kterékoli z franských, německých nebo italských královstvíček. Po určité době by tato severní federace pohltila rozdělený, oslabený jih. Poslední anglické vazby na ruiny římského impéria by byly přeťaty. A tahle ambiciózní křesťanská válečnická zvířata jako Vilém, jež by dostala v Anglii za vyučenou, by přestala snít o vražedných křížových výpravách do al-Andalusu a do Svaté země.“

„A to tvé proroctví by se naplnilo,“ poznamenal Orm. „Říše na severu.“

„Ano. *Nebo republika.*“

„Co tím chceš říct?“ zamračil se Orm.

„Vyprávěl jsi mi o tom, jak Vikingové založili na ostrově v oceánu nový druh společnosti, ve které se statkáři a bohatí muži scházeli, aby přijímali společně rozhodnutí o budoucnosti.“

„*Althingy,* sněmy.“

„My, severský lid, máme svobodu v krvi. My Němci jsme přišli sem do Británie bez králů. Dánové také. Snad by to byl náš osud vybudovat nikoli impérium, ale republiku, jako to udělali první Římané. Jejím hlavním městem by byl Jorvik, který by chránila hranice někde v nedohlednu na západě. Svoboda, Orme, svoboda v nějakém novém světě. Nebylo nám to ale souzeno. Místo toho nám Angličanům vzali svobodu tihle normanští hrubci a zatlačit je zpět potrvá tisíc let.“

„O tom všem rozhodovala bitva u Haestingaceasteru. Celý svět by byl jiný, navždycky, kdyby…“

„Ano. Ale ta šance je pryč a tím to končí,“ řekl Sihtric rázně a téměř věcně. „Árijská říše je ztracena. Stejně jako život, který jsi mohl vést s Godgifu.“

Orm ztuhl. „Sihtricu… tvoje sestra…“

Kněz ho gestem zarazil. „Neměla bojovat ve štítové hradbě. Nedávej si to za vinu. A neviň ani ji. Vinu přičítej ambiciózním mužům, kteří nás vedli do války. Nebo viň ďábla nebo pohanské bohy války. Viň Marta – ano, to je ono.“ Pak se na něj upřeně podíval. „Musíš si zařídit nový život, Orme,“ řekl. „Bez ní. Jak nejlíp budeš umět. Stejně jako to musím udělat já.“

Orm přikývl, protože měl potíže promluvit. „Odpouštíš mi. Možná že z tebe přece jen bude dobrý kněz, Sihtricu.“

Sihtric se zasmál. „To je skutečně chvála.“

Orm ale zahlédl v jeho očích jiskření, náznak jeho staré vypočítavosti. „Ty máš plán, knězi, že ano?“

Sihtric na Orma mrkl. „Uvažuji o tom, že budu cestovat.“

„Kam?“

„Do al-Andalusu. Můj přítel Ibn Šaraf bude mým hostitelem v zemi knihoven a vzdělanosti. A možná budeme diskutovat o podivných nákresech mnicha Aethelmaera.“

„Sihtricu, ty máš vždycky rozehranou nějakou další hru, viď? No, snad tam budeš v bezpečí.“

Kněz se na něj ostře podíval. „Co to má znamenat? Něco mě ohrožuje?“

„Sihtricu… to menologium. Když jsme připlouvali z Normandie, mluvil se mnou Odo…“ A Orm řekl knězi o tom, že mu Odo nařídil

zničit to proroctví a zabít i jeho. „Byl podle mého názoru přesvědčen, že by mohlo mít destabilizující účinky.“

Sihtric si pohrdlivě odfrknul. „Ten chlap má opravdu smysl pro detaily. No, klidně ho může mít.“ Vytáhl ten svitek ze svého oděvu. „Má jediná kopie. K čemu je proroctví o budoucnosti, které se nenaplnilo? Ale jedna poznámka…“ Chvilku váhal, pak pergamen rozvinul. „Je tu jedna podivnost, které jsem si všiml teprve nedávno, až po té bitvě. Je tu nějaký akrostich.“

„Co?“

„Skryté sdělení tvořené počátečními písmeny každé řádky. Jako hádanka. Bede používal stejné triky. Podívej, můžeš to vidět jasně v epilogu. AMEN.“

Orm pokrčil rameny, protože slovní skládačky ho nezajímaly. „Žádná slova v tom nevidím.“

„Ne, ale podívej – podívej se na ty strofy, vynech prolog a úvodní věty o Velkých rocích. Dívej se jen na řádky s vlastním obsahem. Teď už to vidíš?“

~ ~ ~

Orm dával dohromady ta písmena. „E – I – N – S… Vypadá to jako němčina.“

„Myslím, že je to jméno. Nebo několik jmen. Nevím, co znamenají. Ale v každém případě kvůli nim se na věci nic nemění. Dej tu věc Odovi. Ať si s tím láme hlavu on. Já jsem s tím skončil.“

Mezi thény to zašumělo. Vilém stál u oltáře. V angličtině a ve franštině zazněl starý text, který byl součástí tradiční korunovace anglických králů. Šlechtici nyní dostali otázku, zda přijímají Viléma za svého krále. Všichni jednohlasně zakřičeli: „Ano! Ano!“

Ozvala se rána. Vojáci v dlouhých drátěných košilích rozrazili kostelní dveře s tasenými meči a řvali. Nepochopili, že křik uvnitř kostela neznamená pro Viléma hrozbu, ale naopak souhlas s jeho korunovací, a proto se mu hnali na pomoc. Poddaní přítomných šlechticů se jim postavili se zbraní v ruce. Začal boj.

Otevřenými dveřmi se dovnitř valil kouř. Normanské jednotky se zachovaly svým obvyklým způsobem – protože se domnívaly, že nastala krize, začaly zapalovat budovy Westmynsteru.

„Jaká fraška,“ mumlal Sihtric. „Násilí halené do zbožnosti a falešné legitimity. Jaká proklatá fraška.“

Zatímco se vnitřek kostela plnil čpavým kouřem, zatímco se ozývaly výkřiky hněvu a strachu a boj pokračoval, pomazal arcibiskup Bastardovo obočí posvátným olejem a vložil mu na hlavu anglickou korunu.

STEPHEN BAXTER je autorem, který získal řadu literárních cen. Jeho knihy vycházejí po celém světě. Baxter se narodil v roce 1957, vyrostl v Liverpoolu a vystudoval matematiku na Cambridgeské univerzitě. Na Southamptonské univerzitě získal doktorát. Je ženatý a žije v Northumberlandu. Píše romány i literaturu faktu. Román *Dobyvatel* je druhým dílem volně historické série *Plátno tkané časem.*